RNI No. APTEL/2003/12253

భావవీణ

కళలు, సాహిత్య సాంస్కృతిక భాషాధ్యయన పత్రిక

जान-विज्ञान विमुक्तये
UGC
University Grants Commission
UGC Care List Group - 1
Journal Sl. No 34 under
Arts and Humanities
Category

BHAVA VEENA

Journal of Arts, Literary, Culture & Language Study

Vol : 18 Issue No. 11 Monthly November 2021 ISSN No. : 2456-4702 Rs. : 15/-

మాడపాటి
హనుమంతరావు

ఆలూరి బైరాగి

మాతెలుగు తల్లికి మల్లెపూదండ - మాకన్న తల్లికి మంగళారతులు

BHAVA VEENA (భావ వీణ)

Journal of Arts, Literary, Culture & Language Study

(కళలు - సాహిత్య-సాంస్కృతిక భాషాధ్యయన పత్రిక)

Editor : Kolla Sri Krishnarao
E-mail : parisodhanatelugu@gmail.com

7989781963,
9490847482.
Rohini Towers,
2/11 Brodipet,
GUNTUR-2.

Vol. 18 - Issue. 11 - November 2021 - ISSN No. : 2456-4702 - RNI No. APTEL/2003/12253 - Rs. : 15/-

EDITORIAL BOARD

Chief Editor
PITTA SANTHI
M.A.(Tel), M.Sc(Psy).,M.Ed.,M.Phil(Edu),(Ph.D).,
C/o. Dr. Busi Venkataswamy
Holy Homes Apartment, Postal colony ,
4 Th Line,- 522 002, Guntur Dist., A.P. Cell no : 7386529274, 7989781963.

ADVISORY COMMITTEE

1. **Prof. G. Yohan Babu,** M.A., PhD.
Dept. of Telugu,
Andhra University, Visakhapatnam.
2. **Prof. K. Madhu Jyothi,** M.A., PhD.
Dept. of Telugu,
Sri Padmavathi Mahila University,
Tirupathi.
3. **Prof. C. Srirama Chandra Murthy,** M.A., PhD.
Dept. of Telugu, Faculty of Arts,
Benaras Hindu University, Varanasi, Utter Pradesh.
4. **Dr. Busi Venkataswamy,** M.A. (Tel)., M.A (San)., M.A (Ling)., PhD.
HOD & Research Guide, Dept. of Telugu
PAS College, Pedanandipadu.
5. **Thottempudi Sree Ganesh,** M.A., M.Phil (Computational Linguistics) (Ph.D)
Research Scientist, Centre for Applied Linguistics and Transalation Studies, Universityof Heidelberg, Germany.
6. **Dr. Ponnama Reddy Kumari Neeraja** M.A., Ph.D.
HOD, Dept. of Telugu,
Govt. Degree College, Puttur, Chittor Dist.

ASSOCIATE EDITORS

1. **Dr.N. R. SADASIVA REDDY**, M.A.,M.Phil,PhD.
Asst. Professor,
Dept. of Telugu & Comparative Literature,
Sri Krishna Deva Raya University,
Ananthapuram, Andhra Pradesh.
2. **Prof. V.SANKARA RAO**, M.A.,M.A.,M.Phil,PhD.
HOD, Dept. of Telugu,
Madras University,
CHENNAI, Tamilnadu.
3. **Dr. D. SESHUBABU**, M.A.,M.Phil,PhD.
Asst. Professor, Dept.of Hindi,
Moulana Azad National Urdu University,
HYDERABAD, Telangana.
4. **Dr. K. Lavanya,** M.A., M.Phil., PhD.
Board of Studies Chairman,
Telangana University, Dichpally,
Nizamabad, Telangana.
5. Prof. **N.V. KRISHNA RAO,** M.A.,M.Phil,PhD.
Dept. of Telugu & O.L.,
Acharya Nagarjuna University,
Nagarjuna Nagar, Guntur District.
6. **Dr. A. JYOTHI,** M.A.,M.Phil,PhD.
Associate Professor, Dept. of Telugu,
Kakatiya University, Warangal District.
Telangana.

7. **Dr. J. VENKATA RAMANA,** M.A.,M.Phil,PhD.
Asst.Professor, Dept.of Modern Indian Languages,
Madhurai Kamaraj University, Madhurai,
Tamilnadu.

8. **Dr. N. Eswar Reddy,** M.A., PhD.
Associate Professor, Dept. of Telugu,
Yogi Vemana University, Kadapa.

9. **Prof. P.R. Harinadh,** M.A., M.Ed., M.Phil,PhD.
Dept. of Telugu,
Regional Institute of Education (NCRT)
Manasa Gangothri, Mysore, Karnataka.

10. **Dr. B. Tirupathi,** M.A., PhD.
Associate Professor, Dept. of Telugu,
Dravidian University, Kuppam, Chittor Dist.

11. **Dr. T.SATYANARAYANA,** M.A.,M.Phil,PhD.
Asst.Professor, Dept. of Telugu,
Adikavi Nannaya University,
RAJAMUNDRY, East Godavari, A.P.

12. **Mr. D.ESWARA RAO,** M.A.,
Principal,
P.A.S.College, PEDANANDIPADU-522 235,
Guntur, A.P.

13. **Dr. P. VIJAYA KUMAR**, M.A.,M.Phil,PhD.
Asst. Professor, Dept. of Telugu,
Central University of Andhra Pradesh,
Ananthapuram District. A.P.

14. **Dr. K. RAVI**, M.A., M.Phil,PhD.
HOD, Dept. of Telugu, C.R. Reddy College,
West Godavari District. A.P.

15. **Dr. G. Swarnalatha,** M.A., PhD.
Asst. Proffesor, Dept. of Telugu,
Govt. Women's College (A), Guntur.

16. **Dr. V. Naga Rajyalakshmi,** M.A., PhD.
Rt Principal,Govt .Degree College,
Chebrole , Guntur, A.P.

17. **Dr. Guntupalli Gowri,** M.A., PhD.
Dept. of Telugu,
Govt. College for Women, Guntur - 522 002.

18. **Dr. Kakani Sudhakar,** M.A., M.Phil., PhD.
Dept. of Telugu,
S.S.N. College, Narasaraopet - 522 601.

19. **Dr. K. Pushpamma,** M.A., PhD.
HOD, Dept. of Telugu,
SVRM College,
Nagaram - 522 035.

20. **Dr. P. Srinivasa Rao,** M.A., M.Phil., PhD.
PDF Scholar, Dept. of Telugu,
Andhra University, Visakhapathan.

21. **Dr. Ch. Praveen Kumar,** M.A., M.Phil., PhD.
PDF Scholar, Dept. of Telugu,
Kakatiya University, Warangal.

22. **Dr. N. Rambabu,** M.A., M.Phil., PhD.
Project Senior Fellow, Dept. of Classical
Literature, Nellore.

23. **Dr. G. Sailamma,** M.A., M.Phil., PhD.
Editorial Assistat,
Centre for Publications Dravidian University,
Kuppam, Chittor Dist.

24. **Dr. M. Sangeetha Rao,** M.A., M.Phil., PhD.
Guest Faculty, Dept. of Telugu,
Central University of Andhra Pradesh,
Ananthapuram District. A.P.

25. **Dr. M. Prasad,** M.A., M.A. (San)., PhD. Diploma in Maliyalam.
School Assistant (Telugu)
Govt. High School,
Rapuru, SPSR Nellore.

26. **Dr. V. Triveni**
Head & Assistant Professor,
Dept. of Telugu Studies,
Telangana University, Dichpally, Nizamabad.

27. **Dr. Mark Poloneyes,** M.A., M.Phil., PhD.
Principal & HOD,
P.G. Centre, Gadwal,
Palamuru University, Mahabobnagar, Telangana.

LEGALADVISER

Dr. A. GURAVAIAH, ***M.A., L.L.M., PhD.,***
Principal & Research Guide, Dept., of Law, A. C. Law College, GUNTUR - 522 002, A.P.

DTP & PRINTING

TENALI PRAKASH, G.L.S. GRAPHICS, LEMALLE, Guntur. 94 94 660 509.

గమనిక : రచయితల అభిప్రాయములతో సంపాదక వర్గమునకు సంబంధం లేదు - **ఎడిటర్.**

Edited, Printed, Published and owned by Kolla Srikrishna Rao, Rohini Towers, 2/11 Brodipet,
GUNTUR - 522 002. Andhra Pradesh. Cell : 7386529274, 7989781963.
E-mail : parisodhanatelugu@gmail.com.Printed at : GLS Enterprises, Kavitha Nagar, Guntur - 522 002. Ph. 94 94 660 509.

మాడపాటి హనుమంతరావు

మాడపాటి హనుమంతరావు ప్రముఖ రాజకీయ నాయకుడు, రచయిత. 20వ శతాబ్ది తొలి దశకంలో ఆంధ్రోద్యమం వ్యాప్తికి మాడపాటి విశేషంగా కృషి చేశారు. ఆయన చేసిన కృషికి గాను 'ఆంధ్రా పితామహుడు' అన్న బిరుదు పొందారు. మాడపాటి కృష్ణా జిల్లా, నందిగామ తాలూకా పొక్కునూరు గ్రామంలో వెంకటప్పయ్య, వెంకట సుబ్బమ్మ దంపతులకు జన్మించారు. మాడపాటి కవి, రచయిత. వీరు మొత్తం పదమూడు కథలు రాశారు. వీటిలో హృదయశల్యం, రాణీసారందా, ముసలిదాని ఉసురు, నేనే, అగ్నిగుండం, ఆత్మార్పణం, విధి ప్రేరణం అనే కథలు 'మల్లికాగుచ్ఛం' పేరుతో పుస్తకరూపం దాల్చాయి. వీరికి రచయితగా శాశ్వతకీర్తిని తెచ్చిన గ్రంథం 'తెలంగాణా ఆంధ్రోద్యమం'. వీరి జీవితం సాహిత్య రంగానికే పరిమితం కాలేదు. తెలుగువారి సాంస్కృతిక, సాంఘిక, రాజకీయ జీవనాన్ని తన రచనలలో ప్రభావితం చేశారు. పాత్రికేయుడిగా తనదైన ముద్ర వేశారు. నిజాం పాలనకు వ్యతిరేకంగా ప్రజలను చైతన్యపరచి అందరిని సంఘటితం చేసి 'ఆంధ్ర మహాసభను' నెలకొల్పారు. గ్రంథాలయోద్యమంలోనూ మాడపాటి కృషి అనిర్వచనీయమైనది. గ్రంథాలయాల అభివృద్ధికి తన సొంత సొమ్మును ఖర్చు చేసేవారు. "శ్రీకృష్ణదేవరాయాంధ్ర భాషా నిలయం" నిజాం పాలిత తెలుగు ప్రాంతంలోని తొలి తెలుగు గ్రంథాలయంగా చారిత్రక ప్రసిద్ధి పొందింది. మాడపాటి తన ప్రజా జీవితంలో రాజకీయాల్లో రంగప్రవేశం చేశారు. హైదరాబాద్ తొలి మేయర్‌గా పనిచేశారు. శాసనమండలి తొలి అధ్యక్షుడిగా వ్యవహరించారు. వృత్తిరీత్యా లాయర్‌గా వ్యవహరిస్తూనే సమాజ సేవా కార్యక్రమాల్లో విరివిగా పాల్గొనేవారు. మాడపాటి దూరదృష్టి, స్వార్థరాహిత్యం, క్రమశిక్షణ, నిర్వహణ దక్షత కలిగిన వ్యక్తి. అందువల్ల అజాత శత్రువుగా నిలిచారు. భారత ప్రభుత్వం పద్యభూషణ్, గౌరవ డాక్టరేట్‌తో గౌరవించింది. వీరు తన 85వ ఏట పరమపదించారు.

ఆలూరి బైరాగి

ఆలూరి బైరాగి ప్రముఖకవి, కథా రచయిత, కేంద్ర సాహిత్య అకాడమీ అవార్డు గ్రహీత. మానవతావాది. బైరాగి తెనాలి తాలూకా ఐతా నగరంలో 1925 సం॥ నవంబర్ 5వ తేదీన ఆలూరి వెంకట్రాయుడు - సరస్వతి దంపతులకు మధ్య తరగతి రైతు కుటుంబంలో జన్మించాడు. బైరాగి తండ్రి దేశభక్తుడు. తన తండ్రి ప్రోత్సాహంతో హిందీ పాఠశాలలో చేరాడు. పదమూడో ఏట హిందీలో ఉన్నత విద్యను అభ్యసించడానికి ఉత్తరాది వెళ్ళారు. పదిహేనో ఏట హిందీలో కవితలు రాసి కవి సమ్మేళనాల్లో పాల్గొని మెప్పించారు. హిందీ కవితా సంకలనం 'పలాయన్' ప్రచురించారు. తన బాబాయి చక్రపాణి కోరిక మేరా చందమామ హిందీ భాషా పత్రికకు సంపాదకత్వం వహించాడు. పూర్తి స్వేచ్ఛాపరుడు. తన స్వేచ్ఛకు వివాహబంధం ఆటంకం కాకూడదని వివాహాన్నే వద్దనుకున్నాడు. వీరి రచనలు చీకటి నీడలు, ఆగమగీతి, నూతిలో గొంతుకలు, దివ్యభవనం, కాంచనమృగం, పాపపోయింది, నయాకవిత, అస్తిత్వ వేదన మొదలగునవి. తెలుగులో నవ్యపద ప్రయోగకర్తగా బైరాగికి ప్రత్యేకస్థానం ఉంది. బైరాగి సాహిత్యంలో అస్తిత్వవాదం, సామ్యవాదం రెండూ బలంగా కనిపిస్తాయి. నిరాడంబరంగా జీవించారు. ఆజన్మ బ్రహ్మచారి బైరాగి తన 53వ ఏట 1978వ సంవత్సరంలో క్షయవ్యాధితో మరణించారు.

- సంపాదకవర్గం

BHAVAVEENA
Vol. 18, Issue. 11, November 2021
ISSN No. : 2456-4702 - RNI No. APTEL/2003/12253
భావ వీణ
UGC CARE List Group - 1 Journal
under Arts and Humanities Category

Contents (విషయ సూచిక)

1.	తెలుగు సాహిత్య భగీరధుడు - బోయి భీమన్న	- డా॥. పెండ్యాల లావణ్య & డా॥. బూసి వెంకటస్వామి	5
2.	మాతృభాషా మాధ్యమం - సాంకేతిక పదాలు	- డా॥. డి. విజయ కుమారి	8
3.	తిరుమల గారి మణిపుష్పకం - నైతిక సందేశం	- డా॥. అంజలన్న	13
4.	వేయిపడగలు - అరుంధతి పాత్ర వైశిష్ట్యం	- డా॥. డి. ఉదయకుమారి	16
5.	జాతీయ విద్యా విధానం 2020 - బహుభాషావాదం	- డా॥. సురేష్ ఎనుగంటి	19
6.	సార్వత్రిక విద్య - బోధన సామాగ్రి ప్రత్యేకత	- డా॥. ఎన్. రజని	22
7.	స్వర్గీయ మడిపెల్లి భద్రయ్య గారి రచనలు - సామాజిక ...	- ఎం.వి. పట్వర్ధన్	27
8.	రజక వృత్తి సామెతలు	- డా॥. బి.లక్ష్మీప్రియ	30
9.	వీధి నాటకాలు - పరిరక్షణ	- జన్నె యుగంధర్	33
10.	మరుగున పడిన శతక రచయిత్రి పొన్నూరు హైమావతి	- కస్తూరి వేణుగోపాల్	35
11.	కొలకలూరి ఇనాక్ కథ రచనల్లో దళిత జీవన దృక్పథం	- డా॥. కొప్పు సుభాష్ చంద్రబోస్	38
12.	సినారె గజళ్లలో మానవీయ విలువలు	- ఎల్. పద్మజ	41
13.	నాగప్ప గారి సుందర్రాజు కథల్లో 'స్త్రీ'	- రాజశేఖర్ స్వామి మఠం	46
14.	సి.యస్.రావు 'సౌందర్య సంగమం' నవలా ఇతివృత్త పరిశీలన	- మొర్రి పిచ్చయ్య	49
15.	శ్రీనాథుని "గుణనిధికథ" - సోమిదమ్మ పాత్ర చిత్రణ	- నామ శ్రీకాంత్	54
16.	పాపినేని కవితాకలానికి పూసిన పువ్వు - "రజనీ గంధ"	- పంపోతు నాగేశ్వరరావు	59
17.	ఆంధ్రమహాభాగవతంలో షడ్దర్శనాంశాలు	- పతివాడ ధనంజయరావు	64
18.	శ్రీ దాట్ల దేవదానం రాజు ఒక మెలకువ' - కథా పరిశీలన	- శివయ్య రాజులపాటి	68
19.	మన వారసత్వం - కథా - వస్తురూప స్వభావాలు	- యాదగిరి	72
20.	కోలాహలం లక్ష్మణరాజు ఖండకావ్యం వస్తు విశ్లేషణ	- పగిడోజు యాకానందచారి	78
21.	నిండు పున్నమి వెలుగులరేడు - వెన్నెలకంటి	- ఆచార్య విస్తాలి శంకరరావు	81
22.	తెలుగు సాహిత్యంలో జానపద గేయాల ప్రాముఖ్యత	– డా॥. జి. శ్రీనివాసరావు	87
23.	Rethinking Harikatha at Draupadi Festival	- Dr. Pejjai Nagaraju	90
24.	Adi-Andhra Movement in Colonial Andhra ...	- Dr. Doneti Sivaji	98
25.	Role of the Teachers in Inculcating Values among	- Dr. Kotaiah Veturi	105
26.	Humiliation, Humanity, Cast and Religion...	- Dr. Rajaram Bhukya	111
27.	Scripting 'theHeathen': A Critique of Claudius	- Philip Jose	119
28.	Ecological Imperialism in the Hills of India ...	- Radhika Lal	125
29.	Reasoning Ability among High School Students...	- Dr. Vimal Kishor, - Mrs. Jyoti Walia & - Ms. Garima	129
30.	Devadasis in the Medieval Period	- Dr. J. Jayan	137
31.	Influence of Technology and Novel ...	- Dr. T. Githesh	141

తెలుగు సాహిత్య భగీరథుడు – బోయి భీమన్న

– డా॥. పెండ్యాల లావణ్య
లెక్చరర్, తెలుగు విభాగం,
ప్రభుత్వ డిగ్రీ కళాశాల, రాజోలు,
తూర్పు గోదావరి జిల్లా.

– డా॥. బూసి వెంకటస్వామి
సహ ఆచార్యులు, తెలుగు విభాగము,
శ్రీ ఎ.ఎస్.ఎన్.ఎం ప్రభుత్వ డిగ్రీ కళాశాల
(స్వయంప్రతిపత్తి), పాలకొల్లు, పశ్చిమ గోదావరి జిల్లా.

ఆధునిక సాహిత్యరంగంలో ప్రజా సాహిత్యాన్ని సృష్టించిన బోయి భీమన్న సామాజిక చైతన్యాన్ని ఆశించి రచనలు చేసి, తెలుగు సాహిత్యాన్ని సుసంపన్నం చేసిన కవి పుంగవుడు. “భీమన్న నిజమైన కవి. ఆర్తి ఆయన కవిత్వానికి ప్రాణం. వ్యంగ్యం జీవకళ” అని ఆచార్య ఎన్. గోపి వ్యాసనవమిలో భీమన్న గురించి ప్రశంసించారు.

భీమన్న 1911 సెప్టెంబర్ 19 తేదీన తూర్పుగోదావరి జిల్లా మామిడి కుదురు గ్రామంలో దళిత పాలేరు దంపతులైన నాగయ్య, పుల్లయ్యలకు ద్వితీయ సంతానంగా జన్మించాడు. పుల్లయ్య తన మగ పిల్లలకు వరుసగా ధర్మరాజు, భీమన్న, అర్జునుడు, నకులుడు, సహదేవుడు అని పంచ పాండవుల పేర్లు పెట్టాడు. ఐదుగురు మగ పిల్లల తర్వాత ఆడపిల్లల జన్మించింది. భీమన్న 1935 బి.ఏ పూర్తి చేసి తర్వాత బి.ఇడి పూర్తిచేశాడు. భీమన్న ఉపాధ్యాయుడిగా తన జీవన ప్రస్థానాన్ని ప్రారంభించాడు. వృత్తిరీత్యా ఉపాధ్యాయుడైన, ప్రవృత్తి రీత్యా రచయిత. దాదాపు 70కి పైగా రచనలు చేశారు. చిన్ననాటి నుండి కులవివక్షకు గురైె తన అనుభవాల్నే తన రచనలకు ఇతివృత్తాలుగా మలిచారు.

భీమన్నకు తెలుగు సాహితీ ప్రక్రియలన్నింటిలోను పద్య ప్రక్రియలంటే ప్రీతి. భీమన్న దృష్టిలో పద్యం ఒక సుందర శిల్పం. భీమన్న సాహిత్య సృజన ప్రారంభమైంది పద్యంతోనే అందుకే ఆధునిక వస్తు ప్రధానమైన నాటకాలలోను పద్యానికి అంత్యంత ప్రాధాన్యతనిచ్చాడు. వీరు పద్య కావ్యాలు, గేయ కావ్యాలు, వచన కావ్యాలు మొదలగు ప్రక్రియల ద్వారా దళిత చేతనం గావించారు. భీమన్న గేయాన్ని బాగా ఇష్టపడ్డాడు. పైరుపాట, మానవుని మరొక మజిలీ వంటి గేయ నాటికలు వ్రాయటమే కాక, బొమ్మ, అకాండ తాండవం వంటి గేయ కావ్యాలు రచించారు. ఇక వచన కవిత్వానికి వస్తే ‘గుడిసెలు కాలిపోతున్నై’ అందుకు ప్రతినిధి రచన. 1975లో కేంద్ర సాహిత్య అకాడమీ అవార్డు అందుకున్న ఖండకావ్యం.

భీమన్న దీపసభ (1955), కావ్య కుసుమాలు (1957), మానవక ప్రకృతి (1963), పిల్లి శతకము (1967), భీమన్న ఉగాదులు (1983), భీమన్న పాటలతోట (1991), అకాండ తాండవం (1996) వంటి కావ్య రచనలతో కవితా సంపుటాలతో భారతజాతి జనజీవితాన్ని భిన్నకోణాల నుండి వ్యాఖ్యానించిన కవితలు కనిపిస్తాయి. మానవ జాతికి దళితులుగా, అస్పృశ్యులుగా వేరు చేయబడిన వాళ్ళ గురించిన కవితలను మినహాయించి చూస్తే దేశభక్తి, దైవభక్తి, ప్రకృతి ఆరాధనల నుంచి మొదలుపెట్టి సామాన్య మానవుల జీవితాన్ని ప్రభావితం చేస్తున్న అనేక సామాజిక అంశాలను ఆయా కవితలలో భీమన్న సృశించాడు. మానవజాతి బలాన్ని, బలహీనతలను ఎత్తి చూపాడు. స్వాతంత్ర్యం తర్వాత భీమన్నను బాగా వేధించిన భారత పార్లమెంటరీ రాజకీయాల స్వభావం, పాలనా వ్యవస్థలోని లంచగొండితనం ఈ కవితలలో విమర్శకు గురైయ్యాయి.

సామాజిక నిర్మాణంలో చాతుర్వర్ణ వ్యవస్థలోకి చేరిన తర్వాత కుల ప్రాతిపదికగా మారిపోయింది. ఆధిపత్యంలో ఉన్నవాళ్ళు క్రమేపి ఒక వర్గంగా ఏర్పడ్డారు. సామాజిక ఉద్యమబాటలో పయనించినవాడు అంబేడ్కర్. అంబేడ్కర్ ఆశయాల్నే సాహిత్యంలో కొనసాగించిన రచయిత భీమన్న. భీమన్న సమగ్ర సాహిత్యం పేరిట మొదటి

సంపుటిని తెలుగు విశ్వవిద్యాలయం విడుదల చేసింది. ఈ సంపుటిలో 'పాటలలో అంబేడ్కర్' ఒక భాగం. ఇందులో అంబేడ్కర్ వ్యక్తిత్వాన్ని, భావజాలాన్ని వర్ణించిన 118 పాటలున్నాయి.

అంబేడ్కర్ ఆశయాలను కీర్తిస్తూ 'జయ.. జయ.. జయ.. అంబేడ్కర్!' అనే గేయం నేటికి దళితులకు జాతీయ గేయమై ఊరూర ప్రార్థనా గేయంగా మారోగుతుంది. అంబేడ్కర్ రాసిన కుల నిర్మూలన పుస్తకాన్ని భీమన్న తెలుగులోకి అనువదించాడు. భీమన్న కుల మతాల కంటే మానవత్వాన్నే ఆశించిన జాతీయవాది. కుల నిర్మూలనను బలంగా వ్యతిరేకించిన నాటకం పాలేరు. పాలేరు నాటకంలో వెంకన్న, వనబాల ప్రేమకథలలో 'రాగవాసిష్ఠం' నాటకంలో అరుంధతి, వశిష్ఠుల ప్రణయ గాథలలోనే కాక మరికొన్ని రచనల్లోను కులాంతర వివాహాల పేరుతో కుల నిర్మూలన అవకాశాల్ని చర్చించారు. భీమన్న కుసుమ ధర్మన్న పత్రిక 'జయభేరి'లో సహాయ సంపాదకుడిగా పనిచేశారు.

'గుడిసెలు కాలిపోతున్నై' (1973) కావ్యంలో ఏడాది కోసారి దళితుల గుడిసెలెందుకు కాలిపోతున్నాయో, మరలా కొత్త గుడిసెలు మాత్రమే ఎందుకు వస్తున్నాయో ఓట్ల కోసం వచ్చేవాళ్ళని నిలదీసే చైతన్యం కలగాలనే ఆశయం కనిపిస్తుంది. కూలిరాజు (1946) నాటకంలో కులంతోపాటు ఆర్థికాంశాల్ని స్పర్శించారు. 'ధర్మంకోసం పోరాటం'లో బహుజనులంతా రాజ్యాధికారం దిశగా పయనించడానికి సూచనలు చేశారు. వాల్మీకి, వేద వ్యాసుడు, దర్మవ్యాధుడు మొదలగు వారంతా దళితులేనని, వారు రాసిన భారత, రామాయణ, భాగవతాలు తమవేనని చెప్పడంలో భీమన్న దృక్పథం అర్థమౌతుంది. హింసావాదానికి భీమన్న వ్యతిరేకి. కమ్యూనిస్టు పార్టీలో పనిచేసి కులం, వర్గం వేరని వాదించి కోనాడ సూర్యప్రకాశరావుకి పాలేరు నాటకాన్ని అంకితమిచ్చారు. పాలేరు నాటకానికి రాసిన ముందుమాటలో భీమన్న స్పష్టంగానే వర్గం, కులం పట్ల తన అభిప్రాయాల్ని ప్రకటించారు. భారతదేశంలో వర్గ ప్రక్రియలేదు. వర్ణ వ్యవస్థ అంటే కుల వ్యవస్థ ఉందన్నారు. ఈ కుల వ్యవస్థను రూపుమాపాలంటే కూలీలంతా అభ్యుదయం బాట పట్టి ముందుకు సాగి అంటరానితనాన్ని తొలగించాలని పేర్కొన్నారు.

భీమన్న ఇతర రచనలు మోక్షం నా జన్మ హక్కు, చివరి మెట్టు మీద శివుడు, రాగోదయం, మధుబాల, మధుగీత, అసూయ, ప్రగతి, పడిపోతున్న గోడలు, ఆదికవి వాల్మీకి, వేదవ్యాసుడు, ధర్మవ్యాధుడు, బాల యోగి, చిత్రకళా ప్రదర్శనం, హరి-గిరిజన మనీషులు, ధర్మంకోసం పోరాటం, అంబేడ్కరిజం, అంబేడ్కర్‌మతం, జానపదుని జాబులు మొదలైనవి.

భీమన్న రచనలకు గాను వీరు పొందిన గౌరవ బిరుదులు, సత్కారాలు, పురస్కారాలు.

1. 1953 సంవత్సరంలో గుంటూరు జిల్లా చెరుకుమిల్లి గ్రామ ప్రజలు భీమన్నకు గండపెండేరం తొడిగి సన్మానించారు.
2. ఆంధ్ర విశ్వకళాపరిషత్ కళా ప్రపూర్ణ - 1971.
3. పద్మశ్రీ - 1973.
4. కాశీ విద్యాపీఠం గౌరవ డాక్టరేట్ - 1976.
5. పద్మభూషణ్ - 2001.
6. కేంద్ర సాహిత్య అకాడమీ అవార్డు గుడిసెలు కాలిపోతున్నై.
7. ఆచార్య నాగార్జున విశ్వవిద్యాలయం గౌరవ డాక్టరేట్.
8. తెలుగు విశ్వవిద్యాలయం సాహిత్యంలో విశిష్ట పురస్కారం - 1991.
9. తంగిరాల కృష్ణ ప్రసాద్ స్మారక అవార్డు - 2004.

భీమన్న రచనలతో నాటి అణగారిన సమాజాన్ని అభ్యుదయంవైపు నడిపించిన సిద్ధాంతకర్త. పేదరికం, అంటరానితనం, అవమానాల స్వానుభవాలతో తన మీద

పడినవాళ్ళనే మెట్టుగా మలచుకుంటూ కీర్తిశిఖరాలను అధిరోహించిన చైతన్యశీలి. అక్షరాలే ఆయుధంగా అనుక్షణం తన రచనలతో ఉద్యమించాడు. 'బోయి భీమన్న సాహిత్యపీఠం' తెలుగు విశ్వవిద్యాలయం ద్వారా నిర్వహించబడుతుంది. సాహిత్యంలో విశేషంగా కృషి చేసిన వారికి ప్రతి సంవత్సరం బోయి భీమన్న సాహిత్య పీఠం తరుపున సన్మానించడం ఆనవాయితి. భీమన్న తన రచనల ద్వారా గొప్ప గొప్ప సందేశాలు ఇవ్వాలనుకోలేదు. కుల వ్యవస్థను నిర్మూలిస్తే అందరు సమానమనే భావన ప్రతి ఒక్కరికి వస్తే చాలా అని భావించేవారు. 80 ఏళ్ళ వార్ధక్యంలో కూడా తన ఆశయాల కోసం పోరాడుతూ 2005 డిసెంబర్ 16 తేదీన కీర్తిశేషులయ్యారు. ప్రగతిశీల కవితా వికాసయుగంలో చైతన్య బోధనకు, సామాజిక న్యాయసాధనకు కృషి చేసిన భగీరధుడు బోయి భీమన్న.

BHAVAVEENA
Vol. 18, Issue. 11, November 2021
ISSN No. : 2456-4702 - RNI No. APTEL/2003/12253
భావ వీణ
UGC CARE List Group - 1 Journal
under Arts and Humanities Category

మాతృభాషా మాధ్యమం – సాంకేతిక పదాలు

– డా॥. డి. విజయ కుమారి, సహాయ ఆచార్యులు, తెలుగు విభాగం, హైదరాబాద్ విశ్వవిద్యాలయం, హైదరాబాద్.

ఉపోద్ఘాతం :

శిశువు తల్లి గర్భం నుండి బయటికి వచ్చిన తరువాత నేర్చుకునే భాషను మాతృభాషగా వ్యవహరిస్తారు. ఆ శిశువు తల్లి గర్భంలో ఉన్నంత కాలం అడగకుండానే అన్ని అవసరాలు తీరుతాయి. ఒకసారి ఆ శిశువు బయటికి రాగానే ఏడుస్తుంది. ఆనాటి నుంచి తనకు కావలసిన తీర్చుకోడానికి ఏడ్చి సాధించుకుంటుంది. ఆ తరువాత తల్లి మరియు కుటుంబ సభ్యులు వ్యవహరిస్తున్న భాషను తనకు తెలియకుండానే నేర్చుకుంటుంది. కుటుంబ సభ్యుల ప్రేమను, ఆదరణను, అభిమానాన్ని, ఆ భాష లోనే అనుభవిస్తుంది. ఆ శిశువు తాను పొందిన ప్రేరణను మొదట నేర్చుకున్న భాషలోనే ప్రతిస్పందించడం, ప్రశ్నించడం సమాధానాలివ్వడం చేస్తుంది. ఈ విధంగా ఇంట్లో తల్లి, మొదలైనవారి ప్రతి స్పందనలతో నేర్చే మొదటి భాష ఆ శిశువు మాతృభాష అవుతుంది. ఆ శిశువు అసంకల్పితంగా, సునాయాసంగా తను నేర్చుకున్న భాషలో తన భావాలను ఎదుటి వారికి తెలిసేలా వ్యవహరిస్తుంది. అటువంటి శిశువు జీవితంపై ఎంతో ప్రభావాన్ని చూపుతుంది. అది తెలుగు, తమిళం, కన్నడం, మలయాళం, హిందీ, ఉర్దూ, ఆంగ్లం, మరాఠీ మొదలైన భాషలలో, ఏ భాషైనా కావచ్చు. అది అతని/ఆమె మాతృభాష అవుతుంది.

ఈ విధంగా పెరిగే క్రమంలో కుటుంబంలోని వ్యక్తులు కార్, బైక్, బస్ లాంటి బొమ్మలను తెచ్చి, నీ కోసం కార్ తెచ్చాను. బైక్ తెచ్చాను అని చెబుతుంటారు. అదే విధంగా టి.వి, రిమోట్, కంప్యూటర్, గ్లాస్, కాఫీ, టీ, ట్రైన్ మొదలైన అనేక పదాలు తెలుగు భాషతో సమానంగా నేర్చుకుంటాడు. ఆ తరువాత ఈ పదాలన్ని తెలుగు భాషతో సమానంగా ఉచ్చరించడం జరుగుతుంది. మానవ జీవన పరిణామ క్రమంలో జరిగిన మార్పులుగా వీటిని చెప్పుకోవచ్చు. నిత్యం మనం మాట్లాడే భాషను తీసుకున్నట్లైతే ధ్వని పరిణామం, అర్థ పరిణామం జరిగి అనేక మార్పులు సంతరించుకుంటుంది.

ధ్వనిపరిణామం :

"ఒక భాషలో ఒక కాలంలో ఉన్న ధ్వని తరువాత కాలంలో మార్పు చెందటాన్ని ధ్వనిపరిణామం" అంటారు. పదంలో ఉన్న వర్ణాలు పోవడమూ లేదా కొత్త వర్ణాలు చేరడమూ జరుగుతుంది. ఏ భాషలోనేనా ఇదే విధంగా జరుగుతుంది.

వర్ణసమీకరణ : సమీకరణ అనగా కూడిక భిన్న వర్ణాలు ఏకవర్ణంగా ఏర్పడతాయి.

ఉదా : గదులు - గది+లు, దానికి - దాని+కు

వర్ణభేదం : ఒకే ధ్వని రెండుసార్లు ఉచ్చరించినపుడు ఒక ధ్వని స్థానంలో వేరొక ధ్వని వస్తుంది.

ఉదా : ఆవులించు+ఇంచు - ఆవులింపించు, చూచు+ఇంచు - చూపించు.

వర్ణ సమ్మేళనం : అనేక వర్ణాలు కలిసి ఏక వర్ణంగా రూపొందడాన్ని వర్ణ సంయోగం అంటారు.

ఉదా : చెఱకు - చెరకు, ఱాయి - రాయి, కణ్ - కన్, యాన్ - నేను.

వర్ణవ్యత్యయం : పదంలో ముందక్షరం వెనుకకు, వెనుక అక్షరం ముందుకు మారుతుంది. దీనినే పరివర్తన మనీ, అక్షర విపర్యయం అని రెండు రకాలుగా చెబుతారు.

ఉదా : నవ్వులాట - నవ్వుటాల, పావురం - పారువం, పలుచన - చలుపన.

వర్ణాగమం : కొత్త వర్ణాలు, పదాల్లో చేరడం, దీనినే వర్ణాధిక్యం అంటారు.

ఉదా : కోలాటకం - కోలాటకం, దొంగాటం - దొంగాటకం, నడిరేయి - నడికిరేయి.

పదాది సంయుక్త రేఫ లోపం: పదం మొదట్లో ఉన్న ర కారం లోపించడం.

ఉదా : గ్రద్ద - గద్ద, క్రొత్త - కొత్త, ప్రాత - పాత, బ్రతుకు - బతుకు.

అర్థ పరిణామం :

భాషా పదాలలో కాలక్రమేణ అర్థాలలో మార్పులు రావడం సహజం. ఈ విధంగా కలిగే మార్పును 'అర్థ పరిణామం' అంటారు. "పదజాలానికి సంబంధించినటు వంటి అర్థంలో కలిగే మార్పును అర్థ పరిణామం" అని ఆచార్య జి.ఎన్. రెడ్డిగారు నిర్వచించారు. "భాష కాల క్రమంలో వర్ణాలు, వ్యాకరణ నిర్మాణమూ మారినట్లు గానే పదాల అర్థాలు కూడ మారతాయి. ఒక భాషలో పదాల్లో ఉన్న అర్థాల్లో వచ్చిన మార్పుని 'అర్థపరిణామం' అని ఆచార్య పి.యస్. సుబ్రహ్మణ్యంగారు నిర్వచించారు.

అర్థ వ్యాకోచం :

ఒక పదం మొదట పరిమితార్థంలో ఉంటుంది. కాల క్రమంలో దానిని విస్తృతార్థాన్ని బోధించడాన్ని అర్థవ్యాకోచం అంటారు.

	పదం	మొదటి అర్థం	వ్యాకోచం
ఉదా :	చెంబు	ఎరుపురాగితో చేసిన చిన్నపాత్ర	ఇత్తడి చెంబు, స్టీలు చెంబు, కంచు చెంబు.

అర్థ సంకోచం:

విస్తృతార్థంలో ఉన్న పదం సంకుచితార్థాన్ని బోధించడం.

ఉదా : చీర	వస్త్ర విశేషం	స్త్రీలు మాత్రమే ధరించే వస్త్రం.

అర్థ సౌమ్యత :

ప్రాచీన కాలంలో నిందార్థంతో, సామాన్యార్థంతో వాడిన గౌరవార్థం సంతరించుకోవడాన్ని అర్థ సౌమ్యత అంటారు.

ఉదా : పదం	పూర్వార్థం	నేటి అర్థం
ఉదా : సభికులు	జూదగాండ్రు	సభలోవారు (రాజుగారి కొలువులోవారు)
మర్యాద	హద్దు	గౌరవం

అర్థగ్రామ్యత :

ప్రాచీన కాలంలో గౌరవార్థం కలిగిన పదం తరువాత కాలంలో హీనమైన తక్కువైన అర్థాన్ని పొందడాన్ని అర్థ గ్రామ్యత అని చెబుతారు.

పదం	పూర్వార్థం	నేటి అర్థం
కంపు	సుగంధం	దుర్గంధం
కైంకర్యం	సేవ, పూజ	దొంగిలించు

ఈ విధంగా మనం మాట్లాడే భాష అనేక ప్రక్రియా రూపాలను, కట్టుబాట్లను పరిణామాలను పొందుతుంది. ఈ క్రమంలో తెలుగు భాషలో అనేక మార్పులు కనబడుతున్నాయి. అనేక భాషాపదాలు వచ్చి చేరుతున్నాయి. అదే విధంగా ఆంగ్లభాషలోని సాంకేతిక పదాలు (టెక్నికల్ వర్డ్స్)ని కూడ ఉపయోగించవచ్చు.

వాటిని యథాతథంగా పాఠ్యాంశాలలో ప్రయోగించడం వల్ల విద్యార్థులకు అభ్యాసం సులభతరమవుతుంది. వారు పై తరగతులకు వెళ్ళినపుడు ఎక్కువ ఇబ్బంది పడకుండ అధ్యాపకులు చెప్పే పాఠ్యాంశాలను సులువుగా గ్రహించగలుగుతారు. దీనివల్ల తెలుగు భాషా పరిధి పెరుగుతుంది.

శ్రీ కోవెలవెన్ను రామకోటేశ్వరరావుగారు ఒక భాష వల్ల మరొక భాషకు ప్రమాదం లేదంటారు. ఆంగ్ల సాహిత్యం తెలుగు సాహిత్యానికి ప్రమాదం తెచ్చిపెట్టిందనే మాటలకు ఆశ్చర్యపడేవారి. ఆయన ఆంగ్లభాషా ఆవశ్యకతను గురించి ఈ కింది విధంగా నిర్వచించారు.

"మనకు హిందీ, ఇంగ్లీష్ రెండూ అవసరమే, కనుక కాలపరిమితులు లేకుండా ఆంగ్లం అధికార భాషగా గాని, పరిపాలన భాషగా గాని ఉండాలి. రాజ్యాంగంలో తక్కిన భాషలతో పాటు ఇంగ్లీషును చేర్చాలి. మన వారసత్వంలో ఆంగ్ల సాహిత్యం కూడ చేరింది. ఆంగ్లమంటే ఆంగ్లం ద్వారా వచ్చిన ఇతర సాహిత్యాలు కూడా" అని వ్యాఖ్యానించారు. (తిరుమల రామచంద్ర, 1975. పుట: 36)

ఇటువంటి పెద్దల అభిప్రాయాలను నేడు పరిగణనలోకి తీసుకోవలసిన ఆవశ్యకత ఉంది. ఈ విధంగా ఆంగ్లంలో ఉన్న సాంకేతిక పదాలను యధాతథంగా తెలుగు మాధ్యమంలోకి తీసుకోవడం వల్ల విద్యార్థుల విజ్ఞాన పరిణతి పెరుగుతుంది. ఆ పదాలను తెలుగులోనే రాయవచ్చు. ఉదా: INTERNATIONAL - అంతర్జాతీయ, INTERNET - అంతర్జాలం, అని వాడుతున్నాం. నిజానికి అవి సంస్కృత పదాలు. అలాగే జేబు - టర్కీ పదం, వకీలు, దావాఖానా మొదలైన ఉర్దూ పదాలను మనం తెలుగు పదాలుగా వాడుతున్నాం. కాని సైన్స్‌లో ఉన్న 'TECHNICAL WORDS' ని మాత్రం అనువాదం చేసి చెబుతున్నారు. ఇది సరియైనది కాదు. మాతృభాషలో బోధన జరిగేటప్పుడు ఈ కింది జాగ్రత్తలు తీసుకోవాలి.

1. తెలుగు మీడియంలో బోధన చేసేటప్పుడు అన్ని పదాలను అనువాదం చేయరాదు.
2. 'SCIENCE' బోధించేటప్పుడు దానిలో ఉన్న 'TECHNICAL WORDS' ని అనువాదం చేయకుండా యధాతథంగా బోధించడం వల్ల, విద్యార్థి పై చదువులకు వెళ్ళినపుడు, అతని అవగాహనా పరిధి పెరిగి, 'COMMUNICATION' సులభమవుతుంది.
3. ప్రస్తుతం తెలుగు మీడియం విద్యార్థులకు 'TECHNICAL WORDS' అన్ని తెలుగులోకి అనువాదం చేయబడి ఉంటున్నాయి. దీనివల్ల ఈ మీడియంలో చదివిన విద్యార్థులు పై తరగతులకు వెళ్ళిన తరువాత ఆ 'TECHNICAL WORDS'కి ఆంగ్ల పదాలు తెలియక ఇబ్బంది పడుతుంటారు. విద్యార్థులకు అటువంటి పరిస్థితి రాకుండా ఉండాలంటే ఆ పదాలను ఆంగ్లంలోనే బోధించాలి మిగిలిన సంభాషణంతా మాతృభాషలో ఉండాలి. ఈ విధానాన్ని అవలంభించి భాషా పరిధిని పెంచుకోవలసిన ఆవశ్యకత ఉంది.

భౌతికశాస్త్రంలో గల కొన్ని అనువాద పదాలు :

FORCE	బలం
ENERGY	శక్తి
VISCOSITY	స్నిగ్ధత
SURFACE TENSION	తలతన్యత
RESTORING FORCE	పునఃస్థాపక బలం
ELLIPSE	దీర్ఘవృత్తము
STRAIGHT LINE	సరళరేఖ
DIFFERENTIATION	వ్యవకలనము
POLAR COVALENT BOARD	ధృవసంయోజన బంధం
MAGNIFICATION	ఆవర్ధనం
EARTH CRUST	భూపటలం
EXTRACTION PROCESS	నిష్కరణ ప్రక్రియ
RELATIVE VELOCITY	సాపేక్ష వేగము
COEFICIENT OF RESISTITUTION	ప్రత్యావస్థన గుణకము

పైన పేర్కొన్న పదాలన్ని సంస్కృత పదాలు. ఈ పదాలకు బదులుగా ఆ సాంకేతిక పదాలనే తెలుగు మీడియంలో బోధిస్తే, విద్యార్థులకు మేలు జరుగుతుంది. ఇంకా అనేక విజ్ఞానశాస్త్రాలను పరిశీలించినట్లైతే అనేక పదాలు వెల్లడి అవుతాయి.

ఉత్తర భారతదేశంలో 'ENGLISH MEDIUM' విద్యార్థులకు కూడా హిందీలోనే బోధన చేస్తారు. కాని 'TECHNICAL WORDS'ని మాత్రం ఇంగ్లీషులోనే చెబుతారు. కాబట్టి వారు IIT, NITలలో సులువుగా సీటు సంపాదించ గలుగుతున్నారు. కాని తెలుగు రాష్ట్రాలలో English Mediumలో చదువుతున్న తెలుగు విద్యార్థులకు బోధన Englishలోనే జరుగుతుంది. దీని వలన ఆయా Subjectలలో అవగాహన పూర్తిస్థాయిలో ఉండడం లేదని, ఆ తరగతులకు బోధన చేసే అధ్యాపకులు అభిప్రాయ పడుతున్నారు. Scienceలో ఉన్న Technical పదాలను తెలుగులోనికి అనువదించకుండా మాతృభాషలో బోధన చేయడం వల్ల విద్యార్థులలో అవగాహన పెరుగుతుంది.

గతంలో R.E.C WARANGAL (ప్రస్తుతం NIT వరంగల్)లో ADMISSIONS - EAMCET RAN ఆధారంగా 50% SEATS AP (ఉమ్మడి ఆంధ్రప్రదేశ్) విద్యార్థులకు ఉండేవి. 'EAMCET EXAM తెలుగు, ఇంగ్లీషు మీడియంలో జరుగుతుంది. వేరే రాష్ట్రాలలో ఉన్న R.E.C AP కోటా SEATS కూడా EAMCET RANK ఆధారంగా వచ్చేవి. దీని వలన ఎంతోమంది తెలుగు మీడియం విద్యార్థులు R.E.C WARANGAL లోనే కాకుండ, దేశంలో గల ప్రతిష్టాత్మకమైన R.E.C లలో SEATS పొందేవారు.

2000 సంవత్సరం తరువాత R.E.C - NITగా మారడం వల్ల EAMCET RANK కాకుండ AIEEE RANK ఆధారంగా (ప్రస్తుతం MAINS) ADMISSIONS ఇస్తున్నారు. MAINS EXAM తెలుగు మీడియంలో జరగేది కాదు. దీనివలన ఇంటర్మీడియట్‌లో తెలుగు మీడియంలో పీూజ చదివిన విద్యార్థి R.E.C (NET)లో అడ్మిషన్ పొందే అవకాశం కోల్పోయారు. తెలుగు మీడియంలో చదివి ఇంగ్లీష్, హిందీలో ఉన్న MAINS EXAM రాయడం కష్టమతుంది. అందువల్ల తెలుగు మీడియంలో చదివే విద్యార్థులు తగ్గిపోయారు.

ప్రస్తుతం ప్రతిష్టాత్మకమైన I.I.T ENTRANCE EXAM తెలుగు మీడియంలో జరపడం ప్రారంభించారు. కాని సాంకేతిక పదాలను తెలుగులోనికి అనువదించి బోధించినంత కాలం విద్యార్థులు తెలుగు మీడియంలో చదవడానికి ఆసక్తి చూపించరు.

'TEXT BOOK'లో భాష మారాలి. TECHNICAL WORDSని అనువాదం చేయకుండా యధాతథంగా తీసుకోవాలి భాషకి బోధన భాషకి ఉన్న వ్యత్యాసాన్ని గుర్తించాలి. SCIENCE మరియు TECHNOLOGY బోధన తెలుగులో జరగాలి. ప్రాథమిక స్థాయి నుండి ఉన్నత విద్యా స్థాయి వరకు తెలుగులో బోధన జరగాలి. ఆ విధంగా జరగకపోతే భవిష్యత్తులో తెలుగు కూడ సంస్కృతంలా కావ్యాలలో మిగిలిపోతుంది.

పైవన్ని కార్యరూపం దాల్చాలంటే తెలుగు రాష్ట్రాల ముఖ్యమంత్రులు, మరియు ఉన్నతాధికారులు తెలుగు మీడియంలో ప్రవేశ పరీక్షలు జరిగేలా చూడాలి. అదే విధంగా 'TEXT BOOKS' మారాలి.

JRF, NET EXAM, HCU వంటి విశ్వవిద్యాలయ ప్రవేశ పరీక్షలు తెలుగులో కూడ జరిగినట్లైతే తెలుగు మీడియం విద్యార్థులు ప్రయోజనం పొందుతారు. జర్మనీ, కొరియా, జపాన్, చైనా, ఫ్రాన్స్, ఇంగ్లండ్, అమెరికా వంటి అభివృద్ధి చెందిన దేశాలలో మాతృభాషలోనే విద్యాబోధన జరుగుతుంది.

ముగింపు :

హిందీ ఒక్కటే 'NATIONAL LANGUAGE' అనడం సరియైనది కాదు. హిందీతో పాటు తెలుగు, కన్నడం, తమిళం, మలయాళం మొదలైన అన్ని భాషలు జాతీయ

భాషలే. కాబట్టి అన్ని భాషలలోను ప్రాథమిక స్థాయి నుండి ఉన్నత విద్యా స్థాయి వరకు మాతృభాషా మాధ్యమంలోనే విద్యా బోధన జరుపుకోవచ్చు. ఆ విధంగా జరిగినపుడే విద్యార్థులలో సృజనాత్మకత పెరుగుతుంది. మనం ఉన్నత పదవులను అధిష్టించిన వ్యక్తులతో మాట్లాడిన లేదా పరిశీలించినచో, వారందరు వారి మాతృభాషల్లోనే విద్యను అభ్యసించిన విషయం వెల్లడి అవుతుంది. మాతృభాషలో చదివినవారు, తాము నేర్చుకున్న విషయం ఏ భాషలో ఉన్నప్పటికి, వాటికి తమ మాతృభాషలోనే మనసులో ప్రణాళికను సిద్ధం చేసుకుని వాటిని ప్రదర్శిస్తారు. ఈ విధంగా మాతృభాషా బోధన వల్ల అనేక ప్రయోజనాలు కలుగుతాయి.

ఉపయుక్త గ్రంథాలు :

1. కృష్ణమూర్తి, భద్రిరాజు. 1994. తెలుగు భాష చరిత్ర. తెలుగు విశ్వవిద్యాలయం, హైదరాబాదు.
2. కృష్ణమూర్తి, భద్రిరాజు.2014. భాష సమాజం సంస్కృతి. NEELKAMAL PUBLICATIONS, హైదరాబాదు.
3. రామచంద్ర, తిరుమల.1975. మరపురాని మనీషి. యువభారతి, సికింద్రాబాదు.
4. ఎన్. ఎస్. రాజు. 2016. తెలుగు భాషాచైతన్యోద్యమం. తెలుగు భాషా చైతన్య సమితి, హైదరాబాదు.
5. భౌతికశాస్త్ర అధ్యాపకులు కె. శంకరరావు ఆలోచన.

తిరుమల గారి మణిపుష్పకం – నైతిక సందేశం

– డా॥. అంజలన్న, గెస్ట్ లెక్చరర్, ప్రభుత్వ డిగ్రీ కళాశాల, ఆత్మకూరు (తెలంగాణ).

మానవులంతా ఒకే కుటుంబమని తెలుసుకుంటే ఇక స్వార్థానికి తావు లేదని కవి ఈ కావ్యమంతా చెబుతూనే వచ్చాడు. మానవులు తమ స్వార్థం కోసం తోటి మానవుణ్ని హింసించడం, ప్రభుత్వ నేతలు ప్రజాధనాన్ని కొల్లగొట్టడం, కోట్లకొద్దీ కుంభకోణాలు చేయడం మొదలైన వాటిని ఖండించాడు. ఆధునిక నాగరికత మోజుతో మానవత్వమే కాదు మాతృత్వభావన కూడా కొరవడుతుందని హెచ్చరించాడు. ఎవరైనా మంచితనం చూపిస్తే అది వాళ్ళ చేతకానితనంగా చిత్రించడాన్ని నిర్ద్వంద్వంగా ఖండించాడు. హింస హింసతో అణగిపోదని, అది అందరూ కలిసిమెలిసి ఉంటూ స్నేహంతో ఉంటేనే సమసిపోతుందని హితవు చెప్పాడు. మానవుడు తాను అనుకున్నది సాధించాలంటే పట్టుదల ప్రారంభంలో మాత్రమే కాకుండా కడదాకా ఉండాలని సలహా కూడా కవి ఇచ్చి చైతన్యపరిచాడు.

విచికిత్స :

పంతము పట్టరాదు, మరి పట్టినచో విడనాడరాదు ప్రా
ణాంతకమైనగాని, ధనమంతయు పోయినగాని, గౌరవం
బెంతయు భంగమై బ్రతుకు హింసలవీధిని బడ్డగాని ధీ
మంతులు సర్వదిగ్విజయమాన్యులు కావలె నెట్టకేలకున్.
(విచికిత్స -2)

ఏదైనా ఒక ఘనకార్యం చెయ్యాలని ఆర్భాటంగా ఆదరాబాదరాగా పట్టు పట్టరాదు. మరి ఒకవేళ పట్టినట్లైతే అది సాధించేదాకా వదలరాదు. ఈ లోగా ఎన్నోకష్టాలు రావచ్చు. ఒక్కోసారి ప్రాణాపాయం కూడా కలగవచ్చు. ఉన్న ధనమంతా పోవచ్చు. దానితో డబ్బులేని కారణంగా గౌరవమంతా పోయి బ్రతుకు బాధల వీధిలో పడవచ్చు. ధైర్యంతో పట్టుదలతో ఉండే బుద్ధిమంతులు ఏ కష్టాలకూ భయపడకుండా విజయం చేకూరే కడదాకా అలాగే ఉండి, ఎట్టకేలకు తుట్టతదకు సర్వవిజయాలు సాధిస్తారు. దానితో వాళ్ల కీర్తి దింగతాలకు వ్యాపించిపోతుంది.

ఉదహరణకు మన పూర్వీకులు స్వాతంత్ర్యం కోసం అహింసా సమరం జరిపి దృఢదీక్షతో కడదాకా ఉండక పోతే విజయమే వచ్చేదికాదు. పొట్టి శ్రీరాములు ఆంధ్ర రాష్ట్రం కోసం పోరాడుతున్నప్పుడు ప్రకాశం పంతులు 'శ్రీరాములూ కేంద్ర ప్రభుత్వం కదలటం లేదు. నీ ప్రాణాలు బలి పెట్టకయ్యా! ఆమరణనిరాహార దీక్ష మాను' మని చెబితే వారు ఏమన్నారంటే 'ఆంధ్రులంటే ఆర్భాటశూరులనే చెడ్డపేరు వస్తుంది. స్వరాష్ట్రమైనా రావాలి? లేదా నా ప్రాణమైనా పోవాలి' అని ప్రాణం పోయేదాకా దీక్ష వదలలేదు. పాపం ప్రాణమే పోయింది. అదితలచుకుంటే అందరికి బాధే. ఆ బాధను మరచిపోవాలంటే, ఆయన త్యాగం సఫలీకృతం కావాలంటే మంచి పరిపాలన, లంచాలు లేని వ్యవస్థ, స్కాములు చేయని ప్రభుత్వం, కమీషన్‌ల కోటాలు దండుకోని ప్రభుత్వం ఉన్నప్పుడు నిజంగా బాధ ఉండదు.

గొప్పగొప్ప పనులే కాదు చిన్న చిన్నపనులు చెయ్యడానికి కూడా ధైర్యం పట్టుదల, కర్తవ్యదీక్ష ఉండాలి. మనలక్ష్యం ఎప్పుడూ సింహాలకు గురిపెట్టాలి. అప్పుడవి దొరక్కపోయినా జింకలయినా పడతాయని ఆంగ్లంలో సామెత ఉంది. అలాగాకుండా చిన్నచిన్న వాటిపైన గురిపెడితే జింకలు పడవు సరికదా ఆఖరికి ఎలుకలు కూడా పడవు. ఆ కార్యం సాధించాలనుకున్నప్పుడు చిత్తశుద్ధి, శ్రద్ధ, కృషి, ఓర్పు, ఆత్మవిశ్వాసం ఉండాలి. అన్ని ఉన్నప్పుడు కట్టకడపటికైనా విజయం లభించకపోదు. అదీ కవి చెప్పిన దానిలోని పరమార్థం.

పెంచగలేరు కన్న పసిబిడ్డల నెత్తుక ద్రిప్పి, ప్రేమతో
కంచములోని బువ్వ సరిగా తినిపించగలేరు వీధి చూ
పించగలేరు గాని పరుగెత్తుచు కుక్కలచేత పర్వులె
త్తించగ నిద్రలేచు జనులెంత ప్రబుద్ధులొ చెప్పనేటికిన్.
(విచి. 5)

తాము సొంతంగా కన్న బిడ్డలనే కొంతమంది ఆడ వాళ్ళు ఆప్యాయంగా ఎత్తుకొని త్రిప్పుతూ అన్నం కూడా సరిగా తినిపించరు. తినిపించడానికి వాళ్ళకు సమయం ఉండదు, ఉన్నా ఓపిక ఉండదు. కని, ఎవరి వాతనో పడేస్తారు - అమ్మమ్మో, నాయనమ్మో, పసిపాప పెద్దమ్మో చూసుకుంటుంది లెమ్మని. అయితే ఇలాంటి వీళ్ళే తెల్లవారుజామునే నిద్రలేచి, బొచ్చుకుక్కలను గొలుసు లతో పట్టుకొని, ఏ... టామీ! లిల్లీ ! జానీ ! జాకీ ! పప్పీ ! టంగూ ! టుస్కూ అనుకుంటూ వీధిలో పరుగు లెత్తించు కుంటూ పోతుంటారు. వీళ్ళుఎంత ప్రబుద్ధులో ఏం చెబుతావులే పాపం! మానవత్వమే కాదు మాతృత్వభావన కూడా తగ్గి పోతుందని కవి ఆవేదన వ్యక్తం చేస్తున్నాడు.

ఇలా వీళ్ళు కుక్కల వెంట అయినా పడటానికి ఇష్ట పడతారు కాని తమ స్వంత బిడ్డలను మాత్రం ఏనాడూ సరిగా పోషించరు, పట్టించుకోరు. వీళ్ళ మనస్తత్వం ఆ పరంధామునికైనా తెలుసునో తెలియదో !

పాపిష్ఠిలోక ఛాయలు
పాపాయిల పైన బడిన భవితను పుణ్యం
బేపారదు కాన తొలుత
జ్ఞాపక ముంచుకొనవలెను సంతానంబున్.

(విచి.6)

ముందుగా ఎవరి కన్నబిడ్డలను వాళ్ళు జ్ఞాపకముంచు కోవాలి. అలక్ష్యం చేయకుండా వాళ్ళను పట్టించుకోవాలి. అంటే వాళ్ళను మరచిపోకుండా తల్లి బాధ్యతగా ఏమి చెయ్యాలో అదంతా చెయ్యాలి. అలా చెయ్యలేకపోతే పుణ్యం రాకపోవటం మాట అటుంచి, ఘోరనరక కూపంలో పడిపోతారు జాగ్రత్త! మరి కొంతమంది ఉంటారు. పూజలు, వ్రతాలు రోజుకు వందసార్లు దేవునికి, తులసి చెట్టుకు పడిపడి మొక్కుతుంటారు. ఇన్ని చేసే వీళ్ళు తమ స్వంతం పిల్లల్ని కూడా ఏమాత్రమూ పట్టించు కోరు. కేవలం వ్రతాలు, మొక్కులూ కాదు కావలసింది. బాధ్యతలు సరిగా నిర్వర్తిస్తున్నామా అనేది. తామే ఆత్మవిమర్శ లేదా ఆత్మశోధన చేసుకోవాలి. అందుకే వేమన ' చిత్తశుద్ధి లేని శివపూజ లేలరా !' అని అన్నాడు. ఇతరులు నోటికి వచ్చిన ఎన్ని తిట్లు తిట్టినా అలాంటిచోట్ల అలాగే పడిచస్తారు కాని నిజమైన గౌరవముండే చోట ఉండర దెందుకో మరి ! తిరుమల గారు ఎంత చక్కగా లోకాన్ని పరిశీలించారో చూడండి.

చెడ్డ వాసన కలవాటు పడ్డ ప్రాణి
మంచి వాసన కేరీతి మనసు పడును ?
ఎవరి కంపు వారికెపుడు నిష్టమగును
చెత్తపైన పన్నీటిని చిలుకుటేల !

(విచి.7)

ఎవరైనా ఏదైనా మంచి చెబితే కొంతమంది వినరు. ఇదేదో చాదస్తంలాగా ఉందే అనుకుంటారు. లేకపోతే ఎవరికీ కాబట్టని మంచితనం లేదా పరోపకారం, కర్తవ్య నిర్వహణం, బాధ్యత, ఋజుమార్గం, సత్ప్రవర్తన వీడికే లేదా ఈమెకే పట్టిందేమో అనేవాళ్ళు ఉన్నారు. స్కాము లకూ, లంచాలకూ అడుగడుగునా మోసాలకూ, వంచకు లకు అలవాటు పడ్డవారు ఇంకోరకంగా నడచుకొమ్మంటే వాళ్ళకు ఇబ్బందిగానే ఉంటుంది మరి! ఏ విధంగా అంటే చెడ్డవాసనకు అలవాటు పడ్డ ప్రాణులు మంచి వాసనను భరించలేవు కూడా. ఎలాగంటే దీనికి అందరెరిగిన దృష్టాంత మొకటి ఉంది.

ఒక ఊళ్ళో రామయ్య అనే అతనికి ముగ్గురు కూతుర్లు. యుక్త వయస్సు రాగానే సంబంధాలు చూసి తండ్రి ముగ్గురికీ వివాహాలు చేసేశాడు. ఆ ముగ్గురు అక్కాచెల్లెళ్ళు అత్తగారి ఇళ్ళకు కాపురానికి వెళ్ళిపోయారు. ఎంతోబాగా కలిసిమెలిసి ఉన్న వీళ్ళు వివాహాల కారణంగా వేర్వేరు ఊళ్ళలో ఉన్నారు. పెద్దామె భర్త ఎండుచేపలు అమ్మేపని చేస్తున్నాడు. రెండవ ఆమె భర్త కల్లు అమ్మేపని చేస్తున్నాడు. మూడవ ఆమె భర్త పూలు అమ్మే పని చేస్తున్నడు. విడిపోయి చాలా రోజులు కావటంతో అక్కాచెల్లెళ్ళకు ఒకరి కొకరికి చూడాలని పించింది. వెంటనే పెద్దామె రెండవ ఆమె ఊరికి

పోయింది. ఆమెతో మాట్లాడిన తర్వాత ఆ ఇద్దరూ కలిసి తమ చెల్లెలు మూడవ ఆమె ఊరికి పోయారు. ఈ లోగా రాత్రి కావడంతో మూడవ ఆమె ఇంట్లోనే ఉండిపోవాల్సి వచ్చింది. భోజనం చేసిన తర్వాత చెల్లెలు అక్కగార్ల ఇద్దరికీ పరుపులు వేసి పండబెట్టింది. అక్కగార్ల ఇద్దరికీ అర్ధరాత్రి అయినా నిద్ర పట్టలేదు. పెద్దామె అంటుందీ 'చీఛీ ! ఏం కొంప ఇది. పాడు పూల కంపు కొడుతోంది. ఇంత వాసనకి వీళ్ళు రోజూ ఎట్లా నిద్రపోతున్నారో ఏమో !' దానికి వంతపాడుతూ రెండవ ఆమె కూడా 'అవునక్కా' ఇంత పూల కంపు కొడుతూఉంటే వీళ్ళు ఎంతబాగా నిద్రపోతున్నారో చూశావా! మనకే నిద్రరాలేదు' అంటుంది. చెసేది లేక చెల్లెల్ని పిలిచారు. ఏమక్కా అంటూ వచ్చిం దామె. 'ఏమీ లేదూ ఈ పూల వాసనకి మాకు నిద్రరాలేదు కాని ఎక్కడైనా ఎండు చేపలు తెచ్చి, నా తలపాటున పెట్టమ్మా ! అట్లాచేస్తేనన్నా నిద్ర పట్టవచ్చు' అంటుంది పెద్దామె. 'అవును ఆ పని చెయ్. నాకు కూడా రెండు మూడు కల్లుముంతలు తెచ్చి నా తలపాటున పెట్టు. లేకపోతే నాకు నిద్ర వచ్చి చచ్చేట్టు లేదు' అంటుంది రెండవ ఆమె. గత్యంతరం లేక ఏదో విధంగా అంత అపరాత్రి పూట కష్టపడి తెచ్చి, ఎండుచేపలు ఒకామె తలపాటున, కల్లుముంతలు ఇంకో ఆమె తలపాటున పెడితే అప్పుడు వాళ్ళు హాయిగా నిద్రపోయారట. అందుకే కవి ' చెడ్డవాసన కలవాటు పడ్డ ప్రాణి మంచి వాసనకేరీతి మనసుపడు' నన్నాడు. అందువల్ల పాడు జీవితానికి అలవాటు పడ్డ మానవులు సత్ప్రవర్తన గల జీవితానికి, స్కాములు, లంచాలు లేని జీవితాలకు అలవాటు పడా లంటే చాలా కష్టం - పై దృష్టాంతంలో లాగా. మనిషి అయినందుకయినా మారాలి. ఇలా వీళ్ళనుంచి ఆశిం చడం కూడా తప్పే అంటాడు కవి. 'చెత్తపైన పన్నీటిని చిలుకుటేల, ఎవరి కంపు వారి కిష్టమగు' నన్నాడు.

వేయిపడగలు – అరుంధతి పాత్ర వైశిష్ట్యం

– డా॥. డి. ఉదయకుమారి, అసోసియేట్ ప్రొఫెసర్, ప్రచురణల కేంద్రం, ద్రావిడ విశ్వవిద్యాలయం, కుప్పం.

విశ్వనాథ సత్యనారాయణ తనతో పాటు చుట్టూ ఉన్న వ్యక్తుల్నే పాత్రలుగా తీసుకుని వేయిపడగలు నవలకు రూపునిచ్చారు. భారతీయ సంస్కృతి సంప్రదాయాలతో పాటు ఆధ్యాత్మికతను జోడిస్తూ సాగిన వేయి పడగలు సర్వకాలాలకు అన్వయిస్తుంది. అప్పటి కాలం, సమాజం, మనుషులు, వారి మనస్తత్వాల్ని, ప్రవర్తనల్ని రచయిత కళ్లకు కట్టారు. ఇప్పుడు మనం ఎంతగా ఆధునికమయ్యామని అనుకుంటున్నా... మనుషుల్లో అదే తరహా మనస్తత్వాలు, వైఖరులు తెలియజెప్పేందుకు వేయిపడగలపై ఇంకా విస్తృతంగా అధ్యయనం, పరిశోధన చేయాల్సిన ఆవశ్యకత ఉంది.

విభిన్న కోణాల్లో డా.అనుమాండ్ల భూమయ్య, డా.ముదిగొండ వీరభద్రయ్య, డా.వి.లక్ష్మణరావు వంటి అనేక మంది పరిశోధనలు చేశారు. ఆంగ్లేయుల పాలనలో భారతదేశం సామాజికంగా పెనుమార్పులకు లోనైంది. భారతీయ సంస్కృతికి దూరం కాకుండా ఉండేందుకు సంస్కృతి, సంప్రదాయాల ఔన్నత్యాన్ని రచయిత సందర్భోచితంగా విడమర్చి చెప్పారు. కొందరిలో కనిపించే ఆంగ్ల సాహిత్యం గొప్పదనే భేషజాన్ని ప్రస్తావిస్తూ తెలుగు ఔన్నత్యాన్ని సోదాహరణంగా చాటారు. విశ్వనాథ సత్యనారాయణ జీవితంలోని ఘట్టాలు, వారి పూర్వీకులకు సంబంధించిన విషయాలు నవలలో ఉన్నాయని అందుకే ధర్మారావు పాత్ర విశ్వనాథ సత్యనారాయణేనని డా.లక్ష్మణరావు నిర్ధారించారు. నవలలో మాత్రం ధర్మారావు పాత్రకే ప్రాధాన్యం చాలా ఎక్కువగా ఉంది. ఆయన సాధువుల కన్నా సాధువని, పరమయోగీశ్వరుడని, పసిరికను నిందించే సమయంలో పాములు ధర్మారావు గురించి చెబుతాయి. మొత్తంగా ఆ పాత్ర ఉదాత్తమైనదిగా, ఉత్కృష్టమైందిగా తీర్చిదిద్దారు.

విశ్వనాథ వారి వేయిపడగలు తెలుగున వెలసిన మహేతిహాసమని చెప్పడం అతిశయోక్తి కాదు. వేయి పడగలు రచనోద్దేశ్యం కూడా ధర్మ సంస్థాపనమే కానీ వేరొకటి కాదు. ఈ నవల రచనా కాలం 1934లో నిజానికి వేయిపడగలు ఆంధ్ర విశ్వ కళాపరిషత్తు వారి నవలల పోటీ కోసం రచితమైంది. ఈ నవలలోని సంఘటనలు చాలామటుకు తన స్వానుభవాలూ, అనుభూతులేనని విశ్వనాథ తనకు సంబంధమైన విషయాలను, సనాతన ధర్మాలను మానవీయకోణాలతో ఈ నవల వ్యాఖ్యానించిందని వారే చెప్పుకున్నారు. వేయిపడగల రచనాకాలానికి భావకవిత్వోద్యమం ఉత్తుంగ తరంగంలా ఉంది. అందుచేతనే ఈ నవలలో భావుకత కూడా అధికంగానే ఉంది.

వేయిపడగలు వాస్తవిక దృక్పథాన్ని, ఉత్తమ సాహిత్య విలువలను, ఆత్మీయతా ధోరణులను, ఆత్మాశ్రయ కవితా స్వభావాన్ని నింపుకున్న నిండైన నవల. సంస్కృతీ సంబంధమైన విషయాలను, సనాతన ధర్మాలను మానవీయ కోణాలతో ఈ నవల వ్యాఖ్యానించింది. విశ్వనాథ తాను జీవించిన సమాజంలోని మేలిమినంతా మెరుగుపెట్టి చూపించారు. ఆనాటి సమాజంలో లోపాలు కూడా విశ్వనాథ వారు వేసిన మెరుగుల మెరుపులో మరుగునపడ్డాయి. జమీందారీ వ్యవస్థ, దేవదాసీ వ్యవస్థలలోని దోషాలకు విశ్వనాథ కారణాల్ని చర్చించారు. నాటి సమాజంలోని జీవన దృక్పథంలో వస్తున్న మార్పులు, నాగరికతలోని కృత్రిమత్వం, వేయిపడగలు స్పష్టంగా దర్శింపజేస్తున్నది. వ్యవసాయం, వర్ణవ్యవస్థ, సాంస్కృతికాంశాలు, జానపద కళారూపాలు ఒక్కటేమిటి విశ్వనాథ వారు సూర్యుని వలే సమాజంలోని ప్రతి మూలాన్ని స్పృశించి ప్రకాశింపజేశారు.

మొదట మనం నవలలోని అరుంధతిని గృహిణిగా, భర్తృప్రణయినిగా, త్యాగమయిగా ఏ విధంగా కన్పిస్తున్నదో చూద్దాం. చిరు వయస్సులోనే వీరిద్దరి వివాహం జరిగింది. తరువాత చాలా కాలానికి భర్త భార్యను చూశాడు. వారి సమాగమాన్ని మొదటి రాత్రి భార్యాభర్తల చిత్తవృత్తుల్ని వాస్తవికంగా చిత్రించాడు. ఈ సన్నివేశంలో అరుంధతి మొదట ముగ్ధ తరువాత భర్త మనసును గుర్తెరిగిన నిపుణగా దర్శనమిస్తుంది.

వారిది ధర్మకామం. చతుర్విధ పురుషార్థాలలో ధర్మం ప్రధానమైంది. మిగిలిన మూడు పురుషార్థాలలోనూ ధర్మం అంతర్వాహిని. కావున సమాగమం పవిత్రం, ప్రకృతి సిద్ధమై వర్ధిల్లింది. భార్య భర్తృపథంలో పయనిస్తూ పతి సౌఖ్యమే పరమావధిగా భావిస్తూ, భర్తృప్రేమను సాధి స్తుంది. అరుంధతి పాత్ర ఇందుకు ఉదాహరణగా నిలుస్తున్నది.

వివాహానికి ముందు అరుంధతికి కొన్ని అభిప్రాయా లున్నాయి. వివాహం తర్వాత భర్తమీదున్న ప్రేమాను రాగాల వలన భక్తి, గౌరవాల వలన ఆమె తన అభి ప్రాయాలను మార్చుకుంది. మొదట దేవదాసి ఇచ్చిన ఉంగరాన్ని ధరించడానికి అంగీకరించని అరుంధతి తరువాత దేవదాసీ వ్యవస్థ గురించి ధర్మారావు ఇచ్చిన వివరణను విని ఆ ఉంగరాన్ని ధరించింది. అరుంధతికి ధర్మారావే గురువు, దైవం. ఆయన కోసం ఆమె దేన్నైనా త్యజిస్తుంది. దేన్నైనా స్వీకరిస్తుంది. ఇందుకు ఉదా హరణగా చంద్రహారం వృత్తాంతాన్ని, ఉంగరం వృత్తాంతా లను మనం గుర్తించవచ్చు. చివరకు ఆమె గిరికను అభిమానించడంలో కూడా ఇదే విషయం స్పష్టమౌతుంది.

కలికాలంలో భార్యలు కలిమికే కాని లేమికి కాదు. కాని అరుంధతి పాత్ర ఇందుకు అపవాదం. దారిద్ర్యంలో కూడా ధర్మారావుకు ఆమె తోడు, నీడ చివరకు తన ఆరోగ్యాన్ని సైతం శుష్కింపజేసుకున్న త్యాగమూర్తి.

ఇక అరుంధతి పాత్రను విశ్లేషించే ప్రయత్నం చేద్దాం. వేయిపడగలలో దాంపత్య ప్రణయంలోని అనేక రూపాలు కన్పిస్తాయి. దాంపత్యం సనాతనమూ, శాశ్వతమూ, చైతన్యాధారమూ కూడా. "దాంపత్య ధర్మము, పాతి వ్రత్యమూ ఎన్ని బిల్లులు పెట్టినను పోదని తాత్పర్యము" అని రచయితే స్పష్టం చేశారు. ఒకవిధంగా చూస్తే అరుంధతి, ధర్మారావులు ప్రకృతీ పురుషులకు ప్రతీకలు. ప్రకృతిలో పురుషుడు అంతర్యామి పురుషునికి ప్రకృతి బాహిరాకృతి. అలౌకిక ఆనందమే ఇక్కడ పరమావధి. అరుంధతీ ధర్మారావుల ప్రణయస్వరూపం అలౌకికమే. ఆమె శుష్కించినా ఆయనకు ప్రణయినిగానే గోచరిస్తుంది. మరణించినా సజీవ శృతిగానే ధ్వనిస్తుంది. నిజానికి వారిరువురు వేరువేరుగా లేరు. ఏకాత్మలై నిలిచారు. నది సముద్రంలో కలిసినట్లు భార్యభర్తలో లీనమైపోతూ జన్మాంతరాల్లో కలుసుకుంటూ ఉంటుంది. దాంపత్య ధర్మానికి క్షతి లేదని చెప్పడం కోసమే చిన్న అరుంధతి సృష్టి జరిగింది. అరుంధతి చిన్న అరుంధతిని వివాహ మాడమని భర్తకు సూచించడంలోను పరమార్థం ఇదే.

"చిన్న అరుంధతి ఒక రాత్రి ధర్మారావును లేపి నన్ను గుర్తించలేదా అని అడిగింది. ధర్మారావుకు అరుంధతియే ఈ యరుంధతియా అన్న అనుమానం వచ్చి రానట్టుగా విచిత్రమైన స్పందన కలిగింది". ఆ స్పందన కర్థం ఆమే ఈమె.

భారతీయ ధార్మిక వ్యవస్థ స్వరూపమే గాని వేరుకాదు.

"ఈ ధర్మము ఒకరియందధికత కలిగినది కాదు".

ఇవి వేయిపడలలో చెప్పిన మాటలు. అరుంధతీ ధర్మా రావులలో ఈ దాపంత్య ధర్మమే ఆరోపించబడింది. సృష్టి వికాసానికి దాంపత్య ధర్మమే ఆధారం. అరుంధతీ, ధర్మా రావుల దాంపత్య ధర్మం ఉదాత్తతతో నిలిచింది. కనుకనే ఒకరిని వదిలి మరొకరు మనజాలరు.

అరుంధతి ధర్మారావుతో "నేను నిన్ను వదలి యుండ లేను. ఈ దేశములో పతివ్రత చావదు. స్వామి రెండవ పడగ ఇచ్చుట నశించదు. కారణాంతరముల చేత మరుగు పడవచ్చును. నేనెవ్వరు? పతివ్రతను. అల్పకారణముల

వలన భయములేదు? నేను నీవలెనే సనాతనవాదిని'' అంటుంది.

పాతివ్రత్య ధర్మాన్ని నమ్మే అరుంధతిని మనమిక్కడ చూడవచ్చు. నశించని ఆమె పాతివ్రత్యమే చిన్న అరుంధతిగా వేయిపడగల్లో మనకు కన్పిస్తుంది. ధర్మారావే ఆలంబనగా అరుంధతి చరించింది. అరుంధతి, ధర్మారావుల దాంపత్య ధర్మమిక్కడ స్పష్టంగా సూచితమౌతున్నది.

"ప్రతి నిమేశము వారి యాత్మలలోదేవతలు తాండవించిరి. వేద ఋక్కులు వారి క్రీడలలో నర్థవంతములయ్యెను. కులదేవతలు వారి లీలాపాంగముల యందు భావ్యాశలు త్రవ్వుకొనిరి. పితృదేవతలకు వారి శృంగార లీలలందు దర్పనములందినవి'' (వే.166) అని చెప్పడంలో అంతరార్థం యిదే.

గృహస్థాశ్రమం జీవుల ఆవిష్కృతికి, భృతికి కూడా మూలమైంది. మన సనాతన ధర్మానికి గృహస్తే ఆధారం. ధర్మసాధనకు గృహిణి సహకారం చాలా ముఖ్యమైంది. అందుకనే మన పెద్దలు అనుకూలవతియైన యిల్లాలును అదృష్టంగా చెప్పారు. వేయిపడగల్లో ధర్మారావు వాస్తవంగా భాగ్యశాలే. ఆమెకు తనభర్త శాశ్వతుడైన పురుషుడే కానీ సామాన్య జీవుడు కాదు. అరుంధతి, ధర్మారావుతో

"నేను మంచమున మృత్యుదేవతకు సన్నిహితురాలనై యున్నాను. అనార్తవమైన పుష్పమువలె నిత్యవికాసము చెడని మీరిచటనున్నారు. ఎన్నటికైన బ్రకృతి చెడునుగాని పురుషుడు చెడడుకదా''

ప్రకృతి పరిణామ శీలమైంది. కానీ పురుషుడు శాశ్వతుడు. ఇక్కడ అరుంధతి, చిన్న అరుంధతిగా పరిణామం చెందిందే కానీ నశించలేదు. ఇదే ధర్మారావు అనుభూతి.

అరుంధతి రంగాజమ్మ యిచ్చిన చీరను కట్టుకుని ఉన్నప్పుడే ఆమె మరణం సంభవిస్తుంది. ఇది మనకు యాదృచ్ఛికమైనా అరుంధతికి మాత్రం అనుభూతి సిద్ధమే. అదేవిధంగా చంద్రహారం. దీనిని ఆమె వైద్యం కోసం అమ్మినప్పుడు, అరుంధతి ''ఇది మొదలు నాకు సంబంధించినది నశించిపోవుట కారంభించుటకు'' (వే.911) అంటుంది. ఈ వ్యాక్యం అరుంధతి పాత్ర ఔన్నత్యాన్ని మరింత పెంచుతుంది.

అరుంధతి తనచేతిని భర్త తొడమీద వేసినపుడు అతడు "నీవింత శుష్కించి యుంటివి. ఇట్టి స్థితిలో కూడా నీ చేయి తాకినంతనే నా యొడలు పులకించుచున్నవి. నేనెంత దుష్టుడనో చూడుము అనెను'.

నీ సర్వస్పృష్టియు నా దేహములో ప్రత్యణువునందు లీనమైయున్నది. నా పంచేంద్రియములకు విషయములు పంచభూతముల లోని గుణములు కావు. నీయందున్న పంచేంద్రియ వ్యవహారము అంటాడు. అంటే ఆమె దేహమే అతనిలో లీనమై ఇద్దరూ ఒక్కరేనన్న భావన కలిగిస్తుంది.

దాంపత్యధర్మం ఇక్కడ జాతి శక్తిగా చెప్పబడింది. "నీవు మిగిలితివి, ఇది నా జాతి శక్తి నాయదృష్టము. నీవు మిగిలితివి" ధర్మారావు.

నీవు మిగిలితి అన్న మాటకు అర్థం అరుంధతి జీవించిందని కాదు. దాంపత్యధర్మము, పాతివ్రత్యమూ నిలిచే ఉంగడలవని.

అందుచేత అరుంధతి గృహస్థాశ్రమానికి, దాంపత్య ప్రణయానికి, పాతివ్రత్య ధర్మానికి ఆధారమై వనితా దర్శమై నిలచిందని చెప్పక తప్పదు.

ధర్మారావు అరుంధతి పాత్రలు ఆధారాధేయాలు, ధర్మారావు వైశిష్ట్యాన్ని వ్యక్తీకరించడానికి అరుంధతి పాత్ర చక్కగా దోహదపడుతుంది. భారతీయ సంస్కృతిలోని ఆశ్రమ ధర్మాల్లో గృహస్థాశ్రమమే విశిష్టమైంది. ఈ ఆశ్రమ ధర్మాన్ని చక్కగా ఆవిష్కరించడానికి ధర్మారావు పాత్ర సహాయపడుతుంది. ధర్మారావురు ఔన్నత్యాన్ని అరుంధతి పాత్రే ఆవిష్కరిస్తుంది. కాబట్టి మొత్తం మీద వేయి పడగలు నవలలో ఆవిష్కృతమైన సనాతన భారతీయ ధర్మానికి ఆధారభూతమైన పాత్రగా అరుంధతి పాత్ర దర్శనమిస్తుంది.

జాతీయ విద్యా విధానం 2020 – బహుభాషావాదం

– డా॥. సురేష్ ఎనుగంటి, లెక్చరర్, మోడరన్ కాలేజ్ ఆఫ్ ఎడ్యుకేషన్, ఉస్మానియా విశ్వవిద్యాలయం, హైదరాబాద్.

బహుభాషావాదం అనేది మానవ స్వాభావిక లక్షణం. ఇది మూడు మరియు అంతకంటే ఎక్కువ భాషలను ఉపయోగించగల మానవుల సామర్థ్యాన్ని మరియు అటువంటి సామర్థ్యాన్ని ఉపయోగించుకునే సామాజిక పరిస్థితులను రెండింటినీ సూచిస్తుంది. మానవ కార్య కలాపాలతో పాటుగా బహుళ భాషల ఉపయోగం మానవులకు ప్రత్యేకమైన ప్రవర్తన. మానవశాస్త్రం ప్రారంభమైనప్పటి నుండి మానవశాస్త్రవేత్తలు బహుభాషా వాదం గురించి ప్రస్తావించారు. ప్రస్తుత బహుభాషావాదం అనేది ప్రపంచవ్యాప్త దృగ్విషయం. ఇది ప్రధాన ప్రపంచీ కరణ ప్రక్రియలలో మిళితం చేయబడింది. సమకాలీన ప్రపంచ నాగరికతలను కొనసాగించడంలో మరియు అభివృద్ధి చేయడంలో ప్రధాన పాత్ర పోషిస్తుంది.

పరస్పరం అనుసంధానమైన ప్రస్తుత ప్రపంచీకరణ సమాజంలో అల్లుకోబడని ప్రాంతాలు, సమూహాలు మరియు సమాజాలు అత్యంత అరుదనే చెప్పవచ్చు. ఇది ప్రశ్నించలేని వాస్తవం. మన ప్రతి ప్రపంచాన్ని అనుసంధా నించే క్లిష్టమైన సంబంధాలను మనం తిరస్కరించలేము. ఈ విధమైన ప్రపంచంలో భౌగోళిక సరిహద్దులు ఉన్న ప్పటికీ, సంస్కృతులు మరియు భాషలు పూర్తిగా స్వతంత్రంగా ఉండలేవని స్పష్టమవుతుంది. ప్రపంచం లోని ఒక భాగంలో తీసుకున్న నిర్ణయాల ప్రభావాలు మరియు పర్యవసానాలు మిగిలిన గ్రహం అంతటా అలల మాదిరి విస్తరించి అవనిపై నివసించే ప్రతి మనిషిని, మరో మాటలో చెప్పాలంటే ప్రతి జీవిని ప్రభావితం చేస్తాయని నిస్సందేహంగా చెప్పవచ్చు.

21 వ శతాబ్దంలో మార్పులు నిత్యనూతనం. అంత ర్జాలంతో అనుసంధానించబడిన ఈ ప్రపంచదేశాలు ఆ మార్పులను తిరస్కరించలేవు. అంతర్జాలం ఆధారంగా నిర్మించబడిన జ్ఞాన భాండాగారాలు శాస్త్ర సాంకేతిక విప్లవంనకు చోదక శక్తిగా దోహదపడుతున్నాయి. ముఖ్యంగా సమాచార ప్రసార సాంకేతికతలు జన బాహుళ్యం భాష వాడకాన్ని తీవ్రంగా ప్రభావితం చేస్తున్నవి. వ్యాపార సామ్రాజ్యాలు సృష్టించుకోవడానికి దేశాల మధ్య భౌగోళిక సరిహద్దులు ఏ రకంగాను అడ్డంకులుగా నిల బడట్లేదు. సంపద సృష్టి, ఉపాది కల్పన మరియు దేశ పురోగతిలో బహుళజాతియ కంపెనీలను ప్రధాన వాహ కాలుగా గ్రహించిన జాతీయ ప్రభుత్వాలు వాటికి ఎర్ర తివాచితో స్వాగతం చెబుతున్నవి. బహుళ జాతీయ కంపెనీల వ్యాపార నిర్వహణలో, వినియోగదారులకు చేరువకావటంలో బహుళభాషల పరిజ్ఞానం కలిగిన మానవ వనరులు ప్రధాన పాత్ర పోషిస్తారు.

ఈ విధమైన నూతన ప్రపంచం విభిన్నమైన సంస్కృతుల మధ్య పరిచర్యకు కారణమవుతున్నవి. =ఖ్ఖు మీఖవ దీతీశీఓఅ ప్రకారం "భాష అనేది ఒక సంస్కృతికి సంబంధించిన రహదారి మార్గం. దాని ప్రజలు ఎక్కడ నుండి వచ్చారు మరియు వారు ఎక్కడికి వెళుతున్నారో ఇది మీకు చెబుతుంది." విభిన్న సంస్కృతుల మధ్య వంతెనలను నిర్మించడానికి, సరిహద్దులను దాటడానికి, దేశాలు మరియు ప్రజల మధ్య సంబధాలను ద్రుడ పరచడం, వారి ప్రత్యేక తేడాల పట్ల గౌరవం మరియు ప్రశంసలను ప్రోదిచేయడంలో బహుభాషాల పరిజ్ఞానం కీలకం.

కార్పొరేట్ పని ప్రపంచంలో ఆంగ్లం సాధారణ భాషగా (Lingua franca) ఉపయోగించబడుతుంది. కాని, ఇది ఏ విధమైన పరిమితులకు లోబడనిది మాత్రం కాదు. నమ్మకం, ప్రభావవంతమైన సమాచార ప్రసారం వ్యాపార అభివృద్దిలో కీలకం. కొత్త భాష నేర్చుకోవడం అనేది ఒక

వ్యక్తి ప్రపంచ దృక్పథంను పూర్తిగా విస్తరిస్తుంది. నూతన భాష ద్వారా ఆర్జించిన ఆ భాషకే ప్రత్యేకమైన సామాజిక, సాంస్కృతిక, వైజ్ఞానిక విలువలు వ్యక్తి సామర్థ్యంను రెట్టింపు చేస్తాయి. స్థానిక ప్రజల అవసరాలు, అలవాట్లు, కట్టుబాట్లకు సంబందించిన పరిజ్ఞానం ఆ సమూహపు ప్రజలకు చేరువకావటంలో దోహదపడుతుందనడంలో ఎటువంటి సందేహం లేదు. "ఒక వ్యక్తికి అర్థమయ్యే భాషలో మీరు మాట్లాడితే అది అతని మెదడులోకి వెళు తుంది. అలా కాకుండా, అతనితో అతని భాషలో మాట్లాడితే, అది అతని హృదయంలోకి వెళుతుంది" అనే నేల్సన్ మండేలా మాటలు ఒక వ్యక్తితో స్థానిక భాషలో సంభాసించడంలోని ప్రాముఖ్యాన్ని తెలియజేస్తుంది.

బహుభాషావాదం - ప్రయోజనాలు :

బహుభాషావాదం వల్ల అనేక ప్రయోజనాలు ఉన్నాయని ప్రపంచవ్యాప్తంగా జరుగుతున్న పరిశోదనలు తెలియజేస్తున్నవి. అది సాంస్కృతిక, ఆర్థిక, విద్యా, కమ్యూనికేటివ్, సంజ్ఞానాత్మక ప్రయోజనాలను కలుగజేస్తున్నట్లుగా చెప్పవచ్చు.

1. ఇతర సంస్కృతులపై అవగాహన ఏర్పడి, ప్రపంచ దృక్పథంను విస్తరించుటలో దోహదపడుతుంది.
2. బహుభాషలు మాట్లాడే సామర్థ్యం కల వారికి ఉద్యోగ అవకాశాలు మెరుగ్గా ఉంటాయి.
3. ఒకటి లేదా రెండు భాషలు మాట్లాడే వారికంటే బహుళ భాషలు మాట్లాడేవారు ఉద్యోగాలలో అధిక వేతనాలు పొందగలుగుతారు.
4. రెండు లేదా బహుళ భాషలు మాట్లాడే పిల్లలకు విద్యలో అధిక నిష్పాదనకు మధ్య సహసంబంధం అనేక పరిశోధనలలో రుజువయ్యింది.
5. కుటుంబంలో, సమాజంలో మరియు పని ప్రదేశంలో ప్రభావవంతమైన సమాచార ప్రసారంకు ఇది సహకరిస్తుంది.
6. బహుభాష సామర్ద్యం తొందరగా ఇతర భాషలను నేర్చుకోనుటలో సహాయకారిగా ఉపయోగపడు తుంది.
7. సృజనాత్మక ఆలోచనకు ఇది పునాది వేస్తుంది.
8. తొలిదశలోని సంజ్ఞానాత్మక పెరుగుదలను వేగవంతం చేస్తుంది.

బహుభాషావాదం - నూతన జాతీయ విద్యా విధానం 2020 ప్రతిపాదనలు :

1. మాతృభాష లేదా స్థానిక భాషలే ప్రతిపాదికగా పిల్లల విద్య కొనసాగాలని, బహుభాషలను పిల్లలలో అభివృద్ధి పరచడానికి ఇది ఆవశ్యకం అని ఈ విద్యావిధానం గుర్తించినది.
2. త్రిభాషా విధానం కొనసాగాలంటునే పిల్లలలో వీలైనన్ని భాషలను అభివృద్ధిపరచాలని స్పష్టం చేయబడింది.
3. 2 నుండి 8 సంవత్సారాల వయసులో పిల్లలు ఎక్కువ భాషలను నేర్చుకునే శక్తిసామర్థ్యాలు, అను గుణ్యతను కలిగి ఉంటారు. కావున, తగిన అవస్థాపన సౌకర్యాలు కలుగజేసి ఆ సామర్థ్యంను అభివృద్ధి పరచాలి.
4. భారతీయ భాషలు సహజంగానే ప్రపంచంలోనే పదసంపదలో, భావప్రకటనలో అత్యున్నతమైనవిగా పరిగణించబడ్డవి. వీటిని భావి భారత ప్రజలకు పరిచయం చేయడానికి "భారతీయ భాషలు" పై 6 - 8 తరగతిలో ఒక ప్రాజెక్ట్ చేసే విధంగా ప్రోత్స హించాలని సంకల్పించారు. తద్వారా వారు భార తీయ భాషల నిర్మాణం, అక్షరాలు, వ్యాకరణంలోని ఐక్యతను గ్రహించడం జరుగుతుంది. జాతీయ సమైక్యతకు దోహదం చేయుట దీని ముఖ్యోద్దేశం.
5. సంస్కృతంతో పాటు ఇతర ప్రాచీన భాషలైన తమిళం, కన్నడం, మలయాళం, కన్నడం పాళీ,

ప్రాకృతి భాషలు ఆసక్తి కలిగినవారు నేర్చుకొనుటకు పాఠశాలలలో అందుబాటులో ఉంచుట.

6. విదేశీ భాషలైన కొరియన్, చైనీస్, జపనీస్, థాయ్, ఫ్రెంచ్, జర్మన్, స్పానిష్ మరియు రష్యన్ భాషలను మాధ్యమిక స్థాయిలో అందుబాటులో ఉంచుట ద్వారా పిల్లలకు ప్రపంచ జ్ఞానం, సంస్కృతులపై అవగాహన పెరిగి భవిష్యత్తులో ప్రపంచ వేదికలపై వివిధ రంగాలలో ప్రతిభను కనబరిచే విధంగా సాధికారత కల్పించడం.

ముగింపు :

బహుభాషావాదం భారతదేశానికి ఆవశ్యకం. దీనిని భారంగా కాకుండా వరంలా భావించి అమలుపరిస్తే భావిభారత పౌరులకు అభ్యసన అవకాశాలు కల్పించడం ద్వారా వారి మానసిక అభివృద్ధిని గణనీయంగా అభివృద్ధి పరచవచ్చు. ఇది భారతీయ సంస్కృతిని మరింతగా వికసింపజేయడమే కాకుండా జాతీయ సమైక్యతకు గట్టి పునాదులు వేయగల శక్తివంతమైనది. ఆ దిశగా ఈ విద్యావిధానం సరైన విధంగా అమలు జరుగుతుంది అని ఆశిద్దాం.

సార్వత్రిక విద్య – బోధన సామాగ్రి ప్రత్యేకత

- డా॥. ఎన్. రజని

సంప్రదాయ విశ్వవిద్యాలయాలకు, మన విశ్వవిద్యాలయానికి ముఖ్యంగా సార్వత్రిక విశ్వవిద్యాలయానికి, ఇతర విశ్వవిద్యాలయాలకు మౌలికంగా ఉన్న తేడాను తెలుసుకోవడం అవసరం. ముఖ్యంగా మనం ఇప్పుడున్న పరిస్థితిలో అది మరింత ముఖ్యమని నా అభిప్రాయం.

ఒక విద్యార్థిగా ఏ కళాశాలలో చేరిన విద్యార్థి అయినా పుస్తకం చదువుకొని, ఉపాధ్యాయుల ప్రసంగాలు విని, తాను తన జ్ఞానాన్ని పెంపొందించుకుంటాడు.

ఒకటో తరగతి నుంచి స్నాతకోత్తర విద్య వరకు ఎవరైనా చేయవలసింది అదే. అయితే ఈ చదువులో భాగంగా ఒక కోర్సు, కోర్సు తయారీ, పాఠ్యాంశాలు, పాఠ్యాంశాల నిర్మాణం ఇవన్నీ తయారుచేసే క్రమం ఒకటి ఉంటుంది. ముఖ్యంగా ఈ అంశాలను సార్వత్రిక విద్యాబోధకులు, సార్వత్రిక విశ్వవిద్యాలయ బోధనా సిబ్బంది తప్పనిసరిగా తెలుసుకోవాలి. ఇతర విశ్వవిద్యాలయాల వారు, సిలబస్ కమిటీలో నిర్ణయించిన ప్రకారంగా పుస్తకం ముద్రిస్తారు. ఆ పుస్తకాన్ని తీసుకొని, దానికి ఇతరంగా రిఫరెన్సులు వంటివి ఇస్తూ క్లాసులో (తరగతిగది) బోధన చేస్తారు. ఇది మనందరికీ తెలిసిన విషయమే. కానీ, సార్వత్రిక విద్యను బోధించే అధ్యాపకులకు మరింత గురుతర బాధ్యత ఉంది. అదేమిటంటే పుస్తకాల తయారీ, రూపకల్పన, ముద్రణ ... ఈ అన్ని దశలలోను ఉపాధ్యాయుల ప్రత్యక్షహస్తం ఉంటుంది. ప్రత్యక్షంగా పాల్గొంటారు. ఇతర విశ్వవిద్యాలయాల లాగా కాకుండా పాఠాలు నిర్ణయించడంతో మొదలుకొని, పాఠాలు తెప్పించుకోవడం, వాటిని మన స్వీయ అభ్యసనపద్ధతిలో ఉన్నాయా లేవా చూసుకొని, వాటిని దానికి అనుగుణంగా రఫ్ (చిత్తు) ప్రతిని తయారుచేసుకోవడం, దానిని డిటిపికి ఇవ్వడం, ఆ తర్వాత ప్రూఫ్‌లు సరిదిద్దడం, పుస్తకానికి ముందుమాట, కవర్‌పేజీ, పుస్తకం మోడల్ తయారుచేయడం. ఆ తర్వాత ప్రింట్‌కి ఇవ్వడం ... ఈ అన్ని కార్యక్రమాలలో టీచర్ ఖచ్చితంగా (Involve) దానిలో తాను భాగం అవ్వాల్సి, భాగాన్ని పొందవలసి ఉంటుంది. అంటే, మనం అప్పటికే తయారుగా ఉన్న ఆహారాన్ని తినడానికి వెళ్లడం కాదు. మనమే మన ఆహారాన్ని తయారుచేసుకోవాలి. దానిలో ఉప్పు, కారం, పసుపు వంటి సామగ్రి సరిపోయిందా చూసుకోవాలి. మనమే తినాలి. అంటే అర్థం మనమే తయారుచేసుకున్న పదార్థపురుచి ఎట్లా వచ్చిందో ఆ బాధ్యత కూడా మనమే వహించాలి. అందువల్ల మనం పుస్తకం తయారీ పనిని చాలా జాగ్రత్తగా, జాగరూకతతో చేయవలసి ఉంటుంది. అయితే, మనం ఇంత కష్టపడి తయారుచేస్తున్న పుస్తకాలు విషయపరగా బాగున్నాయా, భాష బాగుందా, అర్థమయ్యే పద్ధతిలో ఉందా కూడా తెలుసుకోవాల్సిన బాధ్యత ఉపాధ్యాయులదే.

ప్రస్తుతం తెలుగు పుస్తకం తయారీలో ఉన్న సాదక బాదకాలను, ముఖ్యాంశాలను తెలుసుకునే ప్రయత్నం చేద్దాం. ముఖ్యంగా తెలుగు పుస్తకం తయారుచేసే క్రమంలో చేకూరి రామారావు, బూదరాజు రాధాకృష్ణ, కేతవరపు రామకోటి శాస్త్రి, కేతు విశ్వనాథరెడ్డి, కెయెస్ రమణ, వసునందన్ వంటి ఎంతో మంది తీవ్ర మేథో మథనం చేసి ఈ పుస్తకాలను రూపొందించారు. వారు వేసిన బాటలోనే ప్రయాణిస్తూ, మధ్యలో ఏవైనా కాలాను గుణమైన మార్పులు చేసుకుంటూ ముందుకు సాగుతుంది నేటి తెలుగుశాఖ.

వాళ్ళు తయారుచేసిన పద్ధతిని, అంశాలను ప్రతిపాదించిన పద్ధతిని ఒకసారి తెలుసుకుందాం.

మన తెలుగు పుస్తకం రూపొందించేటప్పుడు మొదట సమాజానికీ, భాషకూ ఉన్న సంబంధాన్ని గుర్తించారు

వీరు. అది గుర్తించి ఒక వినూత్నమైన ప్రణాళిక, లక్ష్యాలతో పుస్తకాలను రూపొందించారు. సార్వత్రిక విశ్వవిద్యాలయంలో చేరే విద్యార్థులు. బి.ఏ కాని, బి.ఎస్.సి కాని, బి.కాంలో కాని ప్రవేశిస్తారు. ఈ మూడు కోర్సులకూ తప్పనిసరిగా భాష నేర్చుకోవడం అవసరం. కారణం వీళ్ళలో కొందరు చిన్నప్పట్నుంచీ ఒక నిర్ణీతమైన పద్ధతిలో బడికి వెళ్ళని విద్యార్థులు కూడా ఉంటారు. పదోతరగతి ఉత్తీర్ణులై అర్హత ద్వారా మన విశ్వవిద్యాలయంలో డిగ్రీలో ప్రవేశించిన వాళ్ళు అయి ఉంటారు. అందువల్ల వీళ్ళకు అసలు తెలుగు అంటే ఏమిటి? భాషా సాహిత్యాలను రెండింటినీ తెలిపే ప్రయత్నం మొదలుపెడతామన్న మాట.

అప్పటివరకూ తెలుగు అంటే ఓ నాలుగు పద్యాలు వేమనవో, పోతనవో కంఠతా పట్టడం, అర్థాలు, తాత్పర్యాలు నేర్చుకోవడం వాటిని పరీక్షలో రాయడం మాత్రమే అనుకునే వాళ్ళు. ఆ పద్ధతిని మొట్టమొదటగ బద్దలు కొట్టింది సార్వత్రిక విశ్వవిద్యాలయం.

తెలుగు అంటే సాహిత్యమొక్కటే కాదు. తెలుగు అంటే భాష కూడా. భాషకూ, సాహిత్యానికి ఉన్న సంబంధాన్ని పెంపొందించడం మేధావులుగా, అధ్యాపకులుగా మనం చేయవలసిన పని అని గుర్తించారు. ఆ గుర్తింపుతోనే, ఆ ఆలోచనా విధానంతోనే మన తెలుగు పుస్తకాలు తయారయ్యాయి. నిజానికి తెలుగు ఒక్కటేకాదు మన ప్రతి పుస్తకం అట్లా తయారయినవే. మొదట విద్యార్థులు మౌలికంగా తెలుగు, ఇంగ్లీషు, విజ్ఞాన శాస్త్రం, సమాజ శాస్త్రం గురించి తెలుసుకుంటాడు.

ఇక ఇక్కడ వాళ్ళకు ఒక ఆసక్తి బీజం పడుతుంది. ఆ విద్యార్థి ముందు తరగతుల్లో ఏది చదవాలనుకుంటాడో, ఆ విషయాలపట్ల ఆసక్తిని కలిగిస్తాయి. ఈ నాలుగు మౌలికమైన విషయాలు. ఇక తెలుగు ఐచ్ఛికాంశంగా ఎంచుకునే విద్యార్థికి వారి ఆసక్తికి అనుగుణంగా పాఠాలకు, రూపకల్పన జరుగుతుంది.

తెలుగు ఐచ్ఛికాంశంగా ఎంచుకునే విద్యార్థి తెలుగు భాషా, సాహిత్యాలను రెండింటినీ తెలుసుకోవాలి. భాష లేకుండా సాహిత్యం సృష్టించలేము. సాహిత్యం చదవకుండా భాషను ఉపయోగించలేము. అంటే ఆ రెండింటికీ ఉన్న సంబంధం అట్లాంటిది.

కళావసరాల కోసం వాడే భాషను పరిచయం చేయాలి. అంటే కవులు, రచయితలు ఉపయోగించే సృజనాత్మక భాషను విద్యార్థులకు పరిచయం చేయాలి.

కవులు, రచయితలు రాసే సృజనాత్మక సాహిత్యాన్ని కూడా పరిచయం చేయాలి. అంటే సాహిత్యంపట్ల విద్యార్థులకు అభిరుచిని కలిగించాలి. విమర్శనా దృష్టిని పెంపొందించాలి. అందుకు తగినట్టుగానే పాఠ్యాంశాలను రూపొందించాలి. తెలుగు సాహిత్యమంటే తెలుగువారి చరిత్రలో భాగం కనుక వారి సంస్కృతి, చరిత్ర మొదలైన అంశాలతో నిండిన సాహిత్యాన్ని, సాహిత్య స్పృహను విద్యార్థులకు అందజేయాలి. మనం అందిస్తున్న తెలుగు సాహిత్యం మౌఖిక రూపమైనది, లిఖిత రూపమైనది.

పాఠ్యాంశాలను తయారుచేస్తున్నప్పుడు ప్రాచీన సాహిత్యాన్ని, ఆధునిక సాహిత్యాన్ని, భాషను, భాషలోని మెళకువలను, ఆధునిక సాహిత్యాన్ని, భాషను, భాషలోని మెళకువలను, వీలైనంత సరళంగా విద్యార్థులకు అందించే ప్రయత్నం చేయాలి.

అయితే ఇవన్నీ మనకు ఎందుకు అవసరం అన్న ఒక ప్రశ్న పుడుతుంది. ఆధునిక సమాజ అవసరాలను గుర్తించాలి. భాషను ప్రయోగరంగాలను సిద్ధం చేసుకోవాలి. వర్తమాన భాషా స్వరూపాన్ని తెలుసుకోవాలి. ఇవన్నీ విద్యార్థులకు అందించడంతో సార్వత్రిక విశ్వవిద్యాలం విజయాన్ని సాధించిందని చెప్పవచ్చు.

సాంప్రదాయ విశ్వవిద్యాలయ డిగ్రీ తెలుగు విద్యార్థికి ఆధునిక యుగంలో విస్తృతంగా వ్యవహారంలోకి వచ్చిన ప్రక్రియ స్వరూప స్వభావాలను గురించిన పరిచయాన్ని, భిన్న విమర్శనా ధోరణులకు సంబంధించిన పరిచయాన్ని

ఒక క్రమంలో ఏర్పరచలేకపోవడం ఈ పాఠ్యప్రణాళికలోని ప్రధాన బలహీనత అంటారు. కె.యెస్ రమణ. (Ref.No. దూరవిద్య).

భాషా ప్రయోగ రంగాల్లో కళావసరాల కోసం వాడే భాష భిన్నమైంది. ప్రత్యేకమైంది. అత్యంత సృజనాత్మక మైంది. తేడా ఉంటుంది. అట్లాగే కథను, కవిత్వాన్ని ఆస్వాదించడంలోనూ, విమర్శించడంలోనూ తేడాలు ఉంటాయి. ఇవన్నీ ఆయా ప్రక్రియల స్వరూప స్వభావాలను బట్టి, ప్రయోజనాలను బట్టి ఏర్పడతాయనే విషయాన్ని ఖచ్చితంగా గ్రహించాలి.

సృజనాత్మక సాహిత్యాన్ని దూరవిద్యలో ఎట్లా బోధిస్తు న్నామో ఇప్పుడు తెలుసుకుందాం. అయితే ముందుగా సాహిత్యం, సృజనాత్మకత, దూరవిద్య, కథలు, కవిత్వం, నవల, నాటకం, వ్యాసము, ఉపన్యాసము మొదలైన అంశాలన్నింటినీ మనం అర్థం చేసుకుందాం.

మనందరం సాహిత్య విద్యార్థులుగా, అధ్యాపకులుగా సాహిత్యం అంటే హితముతో కూడింది అనే అర్థాన్ని గ్రహించినట్లయితే, అసలు సాహిత్యానికి ఉన్న ప్రయో జనం ఏమిటి? అసలు ఎవరి ప్రయోజనాల కోసం అనే మౌలికమైన ప్రశ్నలు వేసుకోవాలి. పాఠకులు ఎవరు, శ్రోతలు ఎవరు, రచయితలు ఎవరు, సృజనకారులు ఎవరు? అనే స్పృహ కలిగి ఉండాలి.

సాహిత్యం మౌఖిక రూపంలోనూ, లిఖిత రూపంలోను ఉంటుంది. అయితే ఆ సాహిత్యాన్ని వినే విద్యార్థి చదివే విద్యార్థి, దాని గురించి మాట్లాడే విద్యార్థి ముందుగా గ్రహించాల్సిన అంశాలు ఏమిటి?

దూరవిద్యా తెలుగు బోధనా ప్రణాళికలోనే మొట్ట మొదటిసారిగా తెలుగు సాహిత్యం అంటే సాహిత్య మొక్కటే కాదు తెలుగు భాష కూడా అనే జశీఅషవజ్ తో మొదలైంది.

అందువల్లనే మౌలికాంశాలు అంటే ముఖ్యంగా ప్రతి విద్యార్థి మాట్లాడే నైపుణ్యం, చదివే నైపుణ్యం, రాసే నైపుణ్యం అలవరుచుకోవాలి. నిజానికి మనమందరం చదవడం, మాట్లాడటం, రాయడం సహజంగా వస్తాయి అనుకుంటాము కానీ దాంట్లో కూడా ఎట్లాంటి నైపుణ్యాలు అవసరమో, ఆ నైపుణ్యాలు తెలుసుకోవడం వల్ల భాషా నైపుణ్యాన్ని పెంపొందించుకుంటాము. అట్లా ఒక విద్యార్థి ఈ నైపుణ్యాలన్నిటి గురించి తెలుసుకోవడం వల్ల భాషా నైపుణ్యాలను గ్రహిస్తాడని, అందువల్ల మంచి సాహిత్యాన్ని చదివే పాఠకుడుగానో, రచయితగానో కూడా తయారవుతాడని మనకు అర్థమవుతుంది.

సృజనాత్మకత అంటే మనం మన స్వంతంగా తయారు చేయడం, ఒక రచన తయారు కావాలంటే దానికి సంబంధించిన అంశాలన్నీ రచయిత ఆలోచనలో ఒక రూపం తయారుచేసుకుని, తన మెదడులో, ఆలోచనల్లో వచ్చిన ఒక భావాన్ని, సంఘటనను, సన్నివేశాన్ని కాగితం మీద ఒక రూపంలో ప్రవేశపెట్టడం, మౌఖిక సాహిత్యమైతే జానపదుని బుర్రలోంచి సరాసరిగా నోటిద్వారా బయటి ప్రపంచానికి పరిచయం అవడం. మాట, పాట, గేయం, కథ, నవల, నాటకం, వ్యాసం అన్నీ మనం సృష్టించేవే. ''మాయాబజార్'' సినిమాలో అసమదీయులు, తసమదీయులు, తల్పము, గిల్పము, దుషటచతుషటయము ఇట్లాంటి పదాలన్నీ ప్రయోగిస్తూ ఎవరో ఒకళ్ళు పుట్టించక పోతే పదాలు ఎట్లా పుడతాయి అంటారు ఎస్వీరంగారావు. నిజమే కదా భాష సజీవమైంది. ఎప్పుడూ జీవంతో తొణికిసలాడాలి. నదీ ప్రవాహం వంటిది తనలో కొత్తపదాలను, పదబంధాలను కలుపుకుంటూ ప్రవహిస్తుంది. నిజంగా భాష మనం సృష్టించిందే సృజనాత్మక సాహిత్యమంతా ఒకరకంగా చెప్పాలంటే మాటల గారడీ, వాక్యాల గారడీయే.

అయితే ఈ సృజనాత్మక సాహిత్యాన్ని దూరవిద్యలో ఎట్లా బోధిస్తాము? అనేది చర్చించుకోవాలి. సృజ నాత్మకతకు మౌలికంగా దోహదపడేది మాతృభాష. భాషా శాస్త్రజ్ఞుల ప్రకారం మానవుడు ఐదు ఏండ్ల వయసుకే తన చుట్టూ జరుగుతున్న భాషా వ్యవహారాలను

గమనిస్తాడు. స్థూలంగా ఆ భాషకు సంబంధించిన వాక్య నిర్మాణాలను, సూత్రాలను అవగాహన చేసుకుంటాడు. ఉన్నత విద్యాబోధనలో తెలుగు మాధ్యమంలో బోధనా సామగ్రిని తయారుచేయడం ఒక ఎత్తయితే, దాన్ని అతి సరళంగా తయారుచేయడం మరొక ముఖ్యాంశం.

ఈ పద్ధతిలో గొప్ప విజయాన్ని సాధించిన ఘనత బి.ఆర్. అంబేద్కర్ సార్వత్రిక విశ్వవిద్యాలయానిదే అని గర్వంగా చెప్పుకోవచ్చు.

దూరవిద్య బాల్యంలో సరైన వయసులో చదువుకోలేక పోయిన, చదువుకు దూరమైన ఎంతోమందికి విద్యను చేరువగా తేవడమే విషయమే కాక ఇంకా మరికొన్ని విజయాలను సాధించింది.

ఎవరి మాతృభాషలో వారు చదువుకోవటం మౌలిక మైన హక్కు. ఆ హక్కును విద్యార్థులకు అందించింది. వ్యావహారిక భాషను ప్రవేశపెట్టింది. బోధనలో సరళతను, స్పష్టతను అందించింది.

"చలం" అనే రచయిత చెప్పినట్టుగా ఇష్టమైన విషయాన్ని, ఇష్టమైన వరుసలో, ఇష్టమున్న సమయంలో చదువుకునే అవకాశాన్ని నూతన దూరవిద్య ప్రవేశపెట్టింది. ఇప్పుడు నూతన జాతీయ విద్యావిధానం కూడా ఆ అంశాన్నే ప్రతిపాదించింది. దూరవిద్యా విషయ బోధనలో, రూపకల్పనలో, ప్రణాళికలో సృజనాత్మకత చాలా అవసరం.

ఇంకొక ముఖ్యాంశం మామూలు విద్యార్థి సంవత్సర మంతా కళాశాలకు వెళ్ళి నేర్చుకునే జ్ఞానాన్ని సార్వత్రిక విద్యార్థి 24 క్లాసుల్లోనో (డిగ్రీ), 16 క్లాసుల్లోనో (పిజి) నేర్చుకోవలసి ఉంటుంది. అందుకే అంబేద్కర్ సార్వత్రిక విద్యాబోధకులు ఆ నైపుణ్యాన్ని కూడా కలిగి ఉండాలి.

నిజానికి విద్యాబోధకుల నైపుణ్యమే కాదు. పాఠ్య పుస్తకాల తయారీ నిపుణుల కమిటి కూడా విద్యార్థికి మొదట భాషలోని మౌలికమైన అంశాలు నేర్పుతారు. ఆ తరువాత ఐచ్ఛికాంశాలను బోధిస్తారు. మూడవ సంవత్సరంలో విషయంపట్ల లోతైన అవగాహనను కల్పిస్తారు.

అన్నప్రాసన రోజే ఆవకాయ పెట్టడం ఎట్లా సాధ్యం కాదో విద్యార్థికి క్రమక్రమంగా భాషా సాహిత్యాలను బోధించడం కూడా అలాంటి అవగాహనతో కూడుకున్నదే. ఈ బోధనా ప్రణాళిక భాషను ఒక సాధనంగా, పని ముట్టుగా వివిధ సామాజిక సందర్భాలలో ఎట్లా ఉపయోగించాలో ఆ నేర్పును బోధిస్తుంది. ప్రాంతీయ భాషా స్పృహ, అస్తిత్వ స్పృహ ఎక్కువైన కొద్దీ ఈ భాషా సాహిత్య బోధనా ప్రణాళిక అత్యవసరమైంది. సంప్రదాయ విశ్వవిద్యాలయాలు గుర్తించలేని కొత్తదనాన్ని అంబేద్కర్ సార్వత్రిక విశ్వవిద్యాలయం గుర్తించింది. కొత్త ప్రయోగా లకూ, కొత్త భావనలకూ దారిని సుగమం చేసింది.

భాషను సృజనాత్మకంగా ఉపయోగించడం, సృజనేతర రంగాలలో ఉపయోగించడంలో కూడా తేడాలను తెలిపింది.

తెలుగును మామూలుగా విద్యలో భాగంగా చదువు కునే విద్యార్థి అవసరాలు వేరు ప్రత్యేక విషయంగా చదువుకునే విద్యార్థి అవసరాలు వేరు.

తెలుగును ద్వితీయ భాషగా నేర్చుకునే విద్యార్థి సమకాలీన భాషను, భాషా స్వరూపాన్ని, భాషా ఉపయోగంలో వైవిధ్యాలను, శైలీ భేదాలను తెలుసుకోవాలి.

భాషావసరాలు రెండు. ఒకటి సామాజిక రంగం, రెండు సాహిత్య రంగం. ఈ అవసరాలను సార్వత్రిక విద్య స్పష్టంగా గుర్తించింది కనుకనే ఒక వినూత్న పాఠ్యాంశ ప్రణాళికను తయారుచేసింది. ఆ ప్రణాళిక తయారీకి ముందు విపరీతమైన అధ్యయనం, పరిశోధన జరిగింది. అందులో భాగంగానే మూడు ప్రాథమిక అంశాలను గుర్తించారు మేధావులు.

1. ఆధునిక సమాజానికి అవసరమైన భాష,
2. భాషను ప్రయోగించే వివిధ రంగాలు
3. ప్రస్తుతం భాషా స్వరూపం, వ్యవహారం.

ఈ మూడు అంశాల ప్రాతిపదికలో బోధనా ప్రణాళికను తయారుచేసింది.

తెలుగు చదువుకునే అందరూ తెలుగు సాహిత్య విద్యార్థులు. తెలుగు భాషా బోధకులూ కారు. కావలసిన అవసరం కూడా లేదు. వీరందరూ కచ్చితంగా ప్రాచీన తెలుగు కావ్యాలు, ప్రబంధాలు చదవకపోవచ్చు. కానీ, తెలుగు వారైన ప్రతిఒక్కరికీ తెలుగు భాష అవసరం. తెలుగులో వచనం అవసరం. తెలుగు మాట్లాడటం, రాయడం అవసరం. ఇవన్నీ చాలా మౌలికమైన విషయాలు.

ఒక జర్నలిస్టు అయినా, వ్యాపారవేత్తయినా, ఉద్యోగస్తుడయినా, టీచరైనా ఏ రంగం ఎంచుకున్నా తెలుగు రావడం ప్రాథమిక అవసరం. వాళ్ళను దృష్టిలో ఉంచుకుని రాసే అలవాట్లు, లిపి పుట్టు పూర్వోత్తరాలు, పదాలు, అర్థాలు, వాక్యాలు, వాక్య ప్రయోగాలు, శైలి, శైలీ భేదాలు, వ్యాసరచన, లేఖారచన మొదలైన అంశాలను పాఠాలుగా రూపొందించింది. ఈ అంశాలన్నిటినీ నేర్పించవలసిన కర్తవ్యం భాషా బోధకులది. అది సులభంగా సరళంగా చెప్పగలిగితే దూరవిద్య విద్యార్థులకు సరైన అవగాహన కలుగుతుంది. ఆ దిశగా పాఠ్యప్రణాళిక రూపకల్పన జరిగింది.

భాషకు కళను జోడించి ప్రయోగిస్తే అది సాహిత్యమవుతుంది. మానవులకు కళాదృష్టి, సృజనాత్మకత అత్యంత సహజమైనవి. ఆ కళాత్మకతతో సాహిత్యాన్ని ఎలాంటి సాహిత్యాన్ని, ఏ రకమైన నైపుణ్యంతో అందించాలో నేర్పించింది దూరవిద్య.

ప్రాచీన కవిత్వం, ఆధునిక కవిత్వం, ప్రాచీన వచనం, ఆధునిక వచనం, నాటకం, లేదా నవల ప్రతి దానిలోంచి 2,3 ఖండికలు వ్యాకరణాంశాలు పరిచయం చేయడం వరకే ఉంటుంది. సంప్రదాయ విశ్వవిద్యాలయాల పాఠ్య ప్రణాళిక. అయితే దూరవిద్యా ప్రణాళికలోనే తేడాలుంటాయి. ఒక కవితో, కథో, నవలో కవిత్వంగా, కథగా, నవలగా చెప్పే కన్నా ముందుగానో ఆ కవిత్వం లేదా కథ లేదా నవల ఎందుకు చదవాలి? ఆ నవలా కథ/ కవిత్వ రచయిత ఉద్దేశమేమిటి? అట్లాంటి కవిత్వం/ కథ/ నవల ఇంకా ఎన్ని ఉన్నాయి? ఏఏ సామాజిక పరిస్థితులు కారణమయ్యాయి అన్న అంశాలన్నింటినీ విద్యార్థి మనముందు కూర్చున్నట్టుగానే నేర్పిస్తుంది దూరవిద్య. ఒక పాఠం చదివేముందు అది ఎందుకు చదవాలి? ఆ కాలపు విలువలేమిటి? సమకాలీన సమాజంలో ఏం జరిగింది? ఆ పాఠం వ్యాఖ్యానం ఏమిటి అన్న అంశాలన్నిటినీ విద్యార్థులు గ్రహించేటట్టుగా పుస్తక రూపకల్పన జరుగుతుంది.

అందుకే విద్యార్థి ప్రస్తుతం మనమున్న సమాజంలో మనం చదువుకునే ఆ ఖండిక ఎంత అవసరమో గ్రహిస్తారు. విద్యార్థి ఆలోచనలు పదును పెట్టేది దూరవిద్యా పాఠ్యప్రణాళిక.

సమాజంలో మార్పును నిర్దేశించేందుకు ఉపయోగపడాల్సిన విశ్వవిద్యాలయాలు సమాజ అవసరాలకు తగినట్లు స్పందించలేదని దూరవిద్యా ప్రణాళికను తయారుచేసిన మేధావులు గ్రహించారు. కనుకనే పాఠ్య పుస్తకాలు తయారీలో నూతన అంశాలను ప్రవేశపెట్టారు. అందువల్ల దూరవిద్యా బోధనలో తెలుగు భాషా సాహిత్యాలు ప్రత్యేక అంశంగా నిలిచాయి. తెలుగు అంటే సాహిత్యమొక్కటే కాదని, భాషా సాహిత్యాలకు రెండింటికీ సమ ప్రాతినిధ్యాన్ని ఇచ్చి పాఠ్యపుస్తకాలను రూపొందించారు. సార్వత్రిక విశ్వవిద్యాలయం తెలుగు పాఠ్యప్రణాళిక రూపకల్పనలోతన ప్రత్యేకతను చాటుకుందని ఘంటాపథంగా చెప్పుకోవచ్చు.

స్వర్గీయ మడిపెల్లి భద్రయ్య గారి రచనలు – సామాజిక అభ్యుదయ భావాలు

– ఎం.వి. పట్వర్ధన్, అసిస్టెంట్ ప్రొఫెసర్, తెలుగు విభాగము, ప్రభుత్వ డిగ్రీ కళాశాల, మంచిర్యాల.

జాతీయ ఉత్తమ ఉపాధ్యాయ పురస్కార గ్రహీతగా, కవిగా, గాయకులుగా, నటులుగా, సమాజ సేవకుడిగా, పౌరాణిక కర్తగా, తెలంగాణ ఉద్యమ యోధుడిగా బహుముఖ పార్శ్వాలు కలిగిన స్వర్గీయ శ్రీ మడిపెల్లి భద్రయ్య గారు (17-01-1945 నుండి 18-09-2021) ఉమ్మడి ఆదిలాబాద్ జిల్లా, నిర్మల్ పట్టణానికి చెందిన వారు. వారు ఉమ్మడి ఆదిలాబాద్ జిల్లాకు "జిల్లంటే జిల్ల కాదూ జిల్లా ఆదిలాబాద్ జిల్లా" అనే తొలి జిల్లా ప్రశస్తి గీతాన్ని అందించారు. ఉపాధ్యాయుడిగా వారు పదవీ విరమణ పొందాక సువిశాలమైన ఆదిలాబాద్ జిల్లాలోని 52 మండలాలను 41 రోజుల్లో తమ ద్విచక్ర వాహనముపై పర్యటించి, తమ అనుభవాలన్నింటిని క్రోడీకరించి ఉమ్మడి జిల్లా భౌగోళిక, రాజకీయ, సాహితీ, సాంస్కృతిక విశేషాలతో "మన ఆదిలాబాదు" అనే గ్రంథాన్ని వెలువరించారు. ఇది ఒక రకంగా జిల్లా సర్వస్వం. దీనితో పాటు తమ పర్యటనలో సేకరించిన సుమారు 10 వేల పదాలతో "మన భాష - మన యాస" అనే జిల్లా వ్యావహారిక పదకోశాన్ని నిర్మించారు. ప్రతి పదానికి అర్థంతో పాటు వాక్య ప్రయోగాలను కూడా ఉపహరించారు. జిల్లాలోని రచయితల కోసం "ప్రత్యూష" అనే లిఖిత పత్రికను నిర్వహించారు. ఈనాడు జిల్లాలో పేరు పొందిన చాలా మంది కవులు ఆనాడు ప్రత్యూషలో తమ రచనలకు మెరుగు పెట్టుకున్నవారే.

భద్రయ్య గారికి మొదటి నుండి సామాజిక అభ్యుదయ భావాలు చాలా ఎక్కువ. వారు తాము చెప్పింది, నిజ జీవితంలోను ఆచరించి చూపేవారు. ఇది వారి పద్యవచన గేయ ప్రక్రియలు మూడింటిలోను కనబడుతుంది. భద్రయ్య గారి రచనలను ఈ క్రింది విధంగా వర్గీకరించవచ్చు.

1) పద్య కావ్యాలు : శ్రీ శివభక్త చరితము, శ్రీ శివ లీలలు, శ్రీహరి లీలలు, శ్రీరామ చరితము.

2) శతకాలు : శ్రీ షిరిడి సాయి త్రిశతి, శ్రీ యాదగిరి లక్ష్మీనరసింహ శతకం, శ్రీ శ్రీనివాస శతకం, శ్రీ వాసర జ్ఞాన సరస్వతీ స్తవం, బతుకుబాట.

3) ముక్తకాలు : మనోవేదన (సప్తశతి), మనోవిలాసం (ద్విశతి)

4) ఇతరాలు : శ్రీ షిరిడి సాయి భజనావళి, శ్రీ మెహర్ భక్తి గీతావళి, శ్రీ సత్యసాయి భజన, నాలోని నాదాలు, కర్తవ్యం, నిరసన గొంతుకలు, వాస్తవాలు కాస్త మొదలైనవి.

భద్రయ్య గారి రచలన్నీ పరిశీలించాక, వారి రచనల్లోని సామాజిక అభ్యదయ భావాలు రెండు రకాలుగా వ్యక్తమయ్యాయని తెలుస్తుంది.

1) వ్యక్తి వికాసం ద్వారా సమాజంలో ఆశించే పరివర్తన - తద్వారా సాధించదలచుకున్న అభ్యదయం.
2) వ్యవస్థా వికాసం ద్వారా సాధించదలచుకున్న అభ్యుదయం.

భద్రయ్య గారు "ఒక రచనలోనే కాదు, శతకాల్లో కాని, వచన రచనల్లో కాని ఎన్నో సామాజిక అంశాలను స్పృషించే ప్రయత్నం చేశాను. ప్రతి మనిషీ సోషియల్ ఎనిమల్ కాబట్టి సమాజంలో జరిగిన, జరుగుతున్న మార్పులు, చేర్పులకు ప్రభావితం కాకుండా ఉండలేడు. కావున నా స్థాయిలో నేను ప్రయత్నం చేశాను" అని సవినయంగా చెప్పుకున్నారు.

కావ్యానికి వున్న ఆనందమూ లేదా ఉపదేశమూ అనే రెండు ప్రయోజనాల్లో భద్రయ్య గారు ఉపదేశానికే పెద్ద పీట వేశారు. కవిత్వం సమాజంలో మంచి పరివర్తనను తీసుకురావాలని వారు ఆకాంక్షించారు. సమతను, సంఘీ

BHAVAVEENA
Vol. 18, Issue. 11, November 2021
ISSN No. : 2456-4702 - RNI No. APTEL/2003/12253
భావ వీణ
UGC CARE List Group - 1 Journal
under Arts and Humanities Category

భావాన్ని సమాజంలో సృష్టించడం కవి బాధ్యతగా వారు భావించారు. ఒకరినొకరు ఆదరించుకోవడం, ఆప్యాయంగా పలకరించుకోవడం, ఆత్మీయతను, అనుభూతులను పంచుకోవడం, పెంచుకోవడం మానవత అని వారు త్రికరణ శుద్ధిగా నమ్మి ప్రభోదించారు.

"మనసున్నది మనకు మంచి ఆలోచన కొరకు - తనువున్నది మనకు తగిన పని చేయుట కొరకు" అన్న ఆలోచనాలోచనాల్లోంచి భద్రయ్య గారు శాంతిని కాంక్షించారు. మంచిని పంచడానికి మానవత్వాన్ని పెంచడానికి వారు తమ రచనలను ఒక ప్రధాన ఉపకరణాలుగా ఎంచుకున్నారు. ప్రపంచీకరణ నేపథ్యంలో మన దేశంలో వచ్చిన అనేక మార్పులతో పాటు కుటుంబం, మానవీయ సంబంధాలు కూడా పెను కుదుపులకు లోనయ్యాయి. "మాయమైపోతున్నడమ్మా, మనిషన్నవాడూ" అని అందెశ్రీ గారు అన్నట్లుగా మానవ సంబంధాలు లుప్తమైపోవడం భద్రయ్య గారిని తీవ్రంగా కలచివేసింది. కుటుంబ వ్యవస్థ తిరిగి బలపడాలి అన్న ఆకాంక్ష భద్రయ్య గారి రచనల్లో కనిపిస్తుంది. "మానవత్వమిలను మసిబారుచుండగా మారుచుండ జగతి మరువలేము". మండే గుండెలకు మండుటెండలేమి తెలుసు - మారే మనుషులకు మమతల లోతేమి తెలుసు మనీయున్న ఓ మనిషి మారకోయ్ మరమనిషిగా. అని మనిషి ప్రేమను మరిచి మరమనిషిగా మారుతున్నా"డని ఆవేదన చెందుతారు. "మనమంతా మానవులం మరవద్దూ - దానవతనే మన దరికి చేరనీయొద్దు" అని ప్రబోధిస్తారు. "ముల్లె కొరకు ముసిరి ముష్టిఘాతుకులౌతారు, పంచుకొని తింద్రు కొంచమైన ప్రేమ మాట మరిచి పెన్నిధిన్ తలుచుచు నేటి మాట ఇదియే సూటిమాట" అంటూ ఆవేదన చెందుతారు భద్రయ్య గారు.

భద్రయ్య గారు కుల వ్యవస్థారహిత సమాజాన్ని కలగన్నారు. కబీర్‌దాసు దోహాలు, దళితవాద చైతన్యం భద్రయ్య గారిని ప్రభావితం చేశాయి. "పేద ధనిక భేదం - కులమత సంవాదం - పేరుకైన తాముంగిట మనవుగాక మనవింక అని" శ్రీ శిరిడీ సాయిని తాము ఆరాధించడానికి బాబా వద్ద కులమత భేదాలు లేకపోవడమే కారణమని వ్యాఖ్యానిస్తారు.

ఇదే భావాన్ని పొడిగిస్తూ, "నీకు నాకు భేదమేంది - నాకు నీకు వాదమేంది భాధ ఏంది మన కడుపుల గాధ ఏంది - నీ రగతం నా రగతం ఎర్రకున్నది. బర్రె నల్లగున్న గాని పాలు తెల్లగున్నవి" అని మనుషులందరూ ఒకటేనని, అందరి రక్తపు రంగు ఎరుపేనన్న సత్యాన్ని ప్రబోధిస్తారు. జీవితంలో రచనలోనూ అభ్యుదయ భావాన్ని ప్రదర్శించిన భద్రయ్య గారు "కులము కుడ్యము కూలిన కూరు సమత - మతపు మంటలు మారిని మనసు శాంతి అని" పరిష్కార మార్గాన్ని సూచిస్తారు.

భద్రయ్య గారు గాంధేయవాది. అహింసను విశ్వ శాంతిని కోరుకునేవారు "హింస పెచ్చరిల్లే కంసులు - పరమహంక పదము పట్టుదప్పె. శాంతి కొరకు జనుల శాంతితో వేచిరి - శరణు శిరిడి సాయి శరణు శరణు" అని పరమహంసలు వెలసిన ఈ పుణ్య భూమిలో పరమహింస పెరిగిపోతున్నదని ఆవేదన వ్యక్తం చేస్తున్నారు.

భద్రయ్య గారి ఆలోచనల్లో కొన్ని వామపక్ష భావజాలపు ఛాయలు కూడా కనబడటం ఒక విచిత్రం. అందుకే "భూగోళం చాలా పెద్దది నిజమే, కానీ దీన్ని పరిపాలించే హదయం దాన్ని శాసించే బుద్ధి - ఇంకా చాలా పెద్దగా ఉండాలన్న మాట మరచిపోతున్నాం - ఉగ్రవాదం వద్దు - అగ్రవాదం వద్దు - అసమగ్రత వద్దు - సమగ్రవాదం కావాలి. నేలపై పుట్టిన ప్రతి ప్రాణి సహజ మరణాన్ని పొందే వరకు - శాంతియుతంగా బతికే మార్గ కావాలి" అని ఉగ్రవాదంతో సరిసమానంగా అగ్రవాదాన్ని కూడా ఖండిస్తారు.

భద్రయ్య గారు వృక్ష రక్షణ మీద పర్యావరణాన్ని కాపాడుకోవడం గురించి మంచి పద్యాలు రాశారు. "చెట్టు విలపిస్తున్నది - గుట్ట విలపిస్తున్నది - మట్టి విలపిస్తున్నది - మనసు లేని మనిషి చేయు చేతల చేత

- దినమునకో పక్షి జాతి దివము చేరుచున్నది - అని సుకుమారమైన విషయాన్ని ప్రస్తావిస్తారు. కపట రాజకీయాలన్నా, నాయకులన్నా భద్రయ్య గారు కొంచెం ఘాటుగానే విమర్శిస్తారు"

ప్రజల కొరకు తాము ప్రతినిధులై గెలిచి - భవిత తీర్చిదిద్దు పాలకులుగా ప్రతిన చేయువారే పరికింతు రార్జించ" అని నాయకుల్లో కొరవడిన సేవాభావాన్ని పెరిగిపోయిన స్వార్థాన్ని ప్రశ్నిస్తారు.

"దేశమంటే మీరేనోయ్" అన్న గేయం గురజాడ అప్పారావు గారి దేశమంటే మట్టికాదోయ్ ఫక్కీలో రాయబడింది. "సిరులు దొరలగ - తెరలు తొలగగ - పరువు నిలువగ - బరువు మోయగ - కల్పకములై కరువు తీర్చగ - జ్ఞానులై, సుజ్ఞానులై, విజ్ఞులై మరి ప్రాజ్ఞులై - విలువలను కాపాడువారే - విశ్వవినుతికి బాటలేస్తూ - శాశ్వతత్వం పొందగలరు" అని యువతీ యువకులను ప్రబోధిస్తారు.

భద్రయ్య గారు తెలుగు రాష్ట్రాల్లోనే, తెలుగు భాష పరాయిది కావడాన్ని నిరసిస్తారు. "మాతృ భాష యెడల మాత్సర్యమదియేల - శతృ భాషయేల తెలుగు - పలుకు నట్టి భాష పఠియించి వెలుగుమా" అని తెలుగు భాషను చదువుకోవాలని సందేశమిస్తారు. భద్రయ్య గారు అన్న దాతకు సరైన బతుకు తెరవు లేకపోవడాన్ని ఖండిస్తారు. అయినప్పటికి "వలదు ఆత్మహత్య, వర్ధమానుడవీవు - కలదు ముందు ముందు కలదు మంచి - సహనశీల నీవు సైరికా యోచించి - బతుకు దీనమనకు వెతలు దీరు" అని ఆత్మీయంగా ఒక కుటుంబ పెద్దగా ఇవ్వాల్సిన సందేశాన్నిస్తారు.

భద్రయ్య గారి సాహిత్యాన్ని అనుష్టాన సాహిత్యంగా భావించవచ్చు. వారు అన్ని రకాల అభ్యుదయ భావాలను నిండు మనస్సుతో ఆహ్వానించారు. వారి జీవితం ఒక నిజమైన కవి ఎలా జీవించాలో తెలిపే ఉదాహరణ. వారి ఆదర్శాల కొనసాగింపే భద్రయ్య గారికి మనం ఇవ్వగలిగే నిజమైన నివాళి.

రజక వృత్తి సామెతలు

- డా॥. బి.లక్ష్మిప్రియ, అసిస్టెంట్ ప్రొఫెసర్ (కాంట్రాక్టు), తెలుగు అధ్యయనశాఖ,
శ్రీ పద్మావతి మహిళావిశ్వవిద్యాలయం, తిరుపతి.

సామెతలు ప్రజలు మాట్లాడే భాషలో మళ్లీ మళ్లీ వాడబడే వాక్యాలు, వీటిలో భాషా సౌందర్యం, అనుభవసారం, నీతి సూచన, హాస్యం, యదార్థ జీవన విధానం కలగలిపి వుంటాయి. సామెతలు ఆయా భాషలు మాట్లాడే వారి సంస్కృతి సంప్రదాయలను ప్రతిబింబిస్తాయి. ''సామెతలేని మాట ఆమెత లేని ఇల్లు'' అంటారు. సామెతలను ఎవరు రచించారు ఎవరు ముందు మాట్లాడారు అని ఏ ఒక్కరినే రచయితిగా చెప్పలేము ప్రజలు తమ తమ అనుభవాల్లో నుంచే సామెతలను పుట్టిస్తారు. అలాంటి సామెతలు ప్రసంగానికి దీపాల్లాంటివి, అవి సంభాషణకు కాంతిని ఇస్తాయి. అందుకే పెద్దలు అంటారు. పూర్వుల అనుభవసారాన్ని తెలియజేసే అమృత గుళికలు సామెతలు. అటువంటి సామెతల్లో రజక కులానికి సంబంధించి వున్న నా దృష్టికి వచ్చిన సామెతలను మీ ముందు వుంచుతున్నాను.

- ఊరిలో ఎన్ని వందల బట్టలు చలువ చేయడానికి తెచ్చినా ఎవరి బట్టలు వారికి గుర్తుగా ఇస్తాడు. ఈ సామెత పల్లెల్లో కొన్ని కొన్ని ఇండ్లకు ఒక చాకలి ''ఇంటి చాకలి'' గా నిర్ణయమై వుంటాడు. మాసిన బట్టల్ని శుభ్రం చేయడానికి (చులవ చేసి) ఎన్ని బట్టలు అయిన బట్టల లెక్క తప్పదు, రజకుడు చెప్పే డబ్బులు లెక్క తప్పు వుండదు. ఈ ప్రత్యేకత రజకుడిలో వుంటుంది. ఏ ఇంటి బట్టలు ఆ ఇంటికి సక్రమంగా చేరవేస్తారు. ఈ ప్రత్యేకతను తెలియ జేస్తూ ఉద్భవించిన సామెత.

  ''చదువుకున్న వానికన్నా చాకలి మిన్న''

- రజకునికి విరాళంగా వున్న, బట్టలు చలువ చేస్తున్న రైతుల ఇండ్లకి సాయంత్రం పూట వెళ్ళి భోజనం తెచ్చుకుంటారు. రెండు పూటలా భోజనం పెట్టించుకువెళ్ళడం జనపదాల్లో సంప్రదాయం. ఇలా భోజనం తెచ్చుకోవడం హక్కుగా భావిస్తారు రజకులు, యజమాను సైతం వారి ఇంట్లో వారుగా భావించి రజకులకోసం కూడా భోజనం వండుతారు.

  ''వండని కూడు వడకని బట్ట''

- తగిలిన చోటే తగులుతుంది బట్ట చినిగిన చోటే చినుగుతుంది, చాకలి వారికి అయితే చినగదా చాకలోల్ల కొడుకు ఏమైనా గొప్ప అని తెలియచేస్తూ ఉద్భవించిన సామెత.

  ''చినిగిన వానిదే చినుగుతుంది చాకలి వాని కొడుకు చందమామ''

- రజకులు యజమానుల బట్టలు కట్టుకుంటారు. గొప్పవాళ్ళు తలకు చుట్టుకునే గుడ్డయినా చాకలి చలువ చేసేటప్పుడు మొలక చుట్టుకుని ఉతుకు తాడని తెలియజేసే సందర్భంలో ఉద్భవించింది. ఈ సామెత.

  ''రాయడిది తలది చాకలికి మొలది''.

- పెడతామంటే ఆశ కొడతానంటే భయం అనే మాట లోక వ్యవహారంలో ఉన్నటువంటి అంశమే. బెదిరించే వాడికే చాకలి భయపడి సరిగా ఉతుకు తాడంటూ ఏర్పడిన సామెత.

  ''ఉతికే వాడికి (కొట్టేవాడికి) గాని చాకలి ఉతకడు''

- కొత్త చాకలి యజమాని మెప్పు కోసం మరింత శుభ్రంగా బట్టలు చలువచేస్తారని వివరించే సందర్భంలో ఉద్భవించింది ఈ సామెత.

  ''చాకలి కొత్త మంగలి పాత''

- మంగళ్లు, చాకళ్లు మధ్య వైషమ్యాన్ని చెప్పేటప్పుడు ఉద్భవించిన సామెత.

  "చాకలి అత్తా, మంగల మామా"

- ఒక విషయానికి సంబంధించి వివరణ ఇచ్చేటప్పుడు పొంతన లేకుండా విషయ వివరణ వుంటే పెద్దవాళ్ళు పాతకాలంలో వాడి భార్యకు మీడు విడాకులు ఇచ్చినట్లు అని వాడే వారు కాలాంతరంలో సామెత ఇలా ఏర్పడింది.

  "చాకలి వాడి భార్యకు మంగలి వాడు విడాకులిచ్చినట్లు"

- పారితోషికం ఇచ్చేటప్పుడు అధిక చాకిరి చేసే చాకలిని పట్టించుకోరు మంగలికి ముందు ఇస్తారు అని తెలియజేసే సందర్భంలో ఏర్పడిన సామెత.

  "చాకిరీ చేసే చాకలికి లేదు గాని గొరిగే కొండయ్యకిస్తారు"

- చాకలి మంగలి కలిసి వ్యవసాయం చేస్తే ఫలసాయం రాదని చెప్పే సందర్భంలో ఉద్భవించింది ఈ సామెత.

  "చాకలి మంగలి పొత్తు ఇంటికి రాదిత్తు"

- చద్ది అన్నం సారం చాకలికి తెలుసునని తెలియజేసే సామెత

  "చద్ది మూటలో సారం చాకలి ఎఱుగును"

- బట్టలు ఉతికే ప్రాంతంలో ఒక కూత వేస్తే రెండు మూడుగా ప్రతిధ్వని వస్తుందంటూ వివరించే సామెత

  "చాకిరేవు ఒక చోట ఏలపాట ఇంకొక చోట"

- ఉతికేటప్పుడు ఏవోలల్లాయి పదాలు పాడుకున్నా అది సంగీతం కాదని వివరిస్తూ పుట్టిన సామెత.

  "సంగీత విద్యకు చాకలి ఎల్లి"

- యజమానులు ఇచ్చే చాలిచాలని డబ్బులకి చానా బట్టలు వున్నాయి అంటూ తెలియజేసే సందర్భంలో ఉద్భవించింది ఈ సామెత

  "చాలీచాలని దానికి చాకింట గుడ్డలు శానావున్నవి"

- గ్రామస్థుల వ్యాధులు ఎవరికి తెలియక పోయినా బట్టలుతికే చాకళ్లకు తప్పక తెలుస్తుందని తెలియజేసే సామెత.

  "ఊరి జబ్బు చాకలి ఎఱు(రు)గును, ఉద్యోగి జబ్బు బంట్రోతు ఎఱు(రు)గును"

- యజమానుల ఇంటికి బట్టలు చేర్చినపుడు డబ్బుల లెక్క కూడా సునాయాసంగా చెప్పగలదు. రజక స్త్రీ చదువుకున్న వాడి కన్నా రజక స్త్రీకి తెలివితేటలు ఎక్కువని తెలియజేసే సామెత.

  "చదివినతని కన్నా చాకలి సతి మేలు"

- చాకలి వారికి సంతానం ఎక్కువ అని తెలియజేసే సామెత.

  "చాలీచాలని దానికి చాకలి సంతు అన్నట్లు"

- యజమానుల ఇండ్లలో కన్నెలు సమర్తాడిపుడు ధరించి వున్న వస్త్రాలు చాకలికి ఇచ్చే ఆనవాయితీ ఉంది. ఈ అంశం వివరిస్తూ ఉద్భవించిన సామెత.

  "ఆడకాడక సమర్తాడితే చాకలోడు కోక ఎత్తుకొని పోయినాడు"

- గొప్పవాళ్ళు ఏమి చేసినా తప్పుగా భావించరని తెలియజేస్తూ వివరించే సామెత.

  "సాగినమ్మ చాకలి వాడితో పోతే అది వ్రతమేమో అనుకున్నారట"

- చాకలి పురుషులకు పైవర్ణాల స్త్రీలతోనూ, పై వర్ణాల పురుషులకు చాకలి స్త్రీలతోను సహవాసం (అక్రమ సంబంధాలు) చేస్తే గాడిద వచ్చి గర్వపడింది.

  "చాకలిదానితో సహవాసం చేస్తే గాడిదవచ్చి గర్వపడిందట"

- భాగవతాలు ఆడేటప్పుడు కాగడాలు పట్టడం చాకళ్లపని వాద్యాలు వాయించడం మంగళ్లపని, వచ్చిన డబ్బు భాగవతులు ఆడే వారికి చెందుతుంది. భాగవతం అది బాగాలేకపోతే దుర్భాషలు చాకలి మంగళ్లకని తెలియచేస్తూ పుట్టిన సామెత.

  "పైకము భాగోతపు వారికి తిట్లు చాకలి మంగలి వారికి"

- చాకలి రేవులో బట్టలుతుకుతుంటే గాలివాన వచ్చిందట. ఆరవేసిన గుడ్డలు గాలికిపోతాయని గట్టుపైకి పరుగులు పెట్టాడు. ఇంతలో రేవులో బట్టలు నీటి ప్రవాహంలో కొట్టుకుపోయాయి. మళ్ళీ అటువైపు పరుగెత్తాడు. గాలికి గుడ్డలు ఎగిరిపోతాయి. ఉభయ భ్రష్టత్వాన్ని చెప్పే చక్కని కథాసామెత

  "రెంటికి చెడ్డ రేవడు"

- నీటపడిన గుడ్డను తీసుకొని రాబోతే గట్టున గుడ్డలు దొంగలు ఎత్తుకొని పోయినారు, కొట్టుకొని పోయినది అట్లే పోయినది అంటూ ఈ సామెత.

  "చాకలి రెంటికీ చెడినాడు"

- అక్కడ వుండే కొండ అంత కొండ ఇంకెక్కడు లేదు. సాకలోడి బండంత బండా ఇంకెక్కడ లేదు అని తెలియజేస్తూ పుట్టిన సామెత.

  "తావండాది కొండంత కొండ లేదు సాకి బండంత బండా లేదు"

- గాడిదకి మంచి సువాసన చూపించినా గ్రహించ లేదు అని ఈ సామెత.

  "గాడిదకేం తెలుసు గందోడు వాసన"

- సాకలోళ్ళకు కష్టం ఎప్పుడు నీళ్లలోనే వుంటుంది బట్టలు రేవులో పిండేటప్పుడు తప్పని సరిగా మోకాళ్ళలోతు నీళ్ళలో దిగి ఉతకాలికాబట్టి "మోకాట్లోతు నీళ్లు" బట్టలు ఉతికించుకొనే ప్రతి యజమాని మిరాశీగా అన్నం కూరలు పెడ్తారు. కూడుకు లోటు ఏ పూట వుండదు కాబట్టి మోకాట్లోతు నీళ్లు మోచేయి వరకు తిండి కలుగుతుంది అని ఈ సామెత.

  "భూలోకంలో చాకలోళ్లకు మోకాట్లోతు నీళ్లు మోకాట్లోతు కూడు"

- రజకులకు వర్షాకాలం తప్ప అన్ని కాలల్లోను దిగులు, యశనం లేకుండా వృత్తి పని జరుగుతుంది అని తెలియజేస్తూ వున్న సామెత.

  "మోకాట్లోతు నీళ్లు గంపనిండా కూడు దిక్కు తెల్లేదు".

వీధి నాటకాలు – పరిరక్షణ

– జన్నె యుగంధర్, పరిశోధక విద్యార్థి ,తెలుగు విభాగం,పొట్టి శ్రీరాములు తెలుగు విశ్వవిద్యాలయం ,హైదరాబాద్.

వీధి నాటకాలు పురాణ కాలం నుంచి ప్రజల అభిమానాన్ని చూరగొన్నాయి. ఆనాడు వినోద ప్రదర్శనలన్నీ వీధుల్లోనే జరిగేవి. ఆనాడు వీధికి అంత ప్రాముఖ్యత ఉండేది మహా భారతం, భాగవతం, రామాయణం గరుథ పురాణం, బసవపురాణం మొదలైన పురాణ గాథలను చదవడం, ప్రేక్షకులకు అర్థమయ్యే శైలిలో అర్థం చెప్పడం ఆచారంగా ఉండేది.

సామాన్య ప్రజలకు వీధి నాటకాలు, బహురూపాలు, తెర నాటకాలు ప్రదర్శించినట్లు పాల్కూరి సోమనాథుడు పండితారాధ్య చరిత్రలో చెప్పారు. ఆటవిక దశలో ఆరంభమైన అభినయం కాలక్రమేన అనేక మార్పులకు లోనై ఆరుబయలు రంగస్థలం నుంచి ప్రదర్శనల రూపంలో నేడు అడిటోరియంలో ప్రదర్శింపబడుతుంది. మొదట వినోదం కోసం పుట్టిన అరుపులు, కేకలు, సైగలు దినదినాభివృద్ధి చెంది పరిణామ దశలో నేటి కళా స్వరూపాలుగా జీవం పోసుకునాయి. ఆనాటి చేష్టలు నేటి మానవుడి జీవితంలో ఒక భాగమై నిలిచాయి.

భారతీయ నాటక రంగంలో ఏర్పడిన స్థబ్దత కారణంగా ముస్లీం రాజుల దండయాత్ర రాజ్య విస్థరణలో భాగంగా క్రీ..శ.. 6 నుంచి క్రీ..శ.. 18వ శతాబ్దం వరకు భారతీయ నాటక రంగం చీకట్లో మగ్గిందని చెప్పవచ్చును. ఆ సమయంలో జానపద కళారూపాలే ప్రజలకు వినోదాన్ని పంచేవి. ప్రదర్శనకు కావలసిన వేధిక, ప్రణాళిక ఉండేది కాదు. అందుకే ఈ కళారూపాలు ప్రదర్శించ డానికి కావలసిన రంగస్థలాన్ని వారే తయారు చేసుకునే వారు జానపద రంగస్థలాన్ని ప్రచార రంగస్థలంగా తరతరా లను నుండి వాడుకుంటున్నారు. ప్రచారంలో కొత్త పుంతలు తొక్కి నేడు మనం శాటిలైట్ చానల్స్, పేపర్, రేడియో మాధ్యమ మొదలైన పద్దతుల ద్వార ప్రచారాన్ని కొనసాగించిన.. ఇవి పరోక్షంగానే ప్రచారాన్ని అందిస్తున్నాయి. తెలంగాణ, ఆంధ్రప్రదేశ్ రాష్ట్రాల్లో అనేక రకాల జానపద కళారూపాలున్నాయి. ప్రతి కళారూపం మౌకికంగా వినోదాన్ని పంచుతూనే ఉన్నది. మానవుడు సంఘంలో తనొక ప్రత్యేక స్థానం ఏర్పర్చుకోవాలన్న తపనతో యాంత్రిక జీవనానికి అలవాటు పడినాడు. తన కష్టాలు మర్చిపోయి ఆనందంగా గడపడానికి ఏదో విధమైన వినోదం అతనికి అవసరం అలా అతనికి వినోదంతో పాటు సామాజిక చైతన్యం పంచే అసలు సిసలైన సాదనమే జానపద రంగస్థలం.

జానపద రంగస్థలంపై ప్రదర్వించే పాటలు, పద్యాలు, విచిత్ర వేశధారణ, కథ, సంగీతం, నటన వంటి అంశాలు వయో పరిమితి లేకుండా అందరిని ఆకర్శిస్థాయి. ప్రేక్షకులకు జానపద నటులు సుపరిచితులై ఉంటారు. వారి ఉద్వేగాలను భావప్రకంపనలను ప్రత్యేక్షంగా వీక్షించిన ప్రేక్షకులు ఉత్సాహాన్ని పొందుతారు. సరళమైన భాష, సరళమైన సంభాషనలు ప్రేక్షకులకు ఉల్లాసాన్ని అందిస్తాయి. అందుకే ఈ కళారూపాలు ఎక్కువగా పండుగలు, జాతరలు, తిరుణాళ్ళ సమయంలో ప్రదర్శించి అందరికి అందిస్తారు. జానపద కళారూపాలు ఎప్పటికప్పుడు కాలానుగుణంగా ప్రజలను ఉత్తేజితులను చేస్తు వస్తూనే ఉన్నాయి. మన దేశ స్వాతంత్ర్యయ సమయంలో సాయుధులను, ప్రజలను ఎప్పటికప్పుడు ఉత్తేజపరుస్తూ వారిలో అనుక్షణం దేశభక్తిని ఇనుమడింప జేస్తూ వారిని సాయుధ పోరాటంలో పాలుపంచుకునేలా చేస్తుంది.

జానపద రంగస్థలం. కులం, మతం, మూఢాచారాలు, వరకట్నం, అంటరాని తనం, బానిసత్వం, తీవ్రవాదం వంటి సమస్యలను ఇతి వృత్తంగా తీసుకొని మంచిని

పెంపొందిస్తూ సమాజంలో మార్పులను సాదించ గలిగింది. ఇలా సమాజాభివృద్ధితో పాటు జానపద నాటక రీతులను సమకాలీన నాటక రంగంలో చొప్పించుకొని జానపద రంగస్థలం కొత్త కాంతులను వెదజల్లుతున్నది.కళ కళ కోసం కాదు సమాజహితంకోసమని శ్రీ గరికపాటి రాజారావు గారు అన్నట్లుగా మారుతున్న కాలానికి అను గుణంగా సమాజ శ్రేయస్సును దృష్టిలో ఉంచుకొని కళా రూపాలు కూడా మార్పును సంతరించుకున్నాయి. ఈ మార్పులు ఒక కళా రూపాల ఆకారంలోనే కాదు సమాజ పరిస్థితులకు అనుగుణంగా వాటి కథావస్తువులలో కూడా మార్పులు చోటుచేసుకున్నాయి. ప్రాశ్చాత్య సంస్కృతి సాంప్రదాయాల మోజులో నేడు యువత వెలుతుంది మనకున్న సాంప్రదాలు, కళాస్వరూపాలను వదిలేసి విదేశాల నుంచి అరువు తెచ్చుకుంటున్నాయి. మన జానపద కళారూపాలు, మన సంస్కృతికి ప్రతిభింబాలు ఇవి సంస్కృతి సాంప్రదాయాలను, మన ఆచార వ్యవహారాలను తెలియజేస్తాయి పండుగలలో జాతరలలో, సంగీత వాయిద్య వేళవింపులో, పగటి వేశాలు, ఒగ్గుకథ, బుర్రకథ, తోలుబొమ్మలాట, కోలాటం, చెక్కభజనలు, తప్పెటగుళ్ళు, మందుచ్చోళ్ళు, శారథకాండ్లు, సాధనా శూరులు, ఇంకా ఎన్నో కళారూపాలు, మన ఆచార వ్యవహారాలు కళ్ళకు కట్టినట్లు కనిపిస్తాయి. అలాంటి కళారూపాలను మర్చిపోతే మన సంస్కృతిని మర్చి పోయిట్లే.

పరిరక్షణ నాబాధ్యత :

వీధి నాటకాలను కాపాడుకోవాలంటే మూడు పద్ధతులు పాటించాలని నా ఉద్దేశ్యం.

1. సేకరణ
2. ప్రదర్శన
3. పరిరక్షణ

వీధి నాటకాలమీద లోతైన పరిశోధన చేసి అన్ని నాటకాలను సేకరించాలి. సేకరించిన నాటకాలను కచ్చితంగా ప్రదర్శించాలి. అలాగే ప్రదర్శించిన నాటకలను పరిరక్షించాలంటే గ్రంధ ముద్రణ చేయాలి. క్యాసెట్టు, డీవీడీ, సీడీలు, పెన్‌డ్రైవ్‌లు, హార్డ్ డిస్కులలో భద్ర పర్చాలి. ఇంట్లో బయట పిల్లల దగ్గర వీటి గురించి చర్చించాలి. జాతర, తిరునాళ్ళలో, గ్రామ దేవతల ఉత్సవాలలో, పండుగలలో ప్రదర్శలు ఇవ్వాలి. మండల స్థాయి, జిల్లా స్థాయి, రాష్ట్ర స్థాయిలో సాంస్కృతిక పోటీలు నిర్వహించాలి.

పరిరక్షణ ప్రభుత్వం బాధ్యత :

ప్రభుత్వం ప్రత్యేక నిధులను కేటాయించాలి, వృత్తి ళాకారులకు ప్రోత్సాహకంగా నెల నెల వేతనం ఇవ్వాలి ప్రభుత్వ పథకాలను టీవీతో పాటు వీది నాటకాల ద్వార ప్రచారం నిర్వహించాలి. కళలను కాపాడుకోవాలంటే పాఠశాల స్థాయి నుండే సెలబస్ ప్రవేశ పెట్టాలి. కళలకు సంబందించిన కోర్స్ చేసిన వారికి పాఠశాలల్లో ఉపాధ్యా యులుగా తీసుకోవాలి. కళా విద్యను ప్రవేశపెట్టాలి. ప్రాంతీయ సదస్సులను నిర్వహించాలి ప్రముఖుల ద్వార మార్గదర్శక కార్యక్రమాలు నిర్వహించడం, గ్రంధ ప్రచూ రణలు చేయడం కొత్త కాళాకారులకు, యువ రచ యితలకు శిక్షణ శిభిరాలు సదస్సులు నిర్వహించాలి.

మరుగున పడిన శతక రచయిత్రి పొన్నూరు హైమావతి

- కస్తూరి వేణుగోపాల్, పరిశోధక విద్యార్థి, ఉస్మానియా విశ్వవిద్యాలయం, హైదరాబాద్.

తెలుగు సాహిత్య ప్రపంచంలో సుపరిచితులైన రచయితలతో పాటు రచయిత్రులెందరో ఉన్నారు. అలాగే తెలుగు సాహితీ లోకానికి ఇప్పటివరకు రచయితలు, రచయిత్రులు కూడా ఎందరో మరుగునపడి పరిచయానికి నోచుకోనివారూ ఉన్నారు. అలాంటి వారి కోవకు చెందిన రచయిత్రి పొన్నూరి హైమావతిగారు.

గుంటూరు జిల్లా పొన్నూరు వీరి స్వస్థలం. వీరి భర్త సుబ్బరాయశాస్త్రి గారు. వీరిద్దరూ తెలుగు పండితులు. సుబ్బరాయశాస్త్రి గారు ఉద్యోగ రీత్యా కరీంనగర్‌కు వచ్చి ఇక్కడే స్థిరపడ్డారు. హైమావతి గారు గృహిణిగా ఉంటూనే స్వయంకృషితో భర్త ప్రోత్సాహంతో హిందీ పరీక్షలిచ్చి, పెద్దపల్లిలో హిందీపండితురాలిగా కొన్నాళ్ళు, తెలుగు పరీక్షలిచ్చి డిగ్రీలు పొంది కరీంనగర్‌లో, హుజురాబాద్‌లో తెలుగు పండితురాలిగా కొన్నాళ్ళు పని చేశారు.

ఇంటి, బడి వాతావరణం, విశ్వహిందూపరిషత్ వారి సమావేశాలు, పాఠశాలల సాంస్కృతికోత్సవాలు హైమావతి గారిని రచయిత్రిగా రూపొందడానికి దోహదం చేశారు. 'తెలుగుపట్టి శతకం', 'జ్ఞానకిరణాలు-నాటికలు', 'అబల కాదు సబల' పాటలు ముద్రితాలు. ఇంకా బాలల అభినయ గేయములు, గేయ కథానికల వంటి రచనలు కూడా చేశారు. అయితే ఇవి అముద్రితాలు.

ఆంధ్రమాత బిడ్డగా, ఆంధ్రోపాధ్యాయురాలిగా, ఆంధ్రభాషామతల్లికి అర్పించే కుసుమమే ఈ "తెలుగు పట్టి శతకము" అనీ, సామెతలను, సూక్తులను ఉప యోగిస్తూ, నీతులను బాలల చేతికి అందించడమే తన శతకం ప్రధాన లక్ష్యమని హైమావతి గారు శతక ప్రారంభంలోనే చెప్పుకున్నారు.

తన 'తెలుగుపట్టి శతకము'ను "తెలుగు బాల" శతక రచయిత శ్రీ జంధ్యాల పాపయ్య శాస్త్రిగారికి అంకిత మిచ్చారు. 1980లో ముద్రించిన ఈ శతకములో 119 ఆటవెలదులున్నాయి. ఈ శతక మకుటం "తేనెలొలుకు చిట్టి తెలుగుపట్టి". దీనిని ఈ పుస్తకం నందు మొదటి భాగంగా పేర్కొన్నారు. రెండవభాగంగా "మాతృదేవోభవ", "పితృదేవోభవ", "ఆచార్య దేవోభవ" అను శీర్షికలతో 35 పద్యాలను, మూడవ భాగంగా "వీడ్కోలు" అనే శీర్షికతో 25 పద్యాలను పేర్కొన్నారు.

మొదటి భాగంగా పేర్కొన్న శతకములో ప్రతిపద్యానికి ఒక సంస్కృత సూక్తిని మొదటగా పేర్కొని రచించారు. ఇలాంటి పద్ధతి ఇంకా ఏశతకంలోనూ కనిపించని ప్రత్యేకత.

"పరులబాధలోన పాలుపంచుకొనుట
చేతనైన మేలు సేయుమయ్య
మేలుసేయు కొఱకె మేనిచ్చె దేవుండు" - పద్యంలో

"పరోకకార మిదం శరీరమ్" అనే సూక్తి గుర్తు చేస్తూ పరులసేవ కోసమే ఆ భగవంతుడు శరీరాన్ని ఇచ్చాడని తెలియజేశారు. ఈ పద్యం వేంకటరావు పంతులు భాకవరాంజనేయ శతకంలోని "ఆకలి దప్పులన్ వనట నొందిన వారికి" అనే పద్యాన్ని గుర్తుకు తెస్తుంది.

"దోచలేని ధనము దొసగులేని చదువె
పంచుకొన్నగాని కొంచమవదు
సర్వధనములెందు చదువెంతో మిన్నరా"

ఈ పద్యంలో "విద్యాధనం సర్వధనాత్ప్రదానమ్" సూక్తిని గుర్తు చేస్తూ చదువు యొక్క గొప్పదనాన్ని ప్రతివారు తెలుసుకోవాలనీ, చదువును మించిన ధనం ఈ భూమిమీద లేదని తెల్పుతున్న వీరి పద్యాన్ని చూస్తే ఏనుగులక్ష్మణగారి విద్య నిగూఢ గుప్తమగు విత్తము", కొఱవి గోపరాజు గారి "సింహాసనాద్వాంత్రిశిక" లోని పద్యాలను పోలిఉన్నాయి.

"బద్ధకంబు వీడి పనిసేయవలెనయ్య
కష్టపడ్డవానికౌను లక్ష్మి,
కృషికి సాధ్యపడని కృత్యంబు లేదురా"

ఈ పద్యంలో కష్టపడే వానిని లక్ష్మీదేవి కనికరిస్తుందని "కృషితో నాస్తి దుర్భిక్షమ్" సూక్తిని జతచేశారు. నేటి సమాజంలోని బద్ధకస్తులను మేలుకొలిపే విధంగా నున్నది ఈ పద్యం.

"స్వర్గసుఖముకన్న సౌఖ్యమిచ్చు గదర
జనని జన్మభూమి జగతిలోన
మాతృదేశమన్న మహిలోన మాతరా"

ఈ పద్యంలో "జననీ జన్మభూమిశ్చ స్వర్గాదపి గరీయసి" అనే సూక్తిని గుర్తుకు చేస్తూ సొంత ఊరిని, జన్మనిచ్చిన తల్లిదండ్రులను మరచి, తమ సుఖాలకోసం వలసలకు పరుగులు తీస్తున్న నేటితరం యువతకు చురకలంటించారు.

"విలువలేని వారు వేయి చెప్పిననైన
విలువనిచ్చి నీవు వినుట దగదు"

- ఈ పద్యం చెప్పుడు మాటలు వినడం వలన కలిగే నష్టాలకు ఉదాహరణ.

"కోపమున్న యెడల తాపమొందును గుండె
మంచిచెడుల జాడ మరుగు పడును"

ఈ పద్యంలో కోపం వలన వివేకం కోల్పోవడం తథ్య మని వివరించారు. "తన కోపమే తన శత్రువు" వంటి సుమతి శతక పద్యాలను పోలి ఉన్నాయి. చెప్పుడు మాటలు వినకూడదనీ, కోపం తగదనీ, సాధించాలనే తపనఉంటే ఏ పనియైనా నెరవేరుతుందని తెలియ జేశారు.

"చేయ చేయ పనులు చేరువౌ విజయంబు
వ్రాసి వ్రాసి చూడ వచ్చు కవిత" - వంటి పాదాలు "తినగ తిగన వేము తియ్యనుండు" వంటి వేమన శతక పద్య పాదాలను పోలిఉన్నాయి.

నేటి సమాజములో చాలామందికి మాట యొక్క విలువ తెలియదు. దురుసుగా విలువలేకుండా మాట్లాడే వారు చాలామంది ఉన్నారు.

"మంచి చెడులనరసి మర్యాద పాటించి
మాటలాడవలయు మధుర భాష
మధురభాషణంబె మర్యాదనిచ్చును"

ఈ పద్యంలో మాట యొక్క విలువను తెల్పు తున్నారు. భాషణానికి ఉన్న విలువను తెలిపే సుమతీ, భాస్కర శతక కర్తల బాటలోనే నడిచారు.

"మూర్ఖ జనుని చేరి ముద్దు చేసి మిగుల" -పద్యంలో మూర్ఖుని స్నేహం చేయరాదనీ, వారి మనసును మార్చడం సులభం కాదనే ఏనుగు లక్ష్మణ కవి గారి "తివిరి యినుమున తైలంబు తీయవచ్చు" అనే పద్యాన్ని గుర్తుచేసే విధంగా రచించారు.

అంతే గాకుండా "సమయశక్తి నీవు చక్కగా నెరుగుచు" పద్యంలో సమయం యొక్క విలువను తెలుసుకొని నడనాలనీ "చెడ్డవారి మైత్రి సేయుటన్న" -పద్యంలో చెడ్డవాళ్ళతో స్నేహం చేస్తే కొరివితో తల గోక్కున్నట్లే అనీ, "కొండవోలె నుండు కుదురుగాని" పద్యంలో హుందాగా బ్రతకాలనీ, "మాతృభాష విడిచి మైకంబు తోడుత" - పద్యంలో మాతృభాషను మొదట రక్షించుకొని, ఆ తరువాత పరుల భాష కొరకు పరుగుతీయాలనీ వివరిం చారు.

రెండవ భాగం "ప్రత్యక్షదైవములు" లో అమ్మనే ఆదిగురువని, రక్తసంబంధీకుల మాటలన్నీ అమ్మ చెప్పగానే నేర్చుకున్నామనీ, బొజ్జనింపేది, బుజ్జగించేది, కన్న బిడ్డల తప్పులను కడుపులోన దాచుకునేది కన్న తల్లేనని అమ్మ గొప్పతనాన్ని వివరించారు. అలాగే నాన్న తన సుఖాలను దూరంచేసుకుని గుండెల మీద పిల్లలను పెంచుతాడనీ మంచి బుద్ధులను నేర్పి, లోకాన్ని పరి చయం చేస్తాడనీ, తండ్రి ఋణం తీర్చుకోలేమని వివరిం చారు. మనిషి యొక్క, మాట యొక్క విలువలు,

నీతికథలు, బంగారు భవిష్యత్తుకు బాటలు ఇలా ఎన్నో అంశాలను తెలిపి శిష్యులను కన్నబిడ్డలకంటే ఎక్కువగా చూసుకునే గురువు గొప్పతనాన్ని వివరించారు. మూడవ భాగమైన "వీడ్కోలు"లో గొప్పవారి చరితలు నెమరు వేస్తూ, భవిష్యత్తులో చక్కగా నిలదొక్కుకోవాలని సూచించారు.

ఈ శతకంలోని సూక్తులు, సామెతలు, జాతీయాలు ప్రతి ఒక్కరిని చైతన్యపరిచేలా ఉన్నాయి. శతక పద్యాలలో పోలికలు, పలుకుబడులు అరుదుగా దర్శనమిస్తాయి. సరళశైలిలో రచించబడిన ఈ శతక పద్యాలన్నీ బాల బాలికలందరికి కంఠతాపట్టించడానికి అనువుగా ఉండి, వారి హృదయాలను నేరుగా హత్తుకునేలా ఉండడం విశేషం.

శతకములను రచించేవారు నేటి కాలంలో చాలా తక్కువ. అందునా రచయిత్రులు చాలా అరుదుగా కనిపిస్తారు. మానవ సమాజంలోని ఆధునిక విపరీత పాశ్చాత్య పోకడలను విమ్మసూ, నైతిక విలువలను, సంప్రదాయాలను నేర్పించడంలో శతక పక్రియ చేస్తున్న సేవ గర్వించదగినది. అటువంచి ప్రక్రియను ఎన్నుకొని సమాజాన్ని మరోమారు మంచిదారిలో నడవడానికి తెలుగు పట్టి శతకాన్ని రచించిన పొన్నూరి హైమావతిగారు సర్వదా అభినందనీయులు.

కొలకలూరి ఇనాక్ కథ రచనల్లో దళిత జీవన దృక్పథం

- డా॥. కొప్పు సుభాష్ చంద్రబోస్

భారతదేశంలో 1961లో కాశ్మీర్‌లో "దళిత ఫాంతర్స్" సంస్థ ఏర్పాటై దళిత సాహిత్యోద్యమానికి శ్రీకారం చుట్టింది. అయితే అది రాజకీయ పార్టీగా అవతరించడం అది సాహిత్యం మీద దృష్టి నిలపక పోవడంతో 1972లో మహారాష్ట్రకు మారి సాహిత్యోద్యమం కోసం పునః "దళిత ఫాంతర్" పేరుతోనే ఆవిర్భవించింది. అది ప్రకటించిన మెనిఫెస్టోలో

"సాంఘికంగా దోపిడికి గురవుతూ అస్పృశ్యులుగా పరిగణించబడుతూ నీచ వృత్తులుగా బావించే వృత్తిపని చేసుకుంటున్నవారు, శారీరక శ్రమపై ఆధారపడే వారు దళితులు అన్నారు ఆంధ్రప్రదేశ్ దరకమ్ ఐక్య వేదిక వారు "దళితులు అంటే రాజ్యాంగం కల్పించే రాయితీలు పొందుతున్న ఎస్.సి., ఎస్.టి. బి.సి. కులాలు" అని 1995లో స్పష్టపరిచారు. 1984లో నేషనల్ బుక్ ట్రస్టువారు "దళిత కథలు" చేరా సంపాదత్వంలో అచ్చువేశారు. అప్పటి నుంచి దళితవాదం నెమ్మదిగా ప్రభావితం చూపుతూ తెలుగు సాహిత్యాన్ని సుసంపన్నం చేస్తూ వచ్చింది. నూతన తాత్విక దృక్పధం, వాస్తవికత, మానవతా సూత్రాలు తన ఎజెండాగా ప్రకటించుకొని సామాజిక రంగాన్ని సంస్కరించింది. తెలుగు కథ దళిత వాదాన్ని పెంపొందించేందుకు ఎంతో దోహదపడింది. అందులో కొలకలూరి ఇనాక్ కథా రచనలు మరింత పదెనెక్కించి దళిత సాహిత్యోద్యమాన్ని ఉధృత పర్చేందుకు దోహద పడ్డాయి.

ఆచార్య కొలకలూరి ఇనాక్ నవలలు, వ్యాసాలు, నాటకాలు రచించినప్పటికీ ఆయన కథకునిగానే తెలుగు పాఠకులు గుర్తించారు. ఆయన "ఊరబావి" 1969లో రచించారు. అది దళిత వాదాన్నే కాదు స్త్రీ దళిత వాదాన్ని మోసుకొచ్చిన మొదటి కథగా పరిశోధకులు గుర్తించారు. ఈ ఊరబావి నుండి అస్పృశ్యగంగ, కట్టడి కథల వరకు ఇనాక్ గారి కథా రచన ప్రస్థానం సాగింది. దాదాపు ఆయన రచించిన 200 కథల్లో దళితవాద దృక్పథం స్పష్టంగా కనిపిస్తోంది.

ఊరబావి :

ఇనాక్ రచనలు సమకాలీన పరిస్థితులకు అద్దం పట్టేవిగా ఉంటాయి "కంచకచెర్ల కోటేశ్ని అతి కిరాతకంగా చంపిన అగ్రవర్ణాల వారి క్రౌర్యాన్ని 1963 లోనే "దిక్కు లేనోడు" నాటక కథ రూపంలో వాస్తవిక చిత్రణగా, ఉద్వేగంగా చిత్రీకరించారు. ఆ తర్వాత ఊరబావి కథ సంపూర్ణంగా దళిత స్త్రీ జీవితాన్ని అగ్రవర్ణాల దేష్యాన్ని చిత్రించిన ఇనాక్ తెలుగు కథా సాహిత్యము నూతన రచనని, వొరవడిని శ్రీకారం చుట్టారు. కథానాయక చిదం బర భార్య. ఆమెది అన్యాయాన్ని ఎదుర్కొనే మనస్తత్వం. తన ఆత్మాభిమానం దెబ్బతింటుందని తెల్పిన మరు క్షణమే ఆమె తిరుగుబడుతుంది. ఈ కథలు చిదంబరం భార్య బావి నీటికి వెళ్తుంది. అది కూడా ఎండాకాలంలో అందరు సవర్ణుల బావి నీటికి వెళ్లడం అక్కడ సవర్ణుడు ఆమె చేయి పట్టుకోవడం, ఆమె అతని చెంప చెళ్ళు మనేట్లు కొట్టడం ఇందులోని కథాంశం మునసబు చిదం బరాన్ని ఆయన తండ్రిని (రాముడిని) ఈ సంఘటన తర్వాత నేరం మీద చావడిలో కట్టేసి కొడతాడు. నీరుతాగే బావిలో ఎద్దు దట్టెం చిదంబరంకు కేలాడదీశాడని నేరం ఓపారు, ఆ తర్వాత ఈ విషయం తెలిసిన ఈ ఊరి దళితులు దట్టెం తీయడానికి వెనకాడారు. మునసబు దౌర్జన్యాన్ని ఎదిరించేందుకు వారు దట్టెం తీయడానికి నిరాకరించారు. అంతేగాదు చావడిలో చిదంబరం, రాముడిని కట్టివేస్తే విడిపించుకొస్తారు. ఆ తర్వాత గడ్డివాములకు నిప్పంటుకుంది. దళితులు తమ

హక్కులు సాధించేందుకు కలిసికట్టుగా పనిచేయడం, చిదంబరం భార్యధైర్యంగా పత్తెందార్లను ఎదిరించడం ఇందులో విశేషం. చిదంబరం భార్య తన శీల రక్షణకు, ఆత్మ గౌరవానికి భంగం కలగడంతోనే ఆమె తిరగబడు తుంది. గత్యంతరం లేని పరిస్థితులలో తమకు కనిపించే దారిలో హక్కులను సాధించుకోవడం ఇందులో ప్రధానంగా కనిపించే అంశాలు. అంతేగాదు వస్తువుపరంగా శిల్పిపరంగా ఈ కథ పరిణామాల్ని కలిగించింది.

కింది వర్గాల ఆకలి ఏమిటో తెల్సిన వ్యక్తి ఇనాక్ గారు. దినం కూలీతో కడుపునిండే కింది తరగతి కుటుం బములో "చిన్ని" అమ్మాయి ఆకలి కోసం మరణించడం ఈ కథలోని అంశం. తండ్రి పొరుగూరికి వెళ్ళితే తల్లి గర్భవతిగా ఉండి తిండి పెట్టలేక పోయిన పరిస్థితిలో "చిన్ని" ఆకలిని తట్టుకోలేక పోయింది. అనుకోకుండా ఆ అమ్మాయి లారి కింద పడితే లారీ ఓనరు కొంత డబ్బు ఇస్తే కుటుంబం గడుస్తుంది. తర్వాత ఆమె ఆసుపత్రిలో పడినప్పుడు, ఆకలి ఆకలిగానే మిగిలింది. పట్టెడన్నం పెట్టని లోకాన్ని తిడుతూ మళ్లీ "లారి" క్రింద పడే ఆలోచన చేసి, ఈసారి ఆమె శాశ్వతంగా కన్ను మూసింది. ఆర్థిక పరిస్థితులు దళితుల కెలాంటి ఆలోచనలు కలిగిస్తాయో రచయిత ఆకలి కథలో వివ రిస్తాడు. ఆకలి తీరడానికి మార్గమేమిటో ఆకలి కలిగిన అమ్మాయికి తెల్సింది. లారీ కింద అనుకోకుండా పడ్డప్ప టికీ మళ్లీ లారీ కింద పడితే అన్నం దొరుకుతుందనే ఆశ ఆమె చావు మీదకి తెచ్చింది. నైరాశ్యం ఎంతటి పనైనా చేయిస్తుందనేది ఇందులోని సందేశంగా గుర్తించాలి.

"సూర్యుడు తలెత్తాడు" కథ అగ్రవర్ణాల, కింద వర్గాల ఘర్షణని చూపించే అంశానికి సంబంధించి ఉంటుంది. ఇందులో కథానాయకుడు రాముడు. ఆయన భార్య సీత, అగ్రవర్ణ యువకుడు చేయిపట్టుకొన్నాడని ఉరి పోసు కుంటుంది. అయినా వాణ్ని నిలదీసి అడిగే ధైర్యం రాముడికి లేదు. రాముడి కూతురిని ఒక యువకుడు అనుభవిస్తే, ఒక పిల్లడికి జన్మనిచ్చింది. రాముడు తిరగ బడక పోతే వారి కొడుకు ప్రతిఘటించాడు. ఫలితంగా సువర్ణులు వాడిని నిర్దాక్షిణ్యంగా చంపేస్తారు. అయినా రాముడు మిన్నకున్నాడు. అప్పు ఇచ్చిన చింతయ్య అనే వ్యాపారి రాముడి పొలం లాక్కొంటాడు. అయినా తిరగ బడలేదు. ఈ కష్టాలని సాధారణంగా తీసుకోలేదు. విపరీతమైన వ్యాకులతతో సూర్యాస్తమ సమయంలో చెరువు గట్టు మీద కూర్చొని నీటిలో సూర్య బింబాన్ని చూస్తుంటాడు. సూర్యుడు గిలగిల కొట్టుకుంటున్నట్లుగా కనిపిస్తాడు. తనలానే ఉన్నప్పటికీ సూర్యుడు రౌద్రుడిగా తనకు గీతోపదేశం చేస్తున్నట్లుగా కన్పించింది. మా బతుకులు తగలబడ్డట్టే అగ్రవర్ణాల బతుకులు తగలబెట్టా లని అగ్గి పెట్టు పట్టుకొని లేస్తాడు. కొంతసేపటికి మంటలు పైకి లేస్తాయి. రహస్యంలోనైనా ప్రతీకారం తీర్చుకోవాలే వారికి ఇంతకంటే గత్యంతరం లేదు అనేది ఇందులో మనకు కనిపిస్తుంది.

మూఢ నమ్మకాల ఆకలిగొన్న వారిని భయపెట్టలేవు. సమాజం నమ్మేవాటిని సైతం ఆకలి పట్టించుకోదు అనే అంశాన్ని చిత్రించిందే "ఎర్రళ్ళు" ఇందులో దళిత బాలుని కథ ఒక నూతన విషయాన్ని తెలియపరుస్తుంది. మూఢ నమ్మకం ఉన్నవాళ్ళ దిష్టి తీయడమో, ముడుపు కట్టిన నాణేలు ఇతరులకివ్వడమో చేస్తుంటారు. దానివల్ల తమకున్న రోగాలు, కీడు ఇతరులకు సోకుతుందనే విశ్వాసం ప్రజలది. ఇక్కడ నాలుగు దారులు కల్సేచోట ఎవరో దిష్టి తీసి ఉంచిన వస్తువులు ఈ దళిత బాలునికి కనిపించాయి. ఉప్పు, నిమ్మకాయలు కనిపించగానే వాడికి ప్రాణం లేచి వచ్చింది. వాడికి దిష్టి భయం కంటే ఆకలి భయమే ఎక్కువ. బాధే ఎక్కువ దాన్ని తీర్చుకోడానికి నిమ్మకాయలు కోసుకొని అందులో ఉప్పువేసుకొని కొంత తాగి మరింత అమ్మ ఆకలి తీర్చడానికి దాచాడు. హాయిగా నిద్రపోయాడు ఇంట్లోనే. ఈ కథలోని సన్నివేశంలో ప్రవేశించిన దళిత బాలుడు ఆకలి కారణంగానే వెళ్లాడు. ఐతే బాలురు ఎవ్వరూ అలాంటి దిష్టి తీసిన చోటుకి వెళ్లరు. కర్మ సిద్ధాంతం మీద ఆకలి జీవులు తిరుగుబాటు చేస్తున్న వైనాన్ని ఈ కథ చెప్తోంది.

దళిత బహుజనులు దోపిడికి ఎట్లా గురి అవుతున్నారో, ఎంత అమాయకంగా దోచుకోబడతారో, తన పని నైపుణ్యం క్రింద కూడా గొరకాకుండాపోయే అంశాన్ని గ్రహించి ఇనాక్ "తలలేనోడు" కథ రాశాడు. అందులో క్షురకుని పని నైపుణ్యం, దాన్ని కప్పి పుచ్చే అజ్ఞానం రెండూ చిత్రించబడింది. తన చేనుని దోచుకొన్ని వాడిని ఏమీ చేయలేనివాడు రహస్యంగా, లోలోన ఏదేదో ఆలోచించుకొని కుంచించుకు పోతాడు, కథా నాయకుడు దొరకు "క్షవరం" చక్కగా చేస్తాడు. ఇంత తెలివి ఉన్నవాడిని ఎంత తెలివితో దోచుకుంటాడో రచయిత చక్కగా వివరిస్తాడు. ఇది 1976 నుండి 1984 వరకు ఇంటర్ మీడియట్‌లో పాఠ్యాంశంగా ఉందంటే, దాని ప్రాముఖ్యం ఏమిటో తెలిసివస్తుంది. అలాగే రజక వృత్తిని కథాంశంగా తీసుకొని "పిండీ కృత శాటి" కథను రచించాడు చాకిరేవులో దొర రంగుల శాలువా ఉతికి ఆరేస్తే అది గాలికి ఎగిరిపోతుంది. ఎగిరిపోయి కంపమీద పడుతుంది. దాని తీస్తుంటే చిరిగిపోతుంది. అసలు చాలీచాలని జీతంతో బతికే చాకలి ఈ సంఘటనతో ఊరి నుండి బహిష్కరింపడ్డాడు. శాలువ చిరిగినప్పుడు మానసికంగా కృంగిపోయాడు. బహిష్కరణకు మానసిక ఒత్తిడికి తట్టుకోలేక మరణించాడు. అంతా వర ప్రమేయంతో జరిగిందే గానీ, స్వయంకృతంగా జరిగింది గాదు. ఈ రెండు సేవా కులాలే గానీ వారిలోని ఆవేదన, ఆశక్తత వెలివేసిందే ఈ కథ.

"తాకట్టు కథ" అద్భుతమైన విషయాన్ని ఆవిష్కరిస్తుంది. ఒక బ్రాహ్మణుడు దళితుని దగ్గర అప్పు చేశాడు. అప్పు కోసం జంధ్యం తాకట్టు పెట్టాడు. జంధ్యం లేకుండా బ్రాహ్మణుడుగా ఉండడు. అప్పు తీరదు, జంధ్యం తిరిగిరాదు, దళితుడిని తెలుసు, బ్రాహ్మణం పోగొట్టుకున్నవాడు దళితుడేనని, కాబట్టి కథలోని అంశం ఒక స్పష్టమైన వాదాన్ని బలపరిచేదే. అలాగే "అస్పృశ్యగంగా" గురించి కథకుని ఆవేదన ఎంతో ఉంటుంది. పవిత్రమైన గంగ కలుషితమై పోతున్నది, దానికున్న మహత్యం తగ్గుతొందని వాపోతాడు. సమకాలీనంగా అనేక సమస్యలు తీసుకొని వాటి పరిష్కారం చూపాలనే తాపత్రయం కథకునిగానే కనిపిస్తోంది.

కొలకలూరి ఇనాక్ అభ్యుదయ కథకుడు. 1955 నుంచి ఆయన కలం కథలను సృష్టించి అవి దళితుల జీవన దృశ్యాన్నే ప్రదర్శిస్తూ వచ్చాయి. 1990 తర్వాత దళిత సాహిత్యోద్యమం ఉవ్వెత్తున లేవడం, దళిత కథకుల్లో బలంగా వినిపించే గొంతు ఇనాక్‌ది కావడం, మరో విధంగా ఆయన్ని ఉన్నతున్ని చేశాయి. గాంధి, మార్క్స్, అంబేద్కర్, మాదిగ వాదం అన్నీ దళిత బహుజన వాదులందరిని సమన్వయపరిచి, ఇనాక్‌ని మానవతావాదిని చేశాయి. జీతం ఉండి విశ్వ విద్యాలయానికి ఉపాధ్యక్షులుగా పని చేసినప్పటికీ ఆయన దళిత కథకునిగానే సాహిత్యంలో స్థానం సంపాదించుకున్నారు.

సినారె గజళ్లలో మానవీయ విలువలు

– ఎల్. పద్మజ, పరిశోధక విద్యార్థిని, తెలుగుశాఖ, ఉస్మానియా విశ్వవిద్యాలయం, హైదరాబాద్, తెలంగాణ.

"ఎడారి దిబ్బలు దున్నితే ఫలమే ముందనకు
ఇసుక గుండెలు పగిలితే అది పైరవుతుంది"

అని గానం చేస్తూ గజల్ రచన ద్వారా కఠోర సాధన చేస్తే తప్పకుండా విజయం సాధించగలమని, మనిషి అంతరంగంలో చైతన్యపు వెలుగులు నింపిన, వ్యక్తిత్వాలను వికసింపచేసిన మానవతావాద కవి ఆచార్య సింగిరెడ్డి నారాయణ రెడ్డి గారు.

జీవనది లాంటి తెలుగు సాహిత్యానికి నిండైన ప్రవాహం వంటివారు. అనంత జీవకోటికి జీవనది ప్రాణ శక్తి, ఆధునిక తెలుగు సాహిత్యానికి ఆయన ప్రాణశక్తి. తెలుగు సాహిత్యాన్ని జ్ఞానపీఠంపై అధివసింపచేసిన అక్షర బ్రహ్మ.

పద్యం, గేయం, వచన కవిత, సాహిత్యం, సాహిత్య విమర్శ, పరిశోధన, యాత్రా చరిత్ర, బుర్రకథ, గజల్ మొదలైన ఏ సాహిత్య ప్రక్రియను పట్టుకున్నా, దాన్ని సుసంపన్నం చేసిన నిత్య సచేతన సాహిత్య సవ్యసాచి సినారె.

సాహితీ పరిజ్ఞానానికి సినారె నిలువెత్తు నిదర్శనం. ఆయన మాటే ఒక పాట. సమ్మోహన సౌందర్యం. పద్యం పరవశింపజేస్తుంది. వచనం ఆలోచింపజేస్తుంది. ప్రేమ పునాదిగా మొలిచిన గజల్ మొక్కలోంచి సామాజిక చైతన్యపు పరిమళాలు పుట్టించిన అక్షర మాంత్రికుడు సినారె. ఉర్దూ సాహిత్యం నుంచి స్వీకరించబడింది "గజల్". తెలుగులో మొట్టమొదట గజళ్ళను రాసినవారు దాశరథి కృష్ణమాచార్యులు. అయితే బాగా వ్యాప్తిలోకి తెచ్చిన వారు సినారె.

గజల్ లక్షణాలు :

గజల్ రెండు పాదాలున్న (మిస్రాలు) కొన్ని చరణాల (షేర్‌ల) సమూహం. మొదటి చరణాన్ని మత్లా అంటారు. మత్లా పల్లవి వంటిది. చివరి చరణాన్ని మక్తా అంటారు. మక్తా ముక్తాయింపు వంటిది. కవి తన కలం పేరు (ఉపనామం) చెప్పుకుంటాడు. దీనిని తఖల్లుస్ అంటారు.

గజల్ ఒక రకమైన గాన ఛాయలో పాడుకునేందుకు వీలుగా రచన జరగాలి. ఏగతి (బహర్)లోనైనా అంటే చతురస్రగతిలోనూ, త్రిశ్రగతిలోనూ, మిశ్రగతిలోనూ, ఖండగతిలోను రచించవచ్చు. అన్ని చరణాలలోను మాత్రల సంఖ్య సమానంగా ఉండాలి మత్లాలో రెండు పాదాల చివరా మన అంత్యప్రాస లాంటి కాఫియా, రదీపులు ఉంటాయి.

గజల్ చరణాలలోని పాదాలలో ఏ పాదానికాపాదం తెగిపోవాలి. మరో పాదంలోకి చొరబడకూడదు. ప్రతి చరణంలోని భావం స్వయం సమగ్రంగా ఉండాలి. మరో పాదంలోకి విస్తరించకూడదు. ఏవో కొన్ని సందర్భాలలో విస్తరించిన గజళ్లు కూడా ఉన్నాయి. వాటిని "ఖితా బంద్"లు అంటారు. ముఖ్యంగా గజల్‌లో స్పష్టత, క్లుప్తత, గుప్తత ఉండాలి.

ఇంతగా ప్రసిద్ధమైన గజల్ నియమాలను పాటిస్తూ దాశరథి తెలుగులో మొదటిసారిగా కొన్ని కవితలు రాశారు. అంతేకాకుండా 'గాలిబ్ గీతాల'ను అనువదించారు. కానీ తన తఖల్లుస్‌ను తెలుపుకోలేదు. తెలుగులో గజల్‌కు ఉన్న అన్ని నియమాలను పాటిస్తూ తఖల్లుస్‌తో సహా ప్రవేశపెట్టిన కీర్తి సి.నారాయణరెడ్డి గారికే దక్కుతుంది. అయితే గజల్ అంటే ప్రియురాలితో సల్లాపం. కానీ సినారె తన గజళ్లలలో ప్రణయానికి బదులుగా మానవీయ దృక్పథాన్నీ, ప్రగతిశీలాన్నీ, మెత్తని అధిక్షేపాన్నీ ప్రవేశ పెట్టారు.

సినారె తొలిదశలో రాసిన గజళ్లను 'తెలుగు గజళ్లు' (35 గజళ్లు) అనే పేరుతో ఒక సంపుటిగా1986 లో ప్రచు

రించారు. ఇదే తెలుగులో తొలి గజల్ కవితా సంపుటి. ఆ తర్వాత రాసిన గజల్లను 'సినారె గజల్లు' (35 గజల్లు) అనే పేరుతో1995 లో పుస్తకంగా ప్రచురించారు. ఇంకా 'గదిలో సముద్రం' (1998) అనే వచన కవితా సంపుటి చివర 29 గజల్లు ఉన్నాయి. 'సప్తతిఒక లిప్తగా' (2001) అనే వచన కవితాసంపుటి చివర 18 గజల్లు ఉన్నాయి అంతేకాకుండా 'రెక్కల సంతకాలు' (2003) అనే వచన కవితా సంపుటి చివర నాలుగు గజల్లు ఉన్నాయి.

ప్రత్యేకంగా ''తెలుగు గజల్లు' పేరుతో సినారె 1986లో ఒక కవితా సంపుటిని ప్రచురించారు. ఇందులో 35 గజల్లున్నాయి. వీటికి విషయసూచిక ఉండడం గమ నార్హం. ఇందులో ఒక్కొక్క గజల్‌కు పేరుండడం విశేషం. ఈ సంపుటిలో సామాన్యులు పడే బాధలకు చలించి పోయిన సినారె రచించిన గజల్లున్నాయి.

''ఎంత చీకటి కాల్చెనో'' అనే గజల్ మానవత్వమే పరమలక్ష్యంగా కలిగిన ఒక మనిషి సమస్యలను ఎదుర్కొని, సహనశక్తిని పెంచుకునే మానవుడిని ఆవిష్కరించింది.

''ఎంత చీకటి కాల్చెనో ఇంత చల్లని తారక
ఎంత వెలుగును పంచెనో ఇంత సన్నని దీపిక''

ఈ వాక్యాలలోని తారక, దీపిక మానవత్వం కలిగిన మనిషికి ప్రతీకలు. మానవత్వాన్ని ప్రబోధించే వ్యక్తి మొదట ఆచరణశీలి కావాలి. అతడు కర్మిష్ఠి అయినప్పుడు కలిగే కష్టాలను ఎదుర్కొని నిలబడాలి. అందుకు ఈ క్రింది పంక్తులు చక్కని ఉదాహరణ.

''సూది పోట్లకు గుండె సాచీ, బాధలకు భాష్యాలు వ్రాసీ
ఎంత కీర్తిని మోసెనో, ఇంత మెత్తని మాళిక''

సాధారణంగా పూలమాలలు కీర్తిమంతుల గళాలనే అలంకరిస్తాయి. లేదా ఎవరి గళాలను అలంకరిస్తే వారు కీర్తిమంతులవుతారు. 'ఎంత కీర్తి మోసెనో' అనడం వల్ల ఆ కీర్తి పూలదండకే దక్కుతుందని కవి హృదయం. ఇక్కడ నిజంగా మానవత్వాన్ని కాపాడే సందర్భంలో ఆ వ్యక్తి ఎన్ని బాధలనైనా ఓర్చుకోవాలనే సందేశం ఇమిడి ఉంది. ఇట్లే మరో రెండు పంక్తులను ఉదహరించకుండా ఉండలేము.

''మంచుదాడులు జరుగుతున్నా మండుటెండలు రగులుతున్నా
ఎంత మట్టిని పీల్చెనో ఇంత పచ్చని వాటిక''

పచ్చికబయళ్ళు అందమైనవి. చూపరులకు ఆనందాన్ని కలిగించేవి. అయినప్పటికీ తమ మీద మంచు దాడి చేస్తున్నా, మండే ఎండలు కాస్తున్నా, చెక్కుచెదరకుండా ఉండటం ప్రకృతి ధర్మం. పరుల కష్టాలను తీర్చే మనిషి కూడా మానవత్వమే తన ధర్మంగా భావిస్తాడని దీని మూలంగా అర్థం చేసుకోవచ్చు. ఇందులో 'పరుల కోసం' అనే గజల్ సంపూర్ణ మానవత్వానికి ఆలవాలమయింది.

''పరుల కోసం పాటుపడని నరుని బ్రతుకు దేనికనీ
మూగ నేలకు నీరందివ్వని వాగు పరుగు దేనికనీ''

ఈ రెండు పంక్తులలో మొదటిది స్పష్టంగా మనిషి కుండవలసిన సుగుణాన్ని తెలియజేస్తుంది. ఆ సుగుణం మరేదో కాదు పరోపకారమే. భర్తృహరి సుభాషితాలకు తెలుగులో ఏనుగు లక్ష్మణకవి చేసిన అనువాదంలో పరులకోసం పాటుపడే వ్యక్తుల గురించి చెప్పబడింది.

''తమ కార్యంబు పరిత్యజించియు పరహితార్థ వ్యాపృతుల్ సజ్జనుల్'' అన్న పద్యపాదంలో పేర్కొనబడిన సజ్జనులు ఎవరో కాదు మానవతామూర్తులే. మనిషి తన కోసం కాకుండా ఇతరుల కోసం ప్రాణాలు ఇవ్వడానికి కూడా వెనుకాడని సంఘటనలు మనకు చరిత్రలో కని పిస్తాయి. శిబి చక్రవర్తి డేగను తృప్తిపరచడానికి కపోతానికి బదులుగా తన శరీరంలో కొంత భాగం అర్పించిన విషయం మనకు తెలిసిందే.

పొలానికి నీళ్ళివ్వని కాలువ, ఇతరుల కోసం పాటు పడని మనిషీ రెండు ఒకటే అని చెప్పడం వల్ల పాఠకులు తెలుసుకోవలసిన విషయం స్పష్టమవుతుంది.ఈ గజల్‌లో సినారె అదేపనిగా గత చరిత్రను త్రవ్వవలిసిన పనిలేదని, ఆదర్శాలను వల్లించే నోళ్ళు, ఆశయాలు లిఖింపబడే

ఫైళ్ళు వ్యర్థం అనీ "అవసరానికి మీటనొక్కితే అందే వెలుగే కావాలనీ" చెప్పిన మాటలు సినారె హృదయ వైశాల్యాన్ని తెలియజేస్తున్నవి.

సినారె తన గజల్‌లలో ఆయనే స్వయంగా పాడి వినిపించిన గజల్ 'ఆత్మలను పలికించేదే'.

"ఆత్మలను పలికించేదే అసలైన భాష
ఆ విలువ కరువైపోతే అది కంఠ శోష"

ఆత్మలను పలికించడం అంటే ఉన్నదాన్ని ఉన్నట్లు చెప్పడం అంటే యథార్థాన్ని తెలియజేయడం. మాటకు ప్రాణం సత్యం అని సుమతీశతకకారుడు చెప్పాడు. 'సత్యమేవ జయతే' అని ముండకోపనిషత్తు చెబుతుంది. ఇక్కడ కవి అభిప్రాయం ప్రకారం ఆత్మలను పలికించే భాష సత్యమే అని అనుకుంటున్నాను. ఒకవేళ ఆ సత్యం మాటల్లో కనుమరుగైతే, అది ఒక కంఠశోషగా మిగిలి పోతుందనేది సత్యం.

"మతమేదయినా ఒకటే లే ప్రతీ మనిషి శ్వాస"

మనిషికి శ్వాస ఎంత అవసరమో మతం కూడా అంతే అవసరం. అలాంటప్పుడు మనుషుల మధ్య తేడాలు ఉండరాదనేది కవి నిశ్చితమైన అభిప్రాయం. సినారెలో ఒక మానవతామూర్తి తో పాటు ఒక ప్రగతిశీల అభ్యుదయ వాది కూడా ఉన్నారు.

"అమ్మ ఒకవైపు" అనే పేరు గల గజల్‌లో సినారెకు తన మాతృమూర్తి ఎడగల అపారమైన గౌరవాభిమానాలు తేటతెల్లమవుతున్నాయి.

"అమ్మ ఒక వైపు - దేవతలంతా ఒకవైపు
సరితూచమంటే నేను ఒరిగేను అమ్మ వైపు"

కన్న తల్లిదండ్రులను, గురువులను, దేశాన్ని గౌర వించడం మానవత్వంలో ఒక భాగమే. త్రాసులోని రెండు పళ్లాలలో ఒకవైపు అమ్మను, ఒక వైపు దేవతలను కూర్చుండబెడితే తనకు అమ్మనే బరువైందని, తాను ఎల్లవేళలా ఆమె వైపే ఉంటానని చెప్పిన కవి హృదయం మాతృప్రేమకు నిలయమని చెప్పవచ్చు.

మనిషి మృగంగా మారితే అతడిని రాక్షసుడంటారు. మనిషి మనిషిగా వ్యవహరిస్తే అతడిని 'మానవతామూర్తి' అంటారు. అలాంటి మానవతామూర్తి ప్రయాణం నిరాఘాటంగా సాగుతుందని ఒక గజల్‌లో సినారె ఈ విధంగా చెప్పాడు.

"మనిషీ మృగమూ ఒకటని అనుకుంటే వ్యర్థం" అని

'మనసుంటే చెవికి' అనే పేరు గల గజల్ కవి మాన వత్వాన్ని వెల్లడిస్తున్నది. ఈ గజల్‌లో ఆరు చరణా లున్నాయి. మంచి మనిషికి మంచి మనసే ఉంటుంది. అలాంటి మంచి మనసున్న మనిషి చెవికి ప్రతి మాట మంచిగానే తోస్తుంది. అట్లే మనిషి మృత్యువు తప్పదని తెలుసుకున్నప్పుడు బ్రతుకును ఒక సవాల్‌గా తీసుకొని వ్యవహరిస్తాడనీ, మతం అంటే ఒక అభిమతం (అభి ప్రాయం) అనీ, అలాంటి భావం ఉన్నప్పుడు జగమంతా సహజీవన మందిరమై భాసిస్తుందని, శిల కూడా నవచేతన భాసురమై పలకరిస్తుందని, గరిక కూడా సుగంధ భరితమై విరిసిపోతుందని సినారె చెప్పిన మాటలలో మానవతా పరిమళాలు గుభాళిస్తున్నాయి.

సినారె మలిదశలో 35 గజళ్ళను "సినారె గజల్లు" అనే పేరుతో 1995లో ప్రచురించారు. ఇవన్నీ పాడు కోవడానికి అనువుగా ఉన్నాయి. ఈ గజల్లు "తెలుగు గజల్లు" రచించిన తొమ్మిదేళ్ల తర్వాత వచ్చాయి. ఈ గజల్లలో అంతటా మానవతాపరిమళం పరుచుకుని ఉంది. "చెరిగే చీకటి సిగ నిమరాలని కిరణానికి దాహం" అనే గజల్ పాదం సమాజంలోని అజ్ఞానమనే చీకటి అంతరించాలనే కవి ఆశయానికి దగ్గరగా ఉంది. ఆశ్చర్యమేమంటే వేలాది ప్రాణాలను హరించిన మరణా నికి కూడా మనిషిగా క్షణకాలం జీవించాలనే దాహం ఉంటుందట. సినారె మానవీయ దృక్పథానికి ఈ క్రింది పంక్తులు చక్కని ఉదాహరణ.

"వేనవేల ప్రాణాలను హరించి విసుగేసిందేమో
మనిషిగా క్షణం జీవించాలని మరణానికి దాహం"

సినారె సున్నితంగా పాలనావ్యవస్థను మందలిస్తాడు. 'లోభుల కొలువున ఎన్నాళ్ళున్నా లోకువ బ్రతుకేలే' అనడం అందుకు చక్కని ఉదాహరణ. అంతేకాదు. శిరసెత్తి నడిస్తేనే ఉత్సాహం ఉరకలేస్తుందని, సమభావన కలిగినప్పుడే సమన్వయం కుదురుతుందని, ఆర్ద్రమైన హృదయంలోనే స్నేహం విప్పారుతుందనీ, పాతరలో ఉంటే అది స్వేచ్ఛకు దారితీయదని "నీటిని ఎంతగ మధించినా" అనే గజల్‌లో తెలియజేశాడు.

"చిన్న దీపం అని అనుకోకు" అనే గజల్‌లో జనాన్ని చులకనగా చూడడం పాలకులకు పరిపాటి అని అట్లా చులకనగా చూస్తే పాలకుల జాతకాలే మారిపోతాయని హెచ్చరించాడు ఈ కవి. ఇక్కడ చిన్న దీపం మానవత్వానికి సంకేతం.

ఆయన ఒక గజల్‌లో "శక్తికి పదునెక్కుతుంది సంఘర్షణలోనే" అంటాడు. ఈ మాటల్ని ఎంతైనా వ్యాఖ్యానించవచ్చు. అన్యాయాన్ని ఎదిరించే సందర్భంలోనే మనిషిశక్తి బయటపడుతుంది అంతేకాక అది విజృంభిస్తుంది కూడా. అందుకే సినారె శక్తి తేలాలంటే సంఘర్షణ కావాలని, నిజం తేలాలంటే అన్వేషణ తప్పనిసరి అంటాడు. ఎవరైనా శాంతంగా ఉంటే, అతన్ని చచ్చినవానితో సమానంగా చూస్తారు. అందుకే మానవత్వం అలవర్చుకున్న మనుషులు అన్యాయాలకు, అక్రమాలకు వ్యతిరేకంగా ఆందోళనలు చేస్తారు. ఏది సత్యమో దాన్ని అందరికీ తెలియజేస్తారు.

"శాంతంగా పడివుంటే శవమనుకుంటారోయ్
ఆర్తి రెక్క విప్పుతుంది ఆందోళనలోనే"

మనిషి తనకుతాను బిగుసుకుని కూర్చుంటే ఏమీ సాధించలేడని, అవగాహన ఉన్నప్పుడే ఆత్మీయత పెరుగుతుందని, లోలోపల మూలుగుతూ ఉంటే మన మాట లోకం వినదని, స్పందన లేకుంటే అసలు బ్రతుకుకు అర్థమే లేదని "శక్తి పదునెక్కుతుంది" అనే గజల్‌లో సినారె వివరించారు.

ఎంత కాలం జీవించాము అని కాక జీవితకాలంలో ధృవతార లాగా వెలిగిపోయేదే ముఖ్యం అని సినారె చేసిన ప్రబోధం మానవత్వాన్ని ప్రేమించేవారికి శిరోధార్యం.

"గదిలో సముద్రం" అనే వచన కవితాసంపుటి చివరలో 29 గజళ్లున్నాయి. ఈ సంపుటి1998 లో ప్రచురించారు. ఇందులోని గజళ్లు సినారె తాత్విక దృష్టికి, మానవీయ దృక్పథానికి అద్దం పడుతున్నాయి. ఈ సంపుటిలోని మొదటి గజల్ ముగింపు ఎంతో సుందరమయింది. "మానవత్వమే మణి మకుటం ప్రతి మనిషికీ సినారే" అన్నాడు కవి. మానవత్వాన్ని మించినది లేదని కవి అభిప్రాయం.

కవి ఉద్యమశీలి కావాలి. ఉత్సాహం ఉరకలెత్తాలి. అందుకు ఈక్రింది గజల్ పంక్తులు మంచి ఉదాహరణ

"ఏవీ ఆ ఉద్యమ ధారలు గర్జించవెందుకు 'సినారే'
చప్పబడిందా నిప్పు గొంతు అని సమూహాన్ని అడిగాను"

ఆ సమూహం ఏదో కాదు, మనుష్య సమూహమే. ప్రశ్నించే గొంతు గల మానవ సమూహమే.

మానవతకు,దానవతకు హస్తి మశకాంతరం ఉంది. దుష్టుడు స్నేహితున్ని కూడా దుర్మార్గున్ని చేస్తాడు. కానీ మానవత్వం కలిగిన మనిషి శత్రువును కూడా ప్రేమిస్తాడు అని ఒక గజల్‌లో సినారె చెప్పిన మాటలు ఆయన మానవీయ దృక్పథానికి ఊతమిస్తున్నాయి. ఆర్తులపట్ల దయ కలిగి ఉండడమే కాక, శత్రువుల పట్ల కూడా దయ కలిగి ఉండడమే మానవత్వం.

"మైత్రి కున్న ఎల్లలు చెరగాలంటే
శత్రువునైనా కౌగిట పొదుగుకో "

శరణు అంటూ వచ్చిన భీకర శత్రువునైనా ప్రీతితో రక్షించాలని భారతం చెబుతుంది. చంపదగిన శత్రువు చేత చిక్కినా మేలు చేసి తిరిగి పంపాలని వేమన చెప్పాడు. మానవత్వం కలిగినవారే ఈ పని చేయగలరు.

ఒక గజల్‌లో నారాయణరెడ్డి మనిషికి ఒక్కొక్కసారి కష్టాలొచ్చినా, ధర్మం తప్పకూడదనీ, ధర్మానికి మడతలు

ఉండవనీ, అట్లే శిరసెత్తి నిలిచే మానవత్వానికి అడ్డు ఏమీ ఉండదని, మనిషి కదిలే మేఘంలా జీవించాలని, నిలదీసే హేతుబలం ఉండాలని చెప్పిన మాటలు అనుసరణీయమయినవి.

"సప్తతి ఒక లిప్తగా" అనే కవితాసంపుటిలో 18 గజళ్లు ఉన్నాయి. ఇవి 2001 లో ప్రచురితమయ్యాయి. ఇందులో మనిషి తన అనుభవాలను నెమరు వేసుకోవాలని, గౌరవాలను నిలుపుకోవాలని, తలకు మించిన బరువులను దించుకోవాలని, మనసుకు బాధ కలిగించే మనుగడ చేయరాదని, ప్రతిదానికి పరిగెత్తడం మానుకోవాలని,బుద్ధి పొరలను తొలగించుకోవాలని, స్మృతులను భద్రపరుచుకోవాలని సినారె తెలియజేసాడు.

"మంచిని చెడునూ గుర్తించని ఆ మనిషి మనిషేనా
వివేచనను తొక్కేసే ధూర్తుల విసురుకు వీడ్కోలు"

మంచిని, చెడును గుర్తించే మనిషే మనిషని, అందరిలో తాను ఒకడయినపుడే జీవితానికి సాఫల్యమని, కాలగతిలో అప్పుడప్పుడు మనిషి కూడా మారవలసి వస్తుందని "సప్తతి ఒక లిప్తగా" అనే కవితా సంపుటిలోని గజళ్ళలో మానవత్వాన్ని దృష్టిలో పెట్టుకొని తెలియజేశాడు.

"రెక్కల సంతకాలు" అనే కవితాసంపుటి 2003లో ప్రచురితమైంది. ఇందులో 6 గజళ్లు ఉన్నాయి. ఇందులో కూడా మానవతా పరిమళాలు వెదజల్లబడినాయి.

ఒక గజల్‌లో సినారె

"ఆకాశం చుంబించే చూపుంటే
ఆశించిన కీర్తికదే సోపానం" అంటాడు.

మనిషి దూరదృష్టి కలిగినవాడు కావాలనే విషయం ఇందులో స్పష్టం చేయబడింది.ఎలాంటి ప్రలోభాలైనా అధిగమించడానికి నిప్పులాంటి శీలమే కావాలని ఒక చరణంలో తెలియజేసాడు.

మనిషి మాట నిలుపుకోవాలి తప్ప మనసు అమ్ముకోరాదని, వట్టి వాగ్దానాలు కురవని మేఘాల వంటివని సినారె చెప్పిన మాటలు మానవతను అభిమానించేవారు తప్పక గమనించదగినవి.

ఆధార గ్రంథాలు :

1. గోవర్ధన్.జి: నారాయణ రెడ్డి కవిత్వము, సంప్రదాయము, ప్రయోగము.
2. డాక్టర్ సి. నారాయణ రెడ్డి: సమగ్ర సాహిత్యం ఆరో సంపుటం. విశ్వంభరావిజన్ పబ్లికేషన్స్,2001.
3. నారాయణ రెడ్డి.సి: "గదిలో సముద్రం" మనస్విని ప్రచురణలు, హైదరాబాద్ 1998.
4. నారాయణ రెడ్డి.సి: "సప్తతి ఒక లిప్తగా" వరేణ్యా క్రియేషన్స్, హైదరాబాద్ 2001.
5. నారాయణ రెడ్డి. సి:"రెక్కల సంతకాలు" వరేణ్యా క్రియేషన్స్, హైదరాబాద్ 2003.
6. నిరంతర సాహితీ మూర్తి సినారె: శౌర్య ధన్ పబ్లికేషన్స్, హైదరాబాద్ 2010.

నాగప్ప గారి సుందర్రాజు కథల్లో 'స్త్రీ'

- **రాజశేఖర్ స్వామి మఠం,** పరిశోధక విద్యార్థి, తెలుగు విభాగం, ఆంధ్రయూనివర్సిటి, విశాఖపట్నం.

తెలుగు సాహిత్యంలో బహుజన సామాజిక స్పృహతో, అస్తిత్వ చైతన్యంతో అగ్ని పర్వతంలా బద్ధలై లావాలా ప్రవహించిన సాహిత్యమేదైనా ఉందంటే అది దళిత సాహిత్యం అని చెప్పితీరాలి. అలాంటి సాహిత్యాన్ని కర్నూలు ప్రాంతీయ దృక్పథంతో రాసిన దళిత సామాజిక, సాహిత్య కవి, రచయితనాగప్ప గారి సుందర్రాజు, ఈయన ఆలూరు తాలూకా నేమకల్లు గ్రామంలో పెద్దనర్సమ్మ, రంగన్నలకు 1968 మే 30న రైతు కూలీ కుటుంబంలో రెండో సంతానంగా జన్మించాడు.

దళిత సాహిత్యంలో విశేషంగా కృషి చేసిన నాగప్ప గారి సుందర్రాజు 1995లో గుండెచప్పుడు 1997 ఫిబ్ర వరిలో 'మాదిగోడు' 1997 డిసెంబర్‌లో 'మాదిగ చైతన్యం', 1999లో 'మా ఊరి మైసమ్మ' బంబాయోడు గొండుజోగమ్మయ్యేడ' వంటి రచనలు చేశాడు. సువార్త అనే కలం పేరుతో 'అక్క చచ్చిపోయింది' అనే మొదటి కథ 1995లో దళిత రాజ్యం అనే పత్రికలో అచ్చయింది. కర్నూలు జిల్లాలోనే ఒక మారుమూల గ్రామంలో నివ సించే దళితుల జీవిత వాస్తవికతను దళిత దృష్టికోణం నుంచి స్వీయ కథాత్మకంగా రచించాడు. మాదిగోడు కథల సంపుటిలో ఉన్న పదికథలు భారతదేశ గ్రామాల్లో నివసిస్తున్న దళితుల జీవిత సౌందర్యాన్నీ, దళితుల ఆలోచనలను,సాంస్కృతిని చిత్రించే విధంగా ఉంటాయి.

ఎన్ని అణిచివేతలకు గురవుతున్నా దళితుల్లో కూడా అగ్రవర్ణ స్త్రీల పట్ల ఉండే ఆకర్షణలు సుందర్రాజు 'ఈరారెడ్డి మనుమరాలు మీద మొనుసుండాది' అనే కథలో వాస్తవికంగా ప్రదర్శించాడు. దళిత స్త్రీని లోబరుచు కునే క్రమంలో అగ్రవర్ణాల వాళ్లు బసివి రాండ్రుగా మార్చే క్రమాన్ని 'నడిమింటి బోడెక్క బసివిరాలయ్యేద' కథలో ప్రతిబింబించాడు. 'మాదిగోడు' సంపుటిలో అగ్రవర్ణాల దౌష్ట్యాన్ని మాత్రమే కాకుండా దళితులలోని కళాత్మకతను కూడా ప్రదర్శించి సుందర్రాజు తెలుగు కథలోకి ఒక కొత్త వస్తువును, కొత్త శిల్పాన్ని తెచ్చి పరిచయం చేశాడు. సుందర్రాజు తను పుట్టి పెరిగిన మాదిగవాడలో ప్రత్య క్షంగా చూశాడు కాబట్టే తన చుట్టూ జరిగిన సంఘటనలను సాహిత్య వస్తువుగా తీసుకుని రచనలు చేశాడు. ఆనాటి సమాజాన్ని మన కళ్ళముందు ఆవిష్కరించగలిగాడు.

బసివిరాలు, జోగినులుగా, మాతంగిలుగా దళిత స్త్రీలే మారడానికి సంబంధించిన కుల సూత్రాల్ని 'నడి మింటి బోడెక్క బసివిరాలయ్యేద' కథ ద్వారా అందిస్తాడు. ఇందులో భాగంగా దళిత సమాజపు వెనుకబాటుతనాన్ని కూడా తెలియజేశాడు. 'గుండేలక్కకత', 'సొట్టకాళ్ళ సద్దుగుణముకత', 'సెలివోడికత' ఈ కథలు చదువు తుంటే ఎండ్లూరి సుధాకర్ గారి 'మల్లెమొగ్గల గొడుగు' కొంత గుర్తుకొస్తుంది.

'నడిమింటి బోడెక్క బసివిరాలయ్యేద' అనే కథ కన్నీళ్లు తెప్పిస్తుంది. బసిరాలు అంటే దేవదాసి.కథలో ఊరి కట్టుబాట్లు, కులాచారం ప్రకారం వారిళ్ళలో ఆడపిల్లని బసివిరాలుగా చేసే సంప్రదాయం ఉంది. ఈ కథలో బోడెక్కపాత్రని బసివిరాలుగా చేయడం ఆనాటి చారిత్రక అంశాల్నిఆధారం చేసుకుని రచయిత ఈ కథ రాయడం జరిగింది. ఆమెకు ఇష్టం లేకపోయనప్పటికీ కూలీ చేసుకుని బతికే వాడికిచ్చి పెళ్ళి చేయమన్న ఇంట్లోవారు వినకపోవడం, బసివిరాలిని చేస్తే తల్లిదండ్రు లను చరమాంకంలో సంతోషంగా చూసుకుంటుందని, కళ్ళముందే ఉంటుందని కుటుంబ వ్యవస్థలో ఉన్న స్వార్థాల కోసం ఆ చిన్నారిని బలిచేయడాన్ని చిత్రించడం ఈ కథలో రచయిత ప్రధానఉద్దేశం. కథలోని గ్రామ పంచాయితీలో రెడ్డి కర్నాటకలో రెండు వేలకే పది మంది బసివిరాండ్ర నిడువవచ్చు. నీ బిడ్డేమన్నా భూలోక రంభను

కున్నావా? అని నీచంగా పంచాయితీలో తిడతాడు. ఊరి పెద్దలు ఊరిలో ప్రజలంతా ఆ ఊరిదేవతకు జరిపే దేవరలో దున్నపోతును మూడు సంవత్సరాలముందే బలివ్వడానికి వదిలి, అది బాగా బలిసిన తరువాత ఊరి పెద్దలంతా ఒక రోజు నిర్ణయించి జంతువును బలిస్తున్నప్పుడు అదే సమయంలో బోడెక్కను బసివిరాలిని చేస్తారు.

ఈ బసివిరాలిని చెయ్యడానికి ముందు ఆమెను వివస్త్రను చేసి వొంటికి చుట్టూ వేపాకు కొమ్మలతో కట్టి ముఖానికి బుక్కు పిండి పూసి, కట్టిన కొప్పును ముఖం మీద వీరబూసి, బసివిరాళ్ళ మధ్యలో ఒక చేత్తో జోగుల తట్ట మోయించి మరొకచేత్తో వేపాకు కొమ్మలు పట్టించి ఊరంతా తప్పెళ్ళతో ఊరెగింపుతో తీసుకెళ్తారు. ఇక్కడ దేవరపోతును బలిచ్చి దాన్ని అందరూ వండుకు తింటారు. అలాగే ఈ బాలికను కూడా ఆ జంతువులానే జమకట్టి ఆ ఊరి పెద్దలు బలితీసకుంటారు. ఇక్కడ జంతువుకు ప్రాణం పోతుంది. కానీ ఆ బాలిక ప్రాణమున్న జీవచ్ఛవంలా తన బతుకును ఈడ్చువలసిందే! అదే ఈ కథలోని విషాదం. ఒకసారి రాయలసీమ మాండలిక యాసలో రచయిత వాక్య విన్యాసాన్ని ఒకసారి చూద్దాం!

''ఇప్పుడు కార్యము సెయ్యల్లంటే సిన్నపనా, మాయట్లా సన్నాళ్ళకి అయ్యేపని కాదు. పసిపిల్లని పట్టుకుని బసివిరాలిని ఇడసల్లంటే మొనుసు యెగుదుసూడి రొడ్డీ, అంటాని నడిమింటి కందారప్ప అంటాండగానే... యేమలే కందరగా... యేమంటివి. నీబిడ్డ పసిపిల్లా . . నోట్లో యేలుబెడితే కొరుకుదేమతినీ. యదమింద కొంగు తీసేస్తే సారుట్లావు వుండావి సొండ్లు. వూర్లో మొగొళ్ళంత ఆ మాదిగిబోడెక్కిని యప్పుడు బసివిరాల్ని ఇడుస్తారా, యప్పుడు బట్టుకట్టి పెట్టుకుందామని యెదురు సూస్తుంటే, యేమి వగులుమింద మాట్లాడుతుండావు మాదిగితినీ... దానికేల్యా అంటారు పెద్దోళ్ళ మాలోన్ని సెప్పుకుండ తన్నల్ల - మాదిగోన్ని సెప్పి తన్నల్నన సానా రవుసు మింద మాట్లాడిన బాయిగడ్డు అనుమంతు.'' అన్న మాటల ద్వారా కింది కులాల మీద అగ్రకులాధిపత్యం ఎంత నీచంగా ఉందో చూడవచ్చు. ఈ రోజుకి ఈ ఆదిపత్య ధోరణిలో ఏమాత్రం మార్పు రాలేదని కొన్ని సంఘటనల ద్వారా తెలుస్తుంది.

ముహూర్తం దాటిపోతుందని ఆ బాలికకు పూజ చేసి గుళ్ళోకి తీసుకెళ్ళి వొంటికి చుట్టిన వేపాకు కొమ్మలు తీసేసి పసుపు పచ్చ చీర రవిక కట్టి దేవర కట్టముందు నుంచోబెట్టి కర్నం సామితోకాలు తొక్కిస్తారు. అంతటితో ఆ బాలిక బసివిరాలయిందని, ఎవ్వనికి చేతనయితే వాడు ఉంచుకోవచ్చని ప్రకటిస్తారు. ఈ రాత్రికే ముహూర్తం పెట్టిన పూజారి, కాలు తొక్కిన కర్నంస్వామి, కంకణం కట్టిక గౌరవయ్యలు అన్యం పుణ్యం ఎరగని ఆ బాలికని అనుభవిస్తారు. పసిపిల్లను. పదేండ్ల కూడా నిండని ఆడపిల్లను బసివిరాళ్ళు అనే సాంప్రదాయం పేరు చెప్పి ఇలాంటి అమానుష కార్యక్రమాలు ఆ సమాజంలో ఉండేవని రచయిత తన గొంతై పలికాడు.

'మద్దికెరమార్తమ్మ' కథలో అగ్రవర్ణ భూస్వాములు మార్తమ్మను హత్యాచారం చేసి చంపేసిన వాస్తవ పరిస్థితిని సంఘటనలను వర్ణించేటప్పుడు మొదట్లో మనకు చదువుతున్నట్లే అనిపించినా తెలియకుండానే పిడికిళ్ళు బిగుసుకోవడం ప్రారంభిస్తాయి. అలాగే 'ఈరారెడ్డి మనుమరాలు మిందమొనుసుండాది' కథలో మాదిగల్ని ముటుకోనివ్వని ఆ ఊరి మంచినీళ్ల బావిలో కసికొద్దీ ఉమ్మేయడం, క్లాసులో మాష్టారు తంతే సుందర్రాజు వెళ్లి 'అగ్ర' కులం పిల్లలమీద పడిపోవడం. వాళ్లంతా ఆ శీతాకాలం సాయంత్రం 'మాదిగోడు' ముట్టిన పాపానికి వీధిలో చన్నీళ్ల స్నానం చేయడం బాల్యంలోనే మాదిగ గుండెలకయ్యే గాయాల్ని పాతకుల గుండెలవిసిపొయ్యే రీతిలో చిత్రిస్తుంది. అంతరాల నిచ్చెనమెట్ల కుల సమాజంలో అమాయక హృదయాలు అయాచితంగా పగిలిపోయే వాస్తవాన్ని కథ పట్టుకుంటుంది. కల్లాకపటం లేని పిల్లలు కులం కారణంగా అనుభ విస్తున్న విషాదానికి సాహిత్య రూపం ఈ కథ. కులవాస్తవికతకు మానవాంశను జోడిం

చటంలో విజయవంతమైనప్పుడే ఇలాంటి కథలు వస్తాయి. వాస్తవికతను రచయిత చక్కగా చిత్రించారు.

తెలుగు సాహిత్య పదకోశానికి అందని ఎన్నో మాటలూ, పదాలూ సుందర్రాజు కథల్లో కనిపిస్తాయి. మాదిగ కులం నుంచి నేరుగా మొలకెత్తిన యాస, పదాలు తెలుగు సాహిత్యాన్ని సుసంపన్నం చేస్తాయి. దళిత బహుజన సాహిత్యానికి గొప్ప వైవిధ్యాన్ని సమకూరుస్తాయి. సుందర్రాజు ఏ కథ చదివినా ఇంతే! బోడెద్దు కథ, గుండేలక్క కథ, సొట్టకాళ్ల సద్దుగుణుము కథ, సెలివోడి కథ, నడిమింటి బోడెక్క బసివిరాలయ్యేద వరకు అవి మనల్ని నిలదీస్తాయి! ప్రశ్నిస్తాయి! మనుషుల్లా మార్చే ప్రయత్నం చేస్తాయి!

ఇలాంటి సామాజిక రుగ్మతల్ని సుందర్రాజు కథల్లో చూపించారు. పేద దళితుల జీవితాలను చక్కటి కథా శిల్పంతో పాత్రలను సృష్టించారు. నాగప్పగారి సుందర్రాజు రాసిన 'మాదిగోడు' కథా సంపుటి తెలుగు కథా సాహిత్యం లోనే ఒక విప్లవ కెరటం.

కేంద్రీయ విశ్వవిద్యాలయం హైదరాబాద్‌లో మాదిగ సాహిత్యవేదికను స్థాపించి, దళిత సాహిత్యంలో విశేషంగా కృషి చేస్తూ శ్రీకృష్ణదేవరాయ విశ్వవిద్యాలయం తెలుగు శాఖలో ఆచార్యులుగా పని చేస్తున్న దళిత సూర్యుడు, దళిత సాహిత్య చేగువేరా డా. నాగప్పగారి సుందర్రాజు 2000 జులై 17న అస్తమించాడు. విశ్వవిద్యాలయ ఆవరణంలోనే ఖననం చేశారు.

ఉపయుక్త గ్రంథ సూచిక :

1. కాత్యాయనీ, విద్యహే, సాహిత్యాకాశంలో సగం. వరంగల్ - కాత్యాయనీ విద్మహే ప్రింట్స్. 2013
2. జయప్రకాష్, ఎస్. పరిశోధన విధానం, హైదరాబాద్ - విశాలాంధ్ర పబ్లిషింగ్ హౌస్.2011
3. వెంకటేశ్వరరావు, దార్ల, ఒక మాదిగ స్మృతి. (సుందర్రాజు పరిచయం) హైదరాబాద్ - తెలుగు సాహిత్య వేదిక. 2007.
4. సత్యనారాయణ, ఎస్వీ.స్త్రీవాద వివాదాలు.సం. హైదరాబాద్ - నవచేతన పబ్లిషింగ్ హౌస్ . 2019
5. సుందర్రాజు నాగప్పగారి 'మాదిగోడు', హైదరాబాద్. కురిని వాలీ క్రానికల్స్. 2010.
6. హరికిషన్ . ఎం. కర్నూలు కథ. సం. కర్నూలు - కర్నూల్ బుక్ ట్రస్ట్. 2005.

సి.యస్.రావు 'సౌందర్య సంగమం' నవలా ఇతివృత్త పరిశీలన (సాహిత్య వ్యాసం)

- మొర్రి పిచ్చయ్య, పరిశోధక విద్యార్థి, తెలుగుశాఖ, శ్రీ వేంకటేశ్వర విశ్వవిద్యాలయం, తిరుపతి.

ఆధునిక తెలుగు నవలా సాహిత్యంలో సి.యస్. రావు ప్రముఖులు. ఈయన తూర్పు గోదావరి జిల్లాలో 1935 సంవత్సరం డిసెంబర్ 20న జన్మించారు. వీరి విద్యాభ్యాస మంతా తూర్పు గోదావరి జిల్లాలోనే సాగింది. వీరికి 1956 మే 5వ తేదీన తన మేనమామగారి కూతురు సూర్య మణితో వివాహం జరిగింది. ఈయన ఎం.ఏ., బి.యిడి., పూర్తి చేసుకున్న తర్వాత కొంతకాలం స్వగ్రామంలో తన 21వ ఏటనే ఆ గ్రామానికి తొలిసర్పంచ్‌గా ఎన్నికయ్యారు. 1959 నుండి 1964 వరకు ఐదేళ్ళు సర్పంచ్‌గా పని చేసారు. హైదరాబాదులోని కేశవ మెమోరియల్ హైస్కూల్‌లో ఇంగ్లీషు టీచర్‌గా 1964లో చేరారు. 1966 సం॥లో ప్రభుత్వ అర్థశాస్త్ర ఉపన్యాసకులుగా ఉద్యోగంలో చేరి 1993లో పదవీవిరమణ చేశారు. తర్వాత హైదరా బాద్‌లోని అశోక్‌నగర్‌లో గీతాంజలి హైస్కూల్‌ను స్థాపిం చారు. వీరు 14 ఏప్రిల్ 2020వ తేదీన హైదరాబాద్‌లో మరణించారు.

సి.యస్. రావుగారు బహుముఖ ప్రజ్ఞాశాలి. నవలా కారునిగా, కథారచయితగా, నాటకకర్తగా, దృశ్యమాధ్యమ రచయితగా, సంపాదకునిగా, నటునిగా, వ్యాసకర్తగా రాణించారు. ఎన్టీఆర్ నటించిన 'సరదా రాముడు', సింగీతం శ్రీనివాసరావు దర్శకత్వంలో వచ్చిన 'సొమ్మొ కడిది సోకొకడిది', 'మట్టి మనుషులు' చిత్రాల్లో సి.యస్.రావు గారు నటించారు. వీరి కలం నుంచి 80 కథలు, 15 నవలలు, 25 నాటికలు, 25 నాటకాలు, 15 టి.వి. సీరియల్స్, 10 సినిమాలు వెలువడ్డాయి. సి.యస్.రావుగారి సాహిత్య కృషికి ఉమ్మడి ఆంధ్ర ప్రదేశ్‌లోని సాహిత్య సంస్థలు అవార్డులు, పురస్కారాలతో పాటు సన్మానాలను, సత్కారాలను చేశాయి. వీరి నవల లకు అనేక అవార్డులు వచ్చాయి. ఆంధ్రజ్యోతి నవలా ప్రియదర్శిని పోటీల్లో ఉత్తమ నవలా అవార్డు 'రాతిపువ్వు'కు వచ్చింది. 'అమ్మకావాలి' నవలకు చక్రపాణి అవార్డు, 'ప్రాణం ఖరీదు' సినిమా కథకు మద్రాసు వారి 'కళాసాగర్' అవార్డు 'ఊరుమ్మడి బ్రతుకులు' సినిమాకు బెస్ట్ రీజినల్ ఫిల్మ్ అవార్డు, 'మళ్లీ ఎప్పుడొస్తారు?' నాటికకు ఉత్తమ రచనగా 'నంది' అవార్డు, ఎన్టీఆర్ జీవిత సాఫల్య అవార్డులు వచ్చాయి. ఈ విధంగా సాహిత్య, కళాసంస్థలు, ఆంధ్రప్రదేశ్ ప్రభుత్వం, తెలంగాణ ప్రభుత్వం నుంచి అనేక అవార్డులు పొందారు. సాంస్కృతిక శాఖ నిర్వ హించిన నాటక రచన ప్రదర్శన పోటీలకు న్యాయనిర్ణేతగా, ఆంధ్రప్రదేశ్ చిల్డ్రన్ ఫిలిం స్క్రిప్ట్ కమిటికి సభ్యునిగా, నంది నాటకోత్సవ సభ్యునిగా, ఫిలిం అవార్డుల కమిటి సభ్యులుగా పని చేశారు.

సౌందర్య సంగమం ఇతివృత్త పరిశీలన :

ఈ నవలా ఇతివృత్తంలో కౌముది, చినబాబు, గోపాలందాసు పాత్రలు ప్రధానమైనవి. సోమయాజి, మాధవయ్యలు బలవంతంగా చినబాబుకు కౌముదితో వివాహం జరిపిస్తారు. చినబాబు వయస్సు కౌముది వయస్సు కంటే ఎక్కువ. అతనికి ఒక కన్ను ఉండదు. ముఖంపై స్ఫోటకం మచ్చలు ఉంటాయి. అందువల్ల ఇద్దరి మధ్య సాంసారిక జీవితం జరగలేదు. గోపాలందాసు చూసి కౌముది ఇష్టపడి అతనితో వెళ్ళిపోవుటకు నిర్ణయించుకొని వెళ్ళిపోయే సమయంలో చినబాబు కాల్చుకొని మరణించుటకు సిద్ధపడతాడు. కౌముది ఆ మంటలు చూసి చినబాబు దగ్గరకు వచ్చి ఏడుస్తూ అతని ఒడిలో వాలిపోయి తన తప్పును ఒప్పుకొని పశ్చాతాప పడుతుంది. ఇద్దరు మంటలో కాలి చనిపోతారు. తన భార్య అయిన కౌముది సుఖంకోసం తన ప్రాణాన్ని త్యాగం చేసిన చినబాబు గొప్పతనాన్ని రచయిత చిత్రించాడు.

నల్లమల పర్వతశ్రేణుల్లో ఒక పర్వతం పేరు ఇంద్రగిరి. ఎంతో వైభవంగా ఉన్న ఒకప్పటి రాజసౌధం

ఇంద్రగిరి హవేలీ. సంవత్సరానికి ఒకసారి ఇంద్రగిరి హవేలికి హరికథాగానం చేయడానికి గోపాలందాసు వస్తాడు. అతని హరికథ వినాలని హవేలికి జనమంతా చేరుకుంటారు. వచ్చినవాళ్ళు కదలకుండా తెల్లవారు హరికథా గానం వింటూనే ఉన్నారు. హరికథ చెప్పిన గోపాలందాసును, అతని పాండిత్యాన్ని మెచ్చుకుని వెళ్ళి పోతారు. అక్కడికి వచ్చిన ఒక యాత్రికుడు గోపాలం దాసుని పలకరించి, అతని గానకళలను మెచ్చుకున్నాడు. అతను అక్కడ తప్ప మరి ఎక్కడ గానం చేయడని తెలుసుకుని ఆశ్చర్యపోయాడు. కారణం తెలుసుకోవాలని అక్కడ ఉన్న పురావస్తు అధికారి కామేశ్వరరావుని అడిగాడు. హవేలిలోని పురావస్తు వస్తువులల్లో వీణ సగం కాలిపోయి ఉంటుంది. "ఆ కాలిపోయిన వీణకూ, ఈ కోటకు చాలా దగ్గరి సంబంధం ఉంది. కానీ గోపాలం దాసుకు, ఈ కోటకు ఉన్న సంబంధం చెబుతాను అన్నాడు కామేశ్వరరావు" (సౌందర్య సంగమం, సి.యస్.రావు, పుట-11).

ఈ కోటకు ఏకైక వారసుడు రాజా ఖానోదయ వర్మ. ఆయన పేరు చాలా కొద్దిమందికే తెలుసు. అందరూ చినబాబు అనే పిలుస్తారు. ఆయన బెంగుళూరులో ఉం టాడు. ఏడాదికి ఒకసారి ఇంద్రగిరి హవేలికి వచ్చి, రావాల్సిన ఆదాయం, ఖర్చులు అన్ని లెక్కచూసుకుని, ప్రక్కనే ఉన్న గోపాదనదిలో పెద్దలకు పిండప్రదానం చేసి వెళ్ళిపోతూ ఉండేవారు. ఈ హవేలికి సంబంధించిన లెక్కలు అన్ని చూసుకునేది మాధవయ్య. ఈయన ఈ రాజవంశానికి దూరపు బంధువు మాధవయ్యతోపాటు అతని మనవరాలు కౌముది కోటలోనే నివాసం ఉంటారు. కౌముది తల్లిదండ్రులు వరదలో కన్నుమూశారు. మాధవయ్యకు మనవరాలు కౌముది అంటే పంచ ప్రాణాలు.

కౌముదికి ఆ కోటే ప్రపంచం. కోటదాటి బయట ప్రపంచాన్ని ఏరోజూ చూడలేదు. కోటలో ఉన్న స్నాన వాటిక, పూలతోట, పక్షులు వాటితోనే కౌముదికి అను బంధం. అక్కడికి వచ్చిన రాజపరోహితుడు చినబాబు ఎప్పుడు వస్తాడని కౌముదిని అడుగుతాడు. తనకు తెలియదని తన తాత మాధవయ్య రాగానే చెబుతానని అంటుంది కౌముది. మాధవయ్యకు పురోహితుడు వచ్చిన విషయం చెబుతుంది కౌముది. తాను వచ్చేదారిలో పురోహితుడు కనిపించాడని చినబాబు రాక గురించి అడిగారని చినబాబు రెండురోజుల్లో వస్తాడని చెప్పానని చెప్తాడు మాధవయ్య. చినబాబు ఉన్న వారంరోజులు ఆమెను బయటకు రావద్దని చెబుతాడు. చినబాబు వచ్చేరోజు కొంతమంది రైతులూ, ఇదివరకు కోటలో పనిచేసిన వాళ్ళు హవేలికి వస్తారు. కారు దిగిన చినబాబుకి అందరూ పూలదండలతో స్వాగతం చెపుతారు. కారు దిగిన చినబాబు కళ్ళకున్న నల్ల కళ్ళద్దాలు తీయకుండానే అందరికీ నమస్కారం చేసి లోపలికి వెళ్ళిపోయాడు. చినబాబుతోపాటు మాధవయ్య, పురోహితుడు సోమ యాజి దర్బారు లోపలికి వెళ్లారు. వారంరోజులు జర గాల్సిన కార్యక్రమాలకు అన్ని పనులు పూర్తి చేశారా అని వివరాలు అడిగి తెలుసుకున్నాడు చినబాబు.

సాయంత్రం వీణను వాయించాలని అనుకుని తంత్రువుల్ని సరిచేసి వీణానాదం చేయడం మొదలు పెట్టాడు చినబాబు. వీణానాదం గదినిండా వ్యాపించి బాల్కనీ పక్కగా ఉన్న మాధవయ్య ఇంటివరకు విని పిస్తుంది. ఆ సంగీతం వినగానే కౌముదికి ఏదో తెలియని అనుభూతి కలిగింది. ఆ సంగీతానికి పరవశించి తోటలోకి వచ్చి తన్మయత్వంతో నాట్యం చేయడం మొదలు పెట్టింది. హవేలి దగ్గరవున్న వారు కూడా ఆ సంగీతానికి పరవశించి హవేలి ద్వారంవద్దకు వచ్చి వినడం మొదలు పెట్టారు. అలా కొంతసేపు వీణానాదం చేసిన చినబాబు సాధన ఆపాడు. కౌముదికి ఏదో తీయని కలనుంచి మేల్కొన్నట్టు ఈ లోకంలోకి వచ్చింది. ఆ సంగీతానికి లేడిపిల్ల, లేగదూడ, నెమలి, ఒక పాము కూడా అక్కడికి వచ్చి సంగీతాన్ని విన్నాయి. ఇంటికి వెళ్తూ వాటిని గమనించింది కౌముది.

మరనటిరోజు చినబాబు నాన్నగారి తద్దినం. మాధవయ్య, సోమయాజి బ్రాహ్మణుడు చినబాబుతో కలిసి నదీతీరానికి వెళ్ళారు. అక్కడ కర్మకాండ పనులు ఒంటి గంటకల్లా పూర్తి చేసుకుని తిరిగి కోటకు చేరుకున్నారు. ఆరోజు సాయంత్రం కూడా చినబాబు వీణాసాధన చేయడం ఆ సంగీతానికి కౌముది తన్మయత్వంతో తోటలో నాట్యం చేయడం అలవాటుగానే జరిగింది. మేడమీద ఉన్న గదిలోనుండి బయటతోటలో ఉన్న కౌముదిని చినబాబు చూడగలరు కాని పైన ఉన్న చినబాబు కౌముదికి కనిపించరు. ఆ రోజు తోటలో నాట్యం చేస్తున్న కౌముదిని చూసి తన మన్సులోనే మెచ్చుకున్నాడు చినబాబు. యిలా అయిదు రోజులు గడిచిపోయాయి. ప్రతిరోజు సాయంత్రం వీణానాదం చేయడం, దానికి తగినట్లు కౌముది నాట్యం చేయడం సాగుతూనే ఉంది. మాధవయ్య, సోమయాజి ధైర్యం చేసి చినబాబు వివాహం గురించి మాట్లాడాలని నిర్ణయించుకుని చినబాబు గదికి వెళ్ళారు.

చినబాబు తనకు వివాహం వద్దని వాదిస్తున్నా చొరవ తీసుకుని మాధవయ్య సోమయాజి ఆయనను పెళ్ళికి బలవంతంగా ఒప్పించి ఆ బాధ్యత తమకు వదిలేయండి తగిన అమ్మాయిని చూసి పెళ్లి చేస్తాం అంటూ యిద్దరు బయటకి వచ్చి ఆలోచనలో పడ్డారు. చినబాబు హెూదాకి, రాజవంశానికి తగిన అమ్మాయి ఎక్కడ వెతకాలన్నంతలో సోమయాజికి కౌముది కనిపిస్తుంది. చంకలో పిల్లను పెట్టుకుని ఊరంతా వెతుకుతున్నాం మాధవయ్య అన్నాడు సోమయాజి. తన మనవరాలు కౌముది చినబాబుకి ఈడుజోడు, చినబాబుకు తాము దూరపు బంధువులు అని అన్నాడు సోమయాజి. మరీ అత్యాశ అవుతుందేమో అన్నాడు మాధవయ్య. అదేమీ కాదు తాను చినబాబుతో మాట్లాడతాను అని మాధవయ్య అభిప్రాయం తెలుసుకున్నాడు. యిద్దరు కలిసి వెళ్లి చినబాబుకి కౌముది గురించి చెప్పారు. అప్పటికే గత వారం రోజులుగా తన వీణ సాధనకు తగినవిధంగా నాట్యం చేస్తూ కనిపించిన కౌముదిపై చినబాబుకి మంచి అభిప్రాయమే ఉంది. సరే అన్నట్టు తల ఊపాడు చినబాబు. రాజలాంఛనాల ప్రకారం పెళ్లి జరిగింది. ఆ రాత్రే శోభనం. కౌముది పాలగ్లాసుని చినబాబుకి అందించి. సిగ్గుతో అతని మొఖంలోకి నేరుగా చూడలేదు.

వీణ వాయించడం మొదలుపెట్టాడు చినబాబు. ఆ సంగీత నాదానికి తన్మయత్వం నాట్యం చేయడం మొదలుపెట్టింది కౌముది. ఆ నాట్యం చేస్తూ అనుకోకుండా చినబాబు మొఖంలోకి ముఖంపెట్టి చూసింది. చినబాబు మొహం చూసిన మరుక్షణమే సెలయేరులా ఉరకలు వేస్తున్న కౌముది రాయిలా నిలబడిపోయింది. "చినబాబుకి ఒక కన్నులేదు. ఎప్పుడో వేటలో పోయింది. మొహంనిండా స్ఫోటకం మచ్చలు. కళ్ళల్లో మిగిలిన ఒకటి చింతనిప్పులా ఉంది. చినబాబు మాధవయ్య కంటే అయిదారేళ్ళు మాత్రమే చిన్నవాడు. మొహం చూడగానే యాభైదాటినా వాడిలా స్పష్టంగా కనబడతాడు.'' (సౌందర్య సంగమం, సి.యస్.రావు, పుట-31).

తను ఊహించుకున్న చినబాబుకి తన కళ్ళముందున్న చినబాబుకి ఎక్కడా పొంతన లేదు. వీణపక్కన పెట్టి ఆమెకు చేరువుగా వచ్చాడు చినబాబు. చినబాబుని చూసి పులికి చేరువవుతున్న లేడి పిల్లలా వణికిపోయింది కౌముది. ఆమెను లేపి బల్లమీద కూర్చోబెట్టి కళ్ళజోడు పెట్టుకుని బయటకి వెళ్ళిపోయాడు చినబాబు. కౌముదిలో ఇదివరకటి చలాకీతనం లేదు. కౌముది ఉన్న గది వేరు. చినబాబు ఉండే గది వేరు. ఇంతకు ముందులా చినబాబు గానంచేసినా ఆమెకు స్పందన కలగడం లేదు. ఆమెలో ఏ చలనం లేదు. కౌముదిలో వచ్చిన మార్పు పెళ్లి కావడం వల్ల వచ్చిందేమో అనుకున్నాడు. మాధవయ్య పెళ్లి తర్వాత అప్పుడప్పుడు చినబాబు ఏవేవో పనుల మీద బెంగుళూరు వెళ్లి వస్తూ ఉన్నాడు. చినబాబు ఎంత ప్రేమగా పలకరించినా కౌముదిలో ఎటువంటి చలనం లేదు. చినబాబు వయసు మళ్ళినవాడే. మాట గంభీరమే కాని అతని మనస్సు వెన్న.

అందుకే కౌముదిని ఏనాడూ నొప్పించలేదు. ఆమె యిష్టానికి వ్యతిరేకంగా ప్రవర్తించలేదు. ఇలా కొంతకాలం జరిగింది.

గోపాలందాసు ఒకరోజు రాత్రి కోటకు ఎదురుగా ఉన్న ఆలయంలోని మండపంలో హరి కథాగానం చేయడం మొదలుపెట్టారు. ఊరి ప్రజలు ఒక్కొక్కరు అక్కడికి చేరుకుంటారు. గోపాలందాసు చెబుతున్న హరికథా గానం కౌముదిలో ఏదో తెలియని మార్పుని కలిగించింది. వింటున్నకొద్దీ కౌముదికి వినాలనిపిస్తుంది. యిలా వారం గడిచింది. రోజు రాత్రి అయ్యే సమయానికి హరికథాగానం అలవాటుగా మారింది. చివరకు ఒక్క సారైనా హరికథ చెప్పే గోపాలందాసును చూడాలని రాణీ మహల్ నుంచి నేరుగా హరికథ జరుగుతున్న చోటకు వెళ్లింది. కొంతదూరం నుంచే ఆ హరికథాగానం విని ఎవరికి కనిపించకుండా ముందుగానే అక్కడినుంచి వచ్చేసింది కౌముది.

గోపాలందాసును పలకరించాలని కౌముది ప్రయత్ని స్తుంది. గోపాలందాసు మధ్యాహ్నం భోజానికి వచ్చినప్పుడు తనను పిలవమని వంటవాడికి చెప్పి వెళ్ళిపోయింది కౌముది. చివరికి ఒక రోజు మాధవయ్య ఉంటున్న ఇంటికి ఆవరణంలో గోపాలందాసుతో మాట్లాడింది. వారిద్దరి పరి చయం స్నేహంగా మారింది. పగలు ఏదో సమయంలో కౌముది గోపాలందాసును కలుస్తుంది. అతన్ని చూడకపోతే ఆమెకు తోచదు. యిలా నెలరోజులు సాగిన గోపాలం దాసు హరికథాగానం ఆఖరి రోజు వస్తుంది. ఆ రాత్రి హరికథాగానం ముగిసాక మరో రెండురోజులు ఉండి ఊరిపెద్దలను కలవాలని అనుకున్నాడు గోపాలందాసు. అతనికి ఊరువదిలి వెళ్ళడం యిష్టంలేదు. కారణం కౌముదిని చూడకుండా ఉండటం అంటే అతని మనస్సు ఒప్పుకోవడం లేదు. గోపాలందాసు వెళ్ళిపోతాడని తెల్సిన కౌముది అతనితో మాట్లాడాలని ప్రయత్నిస్తుంది. ఊరిలో పెద్దలను కలిసి ఇంటికి వస్తున్న గోపాలందాసుతో తోట వద్ద ఎదురుచూసి మాట కలిపింది. "నేను లేకుండా మీరూ సుఖంగా ఉండలేరు. మీకు నేను కావాలి. నాకు మీరు కావాలి" అని కౌముదితో గోపాలందాసు అన్నాడు. (సౌందర్య సంగమం, సి.యస్.రావు, పుట-41). ఆ మాట లకు ఉలిక్కిపడింది కౌముది. ఇంక అక్కడ నిలబడలేక వేగంగా నడిచి రాణీమహల్‌కు చేరుకుంది.

చినబాబు నౌకర్ని పిలిచి గోపాలందాసును పిలుచుకు రమ్మన్నాడు. ఆ మాట వినగానే కౌముదికి కరెంట్ షాక్ తగిలిన దానిలా అయిపోయింది. చినబాబు రమ్మన్నాడని తెలిసి తోటలో జరిగిన విషయం తెలిసి ఉంటుందని అందుకే తనకు రమ్మన్నాడని గోపాలందాసు అను కున్నాడు. ఏవేవో ఆలోచనలతో చినబాబు దగ్గరకు వెళ్ళాడు గోపాలందాసు. తాను హరికథాగానం విన్నానని, చాలా బాగుందని సంగీతంతో వర్షాలు కురిపించ వచ్చని, రాళ్ళను కరిగించవచ్చని అందరికి తెలుసు కాని మనిషి మనోవ్యాధిని కూడా బాగు చేయవచ్చునని కొందరికే తెలుసు అన్నాడు చినబాబు. ఆ మాటలకు గోపాలం దాసు ఉలిక్కిపడ్డాడు. గదిలో నుంచి వింటున్న కౌముది కూడా లేడిపిల్లలా వణికిపోయింది. గోపాలందాసుకు పట్టుబట్టలు, తాంబూలమూ యిచ్చాడు చినబాబు. ఆ తాంబూలం, అందులోని డబ్బులు అందుకుని అక్కడ నుంచి వెళ్ళిపోయాడు గోపాలందాసు.

ఆ రాత్రి గోపాలందాసు చెప్పిన మాటలే గుర్తుకు వస్తున్నాయి కౌముదికి. అవి ఎంతో హాయిగా తియ్యగా ఉన్నాయి. అంత తియ్యని మాటలు ఎవరి నోటివెంటా తను యిప్పటికి వరకు వినలేదు. నిద్రపట్టక తోటవైపు చూసింది అక్కడ గోపాలందాసు ఒంటరిగా కూర్చుని ఉన్నాడు. అతనివద్దకు వెళ్ళాలని అనుకుంది. కానీ తను రాణి అని గుర్తుకురాగానే ఆలోచించింది. కానీ ఉండలేక చివరికి గోపాలం వద్దకు వెళ్ళింది. "తనకు నచ్చనట్లు కలకాలం బ్రతికేకంటే, నచ్చినట్లు ఒక్కరోజు బ్రతికితే చాలు" ఆవేశంగా అన్నాడు గోపాలందాసు. (సౌందర్య సంగమం, సి.యస్.రావు, పుట-44) అతని మాటలకు ఆలోచనలో పడిన కౌముది. "తనకు నచ్చినట్లు ఒక్కరోజు

బతికిన చాలు అనుకున్నది'' కౌముది. (సౌందర్య సంగమం, సి.యస్.రావు, పుట-45) ఇద్దరూ కలిసి హాయిగా ఒక్కరోజు ఉన్నా చాలు అనుకున్నారు. చినబాబు వీణ సాధన చేసే సమయంలో అందరూ ఆయన వీణా నాదం వినడంలో ఉంటారు అప్పుడు తాము కోట దాటి వెళ్లిపోవాలి అన్నాడు గోపాలందాసు. సరే అంది కౌముది.

చినబాబు వీణ సాధన మొదలుపెట్టాడు. కౌముది ఒక చిన్న పెట్టె సర్దుకుంది. గోపాలందాసు కోట దాటి మెట్లదారికి చేరుకున్నాడు. యిద్దరు అనుకున్నచోట కలుసుకున్నారు. కోటలో వీణ సాధన చేస్తున్న చినబాబు ప్రతిరోజుకంటే ఆ రోజు మరింత గొప్పగా వీణనాదం చేస్తున్నాడు. మెట్లదారి దిగుతున్న కౌముది, గోపాలందాసు ఏదో వెలుగు కనిపించింది. ఆ వెలుగు ఎక్కడనుంచి వస్తుందో అర్థంకాక వెనక్కి తిరిగి చూసింది కౌముది. అవి రాజావారి గదిలోనుంచి వస్తున్న మంటలు. ఆపే ప్రయత్నంకోసం తన చేతిలోని పెట్టెను వదిలేసి కోటవైపు పరుగు పెట్టింది కౌముది. ఆమె వెనకాలే పరిగెత్తాడు గోపాలందాసు.

ఇద్దరూ కోటను చేరుకున్నారు. గోపాలందాసు బయట ఆగిపోయాడు. కౌముది సరాసరి చినబాబు గదిలోకి వెళ్ళింది. వీణనాదం ఆగలేదు. గదిలోకి అడుగు పెట్టిన కౌముది ఎదురుగా మంటలమధ్య వీణా సాధన సాగుస్తున్న చినబాబును చూసింది. ఆ మంటల వెలుగులో చూసి ''ఏమండీ అని గావుకేక పెట్టింది కౌముది. వీణానాదం ఆగిపోయింది. చినబాబు కళ్ళు తెరిచాడు. పిచ్చిదానా? ఎందుకు వచ్చావు మళ్ళీ తిరిగి? నువ్వు నా దగ్గర సుఖపడలేవనీ తెలుసు గోపాలంతోనే సుఖపడగలవనీ తెలుసు, నావల్ల నీకు జరిగిన అన్యాయానికి నువ్వు అతనితో వెళ్ళిపోవడమే పరిష్కార మనుకున్నాను. కాకాపోతే నువ్వూ, నేనూ ఈ కోటలోనే ఆ మంటల్లో కాలిపోయామని జనం నమ్మితే ఆ తర్వాత నువ్వు సుఖంగా బ్రతకొచ్చు. ఈ వంశానికి మచ్చ రాదు అన్నాడు. అయినా ఎందుకు వచ్చావు వెళ్ళిపో'' అన్నాడు చినబాబు. (సౌందర్య సంగమం, సి.యస్.రావు, పుట-48) చినబాబు మాటలకి కౌముది హృదయం చలించి పోయింది.

ఏమండీ అంటూ ఏడుస్తూ అతని ఒడిలో వాలి పోయింది. బ్రతకడం అంటే నచ్చినట్లు ఒక్కరోజు బతికినా చాలు అనుకున్నాను. ఎదుటివ్యక్తి సుఖంకోసం తన ప్రాణాన్నే త్యాగం చేసే తమ గొప్పతనాన్ని అర్థం చేసు కోలేకపోయాను. ఒక్కరోజు సుఖంకంటే తమలాంటి గొప్ప మనస్సు గల మహానుభావుల ఒడిలో కన్నుమూయడం మేలు. తనను క్షమించమని అంటూ చినబాబు ఒడిలో పడి ఏడ్చింది కౌముది. ''వీణానాదం ఆగిపోయింది. ఆ మంటల్లో చినబాబూ, కౌముదిల తనువులు కాలి పోయాయి.'' (సౌందర్య సంగమం, సి.యస్.రావు, పుట-48) ఆ మంటల్లో సగం కాలగా మిగిలినదే ఈ వీణ. ''వారిరువురి ఆత్మలు ఇక్కడే ఉన్నాయన్న నమ్మకంతో ఆనాటి గోపాలందాసు నడుం వొంగినా, తల నెరిసినా ఈనాటికి వచ్చి ఏటా కథచెప్పి వెళ్ళిపోతూ ఉంటాడు. అతనికి తెలిసిన స్త్రీ ఈనాటికీ కౌముది ఒక్కతే'' అని రామేశ్వరరావు యాత్రికుడికి చెప్పాడు (సౌందర్య సంగమం, సి.యస్.రావు, పుట-48).

విశ్లేషణ :

శారీరక సౌందర్యం కంటే మానసిక సౌందర్యం ఉన్నతమైందన్నది రచయిత నవలా ఉద్దేశ్యం. రచయిత ఈ ఉద్దేశ్యాన్ని భౌతిక సౌందర్యం గొప్పదని నమ్మిన కౌముది కళ్ళు తెరిపించి చినబాబు మానసిక సౌందర్యాన్ని గుర్తించేట్లు అత్యున్నతంగా చిత్రించాడు. సమాజంలో చాలామంది స్త్రీలు బాహ్యసౌందర్యానికి ఆకర్షితులై మోసపోతుంటారు. కౌముది పాత్రద్వారా సమాజానికి హెచ్చరిక చేశాడు రచయిత.

ఆధారగ్రంథం : 1. సౌందర్య సంగమం నవల, సి.యస్. రావు.

శ్రీనాథుని "గుణనిధికథ" – సోమిదమ్మ పాత్ర చిత్రణ

– నాము శ్రీకాంత్, తెలుగు అధ్యాపకులు, యస్.ఆర్.ఆర్.సి.వి.ఆర్ ప్రభుత్వ కళాశాల, విజయవాడ (మాచవరం).

కవిసార్వభౌముడు, ఈశ్వరార్చన కళాశీలుడు అయిన శ్రీనాథమహాకవి రచనల్లో మేటిరత్నంగా భాసిస్తున్న గ్రంథం "కాశీఖండం". ఇది శ్రీనాథుని సకలపురాణ కోవిదత్వానికి అద్దంపట్టే రచన. స్కాందపురాణంలోగల కాశీఖండమనే కాశీక్షేత్రమాహాత్మ్యాన్ని కథావస్తువుగా గ్రహించి వర్ణనా నైపుణ్యంతో కావ్యంగా మలిచాడు శ్రీనాథుడు. ఇది స్వతంత్ర అనువాదం తన జీవితంలో ఎన్నో దశలు గడిచి పోయాయి. అవి మరుత్తరాట్చరిత్ర నుండి భీమఖండం వరకు సాగిన వయోదశలు. రాజమహేంద్రవరం చేరిన శ్రీనాథుడు, ప్రాయము కైవ్రాలకుండానే కాశీఖండాన్ని తెనుగు చేయాలనుకున్నాడు చేశాడు. చిన్నారి పొన్నారి అనే సీస పద్యంలో ఈ విషయాన్ని చెప్పాడు.

తే.గీ. ప్రాయమింతకు మిగుల గైవ్రాలకుండ
గాశికాఖండమను మహాగ్రంథమేను
దెనుగు జేసెదగర్ణాటదేశ కటక
పద్మవనహేళి శ్రీనాథభట్టసుకవి

ఈ కాశికాఖండంలో ఏడు ఆశ్వాసాలున్నాయి. అందులో చతుర్థాశ్వాసంలో గల కుబేరవృత్తాంతంలోని కుబేరుని ప్రపూర్వ జన్మయైన గుణనిధికథలోని ఈ కథను శ్రీనాథుడు సుమారు 60 గద్య పద్యాల్లో వర్ణించాడు (కాశీఖండం- చతుర్థాశ్యాసం -78 -134 వరకు) గుణనిధి తల్లియైన 'సోమిదేవమ్మ' పాత్ర వైశిష్ట్యాన్ని చెప్పడమే ప్రస్తుత వ్యాసముఖ్యోద్దేశ్యము.

కాంపిల్యనగరంలో యజ్ఞదత్తుడు అనే ఒక బ్రాహ్మణుడు ఉండేవారు. ఇతడు వేదవేదాంగాలను అభ్యసించిన ద్విజుడు. యజ్ఞవిద్యావిశారదునిగా గణుతికెక్కిన ఘనుడు. ఇతని ఇల్లాలు ప్రేమమయి మాతృత్వ సాకారరూపిణి అయిన సోమిదమ్మ. చాలా కాలం తర్వాత ఆమెకు తల్లి అయ్యే భాగ్యం కలిగింది. ఆ భాగ్యమే గుణనిధి. ఇతడు అందంలో మన్మథునికి సరియైనజోడు. ఇతణ్ణి తల్లిదండ్రులు నైష్ఠికపద్ధతుల్లో పెంచదలచి ఉపనయనం చేయించి గురువుల దగ్గర విద్యాభ్యాసం కోసం విడిచిపెట్టారు. కానీ తానొకటి తలిస్తే దైవమొకటి తలచింది అన్నట్లు 'గుణనిధి' ధూర్తసహవాసాలతో పూర్తిగా వక్రమార్గాన్ని అవలంబించాడు. పోతన శ్రీమద్భాగవతంలో ప్రహ్లాదుని గుణగణాలను సీసపద్యంలో వర్ణించి చెబితే శ్రీనాథుడు గుణనిధి గుణాలను సీసపద్యంలో వర్ణించి చెప్పాడు. ఆ గుణాలు ఇలా ఉన్నాయి.

సీ॥ బ్రాహ్మణాచారంబు పరియాచకము చేయు
నగ్నిహోత్ర విధానమన్ననలుగు
సంధ్యాభివందన శ్రద్ధయుజ్జనచేయు
గీతవాద్యవినోదకేళిదగులు
బాషండ భండ దుర్భాషలావర్తించు
ద్యూతకారులతోడి యుద్దివడయు
ధాతువాదుల మీదదాత్పర్యమొనరించు
జెలిమిపాటించు నాస్తికులతోడ

తే॥ నటుల మన్నించు హర్షించు విటులజూచి
పీఠమర్దుల కొనరించు బెద్దఱికము
కౌలటేయులబాటించు గారవించు
జేటకుల దీక్షితునిపట్టి సిగ్గువిడిచి

ఇంతటి అవలక్షణాలున్న వాణ్ణి ఎలా బాగుచేస్తారు. తండ్రి యజ్ఞదత్తుడేమో నిరంతర రాచకార్యావ్యగ్రుడు. పైగా కొడుకుపై నమ్మకంతో కూడా పట్టించుకోలేదు. కానీ అప్పుడప్పుడు భార్యను అడిగేవాడు.

తే॥ స్నానమాడెనె? వార్చెనేసంధ్య? నగ్ని
హోత్రమొనరించెనే? యింతి! పుత్త్రుడనిన
స్నానమాడెను వార్చెను సంధ్యయగ్ని
హోత్రమొనరించెననుచును నువిదమొఱగు

ఆమె భర్తకు ఎప్పుడూ కొడుకుగురించి సకారాత్మకం గానే చెప్పడం మొదలుపెట్టింది కారణం గొడ్డుతనాన్ని నెట్టుకొని కానక కానక కన్న బిడ్డడు కాబట్టి. తల్లి ప్రేమ, భర్తప్రేమను కూడా మరిపిస్తుందని చెప్పడనికి ఈ పద్యం ఒక గొప్ప ఉదాహరణ. జూదము ఆడటంతోనే దినం గడిపే కొడుకును చూసి సోమిదమ్మ ప్రేమతో కోపగించు కొనక నీతులు చెప్పేది. జూదరులతో ధూర్తులతో కాకుండా సాధువులతో స్నేహం చేయమని బ్రతిమాలేది. కారణం పరుషంగా మాట్లాడితే పిల్లలు తట్టుకోలేరని ఒక ఆలోచన. అసలు పిల్లలను చూసి పరుషపు పలుకులే వచ్చేవిగావు సోమిదమ్మ వంటి తల్లులకు అందుకే ఆమె మెల్లగా చెప్పింది.

తే॥ తల్లి బోధించు తత్పరత్వంబు గలిగి
యన్న! మీయన్న చెప్పినయట్లు చేయు
ధూర్తసంగతి విడువు సాధువుల తోడ
పరిచయము చేయుమని పుత్రుప్రతిదినంబు

వీడికి పెళ్ళిచేస్తే బాగుపడతాడేమోనని పెళ్ళి చేశారు. కానీ గుణనిధిమాత్రం మారలేదు. అప్పుడు సోమిదమ్మ పుత్రస్నేహంతో తడిసిన హృదయం కలదియై కొడుకు నడతను మాన్పి సంభవములను, అసంభవములను విచారణచేస్తూ ఏకాగ్రబుద్ధితో మళ్ళీ కొడుకుకు నీతులు బోధించడానికి పూనుకున్నది. తండ్రి! అని కుమారుణ్ణి సంబోధించింది. మీ తండ్రి కోపధారియౌనో కాదో నీకు తెలుసు నీవు చేస్తున్న తప్పుడు పనులు తెలిసాయంటే ఇంకేమైనా ఉందా? ఇప్పటికే నేను నీ విషయంలో ఎన్నో అబద్ధాలు చెప్పాను. ఇలా నేనని తెలిస్తే మాత్రం నన్ను చంపేస్తాడని బ్రతిమాలింది కొడుకుని. ఇది సోమిదమ్మ హృదయవిదారక స్వరూపం.

తే॥గీ॥ అన్న! మీ తండ్రి కోపగాడౌనొ కాదొ!
యీవు పొనరించు దుర్వృత్తమెఱిగెనేని
కల్లతనమున బలుమాఱు గప్పిపుచ్చ
నట్టి నామీద జంపంగనలుగకున్నె?

అంటే కొడుకును కాపాడటం కోసం తాను అబద్ధాలు చెబుతూ సొమిదమ్మ తప్పు చేస్తున్నది. తప్పని తెలిసి చేస్తున్నది. కారణం పుత్రప్రేమ మాత్రమే.

ఇక సోమిదమ్మ కొడుకుకు కనువిప్పయ్యే అంశాలు చెప్పడం మొదలుపెట్టింది. నీతిశాస్త్రాన్ని, గృహనీతి విద్యను అభ్యసించిన విదుషీమణిలా మనకు సోమిదమ్మ కనపడుతుంది. తమ వంశంలోని శ్రోత్రియులు సాంగవేదా ధ్యయనం చేసినవారట. రాజమాన్యుడు, సత్యనిరతుడు అయిన తండ్రియైన యజ్ఞదత్తున్ని గుర్తించుకొని, భాగ్యసంపదలోనూ, పుణ్యపతివ్రతలలోనూ పరిగణింప దగిన ఈ సోమిదమ్మను కూడా తలచుకొని, వేదశాస్త్ర పురాణ విద్యానిరూఢులైన సహపాఠకులను మదిలో తలచుకుని, ఇరువదియైదు సంవత్సరాల వయస్సున్న నీవు లేక లేక కలిగావు అటువంటి నిన్ను నీవు గమనించు కొని, నమ్మివచ్చిన పదహారేళ్ళ భార్యను గుర్తించుకొని ఆత్మవిమర్శచేసుకుని బాగుపడరా అని సోమిదమ్మ చెప్పినమాటలు ఎంతో లౌకిక జ్ఞానాన్ని, కుటుంబ బాధ్యతల్ని తల్లిగా తన ధర్మాన్ని తెలియజేస్తున్నాయి.

సీ॥ సచ్ఛ్రో త్రియులుననూచానులు సోమపీ
థులునైన కులము పెద్దలదలంచి
రాజమాన్యుడు సత్యరతుడు వినిర్మలా
చారవంతుడునైన జనకుదలచి
భాగ్యసంపద బుణ్యపతి దేవతలలోన
నెన్నంగదగియెడు నన్నుదలచి
వేదశాస్త్ర పురాణ విద్యానిరూఢులై
వాసికెక్కిన తోడివారిదలచి

తే.గీ॥ చెడ్డయింటి చెదారమై శివునికరుణ
నివ్వటిలు నిర్వదేనేండ్ల నన్నుదలచి
పదియునార్వత్సరంబుల భార్యదలచి
గోరతనములు మానురా! కొడుకు గుజ్జ!

ఇంత చెప్పిన సోమిదమ్మ తన కోడలి వైపువారి గొప్పతనాన్ని కూడా కొడుకుకు వినిపించింది. ఎందుకంటే

అల్లునిగా తన మర్యాదను అతడు నిలుపుకుంటాడని అభిప్రాయపడింది. అందుకే వియ్యాలవారి గొప్పదనాన్ని వివరించింది. ఇందులో ఇంకో అంతరార్థం ఏమిటంటే ఇంత గొప్పింటి పిల్లను నీకిచ్చాము. నీ అర్హత అంత గొప్పది కాబట్టి తప్పుడు పనులు చేయకు అని అర్థం. ఓ గుణనిధీ! మీ అత్తగారు సమస్త కళ్యాణగుణములకు అధీనురాలు. మరి మామగారేమో ఉదారగుణంలోనూ, తేజస్సులో, ఓర్పులో పెద్దవారు. ఇక మేనమామ యశో వైభవంలో సాటిలేని వాడు నాయనా! వినయంతో ఎందుకు ఉండవయ్యా? అని అటువైపు వారినుండి కూడా నీతులు చెప్పుకొచ్చిన 'బాంధవి' సోమిదమ్మ

తే.గీ॥ అఖిల కల్యాణ గుణగణాయత్తయత్త
మామయౌదార్య తేజఃక్షమామహితుడు
మాతులుండు యశోమహిమాతులుండు
తనయ! యేలయ్య కైకోవు వినయబుద్ధి?

సోమిదమ్మ ప్రయత్నాలు పెరుగుతూనే ఉన్నాయి. క్షమయాధరిత్రి అన్న వాక్యాన్ని సార్థకం చేసుకున్నట్లుగా ఓపికతో కుమారునికి రాబోయే భావి పరిస్థితులను పసిగట్టి చెబుతూనే ఉన్నది. నిజంగానే సోమిదమ్మ ఏం చెప్పిందో - ఏం జరగరాదని అనుకున్నదో అదే జరిగింది. అసలు సోమిదమ్మ ఏం చెప్పిందంటే ఓ పుత్రుడా! నీవు వెఱ్ఱివానిలాగా పట్టణాల్లోని వీథుల్లో తిరుగుతూ ఉంటే రాజుగారికి నీ సంస్కారం తెలిస్తే ముందు సోమయాజి యైన మీ నాన్నని పరిత్యజిస్తాడు. మనకు జీవనాధా రములై మాన్యములన్నింటినీ స్వాధీనం చేసుకుంటాడు. నీకారణంగా చీర-గూడు కూడా లేకుండా పోతుందని చెప్పింది. ఇలా అయినా మారతాడని ఆ పిచ్చి తల్లి ఆశపాపం.

చం॥ విడువక నీవు పట్టణము వీథులవీథుల వెఱ్ఱివాడవై
చెడుగుల గూడి ధౌర్త్యములుచేయ మహీర మణుండెఱింగెనే
విడుచును సోమయాజి; మనువృత్తులు చేకొను నెల్లభంగులన్
జెడుదుము నీ కతనంబునను జీరయు గూడునులేక పుత్త్రకా!

పుత్రుణ్ణి నయాన్నో, భయాన్నో మార్చదలచుకున్నది సోమిదమ్మ. అందుకే అలా అన్నది. అదేవిధంగా మరికొన్ని విషయాలను కూడా కొడుకుకు భయం కల్గించేలా చెప్పింది సోమిదమ్మ. పట్టణంలో నీవు చేస్తున్న సిగ్గు మాలిన పనులు చూచి లోకులు మునుముందు నవ్వుతారు. ఆ తర్వాత దీక్షితునిపుత్రుడని మీ నాన్నగారిని నానావిధాలుగా ఎగతాళి చేస్తారని చెప్పింది. ఇలా భర్త అపహాస్యానికి గురికావడం సోమిదమ్మకు ఇష్టం లేదు ఎందుకంటే యజ్ఞదత్తుని తప్పులేదు అంతేగాక ఆమె పతివ్రత కాబట్టి కూడా.

తే.గీ. ప్రాయమింతకు మిగుల గైవ్రాలకుండ

తే.గీ॥ పట్టణములోన నీవు దర్పమున జేయు
కొయ్యతనములు వీక్షించి కూర్మితనయ!
నవ్వుదురు నిన్ను మొదల నానావిధముల
నవ్వుదురు దీక్షితునినంతరమ జనులు

ఇక సోమిదమ్మ తల్లి ప్రేమతోనైనా మానేస్తాడేమోనని తనకు కలిగే ఇబ్బందులను కూడా చెప్పింది. అయితే ఆమె చెప్పింది మాత్రం సత్యం. భర్తకు ఏమీ చెప్పకుండా మొత్తం కొడుకు బాధ్యతను తననెత్తిన వేసుకొని పుత్రవాత్సల్యానికి వన్నె తెచ్చిన తల్లిగా మనకు సోమిదమ్మ కనబడుతున్నది.

తల్లిననుసరించి కొడుకని లోకులు నన్ను ఎత్తి పొడుపు మాటలాడుతారు. అసత్యాలు పలికే వారినోటికి అడ్డము ఉండదుకదా అని అన్నది. ఎంతగా సమాజాన్ని సోమి దమ్మ చదివిందో ఈ మాటలవల్ల తెలుస్తున్నది.

తే.గీ॥ తల్లిఁబడి కొల్లి చట్టంచునుల్లసంబు
లాడుదురు నన్నుగూర్చి నిన్నుహరహంబు
దుర్ణయంబెల్ల నా మీద ద్రోచిజనులు
డబ్బఱలు పల్కువారి కడ్డంబుగలదే?

అని తెల్పి జీవితానుభవసారంతో మరొకమాటను చాలా పద్ధతిగా చెప్పింది సోమిదమ్మ. అదేమిటంటే అవినయప్రవర్తనలకు గనివంటిదైన యౌవనము ఏదైతే ఉందో అది అన్ని వ్యసనాలయొక్క ఆవేశం కంటే లోతైనది కాబట్టి దాన్ని మానవయ్యా అని హితబోధచేసింది. ఇన్ని రకాలుగా రకరకాల ఉదాహరణలతో సామెతలతో కుటుంబ పూర్వాపరాలతో ఒక గృహిణి భర్తకు తెలియ కుండా చెప్పడమనేది చాలా సాహసోపేతమైన పని.

కం॥ అవినయ నిధానమగు నీ
నవయౌవన శైశవముల నడిమివయసునన్
గవిసిన వ్యసనోద్రేకం
బవగాఢముదీని మానవయ్య తనూజా!

ఎంత చెబితే మాత్రం ఏం లాభం గుణనిధిలో మాత్రం మార్పురాలేదు. అమ్మమాటను లెక్క పెట్టలేదు గుణనిధి. ఇక్కడ శ్రీనాథుని ఉపమానయుక్త నీత్యాత్మక గద్యం ఉల్లేఖింపదగినది.

అని యనేక ప్రకారంబుల బోధించిన తల్లి మాటలు చెవులు సోఁకనీక యుట్టట్టనక యూరకుండె. మృగయామద్య పైశన్యవేశ్యా చౌర్యదురోదర పరదారాభి లాషంబులను దోషంబులు నవయౌవనారంభంబున సంభవించెనేని వానింబరావర్తింపనెవ్వారు నేర్తురు? గురువచనంబతి నిర్మలంబయ్యు సలిలంబునుంబోలె శ్రవణస్థితంబై యభవ్యునకు శూల పుట్టించును. అయథార్థ నామధేయుండగు నగ్గుణనిధి యథాపుర్వంబు దుర్వర్తనంబులందిరుగుచుండ నొక్కనాఁడు.

అలా అని సోమిదమ్మ భర్తకు ఈ విషయాలను విన్న వించలేదు. ఎందుకంటే భర్తకోపం ఆమెకు తెలుసు కాబట్టి ఒకవైపు భర్తకు చెప్పలేక, మరొక వైపు కొడుకును మార్చుకోలేక నరకయాతనను అనుభవించిన పరిపూర్ణ వాత్సల్యమూర్తిగా మనకు సోమిదమ్మ కనబడుతున్నది.

ఇక ఒకనాడు మొత్తానికి ఒక జూదరి కారణంగా కొడుకు దుశ్చేష్టలను తెలుసుకున్న యజ్ఞదత్తుడు భార్యను అనుమానింపక తప్పలేదు. అందుకే సోమిదమ్మ! ఏమి చేయుచున్నదాన! విటురమ్మ! నీ కొడుకెక్కడం బోయె? బోవుగాకేమి? వినుమని యిట్లనియె. ఈ మాటలను బట్టి యజ్ఞదత్తుని కోపాన్ని అర్థంచేసుకోవచ్చు. అంగోద్వర్తనవేళ పుచ్చుకున్న ఉంగరాన్ని తీసుకురమన్నాడు యజ్ఞదత్తుడు. ఇక్కడ సోమిదమ్మ సరస చేష్టలను శ్రీనాథుడు మూలంలో లేనివిధంగా వర్ణించాడు.

శా॥ అంగోద్వర్తనవేళ నీవు దరహాసాంకూరముల్ లోచనా
పాంగప్రాంతములు దిగుర్ప నొక సయ్యాటంబుఁ
గల్పించినా
యంగుళ్యాభరణంబు పుచ్చుకొనవా?
యాయుంగరం బిప్పడే
శృంగారింపనిచేతఁ బావకునకున్ జేయన్
హవిర్దానమున్

ఇప్పటికైనా నిజం చెప్పి ఉంటే బాగుండేది సోమి దమ్మ. కానీ చెప్పలేదు భర్తను ఏదో రకంగా శాంతింపజేసి విషయాన్ని ప్రక్కదారి పట్టించి కొడుకును కాపాడాలని చూసింది. అందుకోసం భర్త మనసును పరవిషయాల పట్ల లగ్నంచేసే విధంగా మాట్లాడిన సొమిదమ్మ ఆలోచన చాలా అద్భుతం. మధ్యాహ్నం సంధ్యాసమయం కాబట్టి స్నానం చేయమని చెప్పింది. సంధ్య వార్చి శివుణ్ణి పూజించమని చెప్పింది. పలువురథితులు, బ్రాహ్మణులు అన్నార్థులై మొగసాలలో ఉన్నారు వెళ్ళి వాళ్ళ పనిని చూడమని చెప్పింది. ఇప్పుడు ఉంగరాన్ని శోధించి చూపడానికి తీరుబడిలేదు భోజనానంతరం తెస్తాను. ముందు మీరు భోజనం చేయండి ఎందుకంటే చల్లబడిన వంటకాలు రుచిగా ఉండవు వేడిగా ఉన్నప్పుడే తినాలని చెప్పింది. ఉంగరాన్ని పదిలంగా బరిణలో పెట్టి దానిని పెట్టెలో పెట్టానని అబద్ధం పల్కింది సోమిదమ్మ.

సీ॥ మధ్యాహ్న సంధ్యాసమాగమంబిది తీర్థ
మవధరింపుము సంధ్యయాచరింపు
మగ్నికార్యము దీర్పుమభవు బూజింపుము

పంచమహాయజ్ఞపరుడవగుము
మొగసాలనున్నారు జగతీసుపర్వులు
గ్రాసార్థులగుచు పెక్కండ్రతిథులు
పక్వాన్నములు శాకపాకాదికంబులు
చల్లనాఱెనయేని జవులుదప్పు

గీ॥ బదిలముగమందసమునందు బరిణలోన
నునిచి దాచిన దాన మీయుంగరంబు
దీరదిప్పుడు పెట్టె శోధించి చూడ
నారగించిన పిదప నేనధిప! తెత్తు

కానీ పాపం ఆమె పాచికపారలేదు. ఏది జరగరాదో అదే జరిగింది. భర్త ఆగ్రహానికి గురైంది. తిట్లుతిన్నది పాపం సోమిదమ్మ. అయినా మౌనంగా భరించిందిగాని పల్లెత్తు మాటను కొడుకు గురించి చెప్పలేదు. అలాగే తానూ భర్తకు ఎదురుమాట్లాడకుండా ఒక్కతే నలిగి పోయింది సోమిదమ్మ.

సత్పుత్రజనయిత్రి! సాధ్వి! సూనృత భాషినీ! దేవి! అని వ్యంగ్యంగా తిట్టుంచుకున్నది. భర్తచే నిర్భాగ్యురాలా నీవే కొడుకును పాడుచేశావన్న నిందను కూడా భరించింది. చివరకు భర్తచే విడువబడింది. తర్వాత సోమిదమ్మ ఏమయ్యిందో తెలియకుండా అర్థాంతరంగా ఆమె పాత్ర ముగిసింది. సోమిదమ్మకు ఈ కథలో కనీసం పేరు కూడా లేదు. పాత్ర ఉన్నంతసేపూ కేవలం కొడుకు మీద ధ్యాస ఉన్న తల్లిగానే కనపడింది తప్పా భర్తను మోసం చేసే భార్యగా మాత్రం కాదు. కాబట్టి సోమిదమ్మ పతివ్రత మరియు మాతృత్వపూర్ణావతారగా, లౌకికగా మనకు దర్శన మిస్తున్నది.

ఉపయుక్త గ్రంథాలు :

1. కాశీఖండము - శ్రీనాథుడు - మల్లంపల్లి శరభేశ్వరశర్మ వ్యాఖ్యానం - పోట్టి శ్రీరాములు తెలుగు విశ్వవిద్యాలయం - హైదరాబాద్, 2018.
2. పద్య కవితా పరిచయం - ఆచార్య బేతవోలు రామబ్రహ్మం - అజోవిభొ కందాళం ఫౌండేషన్, హైదరాబాద్ - 2013.

BHAVAVEENA
Vol. 18, Issue. 11, November 2021
ISSN No. : 2456-4702 - RNI No. APTEL/2003/12253
భావ వీణ
UGC CARE List Group - 1 Journal
under Arts and Humanities Category

పాపినేని కవితాకలానికి పూసిన పువ్వు – "రజనీ గంధ"

– పంపోతు నాగేశ్వరరావు, పరిశోధక విద్యార్థి, తెలుగుశాఖ, ఆంధ్ర విశ్వకళాపరిషత్, విశాఖపట్నం.

కవిత్వం కవి హృదయ భావనకు అక్షరరూపం. ఆ అక్షరాలలో కవి యొక్క భావనాశక్తి ఉంటుంది. అదియే కవి హృదయాన్ని కదిలించి కలం ద్వారా బహిర ప్రపంచం లోకి అడుగుపెట్టి కవి భావాన్ని పాఠకులకు తెలియ జేస్తుంది. తనకు ఎదురైన సంఘటనలకు గాని, సమాజంలో విజృంభిస్తున్న విష సంస్కృతిని, చూసి గాని కవి హృదయ కోవెలలో తీవ్రమైన నిరాశా, నిస్పృహలకు లోనౌతాడు. సంఘటనలకు కవి హృదయం బాధించబడి కవితాధార అశ్రువై కలంలోకి చొరబడి అక్షరరూపం పొందుతుంది. ఎందుకంటే సమాజంలోని కృత్రిమమైన మానవ సంబంధాల వాస్తవ జీవితాన్ని కవి దర్శింప జేస్తాడు. అందుకే ప్రముఖ ఆంగ్లమహాకవి 'టెన్నిసన్' "కవిత్వానికి ప్రమాణం వాస్తవం" (Truth is its (Poetry's) own testimony) అన్న కవి మాటలు అక్షర సత్యాలు.

విచ్ఛిన్నమవుతున్న మానవ సంబంధాల ప్రతిరూపమే "రజనీగంధ". ఆధునిక తెలుగు సాహిత్యంలో కథను, విమర్శను, కవిత్వాన్ని ఏకాస్తంతో నిర్మించిన కవితా ప్రేమికుడు, సాహితీ త్రిముకుడు డాక్టర్ పాపినేని శివ శంకర్. రజనీగంధ కవితా సంపుటిని 2013లో ప్రచురిం చారు. అంతకుముందు నాలుగు కవితా సంపుటాలను వెలువరించారు. అవి 1) స్తబ్ధత - చలనం (1984) 2) ఒక సారాంశం కోసం (1990). 3) ఆకుపచ్చని లోకంలో (1998) 4) ఒక ఖడ్గం - ఒక పుష్పం (2004). రజనీగంధ అనునది 50 కవితల పుష్పమాలిక. అవి ఒకే దారానికి అల్లిన పూదండలాంటివి. వ్యాసపరిధిని దృష్టిలో ఉంచు కుని రజనీగంధలోని కవితా సుగంధాన్ని ఆస్వాదిద్దాం.

రజనీగంధ ఒక్కసారిగా వికసించిన కుసుమం కాదు. కవి ఇదివరకు తనలో తాను అనుభవిస్తున్న అంతర్మథ నమే ఈ కవితా సంపుటి సారాంశం. ఆ కవినిర్వేదం 'రజనీ గంధ కవితాసంపుటిలో అడుగడుగునా దర్శనమిస్తుంది.

రజనగంధ అను కవితలో...

"రజనీ నీలమోహన రూపానికి
రాగాలద్దే రేరాణులంటే యిష్టం
పూలకు తల్లి ఒడి అయినందుకే పులకరిస్తుంది నేల
కల్మష లోకాన్ని కాస్త నిర్మలం చేసేందుకే
ఆ రెక్కల దేవకన్యలు దిగి వచ్చాయి."

(రజనీ గంధ పుట సంఖ్య -9)

అని కవి పైకవితలో భావసౌందర్యాన్ని ఆవిష్కరించే విధంగా పాఠకుని మనసును ఒక సుందరమైన ఉద్యాన వనంలో విహరిస్తున్న అనుభూతిని కలిగేలా చేస్తుంది. కవిత్వానికి ప్రధాన ప్రయోజనం అనుభూతి. ఈ కవితా పంక్తులు చదవగానే దారంటా పూలచెట్లు, రజనీ నీల మోహన రూపానికి రాగాలద్దే రేరాణులు అంటే రాత్రిపూట సువాసనలీనే పువ్వు రజనీగంధ. దీనిని కవితా వాహికగా చేసుకుని మనుషులలో అస్పష్టమవుతున్న, అస్వచ్ఛ మవుతున్న కల్మష లోకాన్ని జాగృతి చేసేందుకు ఆ రెక్కలు దేవకన్యలు దిగి వచ్చాయని కవి భావన ఒక విధంగా చెప్పాలంటే కవి అంతర్మధన భావమంత్ర జాలమే ఇది.

'అన్వేషి' అను కవితలో ఇలా అంటాడు.

"ఇల్లులకుతూ ఒక ఈగ
తన పేరు మర్చిపోయింది
పేరు మర్చిపోవటానికి ఈగే కానక్కర్లేదు
మీతో మాట్లాడే ఈ మనిషైనా కావచ్చు
ఎప్పుడూ మతిమరుపేనాయె!
నన్నెప్పుడూ మర్చిపోని ప్రేయసి గదా మతిమరుపు!"

(రజనీగంధ పుట సంఖ్య 11)

అని అన్వేషణ కవికి ఉండవలసిన ప్రాథమిక లక్షణం అని చెపుతాడు కవి. మతిమరుపును ప్రేయసితో పోల్చడం చాలా చమత్కార వ్యంగ్య భావన. మనిషికి ప్రాధాన్యత

ఇవ్వకుండా వారి యొక్క బిరుదు విషయాలకై ప్రాముఖ్యతను ఆపాదించడం. ప్రాపంచిక విశేష జ్ఞానాలెన్నో గుర్తుపెట్టుకున్న వ్యక్తి చివరకు తన పేరు మర్చిపోవడం చాలా చిత్రంగా ఉందని కవి ఊహ.

"జీవితమంతా
నా అసలు పేరేదో తెలుసుకోవడానికే
తన్నుకులాడాను
నిజానికి ఎవరి పేరు వారు గుర్తించటమే జీవితం"
(రజనీ గంథ పుట సంఖ్య 12)

అంటూ ఒక తాత్త్విక చింతనను మనముందుంచుతాడు, అది ఒక అన్వేషి ఆలోచనకు ప్రాణరేఖ ఆ అన్వేషి శివశంకర్. శివశంకర్ గారి కవిత్వానికి ప్రధాన మూల బిందువు మనిషి. సమాజంలో మనిషిని గుర్తించక వారి యొక్క తల్లిదండ్రుల వరుసగానో, బంధువుల వరుసగానో రకరకాల సంబోధనలతో పిలుస్తారు. అలాంటి సంబోధన నిరర్థదాయకమని, హోదాకాకుండా వ్యక్తికి ప్రాధాన్యత నివ్వాలని నిజానికి ఎవరి పేరు వారు గుర్తించడమే జీవితమనే" కఠోరసత్యాన్ని మనకందించాడు.

చెప్పులు పోగొట్టుకోవడం సాధారణమైన విషయం. అటువంటి దానికి అనుభవాన్ని చేర్చి అసాధారణంగా చెప్పడంలోనే కవి యొక్క శిల్పం / నేర్పు ఉంటుంది. ఆ విధమైన శిల్ప నైపుణ్యాన్ని సాధించిన కవి శివశంకర్.

'చెప్పులు మీద' అను కవితలోని పంక్తులు పాఠకుడిని ఆలోచించేటట్టు చేస్తాయి ఈ క్రింది కవితలో.

"ఎవరితోనూ చెప్పుకునే సంగతి కాదు గాని
చెప్పులు పోగొట్టుకున్నాను...
అంటూ ప్రారంభించి
"పోగొట్టుకోవడం వెతుక్కోవడం అనేవి
రెండు ప్రాథమిక పదాలు"
"వాస్తవంగా పోగొట్టుకొన్నది మర్చిపోయి
దేని గురించో శోకిస్తున్నారు
కిరీటాలు, సింహాసనాలు సాధించి
అవెప్పుడు కనుమరుగవుతాయోనని కుములుతున్నారు"..
"ఏదీ ఎప్పుడు పోగొట్టుకోని వాడెవడైనా ఉంటే
వాడు ఎప్పుడూ ఏదీ లేనివాడై ఉంటాడు
ఎప్పుడూ ఏదీ వెతుక్కోనివాడు
తప్పకుండా గుడ్డివాడై ఉంటాడు
మరణం లేని ఇంటి నుంచి గుప్పెడు ఆవాలు తేలేనట్టు"
ఏదీ పోగొట్టుకోని వాణ్ణి నువ్వెప్పటికీ చూడలేవు."
(రజనీ గంథ - పుట సంఖ్య 24-25)

అని కవి తనలోని తాత్త్వికుణ్ణి. అన్వేషకుడిని, ప్రేమికుడిని, సౌందర్య ఉపాసను తెలియజేసాడు. ఇక్కడ పోగొట్టుకోవడం అనునది నిత్యం. రాజులు రాజ్యాలను జయించి కిరీటదారులై పాలన చేస్తారు. రాజకీయ నాయకులు ఎన్నికల్లో విజయం పొంది సింహాసనం అధిష్టించి, దానిని కాపాడుకోవడానికే విశ్వప్రయత్నాలు చేస్తారు. వాటిని ఎప్పుడు కోల్పోతామో అని భాదపడుతుంటారు. మానవ జీవిత ప్రస్థానంలో ప్రతి మనిషి కూడా ఏదో ఒక సందర్భంలో పోగొట్టుకోకుండా ఉండడని, ఎప్పుడూ దేని గూర్చి శోధన చెయ్యనివాడు తప్పకుండా గుడ్డివాడై ఉంటాడని కవి దృక్పథం. మనిషి జన్మించిన తర్వాత మరణం తథ్యం. దాని నుండి పారిపోవడం నిష్ఫలం. అదే విధంగా తన జీవిత పర్యంతంలో దేనిని పోగొట్టుకోని వాడిని వెతకడం నిష్ఫలమని కవిగారు చెప్పారు.

అదే విధంగా 'ఎందుకు' అనే కవితలో...

"ఎందుకు ఊరికే కన్నీళ్లొస్తాయి?
కాలికింద చీమ నలిగినందుకు
ఎగిరే తూనీగ రెక్క విరిగినందుకు
ఎందుకు విచారిస్తావు?"
(రజనీ గంధ - పుట సంఖ్య 106)

అంటూ పై కవిత జీవకారుణ్యమైన ఆత్మ భావనను మనముందు సాక్షాత్కరించడం గమనించవచ్చు.

"ఎవరిదో ఆరుగాలం చెమట పంట వరద నీట మునిగితే
ఎందుకు తల్లడిల్లుతావు?
ఏ లేత మొగ్గని పురుష పాదాలు తొక్కినా,
ఎందుకు కదిలిపోతావు?
ఎక్కడ మారణగానం విన్పించినా కంపిస్తావెందుకు?"
(రజనీ గంధ - పుట సంఖ్య 106)

అంటూ తనకుతానే ప్రశ్నలు వేసుకున్న తాత్త్వికుడిగా మనం పాపినేనివారిని చూడవచ్చు. ప్రతికవితలో, పదంలో కూడా కవి హృదయ స్పందన కొట్టొచ్చినట్లు కనపడు తుంది. అనుభవాలను రాసిందే అసలైన కవిత్వం. అలా రాసిన కవిత్వంలో కవి హృదయ వేదనా చప్పుడు విన పడుతుంది. దానిని పాఠకుడు ఆస్వాదించి కవి హృదయంతో తాదాత్మ్యం చెందుతాడు. ఇంకా

'ఏ లేత మొగ్గని పురుష పాదాలు తొక్కినా" అన్నది మనిషి యొక్క విజ్ఞానం అజ్ఞానపు ఎడారుల్లో ఉండే ఇసుక వంటిది. ఎడారిలో ఇసుకు విలువ ఉండదు. అదే విధంగా మనిషి నైతిక విలువలు మరచిపోయి ఒక మృగంలా కల్మషం లేని పసిపిల్లలను దారుణంగా అత్యాచారం చేసి చంపేస్తున్న విషమ సంస్కృతిలో ఉన్నామని హృదయ వేదనను ఎంతో వివరంగా చెప్పారు.

"ఆయుధ పాఠశాల" కవితలో

"ఒక చావు చుట్టూ అనేక మరణాలుంటాయి
ఒక్క కన్నీటి బొట్టులోనే సముద్రాలు ఘోషిస్తాయి
ఇరవయ్యారో ఇంకొక్కటో, ఊపిరాగిన దేహాల్ని లెక్కించగలరు గాని
రాలిన చిగురాకులెన్ని? కూలిన నెలవంకలెన్ని?
చిదిమితే పాలుగారే పనితలపులెన్ని?'
తలపులు హత్తుకొన్న తల్లుల ఆగిన గుండె చప్పుడులెన్ని?
ఎవరు లెక్కించగలరు."
(రజనీగంధ - పుట సంఖ్య 93)

అంటూ సమాజంపై ప్రశ్నల బాణాలను వేస్తూ సమాజపు విపరీతపు పోకడలను కవిత ద్వారా తెలియ జేస్తూ అమెరికాలో కనెక్టికట్ స్కూల్లో ఒక కుర్రాడు 26 మంది చిన్నారులను కాల్చేసిన దృశ్యాలను చూస్తూ కవి హృదయం చలించి వచ్చిన కవితాధార 'ఆయుధ పాఠ శాల' తెలిసి తెలియని చిరు మెదళ్ళల్లో ఆయుధగానం పవళించడం ఏమిటి? పాఠశాల అనునది చదువుకి నిలయం. కానీ ఆయుధాలకు నిలయమైంది. తుపాకీ నిత్యవస్తువైంది. అది జడ పదార్థం. దానికి ప్రేమ ఆప్యాయతలు తెలియవు. కళ్ళముందే నేలకొరిగిన తన పసిబిడ్డను చూసి ఏడ్చే తల్లి హృదయ స్పందనను కొలవడం తెలియదు. దానికి తెలిసిందల్లా ఒకటే ఒకే సారి అటు ప్రత్యర్థిని ఇటు స్వీయాత్మని ధ్వంసం చేస్తుంది అని పై కవిత ద్వారా కవి తెల్పారు.

"జన సంఖ్యతో ఆయుధాలు పోటీపడటం
ఆయుధమే వ్యాపారం కావడమేమిటి"
(రజనీగంధ - పుట సంఖ్య 94)

అంటూ జనాభా సంఖ్యకు అనుగుణంగా ఆయుధాలు పోటీపడటం ఇందులో కవి మనముందుం చారు. ప్రజల నిత్యం ఉపయోగించే వస్తువుల్లో ఆయుధం కూడా ఒక ప్రాథమిక వనరుగా 'తుపాకిని' కవి వర్ణించారు. ఆయుధం లేని, కవచం అక్కరలేని విశాల స్వేచ్ఛా ప్రపంచం కావాలని, పాఠశాలలు చదువుల సరస్వతికి నిలయమై ఉండాలి కానీ ఆయుధాలకు నివాసం కాదని పై కవిత ద్వారా అర్థం చేసుకోవచ్చు.

ప్రాచీన తెలుగు సాహిత్యంలో ఆటలకు మంచి ప్రాముఖ్యత ఉంది. మానసిక ప్రశాంతతకు ఆటలు నిలయమై ఉంటాయి. చాలామంది కవులు కూడా తమ కావ్యాలలో ఆటల ప్రస్తావనలు చేసియున్నారు. ఆధునిక యుగంలో బాగా పరివ్యాప్తమైన క్రికెట్ గురించి పాపినేని శివశంకర్‌గారు 'క్రికీడ' అనే కవితను రాసారు. ఆ కవితలో...

"ముత్యం మూడు పుల్లలు, ఆపైన రెండు అడ్డు
పుల్లనే
ఇవాళ దేశం వెన్నుముక అయినందుకు
క్రీడానంద కందళిత హృదయార విందాలతో
మిత్రమా
కాసేపు ఉబ్బి తబ్బిబ్బవుదామా"

(రజనీగంధ - పుట సంఖ్య 95)

అంటూ కవితను ప్రారంభించారు కవి. ఇందులో ముఖ్యంగా పరాయి దేశంలో ప్రవర్తితమానవుతున్న క్రికీడను ఆస్వాదించి మనప్రాచీన తెలుగువారి ఆటలను కనుమరుగవుతున్న విధానాన్ని ఈ పంక్తులు ద్వారా తెలియజేసారు. ఇందులో కొంత వ్యంగ్యధోరణి కూడా కనపడుతుంది. పరాయి పాలన భారతదేశం ఏ విధంగా బ్రిటీష్ వారి అధికార వర్గాల క్రింద నలిగిపోయిందో అదే విధంగా పరాయి ఆట (క్రికెట్) వ్యామోహంలో మాతృ ఆటలు కనుమరుగవుతున్నాయని, ఇంకా కవి మాటల్లో

"బిళ్ళంగోడుకు తక్కువైతేనేం
పిచ్చిబంతి కిక్కువైనందుకు
సొంతింటి ఆటల్ని క్లీన్ బౌల్డ్ చేసిన
పరాయి మాయ సౌందర్యానికి
కాసేపు పరవశించి పోదామా"

(రజనీగంధ - పుట సంఖ్య 96)

అన్యదేశాల క్రీడలను స్వాగతించి సొంతింటి ఆటలను పాతాళంలోకి చేర్చడం సరికాదని కవి భావన. బిళ్ళంగోడు అనునది జానపదులకు ఇష్టమైన ఆట. దీనికి గిల్లదండ, దండుగలి, చిర్రాగోనె, చిల్లగొడె అని నామాంతరము కలదు. జానెడు కట్టెపుల్లలను మూరెడు కట్టెలతో కొట్టే ఈ ఆట క్రికెట్‌ను పోలి ఉంటుంది. ఈ బిళ్ళంగాడి ఆటను 'ఘటికా ఖేలనం' అన్నాడు బుద్ధఘోషుడు. ఘటిక అంటే చిన్న కర్ర పుల్లను పెద్దకర్రతో కొట్టడం. ఈ ఆటల గూర్చి రేఖామాత్రంగా ఆంధ్రుల సాంఘిక చరిత్రలో సురవరం ప్రతాపరెడ్డిగారు తెల్పినారు. కవి సొంతింటి ఆటలను నిర్లక్ష్యం చెయ్యరాదని, వాటి ఉనికిని తర్వాత తరాలకు అందించడం ద్వారా నాలుగు కాలాలు పాటు అవి మనుగడలో ఉంటాయని ఈ కవిత ద్వారా చెప్పాడు. సొంతింటి ఆటలు కన్నతల్లిలాంటిది. పరాయి ఆటలు సవతి తల్లి లాంటివి.

ఈ విధంగా పాపినేనిశివశంకర్ కవితల్లోని అంతస్సారాన్ని దర్శించవచ్చును. ఒక విధంగా చెప్పాలంటే రజనీ గంధ కవితా సంపుటి దేవదారు వృక్షం వంటిది. ఆ వృక్షం నుంచి వెదజల్లే సువాసనలే అందులోని కవితలు. కవికి ఉండాల్సింది 'నయనం కాదు దర్శనమే ప్రధానం' అని చాటగలిగిన తాత్త్విక ప్రేమికుడు కవిత్వం ఎలా ఉండాలి అంటే "ధిక్కరించకపోతే దిక్కులు దద్దరిల్లేటట్టు పొలికేక బెట్టకపోతే అది కవిత్వమెట్లా అవుతుందని చెప్పిన కవితాశిల్పి, అదే సమయంలో "కవిత్వానికి కన్నీరే బలహీనత' అనగలిగిన కరుణా హృదయుడు. పాపినేని శివశంకర్ రజనీ గంధలో వాడిన ఒక్కొక్క కవితా వాక్యం ఆధునిక కవిత్వానికి మార్గ్నాకర్టా' వంటివి. ఇలాంటి కవిత వాక్యాలు మనం శ్రీశ్రీ కవిత్వంలో చూడవచ్చు. నాగభైరవ కోటేశ్వర రావు గారి మాటల్లో చెప్పాలంటే "పాపినేని శ్రీశ్రీ తరువాత శ్రీశ్రీ అంతటి ప్రతిభావంతుడు. దురదృష్టం ఏమంటే ప్రచారం చేసే మిత్రబృందం శ్రీశ్రీలా శివశంకర్‌కి లేరు" అనునది యదార్థమైన సత్యం.

సారాంశం :

పాపినేని శివశంకర్ కవిత్వంలో ఎత్తుగడ చాలా తేలికగా, సులభంగా ఉండి రానురానూ ఒక బరువైన జీవిత సత్యాన్ని, జీవిత మూలాలకు అనుసంధానం చేసేలా ఉంటుంది. పోగొట్టుకోవడం గూర్చి రాస్తూ, ముందుగా తన చెప్పులు పోయిన వైనంతో ప్రారంభించి, చివరికి మనుషులు ఆత్మలను (మానవత్వం) పోగొట్టు కొంటున్న స్తితిని "చెప్పులు" కవితలో వర్ణించారు. 'ఆయుధ పాఠశాల' కవితలో పిల్లల పక్కలో ఉండాల్సినవి పుస్తకాలని, ఆయుధాలు పవళించడమేమిటని ప్రశ్నిస్తాడు. పరాయిదేశ ఆటల వ్యామోహంలో కను మరుగవుతున్న తెలుగువారి జానపద క్రీడలను "క్రికీడ"

అను కవితలో దర్శింపజేశారు. జీవితంలో ఎదురైన అను భవాలకే అక్షరరూపం ఇచ్చానని, విలువల్ని, విధి విధాలను గుర్తు చేసేది కవిత్వమనీ, తాను కవిత్వం కానప్పుడు మరణిస్తానని ప్రకటించిన తాత్త్విక కవితాశిల్పి పాపినేని శివశంకర్. అందుకే ఇలాంటి దిరిసెన పువ్వుల కవితా సంపుటికి (రజనీగంధ) 2016 సంవత్సరానికి గాను కేంద్ర సాహిత్య అకాడమీ పురస్కారం లభించింది. ఇది పాపినేని కవితా కన్యకు జరిగిన పట్టాభిషేకం, అందుకే సి.నారాయణరెడ్డిగారు "శివశంకర్ మేధావి కవి. అతడు ఏమి చెపుతాడా అని ఇవాళ తెలుగు సాహిత్యరంగం ఎదురు చూస్తూ ఉంది" అన్న మాటలు అపూర్వమైనవి.

ఆధునికాంధ్ర సాహితీ జగత్తుకు రజనీగంధ ధ్రువతార.

ఆధార గ్రంథాలు :

1) రజనీగంధ - పాపినేని శివశంకర్
2) అన్వేషణ - పాపినేని సాహిత్యానుశీలన - బండ్ల మాధవరావు (సంపాదకులు)
3) ఆంధ్రుల సాంఘిక చరిత్ర - సురవరం ప్రతాపరెడ్డి
4) పాపినేనిపై ప్రముఖులు అభిప్రాయాలు
5) అంతర్జాల కథనాలు

ఆంధ్రమహాభాగవతంలో షడ్దర్శనాంశాలు

- పతివాడ ధనంజయరావు

తెలుగులో తనకంటూ ఒక ప్రత్యేకత సాధించుకున్న గ్రంథం పోతన భాగవతం. ఈ నాటికీ తెలుగునాట భాగవత పద్యాలు వినియోగిస్తున్నారంటే అది పోతన గొప్పతనమే తప్ప మరొకటికాదు. పోతన తన పద్యాలలో అంతుచిక్కని మాధుర్యంతో పాటు గహనమైన తాత్త్వికతను కూడా ఇమిడ్చాడు. పోతన తన భాగవతంలో చాల చోట్ల దర్శనాంశాలను అన్యాపదేశంగా చెప్పాడు. ఇదంతా వ్యాసులవారి గొప్పతనం అనుకుంటే అది పొరపాటే అవుతుంది. చాల సందర్భాలలో పోతన వ్యాసుడు చెప్పిన విషయాలను పెంచి రాసాడు. తన భాగవతంలో వేదాల సారాన్ని ఇమిడ్చే ప్రయత్నం చేసాడు. అందుకే నిగమకల్పతరోర్గలితంఫలం అన్న పదం వ్యాస భాగవతం కన్న పోతన భాగవతానికే ఎక్కువ సరిపోతుం దంటారు ఆచార్య జి.వి సుబ్రహ్మణ్యం. భాగవతాంశాలు వేదంతో ఇలా ఏకీభవిస్తున్నాయి.

వేదము - భాగవతము :

వేదాలు, వేదాంగాలు, ఉపనిషత్తులు మొదలైన గ్రంథాలను ప్రాచీనమైన వాటిగాను, భాగవాతాన్ని అర్వాచీనగ్రంథంగాను లోకంలో భావిస్తున్నారు. కొంచెం జాగ్రత్తగా పరిశీలిస్తే వేదం ఏ విషయాలను చెపుతున్నదో భాగవతం అదే విషయాలను చెపుతున్నది. భాగవతంలో చెప్పబడిన నవవిధ భక్తిమార్గాలు వేదమునందిలా చెప్పబడ్డవి.

1. శ్రవణం - భద్రం శ్లోకం శ్రూయాసం - అథర్వ 16-2
2. కీర్తనం - విష్ణోర్నుకం వీర్యాణి ప్రోవోచమ్ - ఋగ్వేద 1-24-1
3. స్మరణం - మనామహే చారు దేశ్యనామ - ఋగ్వేద 1-514-1
4. పాదసేవనం - జుషాణ ఇంద్ర సప్తభిన్న ఆగహి - ఋగ్వేద 8-‘13-13
5. అర్చనం - అర్చాచక్రాయ శాకినే - ఋగ్వేద 1-54-2
6. వందనం - వందామహే త్వా - ఋగ్వేద 3-8-9
7. దాస్యం - వైశ్వానరస్య సమతౌ శ్యామ - ఋగ్వేద 3-8-9
8. సఖ్యం - మరుత్వంత్వం సఖ్యాయ హవామహే - ఋగ్వేద 1-101-6
9. ఆత్మనివేదనం- భర్గో దేవస్య ధీమహి - ఋగ్వేద 3-62-10

పై విధంగా భాగవతం వేదంతో ఏకీభవిస్తున్నది. కాబట్టి భాగవతం పూర్వమీమాంస దర్శన సంబంధమైనది. భాగవతంలోని తృతీయస్కంధంలో సాంఖ్యదర్శనకర్తయిన కపిలమహర్షి ద్వార భక్తియోగం ఇలా చెప్పబడింది. ఇలా చెప్పబడింది.

“తామస రాజస సాత్త్విక భేదములంభక్తి ద్రివిధంబై యుండు. అందు దామస భక్తి ప్రకారం బెట్టిదనిన” భా - 953

“సతత హింసాతిదంభ మాత్సర్య రోష
తపములన్ఉ జేయుచును భేదర్శి యగుచు
బరగ నాయందు గావించు భక్తిదలప
దామసం బనదగు వాడు తామసుండు”భా 2-954

“ఘన విషయ ప్రావీణ్యము
లను సుమహైశ్వర్యయశములను బూజార్య
ర్హుని నను వర్ధి భుజించుట
చను రాజస యోగమన రాజన్య వీధి” భా 955

"మనుసుత మద్గుణ శ్రవణమాత్ర లభియించినయట్టి భక్తి చే
ననఘుడ సర్వశోభన గుణాశ్రయుంబరమేశ్వరుండవై
తనరివ నన్ను జెందిన యుదాత్తమనోగతు
లవ్యయంబులై
జన హితకారియై వెగడ సాత్వికయోగమనంగ
జొప్పడున్" భా2- 956

ఈ మూడు పద్యాలలోను సత్వరజస్తమో భక్తులు చెప్పబడ్డాయి. ఇవి మొదట మూడు రకాల గుణాలు. తర్వాత ఇవి భక్తి యోగంలో త్రివిధభక్తులుగా చెప్పబడ్డాయి. ఇవి కపిల సాంఖ్యంలో చెప్పబడ్డాయి.

పోతన భాగవతం - యోగం :

పోతన గారు తన భాగవతంలో యోగదర్శనానికి సంబంధించిన ధ్యానాన్ని ఇలా ప్రస్తావించారు.

"విమలమై పైశుద్ధమై తగు మనో విజ్ఞాన తత్త్వప్రబో
ధ మతిన్ నిల్పి, తదీయమూర్తి విభవధ్యానంబు
గావించి చి
త్తము సర్వాంగ విమర్శన క్రియలకుం దార్కొల్పి
ప్రత్యంగమున్
సుమహాధ్యానము చేయగా వలయుబోశుద్ధాంతరం
గంబున్" భా 2-927

ఇక్కడ చెప్పబడిన ధ్యానం పతంజలి యోగదర్శనానికి సంబంధించింది. పతంజలి తన యోగదర్శనంలో ధ్యానాన్ని ఇలా ప్రస్తావించారు.

"యథాభిమత ధ్యానా ద్వాః" పా 2-39

యోగి తనకభిమతమైన ఏదైనా విషయాన్ని ధ్యానించడం వల్ల స్థిరచిత్తత ఏర్పడుతుందని దీని భావం. ఇలా ధ్యానించే యోగి చిత్తానికి పరమాణువు మొదలుకొని, అనంతత్వం వరకూ అన్ని వశమై ఉంటాయని తర్వాతి సూత్రంలో పతంజలి చెప్పారు. పోతన గజేంద్రమోక్షం లోని ఈ క్రింది పద్యంలో హఠయోగాన్ని ఇలా చెప్పారు.

"పాదద్వంద్వము నేల మోపి పవనున్ బంధించి
పంచేంద్రియో
న్మాదంబు బరిమార్చి బుద్ధిలతకున్ మారాకు హత్తించి ని
షే?ద బ్రహ్మ పదావలంబన రతిన్ క్రీడించు
యోగీంద్రు మ
ర్యాదన్ నక్రము విక్రమించె కరి పాదాక్రాంత
నిర్వక్రమై" భా 2 -65

ఇక్కడ కవి మొసలిని హఠయోగము సాధన చేస్తున్న సాధకునితో పోల్చాడు. హఠయోగమనగా గంభీతమైన ధ్యానస్థితి. సాధకుడు సాధన చేసేటపుడు అతని మనసు పలు రకాల ఆలోచనలకు గురవుతుంది. అయిన దానిని బలవంతంగా తీసుకువచ్చి సాధనలో నిమగ్నం చేయించడమే హఠయోగం. ఇక్కడ మొసలి హఠయోగి వల్ల తన బలాన్ని మనస్సును అంతటినీ ఏనుగు శరీరం మీద నిమగ్నం చేసి ఉంచిందని చెప్పడం కవి ఉద్దేశ్యం. తర్వాతి పద్యంలో కవి యోగదర్శనంలో ప్రధానమైన చక్రాలను, పృథుమహారాజు సాధనను ఇలా చెప్పాడు.

"కోరి మడమలచే గుదపీడనము సేసి పూని
ముక్తాసనాసీనుడగుచు
దనరు మూలాధారమున నుండి వాయువు నొయ్యన
వెగయించి యొనర నాభి
కలితంబు గావించి క్రమమున హృద్వత్ప కంఠ శిరః
కోష్ఠకముల జేర్చి
కైకొని మూర్ధభాగములకు నెగయించి ప్రాణముల్
విడిచి యాపవను బవను

నందు నాకాశ మాకాశమందు దేజ
మందు దేజంబు ముదకంబునందుముదక
మర్ధి గాయంబు మేదినియందుగలిపె
బూనివాని యథోచిత స్థానములన్" భా 4-653

దీనినే కుండలినీయోగమని కూడా అంటారు. యోగశాస్త్రం ప్రకారం మానవశరీరమునందు మూలాధార, స్వాధిష్టాన, మణిపూరక, అనాహత, విశుద్ధ, ఆజ్ఞ అనే ఆరు చక్రములన్నవి. కుండలినీ అనగా పాము. ఇది ఒక శక్తి. ఇది మూలాధార చక్రమునందు మూడున్నర

చుట్టలు చుట్టుకొని నిద్రాణమై ఉంటుంది. మానవుడు సాధన ద్వార ఆ శక్తిని జాగృతం చేయాలి. తర్వాత ఒక్కొక్క చక్రాన్ని దాని ద్వార భేదింప చేయాలి. ఒక్కోచక్రమును భేదించునపుడు ఒకో రకమైన సిద్ధులు కలుగుతాయి. సాధకుడు సిద్ధులకు పొంగకుండా సాధన కొనసాగించాలి. కుండలిని ఆరు చక్రములను భేదించి సహస్రారంలో ఉన్న పరమాత్మలో ఐక్యం అవుతుంది. అపుడు సహస్రారం నుండు అమృతవృష్టి కురుస్తుంది. దీని కారణంగా యోగి యొక్క 72000 నాడులు ఈ వృష్టిలో తడుస్తాయి. యోగి పరమాత్మస్వరూపుడవుతాడు. ఇదియే కుండలినీ యోగమనబడుతున్నది. తర్వాతి వచనంలో అభ్యాస వైరాగ్యాలు ఇలా చెప్పబడ్డాయి.

"జ్ఞానవైరాగ్యంబులచేత బ్రహ్మనిష్టుండై మాయోపాధిం బాసి ముక్తుండయ్యనని చెప్పి వెండియు ఇట్లనియె" భా 654

పృథమహారాజు తన శరీరంలోని పంచభూతాలను తమతమస్థానాలలో పునఃప్రతిష్టించి, మహత్తత్వాన్ని ప్రకృతిలో జ్ఞాబ్నవైరాగ్యాల చేత కలిపివేశాడని భావం. జ్ఞానవైరాగ్యాలు మనసును సాధించడానికి ఉపకరిస్తాయని పతంజలి తన యోగశాస్త్రంలో చెప్పాడు.ఇక్కడ కవి ప్రయోగించిన వైరాగ్యం వేదాంత సంబంధమైనది. క్లేశములలో ఒకటిగా చెప్పబడిన రాగము లేకుండడమే వైరాగ్యం. వైరాగ్యం సామాన్యం, ప్రచండం,స్మశానం అని మూడు రకాలు. ఇందులో ప్రచండ వైరాగ్యం ప్రముఖమైనది. ఇదే పృథుమహారాజుకు కలిగినది.

సాంఖ్యదర్శనం :

భాగవతంలో గీతాచార్యుడు ఉద్ధాలకుని ఉద్ధరించాలని చేసిన బోధ సాంఖ్యదర్శనం. ఈ దర్శనమునకు యోగమునకు మధ్య అభేదము. అయితే సాంఖ్యము నిరీశ్వరము. యోగము సేశ్వరము (ఈశ్వరప్రణిధానాత్). ఈ సాంఖ్యమత విషయము గీతలోకూడ చెప్పబడినది. భాగవతంలో ఏకాదశ స్కంధంలో ఉద్ధాలకుడు భగవంతుని ఇలా ప్రశ్నించాడు.

"ధ్యానంబేక్రియ నిలుచును?
ధ్యానంబేరీతి దగు? నుదాత్త చరిత్రా!
ధ్యానప్రకారమంత య
మానంబుగ జెప్పుమయ్య యుర్వీరమణా!"

భా 11-104

ఈ ప్రశ్నను, దాని వెనుక ఉన్న ఆంతర్యాన్ని గమనించిన భగవంతుడు అతనికి ఈ విధంగా సమాధానమిచ్చాడు.

"అని యడిగిన నయ్యాదవేంద్రుండిట్లని పలుకం దొడంగె దారు మధ్యభాగంబున నవలంబు సూక్ష్మరూపంబున వర్తించు చందంబున నందంబై సకల శరీరులయందు నచ్ఛేద్యుండు, నదాహ్యుండు నశోష్యుండు నైనజీవుండు వశించియుండునని హరికి నుద్ధవుండిట్లనియె. సనకసనందనాది యోగీంద్రులకు యోగమార్గంబేరీతి నానతిచ్చితి. నది యే విధం? బానతీయవే? యని యభ్యర్థించిన నతండిట్లనియె. వారలు చతుర్ముఖు నడిగిన నతండు "నేనును దెలియ నేర" ననిన వారలు విస్మయంబందు చుండ నే నా సమయంబున హంసస్వరూపుడనై వారలకెరిగించిన తెరుంగు వినిమి: పంచేంద్రియంబులకు దృష్టంబయిన పదార్థంబ నిత్యంబు.నిత్యదృష్టి బ్రహ్మంబని తెలియవలెను. దేహి కర్మార్జిత దేహుండై సంసారమమతల నిరశించి నిశ్చల జ్ఞాన యుక్తుండై మత్పద ప్రాప్తుండగు. స్వప్న లబ్ధ పదార్థంబు నిజంబుగాని క్రియ కర్మానుభవ పర్యంతంబు కళేబరంబు వర్తించునని సాంఖ్య యోగంబున సనకాదుల కెరింగించిన విని బ్రహ్మమొదలైన దేవతలెరింగిరి. వారి వలన భూలోకంబున బ్రసిద్ధంబయ్యె." భా 11-105

ఇందు సాంఖ్యదర్శ నమున ప్రధాన విషయముల నదగిన ప్రకృతి, పురుషుల గురించి చెప్పబడింది. సాంఖ్యం ప్రకారం ప్రకృతి పురుషుల సంయోగం వలన మహత్తత్వం ముందావిర్భవించినది. దీని స్వరూప మధ్యవసాయము అనగా నిశ్చయము. మనుష్యుడు

ఇంద్రియాలతో శరీరాన్ని గ్రహించి, సంకల్ప వికల్పాలతో ఒక సంశయానికి వస్తాడు. ఆ నిశ్చయమే బుద్ధి. సత్వబుద్ధి వలన ధర్మం, జ్ఞానము, ఆశ్చర్యం కలుగుతాయి. తమస్సం బంధం వలన అధర్మం, అజ్ఞానం, అనైశ్వర్యం, అవైరాగ్యం కలుగుతాయి. రజస్సు వలన ఇచ్ఛద్వేషప్రయత్నాదులు కలుగుతాయి. వీటిలో సాత్వికధర్మాలు ఉపధేయాలు. తామస ధర్మాలు పరిహరణీయములు. యాగాదుల వలన కలిగిన ధర్మం స్వర్గాభ్యుదయానికి సాధనం. అష్టాంగ యోగం వలన కలిగిన ధర్మం మొక్షానికిదారి తీస్తుంది. వీటితోపాటు పాతన న్యాయదర్శనాంశాలను కూడ వాదముల సందర్భంలో ప్రస్తావించాడు. చాల చోట్ల వర్ణాశ్రమాలను, వాటి ప్రాముఖ్యతను, గృహస్థాశ్రమ అవసరాన్ని చాల చోట్ల వివరించాడు. ఈ విధంగా భాగవతంలో అనేక చోట్ల దర్శనాల తావులు కనపడతాయి.

BHAVAVEENA
Vol. 18, Issue. 11, November 2021
ISSN No. : 2456-4702 - RNI No. APTEL/2003/12253
భావ వీణ
UGC CARE List Group - 1 Journal
under Arts and Humanities Category

శ్రీ దాట్ల దేవదానం రాజు ఒక మెలకువ' – కథా పరిశీలన

- శివయ్య రొజులపాటి, పరిశోధక విద్యార్థి, ఆంధ్ర విశ్వకళా పరిషత్.

దాట్ల దేవదానం రాజు గారు పుదుచ్చేరి ప్రభుత్వం నుండి కళైమామణి, తెలుగురత్న పురస్కారాలు అందుకున్నారు. జిల్లా ఉత్తమ ఉపాధ్యాయ, రాష్ట్ర ఉత్తమ ఉపాధ్యాయ పురస్కారాలు పొందారు. వానరాని కాలం, గుండె తెరచాప, మట్టికాళ్ళు, లోపలిదీపం, నది చుట్టూ నేను, పాఠం పూర్తయ్యాక..., దోసిలిలో నది - అనే కవితా సంపుటాలు వెలువరించారు. ముద్రబల్ల, నాలుగో పాదం - అనే దీర్ఘకవితలు ప్రచురితం అయ్యాయి. వీరి కథలు దాట్ల దేవదానం రాజు కథలు, 'యానాం కథలు' శీర్షికన యానాం కథల మొదటి భాగం, 'కళ్యాణపురం' శీర్షికతో - యానాం కథలు-2వ భాగం - కథా సంపుటులుగా వెలువడ్డాయి. ఇంకా, 'సరదాగా కాసేపు' శీర్షికన రాజకీయ వ్యంగ్య కథనాలను, 'యానాం చరిత్ర' అనే చరిత్ర గ్రంథాన్ని, 'చైనా యానం' యాత్రాకథనం వెలయించారు. 'కథల గోదారి' పేరిట గోదావరి కథలను పుస్తకంగా ప్రచురించారు. కథకునిగా, కవిగా, ఉపాధ్యాయునిగా వీరి ప్రయాణం మట్టితో అనుబంధాల్ని, మనిషి భావోద్వేగాల్ని కలం బలిమితో పాఠకుల/శ్రోతల ముందు ఆవిష్కరిస్తూ సాగుతోంది.

కథా సంగ్రహం :

అక్షరం యొక్క నిత్యనూతన తత్వం, క్షరం కాని దాని శాశ్వతత్వం, అక్షరాలనే ఊపిరి స్వరాలుగా మార్చుకున్న వ్యక్తి ఆరాటం, ఈ అక్షయమైన నిధిని తరతరాలూ అనుభవించాలనే తాపత్రయంలో అందరినీ ఒప్పించలేక అక్షరాన్ని అలలపాలు చేద్దామనుకున్న క్షణంలో మేలుకొన్న జ్ఞానం, తొలగిన నిస్సత్తువ, చేకొన్న కొత్త ఉత్సాహం, దారి చూపిన గోదారి తరగల నురుగుల మెరుపు - వీటితో పాటు, ప్రతి అక్షరంలోనూ పరుచుకున్న సమకాలీన ప్రపంచపు తీరు తెన్ను, ఇవీ ఈ కథలో మనం గమనించే సత్యాలు.

కథలో రచయితే ప్రధాన పాత్ర, కథంతా స్వగతమే. కానీ, నేటి సమాజంలో అందరం చూస్తున్న, చాలా మంది అనుభవంలోకి ఈపాటికే వచ్చిన 'పాత ఒక రోత, కొత్త ఒక వింత' పాటి పరిస్థితులు ఇవి. రచయిత వృత్తి ఏదైనా గానీ, ప్రవృత్తి అక్షర రచన. ఆయన అనుభూతుల అభివ్యక్తికి అర్థ శతాబ్దపు వయస్సు. రాయడంతో పాటు, అభిరుచి కొద్దీ సేకరించిన పుస్తకాల దొంతరలు ఓ గది నిండా. అది చాలక మది నిండా, మోయలేనన్ని అనటం బాగోదు గానీ, లెక్కలేనన్ని సాహితీ సంపద తాలూకూ ఆలోచనలు. నిత్యం మేధని చిలకటం, వచ్చిన వెన్నలాంటి భావాల్ని కాగితాల మీద పేర్చడంతోనే వయసు మీరింది. ఆ తర్వాత కూడా మీరిన విషయం ఏమంటే, ఇంట్లో వాళ్ళ మాటలు మీరాయి, అయినవాళ్ళ ఎత్తిపొడుపులు మీరాయి, తెలిసిన వారి విసుగులు మీరాయి.

ఒక పద్ధతిగా పెరిగి, చదివి, అక్షరాన్ని ప్రేమించి, దాన్ని పెంచి పోషిస్తున్న రచయిత ఎదుకూ పనికిరాని వాడిగానే జమకట్టబడ్డాడు. ఒక్కరూ కుదురుగా లేరు, చేతిలో సెల్లు ఫోను, కళ్ళకి టి.వీ. స్క్రీను, ఎవరికి వారే నెట్ లో చిక్కుకొని అదే జీవిత సారం అనే భ్రమలో ఉన్నారే, వీళ్ళని ఎలా మార్చడం, అక్షరం రుచి ఎలా చూపించడం - ఇదీ రచయిత అంతర్మథనం. ఒత్తిళ్లను కొన్ని తెచ్చుకుంటూ, ఆరోగ్యాన్ని చెడగొడ్డుకుంటూ, అదే ఆనందం అనుకుంటున్న ఈ తరానికి - అక్షరాలు ముత్యాల సరాలని, పుస్తకం చదవటం మేధో వీథుల్లో సంచారమని, మానసిక చీకాకులకి ఔషధమని చెప్పాలనుకుంటాడు. చెప్పిన ప్రతిసారీ భంగపడతాడు. చివరికి తన గది అలమరాల లోని పుస్తకాల్లోని మహామహులందరూ తనని ఊరడిస్తున్నట్టు భావించుకుంటాడు. కాలం మారింది, ఎవరినీ ఎవరూ నియంత్రించలేరు, ఎదుటి వారిలో లేని ఆసక్తిని పుట్టించే ప్రయత్నం

చెయ్యడం కన్నా తన మనసులోని తడిని నిలిపి ఉంచుకొని అందరినీ గౌరవించమని - వారు తనకు ఉద్బోధ చేస్తున్నట్టు భావించి మిన్నకుండడం అలవాటు చేసుకున్నాడు. కానీ మనిషికి ఓరిమి ఎంతకాలం ఉంటుంది, అది కూడా 70 యేళ్ళ ముదిమి వయస్సులో ఒకరి సూటిపోటి మాటలు చీకాకు కలిగించకుండా ఉంటాయా...రచయిత ఏం చేసాడు?

లోకంలో ఎన్నో ఆకర్షణలుంటాయి, తాత్కాలిక అనుభూతుల్ని అందిస్తాయి. కానీ మనిషి వాటి వెంట పడి పరిగెడుతూ, ఎదురు దెబ్బలు తిన్నా కూడా వాటిని సాధిస్తేనే విజయమనే భ్రమలో, నిలకడైన పరిపూర్ణ సత్యాన్ని ఆనందాన్ని పొందే జ్ఞానాన్ని మారుతున్న మనిషి పోకడలు చెప్పారుగానీ, నిలకడైన నిజాన్ని-శాశ్వతమైన సత్యాన్ని-అపురూపమైన అనుబంధాల అనుభూతుల్ని చాలా వేగంగా మర్చిపోతున్నామనే బాధాకరమైన విషయాన్ని గమనించమంటున్నారు రచయిత.

పుస్తకం కనీసం హస్తభూషణంగా కూడా కాదు, ఇంటికి అదో 'షోకేస్ పీస్'గా మారిపోయిందన్న వ్యధని వెళ్లగక్కుతున్నారు రచయిత. పదినిముషాల కథలో చాలా విషయాల్ని ఎంతో నేర్పుగా, సూటిగా, విస్తారంగా చెప్పడంలో మాత్రం దాట్ల దేవదానం రాజు గారు కృత కృత్యులయ్యారు. విన్న శ్రోతల్లో ఈ భావన ఎంత మందిలో కలిగిందన్నది వారి వారి వయసుని బట్టి, మానసిక పరిపక్వతను బట్టి ఉంటుందని చెప్పవచ్చు.

కథ, ఒక కుటుంబంలో జరిగిన సంఘటనగా ఉన్నా కూడా, మొత్తం సమాజానికి ప్రాతినిధ్యం వహించేంత వేదిక తీసుకున్నారు. తెర చిన్నదే కానీ, మొత్తం ప్రపంచాన్ని దృశ్యమానం చేసారు. కరిగిపోతున్న మానవ సంబంధాల్ని పుస్తక పఠనం అనే అలవాటు పతనం అయిపోవడం ద్వారా చూపించారు.

మనిషికి చూపు ఎక్కువైంది, వినడం తక్కువైంది. పుస్తకాలు మాసిపోతున్నాయి, చదవడం వినిపించడం లేదు. మాటలు తగ్గిపోతున్నాయి, అనుభూతులు అటకెక్కుతున్నాయి. మనిషి మానసంలో చెత్త పేరుకు పోతోంది. అద్దంలో తనను తాను చూసుకోడంలేదు, గోడకున్న చిత్రాన్నో, ఛాయాచిత్రాల స్పర్శనో అనుభవించడం లేదు. అసలు ఈ 'ప్రోగామ్' కి 'డిలీట్' బటన్ దొరకడం లేదు. మనిషి తనలోకి తాను చూసుకోవడం గానీ, తనవాళ్ళ మనసులో ఏముందో తెలుసుకోవడం గానీ చెయ్యట్లేదు. నిత్యం ఏదో వెతుకులాట, తనలో తానే నవ్వులాట. యంత్రాలతో ఆటలు, అలా ఆడించేందుకు కావలసినంత 'క్రియేటివిటీ'ని పోగేస్తూ మురిసిపోతున్నాడు. సొంతమనిషి లోని ఒంటరితనాన్ని గ్రహించే నేర్పరితనం మాత్రం సంపాదించలేకపోతున్నాడు. సృజన అనే పదం మెల్లగా కనుమరుగు అవుతోంది. కుశల ప్రశ్నలు లేవు, కావలసినవి అమర్చి పెట్టడమే పెద్ద బాధ్యత అనుకుంటున్నాడు. నోరారా పలకరించడాన్ని తెచ్చిపెట్టుకున్న గొప్పలుగా భావిస్తున్నాడు. చుట్టూ ఉన్న అందరితో మాట్లాడుతూ, తిరుగుతూ ఉన్నా కూడా ఒక్కడినే అన్న భావం రచయితకి ఎక్కువై పోయింది. ఇంతటి ఏకాంతవాసంలో ఆయనకి తోడు పుస్తకం..మహా రచయితల అక్షరాలే సేద తీర్చే చలివేంద్రాలు. ఈ చల్లని నీడలోకి అందర్నీ, కనీసం తన వాళ్ళని లాక్కురావాలనే తపనతో పొరాడి అలసిపోయారు. ఆ నిస్సత్తువతోనే, పుస్తకాల్ని గంగపాలు చేద్దామనుకున్నారు.

విద్య అనేది మనలోని సంయమనాన్ని, ఆత్మ విశ్వాసాన్ని కోల్పోనీయకుండానే దేన్నైనా సరే ఆకళింపు చేసుకొనే ప్రచోదనాన్ని కలిగిస్తుందని ఎక్కడో చదివిన సంగతిని జ్ఞాపకం చేసుకుందాం. మరి ఇప్పటి పోటీ ప్రపంచంలో అంతటి విలువైన చదువులు వ్యవస్థలో ఉన్నాయా, ఉంటే ఈ మానసిక జాడ్యాలు ఎందుకు కలుగుతున్నాయి? ఇది మన ఒక్కరి ప్రశ్న కాదు, కథగా కనిపిస్తున్న ఈ సంఘర్షణలో వినిపించిన సవాలు. రచయిత శ్రోతల్లో కలిగించాలనుకున్న కదలిక ఇదే. పుస్తక పఠనం ఆ మహోపకారాన్ని చేసిపెడుతుందని అవగతం

చేస్తున్నారు. ఇది ఎంతో సులువైన, చవకైన పరిష్కారం అని ఆయన చెప్పదల్చుకున్నారు.

మనోచిత్రణ :

బండి చక్రంలో ఆకులు ఒకటి పైకి వెళితే మరోటి కిందికి..కిందిది మళ్ళీ పైకి పోయి పైదాన్ని కిందికి పంపిస్తుంది. ఈ కథలో రచయిత తన మనసుకు సమాధానం చెప్పుకోలేక, పుస్తకాలు గోదావరి నీళ్ళలో కలిపేద్దామనుకున్న సమయానికి మనవడి మాటలు గుర్తుకు వచ్చాయి కదా, "ఇయన్నీ మీరు చదివేసారా?.... నిజంగా - బుర్రలోకి ఎక్కేసాయా?....గ్రేట్....పెద్దయ్యాక నేనూ చదివేత్తా", అన్న చిన్నవాడి మాటలు ఈయనలోని ఆవేశాన్ని తగ్గించాయి. వివేకం మేల్కొంది. విచక్షణ శాంత పరిచింది. పోయిన పుస్తకాలు పోయినా, మళ్ళీ సేకరిద్దాములే అనే కొత్త ఉత్సాహం కలిగింది. తన కొడుకు తరం నాటికి పుస్తకాల విలువ లుప్తమైనా, మనవడి తరం వాటిని చదవాలనే కోరికని తెలియచెప్పటం ఆశావహమే కదా. బండి చక్రం కాలంతో పాటు తిరుగుతూ ఉంటుందన్నది సత్యం, అదే సాంత్వనం.

'ఇష్టమైన అపురూపమైన జీవితం నుండి నిష్క్రమించడమే మరణం. అభిరుచులన్నిటినీ ఉన్నపళంగా వదిలేసి పారిపోవడమే కాలంలో కలిసిపోవడం. పోగేసుకున్న సంపదనీ, బంధాల్నీ అలానే వదిలేసి ఖాళీ చేతుల్తో వెళ్లిపోవడమే మృత్యువు' - తనకున్న పుస్తక సేకరణ, పఠనాభిలాష, రచనా పరిజ్ఞానం ఇవన్నీ తన వయసు గౌరవాన్ని నిలబెట్టలేకపోయినాయని తెలుసుకున్న ఆవేదనలో రచయితలో కలిగిన మానసిన సంచలనం ఇది. తన తరవాత ఇవి అసలు గౌరవించబడవు కనుక, తానే స్వయంగా నీళ్ళలో కలిపేద్దాం అనుకోవడంలో ఆయన ఎంత నిరాశకు లోనయ్యాడో అర్థమవుతోంది. కావాలంటే ఇంకెవరికైనా ఇచ్చేయొచ్చు, కానీ అందరూ వీటిని, అయితే అలంకరించుకుంటారేమో గానీ చదివి సార్థకం చెందేవాళ్లు కనిపించరే!

గోదారి ఈతలు, పున్నమి వెన్నెట్లో యేటి పడవ తిరుగుళ్లు, సైకిల్ తొక్కుడు ఇవన్నీ మధురమైన జ్ఞాపకాలు. ఇన్ని జ్ఞాపకాలని తన వాళ్ళు, చుట్టూ వున్న వాళ్ళూ ఆస్వాదించకుండా, ఉరుకులు పరుగులు పెడుతున్నారు. వైకుంఠపాళీ యాత్రల్లా నిచ్చెన లెక్కుతూ, కాలసర్పం కాటుకు దిగుతూ అదే జీవితం అనుకుంటున్నారు గానీ, పరమపదం చేరే మెళకువ నేర్చుకోడం లేదు. చెప్పబోతే దెప్పిపోతున్నారు. మనిషిలోని మానవత్వం మసకబారిపోతోంది. ముసలివాళ్ళంటే, వాళ్ళ అలవాట్లంటే చచ్చే చావు, దరిద్రం అనే భావాలు చెదల్లా తినేస్తున్నాయి. అసలు చెదపురుగు పుస్తకాన్ని మాత్రమే తింటుంది. మనిషి ఆలోచనలు, అసహనాలు, ఓర్పు లేమి ఇవి మానవత్వాన్ని నాశనం చేసేస్తున్నాయి. ఈ వ్యధని ఆత్మగతంగా రచయిత ఈ కథలో ప్రతి అక్షరంలో వినిపించారు.

అదే సమయంలో పుస్తకం చేసే గొప్ప మేలుని కూడా కళ్ళకు కట్టారు. అక్షరాలకు చెదలు పట్టవు, చందనపు సువాసన వాటి లక్షణం, అద్దంలాంటి సున్నితమైన మనసు వాటిది, అక్షరాన్ని దక్కించుకుంటే చాలు అక్షరాన్ని కాపాడినట్టే. అదే... ఆ అన్వేషణలోనే పారవేయబోయిన పుస్తకాల్ని కాపాడుకొనే వివేకం పుట్టింది. ఆ జ్ఞానమే తనని తాను పరిరక్షించుకొంది.

సమాజాన్ని గాఢంగా పరిశీలించిన గుణం చేతనే ఈ కథ మొత్తంలో- సమాజంలో తరిగిపోతున్న పుస్తకాలు చదివే ఒక మంచి లక్షణం, కాలంలో కలిసిపోబోతున్న ప్రమాదాన్ని వివరించారు. మానసిక సంఘర్షణల్ని ఒడిసి పట్టుకున్నారు, అంతే ప్రభావవంతంగా వెలిబుచ్చారు.

భాష, కథన శైలి :

దాట్ల దేవదానం రాజు గారు స్వయంగా ఉపాధ్యాయులు కావటం మూలంగా, తానే ఈ కథలో రచయితగా మారి అక్షరం విలువ చెప్పే ప్రయత్నం చేసారు. వారు, నిస్సందేహంగా అందులో సఫలీకృతులు అయ్యారు. చక్కని భాష, పదసంపదలతో వివరణగా చెప్పగలిగారు.

పుట్టుకను మంగళప్రదంగా స్వీకరించడం, మృత్యువును మంగళవాద్యాలతో ఆహ్వానించడం - స్థితప్రజ్ఞుని లక్షణంగా చెప్పుకోవడంలో కొత్తేమీ లేదు కదా.

అంతరంగంలో కల్లోల పవనాలు చేస్తున్న కలవరం, పచ్చని చెట్ల సముదాయాల నీడలు కలిగిస్తున్న భయం, అమ్మోరు మెడలోని పూలు కపాలాలుగా వేలాడుతున్నట్టు మనోవైకల్యం - ఇవన్నీ ఒక మనిషిలోన్ని నైరాశ్యాన్ని కళ్ళముందు ఉంచుతున్న ఉపమానాలు. రచయితలో చెలరేగుతున్న అశాంతికి ప్రతీకలు. అది ఎంతటి తీవ్రంగా జరుగుతోందో చెప్పుతున్న శబ్ద ప్రయోగం.

ఎడతెగని ఆలోచనల్లోకి సాహితీవేత్తలు వచ్చి నిబ్బరం కలిగిస్తున్నారు, పువ్వునీ చెట్టునీ చంద్రుడ్నీ సూర్యుడ్నీ గోదారినీ పుస్తకాల్నీ ప్రేమిస్తూనే ఉండమన్నారు, రచయితతో. బతుకుని సంస్కారవంతంగా నడపడానికి పఠన శక్తి ఎంత దోహదం చేస్తుందో రచయితా శ్రోతలతో చెప్పుకున్నారు. కమ్మనైన తెలుగు స్తన్యం తాగించిన ఘనమైన సారస్వతం, చివరికి రచయిత తొందరపాటుని సరిచేసింది కదా. ఇంత చక్కని పదాలతో పలికించే భావం అంతే ప్రభావవంతంగా శ్రోతల/పఠితుల మనసుల్లోకి చొచ్చుకు పోతుంది. అలానే జరిగి ఉంటుంది కూడా.

చివరిగా ఓ మాట :

ముసలితనంలో ఉన్న వారు ఎదుర్కొనే ఈసడింపు మాటలు వారిని ఎంతగా కలవరపెట్టినా, కుటుంబమో, సమాజమో బాధించినా అది కాల సహజం అని గ్రహించాలి. చేసినంతా చేసారు, ఇక పిల్లలు అంతే ఇదిగా పెద్దల పట్ల అభిమానం చూపాలంటే అన్నీ వేళలా సాధ్యం కాకపోవచ్చు, అలాగని ప్రతి కుటుంబంలో ఇలానే ఉందనీ కాదు. అలాంటి పిల్లలను సమర్థిస్తున్నట్టూ కాదు. ఏది ఎలా ఉన్నా కూడా ఒక అర్థవంతమైన వ్యాపకం, ఒక కళాత్మక విద్య, సృజన శక్తి పెద్దవయసువారిని జీవితం చివరి రోజుల్లో వ్యాకులత నుండి దూరం చేస్తుంది. అందోళనల నుండి బయటపడేస్తుంది.

రచయిత స్వయంగా చెప్పినట్టు పుస్తకాన్ని మించిన స్నేహితుడు ఇంకెవ్వరూ ఉండరు. ఆ పుస్తకం చూసే కదా.. మనవడి రూపంలో రచయితకి ఒక కారణం దొరికింది, తాను ఇంకా జీవించి ఉండేందుకు ప్రయోజనం కనిపించింది. తనలో అల్లుకున్న చీకటి తొలగి, నిస్పృహ వదిలి 'ఒక మెలకువ' వచ్చి కొత్త దారి చూపించింది.

ఆధార గ్రంథాలు :

1. ఆకాశవాణి, విశాఖపట్నం కేంద్రం - గ్రంథాలయం నుండి సేకరణ
2. డా. పోరంకి దక్షిణామూర్తి - "కథానిక-స్వరూప స్వభావాలు"
3. శ్రీ దాట్ల దేవదానం రాజు గారితో 08-08-2020న జరిపిన ముఖాముఖి

BHAVAVEENA
Vol. 18, Issue. 11, November 2021
ISSN No. : 2456-4702 - RNI No. APTEL/2003/12253
భావ వీణ
UGC CARE List Group - 1 Journal
under Arts and Humanities Category

మన వారసత్వం – కథా – వస్తురూప స్వభావాలు

– **యాదగిరి,** పరిశోధక విద్యార్థి, ఉస్మానియా యునివర్శిటీ, తార్నాక, హైదరాబాద్.

అనగనగా... అని మొదలుపెట్టగానే కథ చెపుతున్నారని, అందరు చెవులు వారిస్తారు. కథ వినడం, చెప్పడం అన్నా అందరికి ఆసక్తినే. మనిషిపుట్టుకతోనే మాటపుట్టింది, పాటపుట్టింది, కథ పుట్టింది అని చెప్పవచ్చు. వీటికి అక్షరాస్యతతో పనిలేదు. రాయడం, చదువడం రాక పోయినా స్వేచ్ఛగా సాగిపోతాయి. మానవుల జీవితాలతో అంతగా పెనవేసుకున్న సాహిత్యం ఇది. ప్రపంచంలో ఎక్కడికి వెళ్ళిన ఏ భాషను తరచి చూచినా, తెరిచి చూచినా భిన్నత్వంతో మొదట కనిపించేవి ఇవే. ఇక్కడ కథకు మొదటి స్థానం ఇవ్వాల్సిందే. ఎందుకంటే చిన్నపిల్లలకు కథలంటే ప్రాణం. పెద్దలకు కథచెప్పాలన్న కుతూహలం. మిగతావారిలో కథ వినాలన్న ఆత్రుతను మనం గమనించవచ్చు. కథ నిత్యజీవితంలోని సంఘటనలకు అద్దం పడుతుంది. మనిషి తన చుట్టూ ఉన్న ప్రకృతి నుండే కథా విషయాన్ని ఎన్నుకుంటాడు. కథా... కష్టం, సుఖం, ఆనందం, అనుభూతి, జిజ్ఞాస, విజ్ఞానాన్ని పెంపొందిస్తుంది.

'కథ్' అనే ధాతువుకు 'సంభాషించు, చెప్పుట' అనే అర్థాలు ఉన్నాయి. సంస్కృత సాహిత్యంలో కథ ఇతివృత్త భేదాలను బట్టి... 'కథ, అఖ్యాయిక, ఖండ కథ, పరికథ' అనే భేదాలు ఉన్నట్లు కావ్యదర్శ వ్యాఖ్యాత జీవానంత విద్యా సారభట్టాచార్యులు చెప్పారు. కల్పిత వృత్తాంతం కలది కథ - ఉదాహరణకు బృహత్కథ, సత్య వృత్తాంతం కలది ఆఖ్యాయిక - ఉదాహరణకు కథాసరిత్సాగరం అని శివతత్త్వ రత్నాకరుడు చెప్పినట్లు సన్నిదానం సూర్య నారాయణ శాస్త్రి పేర్కొన్నారు.

కథానిక - స్వరూప లక్షనాలు :

॥భయానకం సుఖతరం గర్భేచ కరుణోరసః।
।అద్భుతోన్తే సుక్లుప్తార్థనోదాత్తా సా కథానికా॥

అని అగ్నిపురాణం చెబుతోంది. కథ దీర్ఘంగా ఉండకూడదు. క్లుప్తంగా ఉండాలి. సమాసాలు వర్ణనలు అవసరం లేదు. సంభ్రమాశ్చర్యాలు కలిగి ఉండాలి. విచిత్ర సంఘటనలు ఉండాలి. కథా గర్భంలో కరుణ రసోత్పాదకమైన సన్నివేశాలుండాలి. అద్భుతమైన మలుపు పాఠకునికి ఊహకందనిదై ఉండాలి. కథానికలు ప్రాచీన సంస్కృతకావ్యాలలో లేవు. విక్రమార్క చరిత్ర, హితోప దేశం, దశకుమార చరిత్రలకు కథానిక లక్షణాలు ఉన్నాయని ఇంద్రగంటి హనుమచ్ఛాస్త్రి గారి అభిప్రాయం. తెలుగు కథ లక్షణాలు తెలుపడానికి తెలుగు రచయితలు, విమర్శకులు ఇచ్చిన నిర్వచనాలు ఇలా ఉన్నాయి.

నిర్వచనం :

బొడ్డపాటి కుటుంబరాయశర్మ - "సాధారణముగా అతి విస్తృత క్షేత్రము కలిగి, ఒకానొక సంవేదనముతో కూడి, స్వయం సంపూర్ణమై, దానిలోని విభిన్న తత్త్వములను ఏకోన్ముఖముగ చూపు ఇతివృత్తాత్మక గద్య కవితా శిల్పఖండమును కథానిక అనవచ్చును.

జె. నాగయ్య - ఒకానొక ఎత్తుగడ, నడక తీరు, ముగింపు, పరిమిత పాత్రలు, ఆపాత్రలకు తగు పోషణ, వస్తువిన్యాస వైశిష్ట్యము, ఒక జీవిత సత్యమును ప్రతిపాదించుట, అన్నింటిని మించి వస్త్వైక్యమునుండి వినోదమో, విజ్ఞానమో, వికాసమో కలిగించగల చిన్న కథ కథానిక.

పోరంకి దక్షిణామూర్తి - జీవితంలోని ఒకానొక మహత్తర సత్యాన్ని అద్భుత శిల్పనైపుణ్యంతో కళ్ళకు కట్టినట్లు చూపించి, హృదయాన్ని ఒక మహత్తరమైన అనుభూతితో నింపి, పదే పదే చదవాలనిపింపజేసేది గొప్ప కథ.

వాకాటి పాండురంగారావు - ఒక కథను చదివిన తరువాత మనసు చలించాలి. మళ్ళీ చదివింపజేయాలి.

ఈ కథ బాగుంది అని పదిమందికీ చెప్పించ గలగాలి. మళ్ళీ పదేళ్ళో, ఇరవై యేళ్ళో పోయిన తరువాత చదివినా అదే అనుభూతి, స్పందన కలగాలి. అప్పుడే అది గొప్ప కథ అవుతుంది.

నేటి ఈ కథానికను ఇంగ్లీష్‌లో Short Story అంటారు. కథానిక లేద కథ ప్రాచీనమైనా, ఆధునికమైనా స్థూలంగా కథా ప్రక్రియకు కొన్ని లక్షణాలు ఈ విధంగా ఉన్నాయి... క్లుప్తత, అనుదాత్తత, రస ప్రధాన్యత, అద్భు తాంతం, అంతస్సూత్రం, మౌళికత, రమ్యత, క్రియా శీలత, అవగాహన, వస్తువు, కల్పన. ఋగ్వేద కాలం నుండి మొదలైన కథా సాహిత్యం విజయవంతంగా ముందుకు సాగుతుంది. భారతీయ సృష్టి అయిన ఈ కథా సాహిత్యం ప్రపంచ సాహిత్యానికి దారిచూపి, నడక నేర్పిందనడం అతిశయోక్తి ఎంతమాత్రం కాదు. ఈ సందర్భంగా... పై కథా లక్షణాలను పోలివున్న "మన వారసత్వం" కథను ఒక సారి పరిశీలిద్దాం...

మన వారసత్వం :

కీ.శే. శ్రీ భండారు సదాశివ రావు, న్యాయవాది, వరంగల్ వాస్తవ్యులు. జాతీయ సాహిత్య పరిషత్ వ్యవస్థాపక సభ్యులు. అఖిల భారతీయ అధ్యక్షులుగా పనిచేశారు. వారు రాసిన "మన వారసత్వం" కథల సంపుటిలోనిదే "మన వారసత్వం" కథ. ఈ కథా లక్షణాలను, వస్తు స్వరూప స్వభావాలను విశ్లేషణచేస్తే...

క్లుప్తత :

సగరుడు షట్చక్రవర్తులలో ఒకడు. రఘువంశానికి చెందిన రాజు. అతనికి పెద్ద భార్య వలన అసమంజసుడు, రెండవ భార్యవలన అరవై వేల మంది పుత్రులు జన్మిం చారు. అసమంజసుడు బాల్యం నుండే దుర్మార్గంగా ప్రవర్తించేవాడు. ఈయన ఆగడాలను భరించలేక, విసిగి రాజ్యం నుండి వెళ్లగొట్టాడు సగర చక్రవర్తి. అసం మంజసునితో పాటు ఆయన భార్య వెళ్ళిపోయింది. వీరికి పుట్టిన పుత్రుడు అంశుమంతుడు. ఇతడు "దుర్మార్గుడు శిక్ష అనుభవించి తీరాలి" అని తల్లిదండ్రులను విడిచి, తాతగారైన సగర చక్రవర్తి దగ్గరే ఉండిపోయాడు.

కాలం గడుస్తున్నది. తొంబైతొమ్మిది అశ్వమేధ యాగాలు చేసిన సగరునికి, వందవ అశ్వమేధ యాగం చేస్తే ఇంద్రపదవి దొరుకుతుందనే ఆశ పుట్టింది. వందవ అశ్వమేధ యాగం మొదలు పెట్టాడు. యాగాశ్వాన్ని వది లాడు. రక్షణ కోసం తన అరవై వేల మంది పుత్రులను పంపాడు. దేశదేశాలు తిరుగుతూ, జయకేతనం ఎగుర వేస్తూ, ముందుకు వెళుతున్నారు. సముద్రతీర ప్రాంతానకి చేరుకున్నారు. ఎమరుపాటుగా ఉన్న సగర పుత్రులకు యాగాశ్వం కనిపించలేదు. ఎంత వెతికినా దొరకలేదు. అవమానంతో రాజ్యానికి వచ్చి జరిగిందంతా సగర చక్రవర్తితో చెప్పారు. మండిపడ్డ సగరుడు "మీరు వీరులని యాగాశ్వాన్ని కాపాడుతారని పంపాను, హీనులై వస్తారను కోలేదు. వెళ్ళండి యాగాశ్వాన్ని వెతకి తీసుకుని రండీ, అప్పటి వరకు నాకు ముఖం చూపించకండీ" అని కసరుకున్నాడు.

సగరుని తిరస్కారానికి గురైన అరవైవేల మంది పుత్రులు కోపావేశంతో భూమండలం అంతా వెతికారు. కనబడిన వారినల్లా యాగాశ్వం గురించి అడిగారు. జాడ చెప్పమని ప్రజలను వేధించారు. హింసించారు. లాభం లేక పాతాళంలో వెతకడానికి సముద్రాన్నే తవ్వారు. అక్కడ చక్కని ఆశ్రమాన్ని చూశారు. అశ్వం కనిపించింది. ఆనంద పడ్డారు. కారణం ఎవరా అని ఆలోచించారు. ఒక చెట్టు కింద తపస్సు చేస్తూ... యోగ సమాధిలో ఉన్న కపిల మహర్షిని చూశారు. యాగాశ్వాన్ని దొంగిలించింది స్వామియే అని భ్రమపడ్డారు. ఆవేశం, అసహనంతో కపిలుని తపస్సును భంగం చేశారు. అవమానించారు. హింసించారు. సమాధిలో నుండి తేరుకున్న కపిల మహర్షి కోపాగ్నికి అరవైవేల మంది సగరులు బలి అయ్యారు. అందరు కాలి బూడిదకుప్పలుగా మిగిలిపోయారు.

యాగం ముగింపుకోసం ఎదురు చూస్తున్న సగర చక్రవర్తికి జరిగిన కథంతా నారదుని ద్వారా తెలిసింది.

సగరుడు దుఃఖించాడు. మనుమడైన అంశుమంతున్ని పిలిచి విషయం చెప్పాడు. సగరుని పౌరుషాన్ని, పట్టుదలను తెలుసుకున్న అంశుమంతుడు తాను వెళ్ళి యాగాశ్వాన్ని తీసుకొస్తానని పాతాళానికి వెళ్ళాడు.

కపిల మహర్షి కాళ్ళావేళ్ళాపడ్డాడు. స్వామీ క్షమించాడు. అంశుమంతుడు పినతండ్రుల పాపాలను పోగొట్టె మార్గం చెప్పమన్నాడు. కరుణించిన కపిలమహర్షి ఆకాశ గంగను భూమికి, అక్కడి నుండి పాతాళానికి తీసుకురాగలిగితే అరవైవేల మంది సగర పుత్రులకు పుణ్యలోకాలు లభిస్తా యన్నాడు. కపిలుని ఆశీస్సులతో యాగాశ్వాన్ని తీసుకొని సగర చక్రవర్తి దగ్గరకు వచ్చాడు. అశ్వమేధయాగం ముగి సింది. తాత అనుమతితో అంశుమంతుడు హిమాలయా లకు తపస్సు కోసం వెళ్ళాడు. గంగ కరుగలేదు. అంశు మంతుడి తనువు అనంతాకాశంలో లీనమైంది. అంశు మంతుని కుమారుడు దిలీపుడు తండ్రి బాటనే నడిచాడు. గంగ ఆకాశంనుండి దిగిరాలేదు. దిలీపుడు ప్రాణాలు వదిలాడు. దిలీపుని పుత్రుడు భగీరథుడు. తాత, తండ్రి నుండి వారసత్వంగా వస్తున్న వ్రతాన్ని చేపట్టాడు. ఆకాశ గంగను భువికి తెచ్చే తపస్సును త్రికరణశుద్ధిగ ఆచరించాడు. గంగ కరుణించింది. కాని తన వేగాన్ని తట్టుకోగలడేమో పరమశివున్ని అడగమంది. భగీరథుడు శివునికై తపస్సు చేశాడు. ఆ జటధారి ఒప్పుకున్నాడు. గంగ ఆకాన్ని వీడింది. శివుని శిరస్సును అలంకరించింది. హిమాలయాలను తాకింది. భువిని పావనంచేసింది. పాతాళానికి పారింది. భస్మరాసులను తడిపింది. అరవైవేల మంది సగరపుత్రులు పునీతులై పుణ్యలోకాలు చేరారు. ఇది నరుని విజయ గాథ. ఇది మన వారసత్వ గాథ. మన వారసత్వం పదినిమిషాల నిడివిగల కథ. క్లుప్తతను పాటించారు రచయిత.

అనుదాత్తత :

మన వారసత్వం కథను రచయిత అత్యంత సహజంగా సరళంగా రాసారు. ఇది అనుదాత్త లక్షణం. కథలో యాగాశ్వం విజయయాత్ర.... యాగాశ్వం ఒక్కొక్క దేశం లోంచి, కొత్తకొత్త పొలిమేరల్లోంచి నడుస్తూ ముందుకు వెళ్ళింది. రారాజులు, ధరాధిపులూ వచ్చి సగరుని చక్రవర్తిత్వాన్ని అంగీకరించి కానుకలూ, కప్పాలూ అర్పించి యాగాశ్వానికి పూజలు చేస్తుండేవారు...

మాయమైన యాగాశ్వం గురించి విన్న సగరుడు కొడుకులతో అన్న మాటలు జనసామాన్యం సంభాషణకు అద్దం పడతాయి.

"యాగాశ్వం కన్పించలేదని చెప్పడానికి వచ్చారా? ఇకనైనా సుఖంగా బ్రతకవచ్చునని అనుకున్నారా? అని దెప్పిపొడిచాడు.

"నేల నలుమూలలా గాలించినా కన్పించలేదు" అని సగరపుత్రులు అన్నారు../ "భువనాలన్నీ వెదికారా?"

"లే"దని సగరపుత్రులు చెప్పారు. / "స్వర్గ పాతాళా లైనా గాలించారా?" / "లేదు" అని అన్నారు.... ఇలా సాగుతుంది. సరళంగా అందరిచేత చదివించ గలుగు తుందని చెప్పవచ్చు.

రస ప్రధాన్యత :

ఈ కథ చదువుతున్నప్పుడు కరుణ రసం పాఠకుని ఎదను తాకేలాగుటుంది. అంశుమంతుడు పాతాళానికి వెళ్ళి పిన తండ్రుల బూడిదకుప్పలను చూసి కన్నీరు మున్నీరవుతాడు. ఇక్కడ కపిలమహర్షికి, అంశుమంతునికి మధ్య సంభాషణల సన్నివేశం చిత్రించడంలో రచయిత కరుణ రసాన్ని పండించారని చెప్పవచ్చు.

కపిలమహర్షి కండ్లు తెరచి ఎదురుగా మహాదైన్యంతో చూట్టూ పడివున్న భస్మరాశిని చూస్తూ కన్నీరుగారుస్తూన్న అంశుమంతుణ్ణి పలకరించారు. / "ఎవర్నాయనా?" / "ఈ నిర్భాగ్యుల వారసుణ్ణి మహర్షీ" అని ఆ భస్మరాశిని చూపుతూ అన్నాడు అంశుమంతుడు. "వాళ్ళు చేసిన అపచారమే వాళ్ళకాగతి కల్పించింది. అని మహర్షి లేచి అంశుమంతుని శరీరాన్ని దువ్వి, ఆశీర్వదించారు... ఇక్కడ అంశుమంతుని దు:ఖం అలాగే కపిలమహర్షి వాత్సల్యంతో అతనిని ఓదార్చిన తీరు... కరుణరస హృదయానికి దర్పణంగా నిలుస్తుంది.

అద్భుతాంతం :

ఈ కథ ముగింపు ఒక అద్భుతమైన ఆనందాన్ని, అనుభూతిని పాఠకునికి కలగజేసేలాగుంది. సగరుడు వందవ అశ్వమేధయాగం చేయాలనే కోరికనే ఒక ఉత్కంఠ సన్నివేశం. ఎందుకంటే వారి వంశంలో అప్పటి వరకు వంద అశ్వమేధయాగాలు ఎవరు పూర్తిచేయలేదు. ఈ యాగం పూర్తవుతుందా లేదా? అనేదే పాఠకున్ని ఈ కథ మొత్తం చదివేలా చేస్తుంది. ఈవిదమైన ఎత్తుగడతో మొదలుపెట్టి, సగర పుత్రుల వీరత్వాన్ని, కపిలమహర్షి కోపం, కరుణ, అంశుమంతుని ధర్మనిరతి, పట్టుదల, తన పూర్వీకుల పట్ల వారసునిగా చూపించిన శ్రద్ధను మనకు కథ బోధిస్తుంది. అంశుమంతుడు, దిలీపుడు, చివరికి భగీరథుడు ఇలా మూడుతరాలు త్రికరణశుద్ధిగా తపస్సుచేసిన విధానం పాఠకున్ని మెప్పింస్తుంది.

అక్కడి నుంచి (ఆకాశం) జారి ఆకాశం ఎత్తున తలెత్తి మహాగంభీరంగా నిల్చున్న హిమాలయ సానువులమీద గంగపడి ప్రవహించింది..../ దివిజ గంగ పర్వతాలను.../ దాటి పుడమిమీదికి అడుగుపెట్టింది... తన కలకలమనే ధ్వనులతో మానవ కాలుష్యాలను హరించే పతిత పావనియై.../ దారిలో సగరపుత్రుల భస్మరాసులను తన గర్భంలో దాచుకున్నది. వారి పాపాలను నిశ్శేషంగా హరించి ప్రవహించి, మానవ విజయగాథను, మన వారసత్వ గాథగా తన మృదుల కలకలాలతో ఆలపిస్తూ సాగర పర్యంతం తరింపచేసింది. కొస మెరుపు ఎంతో సహజంగా ఉండి పాఠకుని చేత అవును ఇది మన వారసత్వ గాథే అనింపిస్తుందని చెప్పవచ్చు.

అంతస్సూత్రం :

అంతస్సూత్రం అనగా కథలోని ప్రతి విషయానికి కథతో సంబంధం కలిగి ఉండాలి. మన వారసత్వం కథలో రఘువంశ రాజు షట్చక్రవర్తి సగరుడు. అతని మనుమడు అంశుమంతుడు. ఈయన కొడుకు దిలీపుడు. దిలీపుని పుత్రుడు భగీరథుడు. భగీరథుడు గంగను సాధించడంతో కథ ముగుస్తుంది. కథంతా ఒకే వంశం చుట్టూ అల్లడంలో రచయిత ఏకతను, అంతస్సూత్రాన్ని పాటించారని తెలుస్తుంది.

మౌలికత :

కథా రచయితకు కవులకు వలెనే మౌలికమైన సృజనాత్మకత ఉంటుంది. ఉండాలి. ఆంగ్లంలో "క్రియేటివిటి" అంటారు. రచయిత భండారు సదాశివ రావు విస్తృతమైన కథను పదినిమిషాల నిడివిలోకి కుదించి చెప్పడం వారి ప్రతిభకు నిదర్శనంగా ఉంది. దీనినే "కొండను అద్దంలో చూపించినట్లుగా" పెద్దకథను రచయిత తన ప్రజ్ఞతో పాఠకునికి "మన వారసత్వం" ఏమిటో స్పష్టంగా అర్థం చేయించడంలో విజయం సాధించారనే చెప్పవచ్చు.

రమ్యత :

ఇది రూప సంబంధమైంది. చక్కని పదాల కూర్పు. రచనా శైలినే రమ్యతగా పేర్కొంటారు. రచయిత కథను ఒక నాటకీయ పద్ధతిలో పాత్రలు పరస్పరం సంభాషించుకొన్నట్లుగా తీర్చిదిద్దారు. సందర్భోచితంగా పదాలు ప్రయోగించడంలో రచయిత నేర్పు కన్పిస్తుంది. సగరుడు తన పుత్రులతో... "అశ్వమేధ పరాక్రమం గిరిగీసి కూర్చుంటే వచ్చేది కాదు.../ నా పుత్రులు అరవై వేల మంది అతుల సాహసాన్ని చూపి యాగాశ్వాన్ని కాపాడుతారనుకున్నా.../ నా కడుపున హీనులు, సోమరులు జన్మించారనుకోలేదు.../ యాగాశ్వంతో తిరిగి వచ్చి నాముందు నిల్చోండి. అందాకా సగరుని పౌరుషాన్ని కించపరిచే మీ దీనముఖాలను నాకు చూపించకండి. ఆవేదన, దెప్పిపొడుపు, తిరస్కారము, ఆజ్ఞా కలగలసి ఏకబిగిన చెప్పడంలో రచయిత శైలిలోని గంభీరతను మనం గమనించవచ్చు.

కపిలమహర్షి తపోభంగం చేయడానికి గర్విష్టులైన సగరపుత్రులు చేసిన వెకిలి చేష్టలు, చిత్రహింసను అదే స్థాయిలో వివరించారు... "మహర్షి పుంగవుడు" అని వెక్కిరించారు.../ ఒకడాయన గడ్డాన్ని పట్టుకొని లాగాడు./ ఒకడాయన నాసికా రంధ్రాల్లో పుల్లలు దోపాడు..." ఇలా

సగరపుత్రుల విపరీత చేష్టలను పాఠకుని కళ్లముందు చిత్తరువువలె నిలిపాడు రచయిత అనవచ్చు.

క్రియాశీలత :

క్రియాశీలత అంటే చైతన్యం లేక కదలిక. కథలో సగరుడు మొదలు భగీరథుని వరకు ప్రతిభాగం గంగా ప్రవాహంవలె సాగుతుంది. ఎక్కడ కథా క్రమం ఆగినట్టు పాఠకునికి అనిపించదు. చదువరులకు ప్రతి సన్నివేశం ఒక ఉత్సుకతను కల్గిస్తుంది. కథ నాలుగు భాగాలుగా ఉంది. సగరుని వందవ అశ్వమేధయాగంతో ప్రారంభమై సగరపుత్రులు కపిలమహర్షి కోపాగ్నికి గురైయ్యేంత వరకు మొదటి భాగం. యాగ సమాప్తికోసం ఎదురు చూస్తున్న సగరునికి నారదుడు వచ్చి జరిగిన విషయం చెప్పడంతో కథ మలుపు తిరుగుతుంది. అనంతరం అంశుమంతుడు పాతాళానికి వెళ్లడం వరకు రెండవ భాగం. మూడవ భాగంలో కథానాయకుడు అంశుమంతుడు. మహర్షిని వేడుకొని పినతండ్రులకు పుణ్యలోకాలు పొందడానికి మార్గం తెలుసుకుంటాడు. నాల్గవ భాగంలో అంశు మంతుని తపస్సు. తరువాత కొడుకు దిలీపుడు. చివరిగా భగీరథుడు గంగను సాధించడంతో కథ ముగుస్తుంది. ఇలా కథ మొత్తం క్రియాశీలతను నిలిపారు రచయిత.

అవగాహన :

కథా వస్తువు, వాతావరణం, పాత్రల రూపురేఖలు వీటన్నిటిపై రచయితకు పట్టుందని తెలుస్తుంది. రఘువంశ చరిత్ర గురించి అవగాహన ఉంది. మూడు తరాల రాజుల గురించి వివరించడంలో సఫలీకృతు లైనారు. కథలో సగరుడు. అసమంజసుడు, అంశు మంతుడు, సగరపుత్రులు, కపిలమహర్షి, దిలీపుడు, భగీరథుడు, గంగ, శివుడు... తదితర పాత్రచిత్రనలో పరిణతిని పాటించారు. రచయితకు తాను రాసే కథకు సంబంధించిన అవగాహన ఉంది. పాత్ర సంబంధ వృత్తి ధర్మాన్ని విస్మరించ లేదని చెప్పవచ్చు.

వస్తువు :

వస్తువు లేనిదే కథ లేదు. దేన్ని గురించి కథ ఉంటుందో అదే వస్తువు. శైలి, భాష, శిల్పం మొదలైనవి కథలో ఎంతటి ప్రాధాన్యమిసున్తన్నాయో వస్తువు కూడా అంతే ప్రాధాన్యత ఇస్తుంది. మన వారసత్వం కథలో వస్తువే ప్రధానంగా ఉందనవచ్చు. ఎందుకంటే వారసత్వం ఎలా ఉంటుందో చెప్పదలచుకున్నారు రచయిత. అసలు వారసులు అని ఎవరినంటారు? అనే సందేహాన్ని తీర్చే ప్రయత్నం చేశారు. ఒక ఆశయాన్ని సంకల్పించి అందు కోసం అంకితమైన అంశుమంతుడు. దానికి పునరంకితమై ముందుకు సాగిన దిలీపుడు. తాత, తండ్రుల లక్ష్యాన్ని నెరవేర్చిన భగీరథుడు. వీరు రఘువంశానికి వారసులు మాత్రమే కాదు. మానవ జాతికి వారసత్వం పట్ల ఎంత శ్రద్ధ ఉండాలో నేర్పించారు. వారసులు ఎలా ఉండాలో దారి చూపించారు. ఈ సంస్కారం కుటుంబం వరకు మాత్రమే పరిమితంకాకుండా, జన్మనిచ్చిన భూమికి వారసులుగా మనం చేయవలసిన పనేమిటి అని "మన వారసత్వం" కథ ద్వారా గుర్తుచేయదలచారు. ఈ భారత జాతిలో వారసత్వ ఉదాత్త భావనను మేల్కొలపాలను కున్నారు. అందుకే రచయిత భండారు సదాశివరావుగారు ఈ కథా వస్తువును ఎన్నుకున్నారనిపిస్తుంది.

కల్పన :

సామాన్య రచనలో అద్భుతాలు జోడించి చెప్పడమే కల్పన. ఈ కథలో అంశుమంతుడు తన పినతండ్రుల పాపాలు తొలగిపోయి పుణ్యలోకాలు పొందడానికి మార్గం చెప్పమన్నప్పుడు, కపిలమహర్షి నీ వల్ల అయ్యే పని కాదు అంటారు. "నీకు మించిన బరువును ఎత్తుకోబోకు అంశు మంతా! నీవు కాదు... నీలాంటి ఎందరో అనవరతంగా అఖండంగా చెమటనోడ్చి శరీరాలను కరగించి అర్పిస్తేగాని అది సాధ్యం కాదు.../ అయినా చెప్పండి. అలాంటి వ్రతాన్ని సాధించగలిగితే నా తండ్రులు తరిస్తారుకదా! ఒక వ్రతం కోసం ప్రాణాలర్పించిన పుణ్యమైనా లభిస్తుంది. దాన్నే వారి ముక్తికై ధారవోస్తాను.../ అదుగో ఆ నీలితెరలపై, ఆ నక్షత్రలోకాల కావల, ఆ కనుపించని భువనాలలో ప్రవ

హిస్తున్న దివిజగంగను భువికి తేగలవా? అంత తపం చేయగలవా?.../ ఈ శరీరాన్ని, ఇలా అనేక జన్మలైనా సరే దానికై అర్పిస్తాను" అన్నాడు కఠోరమైన నిశ్చయం సూచించే కంఠధ్వనితో అంశుమంతుడు./.... "తన వంశాన్ని తరింప చేసుకోగల సువ్రతం కొరకు మాత్రమే ఇహనుంచి ఈ వంశం అంకితం అయిపోతుంది" అని కపిలునికి నమస్క రించి యాగాశ్వంతో సగరుని దగ్గరకు వెళ్ళిపోయాడు. ఇక్కడ ఆకాశ గంగను భూమిపై పారేట్టు చేస్తే మీ కోరిక నెరవేరుతుందని సామాన్యంగా విషయం చెప్పవచ్చు. కాని రచయిత కొంత వర్ణనను జోడించారు. అసాధ్యాన్ని, సుసాధ్యం చేయడం అందులో తాను మాత్రమే కాదు ఇక నుండి తన వంశం అంతా ఎన్ని తరాలైనా... తపస్సు చేసి సాధిస్తానని అంశుమంతుడు అనడం, సాధించడం అద్భుతమే కదా. ఇలా పాఠకుల మనసుకు హత్తుకునే కొంత కల్పనా శైలిని రచయిత పాటించారని చెప్పవచ్చు. ఈ కథలో రచయిత భండారు సదాశివరావు కథా లక్షణాలను పాటించారు. కథలో ఎత్తుగడ ఉంది. కథను నడిపించిన తీరు పాఠకునిలో ఉత్సుకతను కలిగిస్తుంది. పాత్రపోషణలో, వస్తు విన్యాస విశిష్టతలో, నేర్పును ప్రదర్శించారు. జాతిని, వంశాన్ని తరింపచేయగలిగేది వారసత్వం మాత్రమే అనే జీవిత సత్యాన్ని ప్రతిపాదిం చారు. అందుకే వ్యక్తి నైతిక వికాసానికి, విజ్ఞానానికి సాధకమైనది "మన వారసత్వం కథ". ఇలాంటి కథలే సమాజ శ్రేయస్సుకు అద్దంపడతాయి. అప్పుడే "హితేన సహితం సాహిత్యం - హితము చేసేదే సాహిత్యం" అనే లక్ష్యం నెరవేరుతుంది.

ఆధార గ్రంథాలు :

1. మన వారసత్వం కథా సంపుటి - శ్రీ భండారు సదాశివ రావు
2. ఎం. ఎ. తెలుగు టెక్స్ట్‌బుక్ డిస్టేన్స్(పి.జి.ఆర్.ఆర్.) - ఉస్మానియా యునివర్శిటీ
3. తెలుగు సాహిత్య సమీక్ష - డా. జి. నాగయ్య

కోలాహలం లక్ష్మణరాజు ఖండకావ్యం వస్తు విశ్లేషణ (హెచ్చుతగ్గులు)

- పగిడోజు యాకానందచారి, తెలుగు శాఖ, పరిశోధక విద్యార్థి, ఉస్మానియా విశ్వవిద్యాలయం.

కృష్ణాజిల్లా పెనుగంచిప్రోలు దగ్గర అనిగెండ్లపాడులో జన్మించిన కోలాహలం లక్ష్మణరాజు కవి, రచయిత. వృత్తిరీత్యా వైద్యుడు అయినప్పటికీ, ప్రవృత్తిగా సాహితీ వ్యవసాయం చేశారు. హిందీ ఉపాధ్యాయుని బాధ్యతలు స్వీకరించారు. నవలలు, కథలు, ఖండకావ్యం రచించారు. జీవిత చరమాంకం తెలంగాణలోనే బ్రతికారు. ప్రజా దృక్పథం కలిగి ఆధునిక రచనలు చేసిన అతికొద్ది మందిలో కోలాహలం లక్ష్మణరాజు ఒకరు. తన భావ వ్యక్తీకరణకు, అభ్యుదయ ఆలోచనలకు నవలలనే మార్గంగా ఎంచుకున్న రచయిత వీరు. అలాంటిది వీరు ప్రాచీన, ఆధునిక సాహిత్యానికి వారధిగా నిలిచిన ప్రక్రియ ఖండకావ్యంను కూడా ఎంచుకుని రచనలు చేశారు. ముక్తక కావ్యాన్నే 'ఖండకావ్యం' అని ప్రాచీన అలంకారికు లైన విశ్వనాథుడు పేర్కొన్నారు. వస్తునవ్యత, భావనవ్యత, అభివ్యక్తినవ్యత కలిగిన ఆధునిక ప్రక్రియ ఖండకావ్యం.

లక్ష్మణరాజు 'హెచ్చుతగ్గులు' ఖండకావ్యాన్ని 1970 ప్రాంతంలో రచించారు. దీనిలో సమకాలీనమైన అంశాలను దేశభక్తి, స్వాతంత్ర్యకాంక్షను వెల్లడించారు. ఈ ఖండకావ్యంలో మొత్తం 33 ఖండికలు ఉన్నాయి. లక్ష్మణ రాజు తన మనువరాలు నాగినిదేవి పేర నాగిని పబ్లికేషన్ మిర్యాలగూడలో స్థాపించి తన రచనలను ప్రచురించారు. ఆ నాగిని ప్రచురణలోనిదే ఈ ఖండకావ్యం. గ్రంథనామానికి తగినట్టుగానే ఆనాటి సమాజంలోని సామాజికాంశాలను, ఎక్కువ తక్కువలను చిత్రీకరించారు. నేటికి కూడా అలాంటి సామాజిక అసమానతలే సమాజంలో మనకు కన్పిస్తాయి. భారతదేశంలోని ఆర్థిక అసమానతలను కింది పద్యంలో చెబుతూ...

'మేడపై నొక్కడు మేడ క్రింద నొకండు
క్షీరాన్న మొకడు ఎంగిలి యొకండు
కాఫీతో నొకరుడు గంజితో నొక్కండు
సుఖముతో నొక్కడు క్షోభ నొకడు
అధికారు లొక్కరు వ్యథలతో నొక్కరు
సిల్కుచే నొకడు కుచేలుడొకడు
భార్యతో నొక్కడు బ్రతుకలేకొక్కడు
భోగియై యొక్కండు రోగి యొకడు
మానవుడొకండు ఒక్కడు దానవుండు
ఇట్టులన్ బానిసౌన్నత్యమెట్టులుంట
భారతీయులు ఆర్థిక బానిసలుగ
మరుగు పడిరేఖ సేతువో భారతమాత'

సమాజంలో హెచ్చుతగ్గులను తెలియజేశారు. బంగలాలో బ్రతికేవారు కొందరుంటే పూరిగుడిసె కూడా లేకుండా ఎక్కడ నీడ దొరికితే అక్కడే జీవనం వెల్లదీసే వారు మరికొందరు. పంచభక్ష పరమాన్నలతో భుజించేవారు కొందరైతే, తిండి దొరక్క ఆకలితో అలమటించే వారు మరికొందరు. నిష్టాగరిష్టుడై ఎప్పుడు సత్యమే మాట్లాడుతూ ప్రశంసలకు లోనుకాకుండా బానిస బంధాలను తెగటార్చిన వీరుడు. మూఢ నమ్మకాలను వదలాలని, కులం అనే విషపు చెట్టుకు అంటకుండా దూరంగా ఉండాలంటాడు. అలా ఉన్నవారికి భక్తుడిని అవుతానంటాడు లక్ష్మణరాజు.

'నిరత సత్యవ్రత నిష్టాగరిష్ట ప్ర
శంశా ప్రభావుడై ప్రబలెనెవరు
పరదాస్య బానిస కరకు బంధాలను
విరుగ గొట్టిన శాంతి వీరుడెవరు
దుష్ట సనాతన దురిత భావానల
జ్వాల చల్లార్చిన సదయులెవరు
కుల విషవృక్ష సంకుచిత దురాచార
ధూర్త పద్ధతి చేసె దూరమెవరు

అట్టి హరిజనోద్ధారు దివ్య ప్రచారు
నియత సంచారు నిర్మల నిర్వికారు
ప్రవిమలోద్ధారు భారతభవ విదూరు
గాంధి గారికి నా నమస్కార మిదియె'

హరిజనోద్ధరణ ప్రచారం కోసం సంచారం చేస్తూ కల్మషంలేని గాంధీకి నేను నమస్కరిస్తాను అంటారు.

కవులకు ఉపదేశమిస్తూ స్వార్థంను, అన్యాయంను ఎదుర్కొనే ధర్మ సంస్థాపనార్థం కొరకు కవిత్వం రాయాలని ఆకాంక్షిస్తూ ' కవీ' అనే ఖండికను రాశారు. అలాగే నాటి నిజాం కాలంలో జరిగే అక్రమాలను, అణచివేతలను చూసి ఉపేక్షించలేకపోయారు.

"ఆంధ్ర మహా సభాధ్యక్షుల నోటికి
తాళముల్ వైచిన త్రాష్టుడెవడు
భారత వీరనారీ రత్నముల మాన
భంగముల్ జేయించు భ్రష్టుడెవడు
పండిన ఎండినా ప్రజలపై శిస్తుల
రాబట్టు అతి తెల్వి రాజెవండు
బహిరంగ సభలనే పట్టణంబుననైన
పెట్టనీకుండెడు భీరుడెవడు
అట్టి శ్రీ నిజాం రాష్ట్ర రాజ్యాంధకార
గర్వితో దార విభవ విఖ్యాత రాష్ట్ర
జనమనో భయంకర చోర చక్రవర్తి
దూర్తమూర్తి నిజాం రాష్ట్ర దుష్టకీరి

రాజకీయాలు, ద్వంద్వ ప్రవృత్తి, అరాచకాలు మితి మీరిన మతవిశ్వాసాలు, అన్యాయాలు, స్వార్థం వంటివి ప్రజలశక్తిని నిర్వీర్యం చేస్తున్న పరిస్థితుల్లో ఈ ఖండకావ్యం ప్రజలను చైతన్య పరిచింది. నాటి సమాజాన్ని ప్రతిబింబించింది. మంచిచెడులను విశ్లేషించడంలో నవలకు ఉండే విచక్షణ కన్నా కవిత్వంకు ఉండే దృక్పథమే గొప్పది. అందుకే లక్ష్మణరాజు రాసిన ఈ ఖండకావ్యం వారి నవలకంటే ప్రత్యేకమైనదని చెప్పటంలో ఎలాంటి సందేహం లేదు.

ఆనాటికీ, నేటికీ వ్యవస్థలో ఉన్న వ్యసనాలలో ప్రధానమైనది పొగతాగడం. దాని వలన అనారోగ్యాలు సంభవిస్తున్నాయి. ఆ విషయం పొగతాగే వారికి కూడా తెలుసు. అయినా ఆ వ్యసనాన్ని విడవలేక సతమతం అయినవారు ఉన్నారు. లక్ష్మణరాజు తన వ్యథను ' సిగిరెట్టు' అనే ఖండకావ్యంలో చెబుతూ...

'మొగమాటంబు నశించి మించినది నీ మూలంబుగా
వ్యాధులున్
అగచాటుల్ గృహయుద్ధముల్ పెరిగే వేళాపాళ
లేకుండగా
నగుబాటైనదినాదు జన్మ మికనైనన్ చింతలేకుండ నిన్
సిగిరెట్టా! విడలేక పోతిని నాసిగ్గంతయున్ బోయినన్'

ఎంతో కష్టపడి సంపాదించిన డబ్బు సైతం పొగ తాగడం వల్ల ఖర్చువతుందని, శత్రువులు అయిన నీ దాసులు కావడం యిష్ట లేదంటు సిగిరెట్టు పై లక్ష్మణరాజు తన అయిష్టతను చెప్పారు.

రాజకీయాలు అంతా స్వార్థంగా మారాయని, అన్ని రంగాలలో రాజకీయాల వలన అంధకారం అలుముకుందని ' నేటి రాజకీయాలు' అనే ఖండికలో చెబుతూ...

'గ్రూపులతో స్వంత మ్యాపులతో నేటి
రాజకీయాలెల్ల రభసకెక్కె
మంత్రుల కొందరు మాంత్రికులై బూట
కాల తాటాకులు కట్టుచుండ్రి
అధికారులకు లంచమాశ్రిత పక్ష
పాతంబు లనంతమై తరగకుండె
అల్పసంఖ్యాకుల స్వల్ప కోర్కెలు విన
బధిరత్వ మెల్లెడ ప్రబలి పోయె
చెప్పగారాని చెడుగులు చెలగిపోయె
సంఘ రంగాలలో గూడ స్వార్థ మాయె
అంగడికి బోవ చీకటులలమెనయ్యొ
దారి గనపడ దాయెగా భారతీయ'

లక్ష్మణరాజు తన రచనలలోనే కాదు, ఆలోచనలలో కూడా విద్యకు అత్యంత ప్రాధాన్యత ఇచ్చారు. 'సద్విద్య'

అనే ఖండికలో విద్య ప్రాధాన్యతను తెలియజేశారు. తల్లి దండ్రులకై సర్వము త్యాగం చేయగలిగేవారే మహాత్ములు అని 'సుపుత్రుడు' అనే ఖండికలో చెప్పారు. ఒక కవి కవిత్వం రాయడం సహజమైన విషయం.కానీ ఆశువుగా పద్యాలు చెప్పడమనేది పండితులకు మాత్రమే సాధ్యం. లక్ష్మణరాజు ఆశువుగా పద్యాలు చెప్పేవారు. ఓ రోజు మిర్యాలగూడలో సమావేశం జరిగే సమయంలో కరెంటు పోయింది. ఆ సందర్భంలో ఆశువుగా 'కరెంటు పోయింది' ఖండికలో

'సినిమాపోయెను మిల్లులాగె నగర శ్రీమంతు
లిండ్లందు మూ
లన పాడైబడియున్న లాంతరులు వెల్గం జచ్చెగా, పేదవా
రను వారిండ్లవెలుంగు హెచ్చె మన మిర్యాల్గూడ
విద్యుత్తు పో
యిన సందర్భము వర్ణనాంశము యిపోయెన్ చూడ
చిత్రంబుగా'

శ్రీమంతుల ఇండ్లలో కరెంటు పోయినచో పేదవారి ఇంటి వెలుగులు హెచ్చును అంటూ చమత్కరించారు.

కృష్ణాజిల్లా పెనుగంచిప్రోలులో జరిగే తిరుపతమ్మ జాతరలో జరిగిన జంతుబలులను అధిక్షేపిస్తూ 'అహింస' ఖండికలోని పద్యాలను ఆశువుగా చెప్పారు. దేవుడు సైతం బుద్ధుడిగా జన్మించి అహింసను ప్రచారం చేస్తారని చెప్పారు. ఇంకా...

'వినుడయ్యా! నును కత్తి విదలించ
కొక్కోరో కోయని యల్లాడు కోళ్లరవము
కనుడయ్యా! తళతళల్ గల కరవాలంబు
జళిపింప జేయు మేకల రవంబు
ఆలించుడయ్యా! సంహారంబు గావించ
నలజడి సేయు గొఱ్ఱెల రవంబు
వీక్షించుడయ్యా! హృద్వీధిలో భావించి
సర్వచరాచర సమత ధర్మ
తలపుడయ్యా! మనంబున ధర్మబుద్ధి
బుద్ధదేవుని ధర్మ సంబద్ధ బౌద్ధ
మతయుతా కర సిద్ధాంత మహిమయగు న
హింస మీరలు మదిలోన ఈప్సితముగ''

అంటూ జీవహింసను అధిక్షేపించారు. అంతేకాదు వీరి కవితావేశంకు మెచ్చిన జీవదయా జ్ఞాన ప్రచార సంఘం వారు 'సహజకవి' అనే బిరుదు ఇచ్చారు.

లక్ష్మణరాజు సహజంగానే దేశభక్తుడు. స్వాతంత్ర్య కాంక్ష కలిగినవారు. అంతేకాదు అనేక ఉద్యమాలలో, పోరాటాలలో సైతం పాల్గొన్నారు. అందుకే స్వాతంత్ర్య పోరాటయోధులైన గాంధీజీ, టంగుటూరి ప్రకాశం మొదలైన వారిపై ఖండికలను రాసి తన అభిమానాన్ని చాటుకున్నారు. ఇలా ప్రతిఖండికలోనూ సమాజానికి ఉపయోగపడే అభ్యుదయ ప్రబోధంను తెలియజెప్పారు.

లక్ష్మణరాజు నాటి రచనలైనప్పటికీ ఈ తరం వారికి కూడా వర్తించును. పాతచింతకాయపచ్చడి అంటూ ఖండకావ్యంను తీసిపారేసే నవీనులు ఉన్నారు. కానీ పాత చింతకాయ పచ్చడి పైత్యాన్ని తగ్గిస్తుంది. శరీరానికీ, మనస్సుకు కూడా మంచిదేనని నవీనులు గుర్తుంచుకోవాల్సిన అవసరం ఎంతైనా ఉంది.

నిండు పున్నమి వెలుగులరేడు – వెన్నెలకంటి

– ఆచార్య విస్తాలి శంకరరావు, మద్రాసు విశ్వవిద్యాలయం, చెన్నై.

నేడు సినీసాహిత్యానికి ఉన్నా ఆదరణ మరే సాహిత్యానికి లేదనే చెప్పాలి. ఒకప్పుడు ప్రజలపై అనేక సాహిత్యాల ప్రభావం ఉండేది. కానీ ప్రస్తుతం సినీ సాహిత్యం ఆ సాహిత్యాల స్థాయిని వెనక్కి నెట్టి ముందు వరుసలో నిలుచుని తన రాజసాన్ని ప్రదర్శిస్తుంది. ఎందరో సినీగేయ కవులు తమ ప్రతిభా పాటవాలతో ప్రేక్షక లోకంలో చెరగని ముద్రను వేసి, సినీసాహిత్యం సాహిత్యం కాదనే స్థాయి నుండి అది అద్భుతమైన సాహిత్యం అనే స్థాయికి చేర్చి చిరంజీవులుగా నిలిచారు. అటువంటి సినీగేయ కవులలో అటు సాహిత్యంలోను, ఇటు సినీ సాహిత్యంలోను తనదైన ప్రత్యేక ముద్రను ఏర్పరుచుకుని రంగుల ప్రపంచంలో నిండుపున్నమి వెలుగై నిలిచిన అగ్రశ్రేణి రచయిత వెన్నెలకంటి. వెన్నెలకంటి అంటే ఒక విజ్ఞాన సర్వస్వం, వెన్నెలకంటి అంటే సినీసాహిత్యానికి ఒక ఎన్‌సైక్లోపీడియో, వెన్నెలకంటి అంటే ఒక చమత్కారం, ఒక స్నేహం, ఒక అనువాద విజ్ఞానం. ముఖంలో ఎంటువంటి కదలికలు లేకుండానే తన చమత్కారమైన పలుకులతో ఎదుటి వారిని గొల్లుమని నవ్వించడమేకాక వారిని మరింతగా ఉడికించడం, అలాగే ఆత్మీయమైన స్పర్శగా హృదయంలో చెరగని ముద్రను వేసిన సాహితీ స్రష్ట వెన్నెలకంటి. అందుకే అందరివాడుగా మన్ననలు అందుకున్న అరుదైన వ్యక్తి వెన్నెలకంటి.

సాధారణంగా సాహిత్య లోకంలో సరసమైన కవులు ఒక చోటకు చేరితే, వారే కాదు చుట్టు ప్రక్కల వారిని సైతం పసందైన చమత్కారంతో హాస్యాన్ని రుచి చూపిస్తారు. ఇది సాహితీ లోకంలో సర్వసాధారణమైన విషయమే.

ఒకసారి ఒక కార్యక్రమంలో వెన్నెలకంటిగారు మరో ప్రసిద్ధ సినీగేయకవి అయిన చంద్రబోస్‌ను కలుసుకున్నారు. అదే సమయంలో మెగాస్టార్ చిరంజీవి నటించిన 'ఇద్దరు మిత్రులు' సినిమా రిలీజ్ అయింది. అందులో పాటలు కూడా అందరిని బాగా ఆకట్టుకున్నాయి. అందులోను.....

'మనసా వాచా మనసిస్తే మైసూర్ ప్యాలస్ రాసిస్తా' అనే గీతం ఎంతో ప్రసిద్ధి పొందింది. దీనిని రాసినవారు చంద్రబోస్.

వెన్నెలకంటి చంద్రబోస్‌ను చూసిన వెంటనే ఏమయ్యా చంద్రబోసు..... అలా ప్యాలస్‌లు, బిల్డింగ్‌లు రాసిచ్చేయడమేనా ఎంత నీవి కాకపోతే మాత్రం'' అని చిరునవ్వు నవ్వాడు. అందుకు తగ్గట్టుగా వెంటనే చంద్రబోసు అందుకుని ''నేను సరే లెండి! ప్రక్కరాష్ట్రంలోను, అది బిల్డింగ్‌లో మాత్రమే రాసిస్తున్నాను'' మరి మీరు....

'ఏరియాలు, ఏరియాలు.... అందులోను స్వంత రాష్ట్రంలో రాసిచ్చారు కదా' అన్న వెంటనే అక్కడ నవ్వులు పుశాయి.

ఎందుకంటే 'సమరసింహారెడ్డి' సినిమాలో వెన్నెలకంటి రాసిన 'రావయ్య ముద్దులు మావా - నీకు రాసిస్తా రాయలసీమ' అనే గీతం ఎంతో ప్రజాధారణ పొందింది. అలా వెన్నెలకంటి ఎక్కడ ఉన్నా అక్కడ సరదాసన్నివేశాలు ఏర్పడాల్సిందే. అందరితో కలసి సరదాగా కలిసిపోయో వ్యక్తి. తనలో ఎంతో నిండుతనాన్ని సంతరించుకున్నా ఏమి తెలియనట్లు సాధారణంగా ఉంటే అసాధారణమైన వ్యక్తి వెన్నెలకంటిగారు. ఎవరైనా ఒకసారి వారితో మాటకలిపితే ఎంతో ఆత్మీయతతో హృదయంలో చెరగని ముద్ర వేస్తారు. అటువంటి వెన్నెలకంటిగారి సాహిత్య ప్రస్థానం పరిశీలిద్దాం.

వెన్నెలకంటి బహుముఖ ప్రజ్ఞాశాలి, తొలితరం సినీకవులకు, మలితరం సినీకవులకు అనుసంధానకర్త. నిత్య పరిశోధకునిగా నూతనత్వాన్ని సంతరించుకుంటూ,

సమీక్షించుకుంటూ, సవరించుకుంటూ సాహితీలోకంలో అంచెలంచెలుగా ఎదిగిన నిరంతరం శ్రామికుడు, సాహితీ ప్రియుడు. ఇంటిపేరునే తన పేరుగా మలుచుకుని నిండుపున్నమిగా వెలుగులు పరిచిన నిశ్శబ్ద ప్రయాణికుడు, నిరంతర అన్వేషికుడు వెన్నెలకంటి.

వెన్నెలకంటి పూర్తి పేరు వెన్నెలకంటి రాజేశ్వర ప్రసాద్. వీరు శ్రీ వెన్నెలకంటి కోటేశ్వరరావు, శ్రీమతి పద్మావతమ్మల దంపతులకు 1957 నవంబర్ 30వ తేదిన నెల్లూరులో జన్మించారు. వీరి బాల్యం, విద్యాభ్యాసం అంతా నెల్లూరు లోనే పూర్తిచేశారు.

వెన్నెలకంటి గారికి చిన్నప్పటి నుండి సాహిత్యం, డైలాగులు అంటే ఎంతో ఇష్టం. వెన్నెలకంటి కాలేజి చదివేరోజుల్లో నెల్లూరులో వీరి ఇంటి ప్రక్కనే 'మణి' టాకీస్ అనే సినిమా హాలు ఉండేది. దానిలో ఎక్కువగా పౌరాణిక, జానపదచిత్రాలు ఆడుతుండేవి. అయితే రాత్రి రెండవ ఆట సమయంలో ఆ టాకీస్ తలుపులు పూర్తిగా గాలి కోసం తెరవడంతో ఆ సినిమా మాటలు, పాటలు చక్కగా ఆ చుట్టు ప్రక్కన ఉన్నా ఇళ్ళ వారికి వినిపించేవి. ఒక సినిమా వారం, పది రోజులు ఆడేసరికి ఆ హాలు చుట్టు ప్రక్కలవారు ఆ సినిమాలోని ముఖ్యమైన డైలాగులు, పాటలు, కంటస్థం అయ్యేవి. మరి ఇలాంటి పరిస్థితిలో సంవత్సరానికి ఎన్ని సినిమాలు వస్తాయో.... వాటి ప్రభావం ఆ చుట్టు ప్రక్కల వారిపై ఎలా ఉం టుందో ప్రత్యేకంగా చెప్పవలసిన అవసరం లేదు. మరి అలాంటి పరిస్థితిలో ఉన్న వెన్నెలకంటి వ్యక్తిత్వంపై ఆ సినిమాల ప్రభావం ఎంత ఉందంటే మాటల్లో చెప్పలేము.

అలా భారత, రామాయణం, భాగవతాల పట్ల తనకు తెలియకుండానే అపారమైన పరిజ్ఞానం వెన్నెలకంటికి ఏర్పడింది. అంటే బాల్యంలోనే సినీ బాణీలను అంది పుచ్చుకున్న వెన్నెలకంటికి మరింత తోడుగా వారి తల్లి పద్మావతమ్మ రోజు పూజలు చేస్తూ పాడే స్తోత్రాలను కూడా విని, విని వెన్నెలకంటి గారికి అపారమైన ధారణ శక్తి అలవడింది. ఇలా ఒక వైపు చదువుకుంటూనే సాహిత్యం పట్ల ఉన్న మక్కువతో కవిత్వం రాసేవారు. అలా రాసిన కవిత్వాన్ని తన మిత్రుడు అయిన గిరీశంకు చెప్పడం ప్రతిరోజు సర్వసాధారణం. గిరీశం మంచి కవి. సంగీత జ్ఞానం కలిగిన వ్యక్తి కనుక వెన్నెలకంటి రాసే వాటికి చక్కని ట్యూన్ కట్టి ఆలపించేవారు. ఇలా వారి స్నేహంలో కవిత్వం, సంగీతం జోడు గుర్రాల్లా పయనించాయి.

అదే సమయంలో 1979లో ఎస్.బి.ఐ లో ఉద్యోగం రావడంతో, చంద్రగిరిలో మొదటి సారి ఉద్యోగ జీవితం ప్రారంభించాడు. వెన్నెలకంటి రాసిన నాటకాలు ఆనాడు నెల్లూరులోని టౌన్ హాల్లో ప్రదర్శించేవారు. రేబాల లక్ష్మీనరసింహారెడ్డిగారు అయితే వెన్నెలకంటిగారి సాహిత్యానికి ముగ్దులు అయ్యేవారు. ఇలా అనేక సృజనాత్మక రచనలు వీరి కలం నుండి జాలువారాయి. ఉదాహరణకు కొన్ని రచనలు.

వెన్నెలకంటి 11 ఏటనే 'భక్త దు:ఖ నాశ పార్వతీశా' అనే మకుటంతో భక్తి శతకాన్ని రాశారు. అలాగే విద్యార్థి దశలోనే 'రామచంద్ర శతకం', 'లలిత శతకం' రాసి తన సామార్థ్యాన్ని ప్రదర్శించారు. ఇంకా

'ఉషోదయం ఆపలేవు', 'వెన్నెలజల్లు', 'ధనష్టంకారం' అనే కవితా సంపుటాలను 'ఈ చరిత్ర ఏ సిరాతో', 'ఎవ్వనిచే జనించు', 'దర్పణం' అనే నాటకాలు రాశారు. ఇలా ఒకవైపు సృజనాత్మక రచనలు చేసినా సినీసాహిత్యంపై ఉన్నా మక్కువ మాత్రం పెరుగుతుందేగాని తగ్గడంలేదు.

1980 ప్రాంతంలో వీరు రాసిన నాటకాలకు యజ్ఞవజ్జుల కామేశ్వరరావుగారు డైరక్షన్ చేస్తూ ఉండే వారు. కామేశ్వరరావు గారికి వెన్నెలకంటిగారి రచనాశైలిపై అపారమైన నమ్మకం ఉంది. కామేశ్వరరావు గారికి యస్.పి. బాలసుబ్రహ్మణ్యం గారికి మంచి అనుబంధం ఉంది. ఒక సందర్భంలో వెన్నెలకంటి గురించి ప్రస్తావించి ఒక్కసారి మాట్లాడమని చెప్పారు. బాలుగారు సరే ఒకసారి మద్రాసు రమ్మని చెప్పాడు. వెన్నెలకంటి మిత్రుల

ప్రోత్సహంతో బాలుగారిని కలిశారు. బాలుగారు వెన్నెలకంటిని చక్రవర్తి గారికి పరిచయం చేసి, నీ భవిష్యతు ఇక్కడ తేలుతుంది అని చెప్పి పని పూర్తి చేసుకుని ప్రక్కనే ఉన్న ఏ.వి.యం స్టూడియోలో ఉంటాను రమ్మంటారు. సమయం గడిచేకొద్ది బాలుగారు ఒకవైపు పాటలు రికార్డింగ్ చేస్తూనే వెన్నెలకంటిగారి గురించి తెలుసుకుంటూనే ఉండేవారు. చివరకు వెన్నెల వచ్చి వినయంగా నాకు పాటలు రాసే అవకాశం ఇస్తాను అన్నారని చెప్పగా, బాలుగారి పరిస్థితి ఎగిరిగంతేసి నంతపని అయిందని వెన్నెలకంటి మిత్రులు సర్వభొట్ల సుబ్బారావుగారు తెలిపారు. అలా వెన్నెలకంటి గారికి సినీరంగ ప్రవేశం జరిగింది. కనుకనే సందర్భం వచ్చినప్పుడు బాలుగారి గురించి వెన్నెలకంటి ఇలా అనే వారు 'నేను తినే ప్రతి బియ్యం గింజ మీద బాలుగారి పేరు ఉంటుంది' అనేవారు. వారి అనుబంధం అంత ఉన్నతంగా ఎదిగింది.

వెన్నెలకంటి గారికి సినీరంగంలో రావాలని ఎంతో ఇష్టం కనుకనే మొదట్లో ఉద్యోగం చేసుకుంటూ కూడా మద్రాసు దగ్గర ఉండడంతో అవకాశం కుదిరినపుడల్లా వెళ్లి వస్తూ ఉండేవారు. అదే సమయంలో 1986లో నటుడు, నిర్మాత, దర్శకుడు డా॥ యం.ప్రభాకరరెడ్డిగారు ప్రోత్సాహంతో "శ్రీరామచంద్రుడు" అనే చిత్రంలో మొట్ట మొదటి పాట రాశారు. అదే 'చిన్ని చిన్ని కన్నయకు వెన్నెల జోల'. దీనికి సంగీతం సమకూర్చినవారు సత్యం. గానం పి.సుశీల, చిత్రగార్లు. ఆ తర్వాత బాలుగారితో మంచి సాన్నిహిత్యం ఏర్పడడంతో ఇక వెనుకకు చూసుకునే అవకాశం రాకపోగా తన సినీసాహితీయాత్ర దిగ్విజయంగా ముందుకు సాగింది.

ఇలా ఒకవైపు స్ట్రెయిట్‌గా చిత్రాలకు రాస్తూనే యం.వి. రావుగారి ప్రోత్సాహంతో అనువాదాలుగా కూడా ఎన్నో మెళుకువలు నేర్చుకుని అద్భుతమైన అనువాద కుడు కూడా ప్రాచుర్యం పొందారు. అలా 1988లో 'నాయకుడు' చిత్రం ద్వారా అనువాద గీత రచయితగా సినీలోకంలో ప్రవేశించారు. ఆ అనువాద ప్రతిభతోనే కమల్‌హాసన్ గారితో ఎంతో అనుబంధం ఏర్పడింది. దాదాపుగా కమల్‌హాసన్ సినీమాలన్ని వెన్నెలకంటిగారే తెలుగులోకి అనువాదం చేశారు. ఈ ప్రకారంగా వెన్నెలకంటిగారి సినీ ప్రయాణంలోని సాహిత్య వెలుగులను దర్శిస్తే నేరుగా అంటే (స్ట్రెయిట్) చిత్రాల మరియు డబ్బింగ్ కలిపి దాదాపు మూడువేల పాటలు, మాటలు రాశారు. అలాగే అనువాద చిత్రాలకు కూడా దాదాపు 300 వందల చిత్రాలకు తన సాహిత్య వెలుగులను ప్రసరింపజేసి అనువాద సినీసాహిత్యంలో మకుటం లేని మహారాజులా వెలిగారు. ఇలా చెప్పుకుంటూ పోతే వెన్నెలకంటిగారి సాహిత్యం ఎంతో విస్తృతం.

ఇక్కడ వారి సినిమా సాహిత్యానంత ప్రస్తావించడం, విశ్లేషించడం అనేది సాధ్యమయ్యే పనికాదు. అయితే ఉదాహరణకు అత్యంత ప్రజాధారణ పొందిన కొన్ని పాటల వివరాలను చూద్దాం.

1. మాటరాని మౌనమిది - మహర్షి
2. మామయ్య అన్న పిలుపు - ముద్దుల మామయ్య
3. మధురమే సుధాగానం - బృందావనం
4. భీమవరం బుల్లోడా పాలు కావాలా - ఘరాన బుల్లోడు
5. చలి చంపుతున్న చమక్కులో - క్షణక్షణం
6. రావయ్య ముద్దుల మామా - సమరసింహారెడ్డి
7. సయ్యర్యే సయ్యా నేనేరా అన్నయ్య - అన్నయ్య
8. నే ఆటోవాడ్ని ఆటోవాడ్ని - భాషా

9. శ్రీరంగరంగ నాథుని	-	మహానది
10. హృదయం ఎక్కడున్నది	-	గజనీ
11. కొంతకాలం కొంతకాలం	-	చంద్రముఖి
12. చిరునవ్వుల వరమిస్తావా	-	చిరునవ్వుల వరమిస్తావా
13. ఓహెూ ఓహెూ బుల్లి పావురమా	-	బృందావనం
14. ప్రేమంటే ఏమిటంటే	-	శీను
15. రాసలీల వేళ రాయబారమేళ	-	ఆదిత్య369
16. బుద్ధభూమి రుద్రభూమి అయింది	-	రాఘవయ్య గారి అబ్బాయి (నందిపురస్కారం)
17. చల్తీకా నామ్ గాడీ - చలాకీ వన్నె లేడి	-	చెట్టుకింద ప్లీడరు
18. వెన్నెల్లో హాయ్ హాయ్	-	ఔను వాళ్ళిద్దరూ ఇష్టపడ్డారు
19. అల్లి బిల్లి కలారా రావే	-	॥
20. మాటంటే మాటేనంట కంటబడ్డ నిజమంటే	-	ఎప్రిల్ 1 విడుదల
21. కొండా కోనల్లో లోయల్లో	-	స్వాతికిరణం మొ॥నవి

అలాగే అత్యంత ప్రజాధారణ పొందిన అనువాద చిత్రాలను పరిశీలిస్తే అవి.

1. నాయుకుడు, 2. పోలిస్, 3. బాషా, 4. ప్రేమాలయం, 5. ప్రేమించి పెళ్లాడుతా, 6. భామనే సత్యభామనే, 7. తెనాలి, 8. పంచతంత్రం, 9. దశావతారం, 10. విశ్వరూపం, 11. జురాసిక్‌పార్క్,12. జేమ్స్‌బాండ్ సీరీస్ మొ॥నవి. అలాగే కొన్ని వందల సీరియల్‌కు వేలాది ఎపిసోడ్‌లు రాశారు. అలాగే వీరి ప్రతిభాపాఠవాలను గుర్తించిన అనేక సంస్థలు వీరికి అనేక పురస్కారాలతో ఘనంగా సన్మానించారు. ఉదా॥ కొన్ని.....

1. 2000 సం॥లో ఆంధ్రప్రదేశ్ ప్రభుత్వం నంది పురస్కారం (రఘువయ్యగారి అబ్బాయి చిత్రంలో బుద్ధభూమి రుద్రభూమి అయింది అనే పాటకు)

2. డా॥. బెజవాడ గోపాలరెడ్డి పురస్కారం	-	నెల్లూరు వారిచే సన్మానం
3. డా॥ మరువూరు కోదండరామిరెడ్డి పురస్కారం	-	॥
4. తంగరాజగోపాలరెడ్డి పురస్కారం	-	॥
5. శ్రీశ్రీ శతజయంతి పురస్కారం	-	హైదరాబాద్
6. ఆచార్య ఆత్రేయ పురస్కారం (3 సార్లు)	-	వెంకటగిరి
7. సుముద్రాల రాఘవాచార్య పురస్కారం	-	హైదరాబాద్
8. పింగళి నాగేశ్వరరావు పురస్కారం	-	మహా టీవి వారిచే
9. వేటూరి సుందరరామమూర్తి పురస్కారం	-	హైదరాబాద్ (2 సార్లు)
10. జీవిత సాఫల్య పురస్కారం	-	తెలుగుశాఖ, మద్రాసు విశ్వవిద్యాలయం
11. డా॥ యస్.పి. బాలసుబ్రహ్మణ్యం పురస్కారం	-	నెల్లూరు

ఇలా ఎన్నో పురస్కారాలు వీరిని అభిమానంతో వరించాయి. ఎంతమంది విశిష్టమైన వ్యక్తులతో పరిచయమున్నా, అలాగే తన ప్రతిభకు ఎంత గుర్తింపు ఉన్నా, సాధారణమైన వ్యక్తిలా చక్కగా స్నేహితులతో కలసి సరదాగా ఉండడం వారి సహజ నైజం. వెన్నెలకంకటిగారు సర్వభోట్ల సుబ్బారావు (సుబ్బన్న) గార్లు ఎంతో ఆత్మీయంగా ఉండేవారు. వెన్నెలకంటి గారిని చూశామంటే అక్కడ సుబ్బన్న ఉండాల్సిందే. అలాగే ప్రసిద్ధ సినీగేయ రచయిత శ్రీ భువనచంద్ర గారితో వెన్నెలకంటి గారికి ఉన్న అనుబంధం అనిర్వచనీయం. ఇంకా చెప్పాలంటే భువనచంద్ర గారు అంటే ప్రాణం. వీరి స్నేహానికి రామలక్ష్మణులే ఉదాహరణగా చెప్పవచ్చు. అంతే కాదు చెన్నై నగరంలోని తెలుగు వారికి, సాహిత్యాభిమానులకు, రచయితలకు వీరు సూర్యచంద్రులుగా సాహితీ వెలుగులను విరజిమ్ముతుంటారు. భువనచంద్రంగారు వెన్నెలకంటి గారిని "బుల్లెబ్బాయి" అంటూ ప్రేమగా పిలిచేవారు. అలాగే వెన్నెలకంటిగారు కూడా అన్నయ్యా అంటూ ఆత్మీయంగా ఉండేవారు.

వెన్నెలకంటి గారిలో ఉన్న ప్రత్యేకత ఏమిటంటే సాహిత్య ఉపన్యాసాలు అంటే ఎంతో ఇష్టం. తను ఉన్న ప్రాంతంలో ఎక్కడైన ఎదైన ప్రసంగం ఉందంటే నిర్వాహకులు ఆహ్వానించకపోయిన ఎటువంటి ఆర్భాటం లేకుండా ఆటోలో వెళ్లి సభ వెనుక వరుసలో కూర్చుని శ్రద్ధగా వినేవారు. అది వారి వ్యక్తిత్వ వికాసానికి ఒక చిహ్నంగా భావించవచ్చు.

వీరు సినీ కవిగానే ఎక్కువ మందికి తెలుసు, కాని సృజనాత్మక రచనలతో పాటు చక్కని ధారణతో ఏ అంశాన్ని ఎన్నుకున్న లోతైన అధ్యాయనంతో ప్రసంగించ గలిగిన సాహితీవేత్త కూడా. అందుకే వారి అధ్యయన కృషిని చూసిన మిత్రులు వెన్నెలకంటి గారిని "గడ్డం లేని రుషి"అని పిలిచేవారు.

అంతేకాదు వెన్నెలకంటిగారు అనేక సంస్థలలో సభ్యులుగా ఉండి, సాహిత్య సామాజిక సేవలలో పాల్గొనేవారు. ఉదా॥ నెల్లూరులోని నాగబైరవ సాహితీ పీఠం, అలాగే మద్రాసు నగరంలో అమరజీవి పొట్టి శ్రీరాములు స్మారక భవన నిర్వాహణ కమిటీలోను సభ్యులుగా సేవలు అందించారు. ఇలా ఇటు సాహితీ లోకంలోను అటు సినీసాహిత్య సృష్టిలోను తనదైన ప్రతిభతో ముదుకు సాగుతూ, సినీ అనువాద సాహిత్యంలో ప్రవేశించి అద్భుతాలు సృష్టించిన బహుముఖ ప్రజ్ఞాశాలి. ఒక భాషలో విజయవంతమైన సినిమాలు, డబ్బింగ్ చేయబడి ఇతర భాషలలో కూడా అంతే అభిమానాన్ని పొందడం అనేది సామాన్యమైన విషయం కాదు. కేవలం ఆ రచయిత మీదనే ఆ ప్రతిభ ఆధారపడి ఉంటుంది. అందులో వెన్నెలకంటిగారు అగ్రగామిగా నిలిచారు. అంతేకాక 'ఆలాపన' వారు వెన్నెలకంటి గారికి 'డబ్బింగ్ కింగ్' అనే బిరుదునిచ్చి సన్మానించారు.

ఇలా చెప్పుకుంటూపోతే వెన్నెలకంటిగాని సాహిత్యం గారి, సినీ సాహిత్యంగానీ, లేదా అనువాద సాహిత్యంగాని ఎంతో విశిష్టంగా నిలిచాయి అనడంలో సందేహం లేదు, ఒక్కొక్కదానిని విశ్లేషించుకుంటూ పోతే ఎన్నెన్నో సాహిత్య విలువలతో పాటు, సామాజిక, వ్యాపారాత్మక మైన విలక్షణ లక్షణాలు కనిపిస్తాయి. వెన్నెలకంటిగారు సినీ కవిగా ప్రసిద్ధి చెందినా.... ఆ ప్రతిభ వెనుక వారి సాహిత్య పరిజ్ఞానం కలిగి ఉండటంలో వారి సినీసాహిత్యం కూడా ఆదర్శనీయంగా నిలిచింది. వారు వాడే పద ప్రయోగాలు, వ్యాకరణ, అలంకారాశాస్త్ర పరిజ్ఞానంతో నిండి ఉంటాయి. భారత రామాయణ భాగవత విశేషాలు, వాటి అంతర్థాలు సంధర్భానుసారంగా గుభాళిస్తూనే ఉంటాయి.

వెన్నెలకంటి గారిని గుమనిస్తే వారి మనస్తత్వం, వ్యక్తిత్వం, సాహిత్యం, వృత్తిపట్లగల విశ్వసనీయత, స్నేహం స్వభావం మొదలయిన లక్షణాలన్ని వారిలో పుష్కలంగా అమరడంలో పరిపూర్ణమైన వ్యక్తిగా నిలిచాడు. అలాగే వారి కుటుంబంలో కూడా వెన్నెలకంటి గారికి వెన్నుదన్నుగా నిలవడంతోనే వారు చేరాలనుకున్నా గమ్యాన్ని అలవోకగా

చేరుకున్నట్లు భావించవచ్చు. అందులో వెన్నెలకంటిగారి సతీమణి ప్రమీలగారి పాత్ర కీలకమనే చెప్పవచ్చు. అలాగే వీరికి ఇద్దరు కుమారులు శశాంక్ వెన్నెలకంటి, రాకేందు మౌళి. వీరు తండ్రి బాటలో పయనించి ఈరోజు చలన చిత్రరంగంలో తండ్రి వారసత్వ ప్రతిభను దిగ్విజయంగా కొనసాగిస్తున్నారు. శశాంక్ వెన్నెలకంటి చిత్ర రచయిత గాను, రాకేందుమౌళి సినీరచయిత, గాయకుడు, నటుడు గాను ఎంతో ప్రసిద్ధి చెంది ఉన్నారు. ఇలాంటి విలక్షణ మైన వెన్నెలకంటి నిండుపున్నమి వెలుగులరేడుగా నిరంతరం సాహితీలోకంలో పున్నమి వెలుగులు వెదజల్లుతూ 2021 జనవరి 5వ తేదిన భౌతికంగా మనల్ని వదిలి వెళ్లినా వారు సృష్టించిన సాహిత్యం ద్వారా మన హృదయాలలో ఎప్పటికీ చిరంజీవిగా నిలుస్తారనడంలో సందేహం లేదు.

BHAVAVEENA
Vol. 18, Issue. 11, November - 2021.
ISSN No. : 2456-4702 - RNI No. APTEL/2003/12253
భావ వీణ
UGC care List Group -1 Journal
under Arts and Humanities Category

తెలుగు సాహిత్యంలో జానపద గేయాల ప్రాముఖ్యత

డా.జి.శ్రీనివాసరావు, అసిస్టెంట్ ప్రొఫెసర్, తెలుగు శాఖ
APJAK ప్రభుత్వ డిగ్రీ కళాశాల, పటాన్ చెరువు, సంగారెడ్డి జిల్లా, తెలంగాణ.

1. ఉపోద్ఘాతం:-

తెలుగు సాహిత్యంలో జానపద గేయాలు కేవలం పాటలుగా కాక, ప్రజల జీవితం, భాష, ఆచారాలు, విలువలు, సంఘటనలను మోసుకెళ్లే జీవంతమైన సాహిత్య ప్రక్రియగా నిలిచాయి. అవి తరతరాలుగా మౌఖికంగా ప్రసారం అవుతూ, తెలుగు సంస్కృతికి ప్రజాస్వరూపమైన గుర్తింపును ఇస్తున్నాయి.

సంస్కృతాధారిత మార్గ సాహిత్యానికి భిన్నంగా, జానపద గేయాలు దేశి శైలిలో---అంటే సామాన్య ప్రజల మాటలో, స్థానిక ఛందస్సులో, గ్రామీణ అనుభవాల్లో---పుట్టాయి. ఈ దేశి ధోరణి తెలుగు భాష సొగసుకు, సాహిత్య వైవిధ్యానికి పునాదిగా నిలిచింది.

ఈ గేయాలు పంట పనులు, వేట, పశువుల కాపరి, వివాహాలు, పండుగలు, దేవతా ఆరాధన, శిశు సంరక్షణ వంటి దైనందిన జీవిత క్షణాలను కళాత్మకంగా చిత్రిస్తాయి. ఉదాహరణకు, తెలంగాణ బతుకమ్మ పాటలు స్త్రీ జీవితం, కుటుంబ సంబంధాలు, సామాజిక ఆశలను ప్రతిబింబించే శక్తివంతమైన మౌఖిక సంప్రదాయంగా నిలిచాయి.

2. జానపద గేయాలంటే :-

సామాన్య ప్రజలు పని, పండుగ, వివాహం, ప్రయాణం, పొలేరు, వ్యవసాయం, వేట, బాలల ఆటలు వంటి సందర్భాల్లో పాడుకునే గేయాలే జానపద గేయాలు. ఇవి ఎక్కువగా మౌఖికంగా ప్రచారంలో ఉంటాయి; రచయిత పేరు లేకున్నా సమాజం కలిసి సృష్టించి, పదేపదే మార్చుకుంటూ ప్రసారిస్తుంది.

3.ఆధునిక సాహిత్యంపై జానపద ప్రభావం:-

ఆధునిక తెలుగు సాహిత్యంపై జానపదాల ప్రభావం చాలా లోతైనది. జానపద గేయాలు, కథలు, సామెతలు, బల్లాడ్‌లు ఆధునిక కవిత్వం, కథ, నవల, నాటకం, సినిమా రూపాల్లో ప్రజల భాషనూ, అనుభవాలనూ, సాంస్కృతిక గుర్తింపునూ చేర్చాయి.

ప్రధాన ప్రభావాలు

3.1. ప్రజాభాష ప్రవేశం :- సంస్కృతాధారిత గ్రాంథిక శైలి నుంచి వ్యవహారిక, ప్రాంతీయ భాష వైపు ఆధునిక సాహిత్యం మళ్లించడంలో జానపద సాహిత్యం ప్రేరణ ఇచ్చింది. గురజాడ అప్పారావు వంటి రచయితల కవిత్వంలో ప్రజల మాట, దేశి భావాలు స్పష్టంగా కనిపిస్తాయి.

3.2.కథన శైలి:-

జానపద కథల సరళమైన కథనం, పాత్ర చిత్రీకరణ, సంభాషణా పద్ధతులు ఆధునిక తెలుగు కథల్లో మేళవించబడ్డాయి. అందుకే ఆధునిక కథలో సంప్రదాయ జానపద కథనరీతి ఒక ముఖ్య అంశంగా గుర్తించబడింది.

3.3.సామాజిక వాస్తవికత:-

రైతులు, కూలీలు, స్త్రీలు, దళితులు, గ్రామీణ ప్రజల జీవితాన్ని జానపద గీతాలు ప్రతిబింబించాయి. ఆ దృష్టి ఆధునిక వాస్తవిక కథలు, నవలలు, ప్రగతిశీల కవిత్వంలో సామాజిక అణచివేత, ఆర్థిక విషమతల చర్చకు దారితీసింది.

3.4.ప్రదర్శనాత్మక సాహిత్యం:-

బుర్రకథ, హరికథ, యక్షగానం వంటి జానపద ప్రదర్శనలు స్వాతంత్ర్యోద్యమం, కమ్యూనిస్ట్ ఉద్యమాల సమయంలో ప్రజా చైతన్యానికి సాధనాలయ్యాయి. బుర్రకథ మౌఖిక జానపద కవిత్వాన్ని, లిఖిత సాహిత్య ఛందస్సునూ కలిపి కొత్త సమ్మిశ్ర రూపాన్ని సృష్టించింది.

3.5.కళాత్మక అలంకరణ:-

జానపద గేయాల లయ, పునరావృతి, సామెతలు, విశేషణాలు, స్థానిక ప్రతీకలు ఆధునిక కవిత్వానికి సహజమైన సొగసును, శ్రవణ సౌందర్యాన్ని అందించాయి

3.6.సాంఘిక-సాంస్కృతిక విలువ:-

జానపద గేయాలు ప్రజల ఆనందాన్నీ, దుఃఖాన్నీ, కష్టాన్నీ, ఆశనూ ప్రతిబింబిస్తాయి. వ్యవసాయం, వర్షం, పంట, వివాహం, మానవ సంబంధాలు, ఆచారాలు, నైతిక విలువలు---ఇవన్నీ వీటిలో జీవంగా నిక్షిప్తమవుతాయి. ఉదాహరణకు, పాలేరు పాటలు పని భారాన్నీ, బాలల గేయాలు బాల్య వినోదాన్నీ, వివాహ గీతాలు కుటుంబ-సామాజిక ఆచారాలనూ చెబుతాయి. అందువల్ల ఇవి చరిత్ర పుస్తకాల్లో లేని సామాన్య ప్రజల జీవిత చరిత్రగా నిలుస్తాయి.

3.7.వీరగాథలు, భక్తి ప్రభావం:-

పలనాటి వీరచరిత్ర, అల్లూరి సీతారామరాజు వీరగాథలు, రామాయణ-భాగవత పాటలు జానపద గేయ సంప్రదాయంలో ముఖ్య భాగాలు. ఇవి ధైర్యం, దేశభక్తి, భక్తి, నీతి వంటి విలువలను సామాన్య ప్రజలకు సులభంగా చేర్చాయి.

3.8.విద్యా, వారసత్వ పాత్ర:-

జానపద బాలల గేయాలు పిల్లల భాషా ప్రగతికి, వ్యక్తిత్వ వికాసానికి, సామాజిక విలువల ఏర్పాటుకు ఉపయోగపడతాయి. అలాగే ఇవి ప్రాంతీయ గుర్తింపును, తెలుగు సాంస్కృతిక వారసత్వాన్ని కాపాడే జ్ఞాపక సాధనాలుగా కూడా ఉన్నాయి.

4.జానపద గేయాల లయ ఆధునిక కవిత్వం పై ప్రభావం:-

జానపద గేయాల లయ ఆధునిక తెలుగు కవిత్వంలో పునరావృతి, సరళమైన తాళం, పల్లవి-చరణ నిర్మాణం, వ్యవహారిక భాష రూపంలో కనిపిస్తుంది. ఇది కవితకు సంగీతాత్మకతను, ప్రజల వైపు నుంచి పలికే సహజత్వాన్ని ఇస్తుంది.

లయ ఎలా ప్రతిఫలిస్తుంది

4.1.పునరావృత పదాలు, వాక్యాలు:-

జానపద పాటల్లో ఒకే పదం లేదా వాక్యం పదేపదే వచ్చి తాళాన్ని నిర్మిస్తుంది. ఆధునిక కవులు ఈ పునరావృతిని భావాన్ని లోతుగా నిలిపే సాధనంగా వాడతారు.

4.2.సరళమైన, చేతటచేత పలికే తాళం:-

జానపద గేయాలు పని, పండుగ, నడక, నాట్యం వంటి సందర్భాల్లో పాడేవి కాబట్టి వాటి లయ సహజంగా ఉంటుంది. ఆధునిక కవిత్వంలో ఇది కఠినమైన ఛందోబద్ధ నియమాలకు బదులు శ్వాస, నడక, పాట తరహా లయగా కనిపిస్తుంది.

పల్లవి--చరణ నిర్మాణం: జానపద పాటల్లాగే ఆధునిక కవితల్లో ఒక ముఖ్య వాక్యాన్ని పల్లవిలా తిరిగి చెప్పి, దాని చుట్టూ కొత్త చిత్రాలు, భావాలు అల్లడం కనిపిస్తుంది. ఇది పాఠకుడికి పాటలా గుర్తుండిపోతుంది.

4.3.ద్విపద, బల్లాడ్ లయలు:-

20వ శతాబ్దపు తెలుగు కవిత్వంలో సంప్రదాయ మాత్రా నియమాల స్థానంలో జానపద మీటరుకు సన్నిహితమైన నాలుగు-బీట్ల బల్లాడ్ లయ వచ్చిందని విమర్శకులు గుర్తించారు. ఇది కవితకు పాట తరహా ప్రవాహాన్ని ఇచ్చింది.

4.4.వ్యవహారిక భాష కలయిక:-

జానపద గేయాల భాషా సరళత ఆధునిక కవితల్లో గ్రామీణ పదాలు, ప్రాంతీయ మాటలు, సామెతలు రూపంలో కనిపిస్తుంది. దీనివల్ల కవిత పండిత వర్గానికి మాత్రమే కాక సామాన్య ప్రజలకూ చేరువైంది.

ఉదాహరణ

గోపిని కరుణాకర్ కవితల్లో జానపద గేయ శైలిలో పాటలా పదాలు కనిపించినా అవి కవిత్వంగానే నిలిచాయని విమర్శలో పేర్కొన్నారు. అలాగే ఆధునిక కవిత్వం

గేయాలు, పాటలు, వచన కవితల రూపాల్లో విస్తరించడం జానపద లయ ప్రభావానికి సూచన...

5.గురజాడ కవిత్వంలో జానపద లయ ప్రభావం :-

గురజాడ అప్పారావు కవిత్వంలో జానపద లయ ప్రభావం చాలా స్పష్టం. అతను జానపద గేయాల, దేశి ఛందస్సుల సహజ తాళాన్ని స్వీకరించి ముత్యాల సరాలు అనే కొత్త ఛందస్సును సృష్టించాడు; దీని వల్ల తెలుగు కవిత్వం ప్రజల మాటకు, పాటకు దగ్గరయింది.

జానపద లయ ఎలా కనిపిస్తుంది

5. 1సహజ మాట లయ:-

గురజాడ గ్రాంథిక భాష కంటే ప్రజలు మాట్లాడే వ్యవహారిక తెనుగును కవిత్వానికి అనువు చేశాడు. అతని పద్యాలు చదివితే పాటలా, మాటలా వినిపించేలా ఉ ంటాయి.

5. 2 ముత్యాల సరం నిర్మాణం:-

అతను మాత్రా ఛందస్సు, దేశి ఛందస్సు, స్త్రీల జానపద పాటల లయలను పరిశీలించి ముత్యాల సరాన్ని రూపొందించాడు. ఈ పద్ధతిలో పదాలు సహజంగా ప్రవహించి, కవితకు గేయ స్వరూపాన్ని ఇస్తాయి.

పునరావృతి, గుర్తుండే తీరు: జానపద పాటల్లో ఉండే పల్లవి తరహా పునరావృతి, సరళమైన బీట్లు గురజాడ కవితల్లో కూడా కనిపిస్తాయి. దీనివల్ల పంక్తులు సామెతలా, పాటలా గుర్తుండిపోతాయి.

5. 3.ప్రజా జీవిత భాష:-

అతని కవితలు సామాన్య ప్రజల ఆనందాలు, బాధలు, సామాజిక అన్యాయాలను ప్రజల భాషలోనే చెబుతాయి. ఇది జానపద సాహిత్యపు మూల లక్షణమే.

ఉదాహరణలు

"దేశమును ప్రేమించుమన్నా" పాటలో సరళమైన పదాలు, స్పష్టమైన లయ, ప్రజలకు అర్థమయ్యే భాష ఉన్నాయి. ఇది జానపద గేయ శైలిలో దేశభక్తిని, సామాజిక చైతన్యాన్ని రగిలించే మంచి ఉదాహరణ.

అలాగే పూర్ణమ్మ వంటి కథా కావ్యాల్లో బాల్యవివాహం వంటి సామాజిక సమస్యను జానపద బల్లాడ్ తీరులో చెప్పాడు. ఇక్కడ కథనం, లయ, భావ ప్రవాహం ప్రజల పాటల మాదిరిగానే ఉంటాయి.

6.ముగింపు:-

జానపద గేయాలు ప్రజల మధ్య మౌఖికంగా పుట్టి, తరం నుంచి తరానికి సంప్రదాయంగా ప్రసారమయ్యే సాహిత్య ప్రక్రియ. వ్యవసాయం, వివాహాలు, పండుగలు, కష్టాలు, ప్రేమ, ఆశలు, వీరత్వం---ఇలా జీవితానికి సంబంధించిన ప్రతి అంశాన్నీ ఇవి సరళమైన భాషలో వ్యక్తం చేస్తాయి.

ఇవి పలనాటి వీరచరిత్ర, అల్లూరి సీతారామరాజు వీరగాథలు, రామాయణ-భాగవత పాటలు వంటి రూపాల్లో తెలుగు సమాజ చరిత్రను కూడా ముందుతరాలకు చేర్చాయి. అందువల్ల జానపద గేయాలు వినోదాన్ని మాత్రమే కాదు, చరిత్ర, నీతి, సామాజిక స్పృహను కూడా పెంపొందించాయి.

ఆధార గ్రంధాలు:-

1.తెలుగు జానపద గేయ సాహిత్యము...ఆచార్య బి. రామరాజు.

2.జానపద గేయ వాఙ్మయ వ్యాసావళి...నేదునూరి గంగాధరం

3.తెలుగు జానపద గేయ గాథలు .... నాయని కృష్ణకుమారి

4.తెలుగు జానపద సాహిత్యం -- పురాగాథలు...రావి ప్రేమలత

5.జానపద గేయాలు....ఎ. అనసూయాదేవి

6. తెలుగు వికీపీడియా

★ ★ ★

BHAVAVEENA
Vol. 18, Issue. 11, November 2021
ISSN No. : 2456-4702 - RNI No. APTEL/2003/12253
భావ వీణ
UGC CARE List Group - 1 Journal
under Arts and Humanities Category

Rethinking Harikatha at Draupadi Festival

- ***Dr. Pejjai Nagaraju***, Acting trainer, theatre designer, and independent scholar.

Abstract :

Harikatha, a narrative performance in Andhra Pradesh, is performed to narrate the stories of Gods to spread devotion. Even though it isperformed at various contexts, the majority of Harikathaperformances are performed in the context of devotion.The present paperrethinks Harikatha through investigating text, space, performer and spectatorsin the context of devotion inDraupadi festival in the district of Chittoor, Andhra Pradesh.Thinking out from the nature of narrative performances, the paper argued that the Harikatha does not attainthe level of 'devotional narration' without text, space, performer and spectators.

Keywords : Harikatha, devotion, performance, text, space, performer, spectators.

Introduction :

Goddess Draupadi is worshipped across Chittoor district in Andhra Pradesh, India. As part of the worship, the annual Draupadi festival is conducted for 18 to 30 days in this region during the summer, from March to August. Usually,'Vannikula Kshatriyas'1 take major part in worshipping the goddess Draupadi at this region. But, nowadays, along with Vannikula Kshatriyas, other communities of the region also participate in the festival. The festival is locally called as *draupadithirunallu, mahabharathabrahmothsavam*or *dharma raja thirunallu*. As part of the festival, temple committee organises performances oftemple rituals,regional folk theatre and Harikatha. While folk theatre performances are dedicated to entertain, performances of Harikatha are organised to spread the devotion.

Harikatha performances are studied by many scholars in the fields of literature, folklore and sociology. It is an evident that Harikatha is not critically analysed by many scholars in the field of theatre. This study is intended to understand text, space, performer and spectators of Harikatha in the views of devotional engagement. The paper also presents the evidences how text, performer, space and spectators play a significant role in creating devotional engagement in Harikatha performances. The paper is presented in four sections: text, performer, space and spectators. Each section describes its importance in creating devotional engagement. To present the paper, first, I introduced Harikatha and its performance contexts. Then, I analysed all the four elements: text, space, performer, and spectators.

Methodology :

For this research paper, I have adopted a methodology drawn from discipline of folklore. The data collection is followed in four methods: literary method, observation method, and interview method. To observe various scholars' work on Harikatha, I have adopted literary method. In this method, the data is collected to understand the Harikatha. I have used observation method to study the performers skills and the spectators' engagement. I have used the interview method to understand text, space, performer, and spectators. The interviews are conducted individually and group. The inter-

views are done in both structured and non-structured.

Harikatha and its performance contexts:

In India, many narrative forms are available, and some of them are performed by a solo performer. Harikatha is one of these solo narrative forms. Evidences suggests that Harikatha is performed for centuries in various regions in India: Tamil Nadu, Telangana, Andra Pradesh, Karnataka, and Maharastra. Harikatha is adapted regional languages in its performances. Various scholars refers this narrative form with various names: "*Harikathakalakhepam*, *Hari Keerthanam*, *Harikatha ganam*, *Samkeerthanam*, *Sathkathakalakshepam*, *Sathka-Dhagaana*, *Sangeethopanyasam*, *Akshaganam*, *Yakshaganam*, *Geyaprabhandam*, *kalakhepam*, *katha*, *Kathaprasangam*, *Katha gaanam*, and *Kathakalapkekam*". But, for Telugu speakers, the narrative from is known as Harikatha, Harikatha Kathanam, and Katha Kaalakhepam. The performance text of Harikatha is usually taken from *puranas* (the sacred test to teach wisdom) and epics. Harikatha performances are an amalgam of "music, song, and piety literature".

Harikatha is usually organisedon the occasion of celebration at auspicious days in Hindu calendar. It is also performed on the occasions of marriage, death ceremony, auspicious day, birth ceremony, wedding, birth celebration, death anniversary, meritorious act, vow and feast. Along with these contexts, Harikatha is also performed in the context of Draupadi festival. At the Draupadi festival, Harikatha is called as called as '*Pagati Katha*'(*Pagati* means day and *katha*means story). Local communities believe that Harikatha is performed to purify the premises and to keep the devotees' sins away.At Draupadi festival, Harikatha is patronised by villagers that host the festival.

In this festival, Harikatha is organised for 18 days, and each day is dedicated to narrate a Parva from Mahabharatha. A Parva is planned to narrate more than three hours. Usually, Harikatha is performed between 2pm and 6pm at Draupadi festival. These performances are intended to transmit devotion on Pandavas. Scholars also establishes that Harikatha performances are organised at Draupadi festivals since ages. For instance, Julia Hollander observes the relationship between Draupadi festival and the storytelling form (136); she writes: "Hiltebeitel dates the storytelling tradition in Draupadi Amman temples to circa AD 600–700"; she also refers Hiltebeitel's argument as "the present practice of using a Classical Tamil text by Villiputurar for the storytelling sessions probably goes back to the fourteenth century".3 Thus, Harikatha establishes relationship with Draupadi festivals for manycenturies.

Text :

The performance text of Harikatha is derived from various themes. The evidences prove that Harikatha text is initially created based on the Hindu religious themes. Later, the text has been written to entertain, educate, impose patriotism, and spread religion. The evidences also prove that performance text of Harikatha is also written to spread Christianity and Islam. For instance, Donappaobserves Harikatha text is written to spread religions of Christianity and Islam (207-214). Thus, performance text of Harikatha is written on multiple issues. When it is observed within Hindu religion, Harikatha text

is written based on Ramayana, Mahabharatha and Puranic stories. In the context of Drauapadi festival, Harikatha text is derived from Mahabharathastories to spread devotion on Pandavas. Since the stories of Mahabharatha is available in classical and spoken Telugu language, narration of Harikatha is mixed with both styles of language. Since the translation of Mahabharatha in Telugu is no longer spoken, every line of classical text is translated by Haridasu into contemporary spoken Telugu language for spectators.

Sincea Harikatha performances is longer than two hours, the performance text is incorporated with 'humours stories and passages of holy text' in-between the main plot. While the humorous stories attract spectators of various classes, passages of holy text are organised to engage the spectators devotionally. Generally, humorous stories are a resource of social commentary. But, the passages of holy text are purely drawn from epics and *puranas*.The holy passages are included with hymns, verses and poems. After reciting it, the meanings of the holy passages are illuminated to the spectators in local dialect. Thus, the main plot is incorporated with humorous stories, passages of holy text and hymns.

The performances text of Harikatha is also included with *pittakathalu*(side stories). These short stories play a significant role to engage spectators devotionally in Harikatha. As they are containing humorous incidents, *pittakathalu* energise the spectators during the performance. *pittakathalu*also bring back the spectators from deep involvement of the story. For instance, somestories are based on a serious subject which make the spectators to be tired and disturbed. In this case, the side stories dethatch the spectators from the main theme for some time. In some situations, *pittakathalu*is also narrated to elaborate a complex scene, incident, or situation of a story. The side stories are intended to educate the spectators with praising the good deeds and disrespecting the bad deeds of a character. Sitaramanjaneya observes that Harikatha adopts side stories to create humour. According to him "G. Balaji added English songs in his Telugu Harikatha performance, Parimi Subramanyam included a Telugu poetic text which resembles children's speech and ChallaRamalingaiah replaced classical text with local dialect in songs." (Sitaramanjaneya32-33).Majority of the side stories are purely meant to comment on existing social issues and the behaviour of humans.These evidences suggest that side stories indirectly remind the spectators engage with devotion.

Along with the side stories, Harikahta text is included with hymns, songs and poetry that is to offer additional information to teach devotion and moral. Based on its occupation, Harikatha performance text can be divided into two major parts: stories and non-stories. In the part of the stories, Harikatha performance text contains main story and side stories. The part of non-stories is categorised with the hymns, songs, and poetry which may not demonstrate a direct relation with the main story, but it is purely intended to create the devotional environment.

Based on its chronological order of performance, A performance text of Harikatha can be divided in three major sections: introduction, middle and conclusion. The introduction

contains the songs for stage preliminaries, and it also introduces the story, performance context, and sponsors of the performance; it also acknowledges the spectators. The songs for stage preliminaries contain worshipping the god. Here, the songs are included with rituals such an offering camphor, flowers and homage. This section invokes devotional feeling in the spectators. In the middle section of Harikatha performance text, the main story is presented with verses, conversations, hymns, passages of holy text, songs, poetic text and side stories. In the conclusion section, *namasankeerthanam4*and a *mangalam5*songs are given in the text. These songs also include the rituals which is performed in the introduction section to invoke devotional feeling.

Space :

Harikatha performances do not demand well organised stage. It probably desires a raised platform to elevate the performer from the spectators. Usually, the performance space is decorated with flowers and mango leaves. In Draupadi festival, the performance space of Harikatha is temporarily erected in the temple hall. If it is not erected, the performance space is covered with a carpet to distinguish it from spectators' space. While the centre of the performance space is dedicated for the narrator, both sides of the centre are offered for musicians. A Draupadi's idol is placedbetween the performance space and the spectators' space. In this performance space, flowers, mango leaves, and the Draupadi's idol create a devotional environment. Spectators' space is very large, and it accommodates more than 500 people. The spectators' space is not lodged with chairs, but it is levelled to sit on the floor. Some spectators sit on the mats which they bring from their home. When compare to the performance space, spectators' space is not filled with devotional materials such as flowers, mango leaves or Draupadi idol. The spectators' space just suggests the communal space.

Performer :

Harikatha is performed by a single performer, and it emphasises the role of the performer. The performer is good in singing, narrating, storytelling and acting. He demonstrates multiple character during the narration and storytelling. Performer of Harikatha is locally called as "*Kathakudu, Katha-gana-parudu, Katha-gayakudu, Katha-prasangidasu, Bhagavatha-katha-prasangi, Bhagavathar, Bhagavathi, Bhagavathudu, Harikatha-prasangi, Haridasu*" (Donappa 1978, 112). The performer is popularly known as Haridasu, Bhagavathar or Bhavatharini. The male performer is called as Haridasu or Bhagavathar, and the female performer is referred as Bhavatharini. Usually, Harithakaperformer is considered a human being who serves the society and the god.

The performer, Haridasu, does not wear any costumes that represents a character in the story. He wears costumes that communicates Lord Hari. Some performer just wear a Dhoti ("the original *men's wear* in India"), and places a garland around his neck. As it represents for the messenger of god, the costumes traditionally guide the spectators to reach devotional level. Along with his costumes, Haridasu's performance skills allow the spectators to invite the devotional feelings. He is good at speaking fluently, singing well, acting perfectly, and dancing rhythmically and guiding spectators

philosophically.The performer always prospers in representing a huge collection of characters from the myths, epics, and contemporary stories. Donappa comments on Harikatha performer: "the performer role in Harikatha is equal to the narrator (Sutradhara) in traditional Indian theatre; the narrator leaves the stage after the introduction of the play, but in Harikatha the performer takes various roles until he finishes the performance" (101). Donappa's comment supports to think that Harikatha performer enacts multiple characters along with the narrator in Harikatha. From a narrator, he can transform himself into Dhramaraja, Draupadi, Duryodhana or Arjuna with just a modification of movement, gesture or posture. This transformation to the divine characters allows the spectators to engage devotionally.

The performer represents a character with voice and gestures. He also takes movement during the narration. His movements are observed various directions on the stage. He moves from upstage to downstage and left stage to right stage. He also takes few circular movements. The circular movements are visible in dancing for a song. The movements of the performer are accompanied by musical instruments. The performer plays Chidathaluwhile performing. Chidathalu and other musical instruments accompany the dialogues, poetic text, songs and the performer's movements.It can be described that both music and the performers' movements create devotional space.

One of the performance skills of Haridasu is acting with an invisible character. Here, the performer creates invisible characters on the stage with his body language, and he interacts with the invisible characters. The performer creates the illusion of another character standing beside of him. He communicates this process with narration, postures and mimic actions. For instance, in the scene where Duryodhana fights with Bheema, Haridasu portrays Duryodhana and created invisible character Bheema; After this action, Haridasu comes back to the role of narrator from the character of Duryodhana. Here, he narrates the characters positions. Now, he portrays Bheema. This cycle of switching the roles from a character to the narrator is common practice in Harikatha. Haridasu interaction with invisible character allows spectators to imagine more than one character on the stage.

Harikatha performer needs to demonstrate voice skills as well. His first and important voice skill is to control the breath. If he does not control his breath, the performer cannot utilise his voice; the performer becomes hoarse; he may acquire abnormal voice during the performance (Donappa 106). Along with his voice skills, he has to be good at speech and diction. He is capable to deliver the speech in fast and slow without spoiling the clarity of the text. He can communicate the meaning of the text with different speeds of speaking. The performer reaches his maximum volume in case of a performance without a microphone. When he demonstrating evil characters, he may use loud voices. He is good to manipulate with his high and low pitch voices to deliver dialogues. He is capable to modulate the voice to express the mood of the scene. Since Harikatha is narrative form, his voice and speech are a major source for him to create images in the minds of spectators. Especially, his vocal skills and el-

egance of speech creates a space for spectators to experience devotion.

During the performance, the performer pauses the narration for few reasons. At these pauses, he recites special text. This is not part of the main plot. The special text is locally known as Echcharikala6. It is one- or two-lines phrases meant to recite by spectators along with the performer. It is recited between the intervals of the performance. These intervals are caused with many reasons: when spectators are emotionally and physically tired; when spectators are distracted; when performer forgets the text; and when spectators offer homage to the performer. In these cases, the performer recites the special text: Echcharikala.

Echcharikala is a tool to energise the spectators. It leads the spectators to follow the story. It attracts towards the story from any kind of distractions. It is spoken by the Haridasu and recited by spectators. It is performed irrespective of the story. Donappa has observed few Echcharikala: "*Sri Anjaneya varadagovindohari, Sri Pundareekavaradagovindohari, Srimadindaraaramanagovindohari, srimadramaaramanagovindohari*" (61). The primary aim of Echcharikala is devote Lord Hari. Since it is a most sacred word for the local community, *govinda*invites the spectators to engage with devotion.

Namasankeerthanam functions exactly the same as Echcharikala in Harikatha. Along with these functions, Namasankeerthanam is possibly utilised to bring back the spectators from the fictional world. The word Namasankeerthanam is also referred as Namayagnam, Namavali and Divyanamasankeerhtana (Donappa 130). Nama is a common word in all these words. Nama, the Telugu word, is referred as mind. Sankeerthanam means a combination of hymns. Thus, Namasankeerthanam probably expresses the actions of certain hymns to lead the mind towards devotion. Similar meaning is observable to the word Namayagnam. In this word, Yagnam means sacrifice. By adding both words Nama and Yagnam, Namayagnam possibly refers the meaning of sacrifice of mind. This notion of Namayagnam also invites devotional engagement. Donappas has noted 24 Namasankeerthanams in his book *Telugu Harikatha Sarvasvam* (131-132). Based on the performance text, the performer selectsa few of Namasankeerthanams. Donappa says Namasankeerthanams are also performed at the end of the performance, before the *mangalam* (a song at the conclusion of the performance). Thus, Namasankeerthanams is performed to build a connection between the spectators and the performance during the interruptions of the narration.

Spectators :

According to Ransome, storytelling concept rooted back to the oral tradition where elders were narrating cautious examples to the children and their family members (6). Ransome illustration on the origin of storytelling is appropriate to compare with the origin of Indian storytelling, because the ancient Indian story telling was focused on themes of Dharma (ethics and the code of conduct of the individuals). Thus, Harikatha may have reasons to emphasis Dharma inside stories of Harikatha. It is obvious that the Harikatha is also performed

to educate the people and to teach intellectuality. Consequently, most of the spectators come to watch Harikatha performance to devote and to explore Dharma.

Harikatha has been surviving in the context of devotion, and it has also demonstrated human values through its performances. The local community believes that listening Harikatha makes them to identify their souls with the god (probably with Lord Hari). According to Nagarathnam, listening Harikatah is actual rest, to eradicate all troubles, *Moksham*, *mukthi* (salvation). According to a devotee, listening Harikatha purifies one's mind and keeps him/her away from the bad thoughts. People also believe that listening Harikatha make one to submit himself to Lord Hari. As they are watching for several years, most of the spectators are familiar with the philosophical subjects that are embedded in Harikatha performance text. The spectators must demonstrate basic knowledge at Indian epics and myths to follow entire performance. Some spectators, who are not aware of the Indian epics and myths, are engaged with side stories. Even these side stories entertain, it gives moral messages at the end of the narration of the side story. Spectators do not expect any double-meaning narration in Harikatha. In Harikatha, spectators seemingly focus on the spiritual expression in the text. In her paper, *Harikatha: New Message through an old Form*, Usharani Narayana notes H K Ranganath's comment on Harikatha as, "it (*Harikatha)* was indeed the right school of the illiterate masses in the villages and educated them on dramatic episodes contained in human classic like *Ramayana* and *Mahabharatha*"7. Donappaobserves that the word Hari destroys the sins. The meaning of the word Hari leads the spectators to believe that listening Harikatha destroys their (spectators') sins. The belief allows the spectators who wish to destroy their sins to watch Harikatha, and it makes them to reach the devotional world from the real world. Thus, Harikatha educates spectators through devotional text, and drive the spectators to reach the devotional world.

During the performance, spectators pay homage to the performer. The tradition of paying homage to the performer is locally called as *Chadivimpulu*. When a spectator pays an homage, spectators is blessed by the performer. *Chadivimpulu*is also paid to the performer to request the god to release the sole of a loved person who is already dead. The homage is paid in the form of cash, blouse piece, flowers, fruits and sweets. Most of the times, spectators pay homage in the form of cash. When Draupadi-vastrapaharanamu is narrated by a female narrator, some female spectators offer blouse piece, fruits, flowers, vermilion, turmeric powder, betel leaves and areca nuts to the narrator. Usually the local community believe that the materials offer to Draupadi are sacred. Thus, paying homage devotionally engages the spectators.

At the end of the performance, spectators are requested to pay *dhakshina*("an offering made in money"). The request is made sending *harathi*plate to the spectators. Before *harathi*plate is sent to the spectators, the performer offers money in the *harathi*plate and recites Hari Namasmarana. Then spectators follow to offer money in the plate. Then, the performer performs*managalam*.Here, along with emotional participation, physical partici-

pation of the spectators is observed when they perform *Chadivimpulu*and *dhakshina*. This physical participation suggests the spectators to call as active participants in the performance. The activities of *Chadivimpulu*and *dhakshina*is believed that spectators are offering the gift to the gods. This evidence also suggests to observe the spectators' devotional engagement.

Conclusion :

By revisiting text, space, performer and spectators, I have reconstructed aspects of devotion in the performance of Harikatha. This study establishes the relation between devotional environment and the role of various elements of Harikatha. The study also proved that devotional engagement of spectators is influenced by text, space, performer and spectator of Harikatha. In this paper, I have also presented how Mahabaratha stories are narrated to spread the devotion on Pandavas. Even it is a narrative performance, Harikatha can be studied with theatre aspects such as text, space, performer and spectator. The adaptation of theatre aspects for this study supported to throw more light on devotional engagement of the spectators.

Bibliography :

1. Donappa, Thoomati. *Telugu Harikatha Sarvaswam*. Hyderabad: Telugu Academy, 1978. Print.
2. Gurumurthy, Premeela. *Kathaakaalakshepa (musical Discourse): A Study*. Chennai: U of Madras Publications, 2009. Print.
3. Hiltebeitel, Alf. *The Cult of Draupadi*. Vol. 1. Chicago and London: U of Chicago, 1988. Print.
4. Hiltebeitel, Alf. *The Cult of Draupadi*. Vol. 2. Chicago and London: U of Chicago, 1991. Print.
5. Hollander, Julia. *Indian Folk Theatres*. London: Routledge, 2007. Print.
6. Rani, N. U.. "Harikatha : new message through an old form." (1991).
7. Ransome, Arthur. *A History of Story-telling: Studies in the Development of Narrative*. London: T.C. & E.C. Jack, 1909. Print. also available at https://ia800304.us.archive.org/27/items/historyofstoryte00ransuoft/historyofstoryte00ransuoft.pdf
8. Sitaramanjaneya, Vaadarevu, Bhagavathar. *Andhra Harikatha Vangmayamu*. Nellore: Kamalambika, 1976. Print. Funded by Andhra Pradesh Sahitya Akademi.
9. Thurston, Edgar, and Kandur Rangachari. *Castes and Tribes of Southern India*. Vol. 4. Madras: Government, 1909. Print. K to M.

Adi-Andhra Movement in Colonial Andhra - A Hostorical Perspective

- ***Dr. Doneti Sivaji***, Assistant Professor, North-Eastern Hill University &
Dr. Seelam Srinivasa Rao, Assistant Professor, SSSUE, Gulbarga.

Abstract :

In the 19th century in India, Socio Religious Reform Movement was one of the greatest and important social aspects in the history of Colonial India. The colonial rule had its own impact on all the social sections of India. Historians have made attention on Social groups on the name of social reform movements in India during colonial period. It cannot be denied that all the reform movements were concerned about their respective own communities to reforms along with social constrains. This paper deals with the question of how the depressed social castes and life's and they were influenced into the ideological conflict, keeping in view the Adi-Andhra Reform Movement and with due respect towards their liberation. This paper also examines how the idea of Caste and Untouchabiltiy was perceived by the regional reformists in the Telugu region. Were reformers really interested in the well being of the depressed communities? Did their ideological groundwork aim at the complete transformation of the social evil of caste or did they only aim at rectification that did not break tradition to hold the social capital?

Key Words : Colonialism, Western Impact, Reform Movement, Self Respect Movement, Caste System, Depressed Castes.

Introduction :

The Madras presidency was the combination of the Tamil and Telugu language speaking people geographically the northern part was with the Telugu people. With the western education system and Philosophy reformers were origen from telugu land and it can be observed in to various phases with reformers like Kandukuri Veeresalingam, Raghupathi Venkataratnam Naidu, Gurajada Apparao, Chilakamarthi Laxmi Narasimham Panthulu and Tanguturi Prakasam Pnatulu. They contributed to the society through their writings and preaching's, they worked for social change, making it an integral part of their political awakening of respective communities at first and later expanded to reform the society. The reformers concentrated on women problems within the patriarchal community. Kandukuri Veerasalingam was the pioneer among them. Under the Sudras various communities are emerged but the life of the few communities was not changed even during the reformation period and it was still alive in the society.

There were two major depressed castes in Andhra that, Madigan and Mala. They were socially send out of the main stream of the society on the basis of occupation from the ancient times and totally segregated from the other castes. They were hypothetical to be a fifth class, which was divinely ordained as Panchama, served by Brahmin priests, Dasari priests, washer-men and barbers[1]. Besides this "A peculiar refinement of the 'Untouchabiltiy' theory was 'Distance pollution' claimed by certain Castes that polluting occurred not merely on contact but by mere approach[2].

Madigas and The Jamba Puranam :

The caste myth (*kula purana*) here is fo-

cused on Jambava, or often Jambavamuni, the ancestral Madiga, and is generally termed the Jamba Purana. Such myths and their hereditary tellers are well known by and for many castes in Andhra Pradesh (SUBBACHARY 2000, 2001; compare SHAH and SHROFF 1959; DAS 1968). Madigas are distinctive here only in having several different groups owning and telling their own versions of the caste myth in their own ways. Madigas, as represented by Jambava in the Purana, as ancestor, they are at large central caste in the constellation and they have other small "satellite castes," sometimes regarded as sub-castes, attached to them. Apart from Madigas in villages collecting cattle carcasses, tanning the skins to make leather, and then producing items of everyday local use from it, other castes of the constellation specialized in tanning, in high quality manufacturing of particular articles—with the repair of footwear so familiar in the recent past as a generally available fallback—and in the trading of skins, leather, and *nished* products.

Panchama and Economy :

The leather working for sandals, the characteristic Indian form of leather footwear, often obscures the former importance ofleather items in irrigation, farming, cattle husbandry, transport, and many manufacturing processes. In a world where technological substitutes had yet to be developed, leather goods were of immensely greater signi³cance. The tanning of animal skin to produce leather transforms a messy, smelly, and rapidly decaying substance into one that can be experienced as sweet and

untouchability and performance of caste clean and of great utility. It is one of humanity's major historic technological transformations, along with the smelting of metal. In India, complex values related to cattle, the main source of the skin, generated a problem but did not prevent the development of a major industry carried on in almost every village and town across the land. Protability of leather has at times balanced ideas of religious pollution associated most strongly with its basic production process and made leather-related castes one of the major sections of the population, the most numerous and best known being the Chamars of North India (BRIGGS 1920, COHN 1990, KHARE 1985).

Even though Panchama are one of the strong social group for the economy of the state/kingdoms but their life's are never connected with economic growth. They contributed lot in agriculture production but as labour under the mercy of the other upper communities in the whole Madras presidency. They contributed a lot by serving as agri- in the chief rice growing districts of coastal Andhra. They had been the victims of Agristic serfdom of newly emerged communities from medieval period *Reddy*, *Kamma* and *Kapu* who are with the revenue powers under the kings and it was continued even during the colonial period where they are forced to take loans from their employer-landlord with no hope of repaying it in full. They become tied to the soil.[3] They carry out their traditional occupations- weaving for the Mala community and leather- work for the Madiga community, based on primitive modes of production. For the Malas rule weaving lasts for eight months a year; during the remaining months they are involved in reaping and stocking crops. Each Mala family was bound to work (weaving) for one Sudra community for vari-

ous socio economic reasons. They were supposed to get the requisite amount of cotton themselves, and women did the spinning at low wages.

In the same way, "the Madigas were attached to one or more families of farmers, and were entitled to the dead animals of their houses. In return they supplied sandals, leather belts, water buckets, etc, and all necessary help in agriculture. These people have to find the requisite leather himself. This process continues among the Madigas till the present day.[4] The dead skin was used in covering the rude drums, which were largely used during Hindu-festivals. The Madigas beat the drums in honour of the deity; they often got drunk as culture and led to quarrel and due to lake of health awareness they were unclean.

Religion :

Hindu Sastras kept this community under the forth Varna and with segregation it become an untouchable caste from the past 3,500 years, however they practised and followed culture and customary practices of Hindu system were followed with their framed customs and traditions along with imposed social and religious customs from centuries together. These communities followed traditional Hindu religion, these communities had their own community deities as well; Malas worshipped Gurappa, Subbarayudu, Gunnathadu, Sankullamma, Poleramma etc. they have their own laws and customs formed The Madigas worshipped Kattamma, Kattapa, Dandumuri, Muneeswara and other deities. The missionaries were well aware of the caste distinctions in Indian society, where people were respected or despised according to their caste, and not by need and ability. The outcastes lived outside the mainstream of society. Missionaries naturally availed this opportunity and started to work with less fortunate ones who were likely to pay attention to what they had to say.

Reform Movements :

The traditional conditions preserved the hegemony of the upper caste people; at the same time efforts were carried out for the rectification of higher society by the social reformers like Kandukuri Veeresalingam. Raghupathi Venkataratnam Naidu, Gurajada Apparao, Chilakamarthi Laxmi Narasimham Panthulu and Tanguturi Prakasam Pnatuluwho were mostly influenced by western thoughts. Through their writings and preaching's they worked for social regeneration, making it an integral part of their political awakening. The reforms cantered on the issues of women within the patriarchal society and included elite institutional problems and their regeneration. Kandukuri Veerasalingam was the pioneer among them.

Self respect movement :

The English education affected the society with rational western thought of liberty, equality and fraternity. The first quarter of the twentieth century witnessed the emergence of the non-Brahmin movement with the objective of 'Self-Respect' that sought for higher status within the social ladder and launched an offensive against Bramhinical hegemony. The Sudra communities like Kamma, Reddy and Velama, joined these movements under the banner of the 'Justice Party'. These people questioned the scriptural interpretations of Bramhinical authority, and their monopoly over the society in Andhra. However, these movements did not try to find any alternative solution against the

hierarchical Hindu caste society. They ignored the problems of the untouchables and sought to imitate the Sanskritic culture. M. N. Srinivas defined it as the process of Sanskritisation in colonial India. Urbanization and industrialization had a deep impact on the traditional culture including folklore; it created great confusion for several communities and caste groups. This process led to upward mobility, which had been analyzed by M.N. Srinivas as the process of Sanskritisation.

Impact of Missionary Activities and the depressed :

On the other side, that the Christian missionary activities were aimed at converting the so-called depressed classes and Tribal communities, even as the dominant social groups exploited them through their economic and cultural superiority, even the implementation of state measures like agrarian legislation and the fixation of minimum wages had never articulated the process of social mobility among the depressed castes in India. The government encouraged a variety of ways including grants of land on 'Darakhast' which means Land granted to these communities at a nominal cost, more frequently, during the early period colonial rule.

Newspapers like Seshilekha, Andhra Patrica etc, reported the news and upper caste views on the on the question of 'Darakhast, that they would find it difficult to get coolies, for cultivation, if Panchama are influenced by the missionaries. Though there was stiff resistance by the upper classes against granting of 'Darakhast', through evangelical activities, western education, western ideas, and missionary activities, Untouchables got help and support of the government.

This alarmed Hindu revivalists like K.Veerashalingam, Raghupathi Venkataratnam Naidu and others. At the end of the nineteenth and early twentieth century's a number of social evils like corruption, extravagance, and superstitions infected traditional society, child marriages were frequent, widowhood, Sati and Untouchabiltiy were prevalent all over colonial Andhra. Raghupathi Venkata Rattnam Naidu stood for social purity centered on 'Nautch' problem in Andhra. His view somewhat were contrast from his practices. If you look in to his views on the question of "Untouchability" it indicates the acceptance of socia1 inequality and in humanistic nature of the society one has to look into his views that. As he says that "According to the law of love, wealth is a holy trust in the hands of the rich for the benefit of the poor" And when he wrote about inequality, he said that, "God acts as the propelling and combining force in both patient and doctor, just such is the relationship likewise, between the teacher and people, the giver and taker, the master and the servant the high and low and so on...[13] This shows that the entire socio religious reform movement was rigid on vulnerable societies and flexible in association with the elite societies. The Andhra middle class intelligentsia critiqued the tradition, based on the morality of the Indian society, where it accepted the system of hierarchy and Untouchabiltiy and justified them where the adjective 'fluid' could be applied to the Hindu caste system with much appropriation. The objective 'fluidity' could be observed among the upper castes but not among the Untouchables. A fluid takes the shape of the vessel within which it is contained but does not alter in volume or quantity. It is this fluidity, which

gives Hinduism, and its caste system, their strength that has ensured and will ensure their survival.

Adi-Andhra Reform Movement :

The first quarter of the twentieth century could be noted as a significant transformation period for the untouchable communities all over south India and particularly in Andhra where they encountered the Aryan Hindu scripture-based society. The Non-Aryan Theory had been developed and sought a new place in society. They applied the concept of 'Adi' to represent their own communities, the term Adi indicates as the 'First Born' or 'Original Inhabitants' of that region or the original sons of the soil.18 In other words, the prefix, Adi denoted that they were vanquished by the Aryan nomads.

To counter the 'Adi' concept, the Brahmins gave a new name to the untouchables, 'Panchama', which was in use till the third decade of this century. Even Gandhi used it in his Young India for a long time, where the idea of 'Panchama' justified the age-long evil tradition of the Hindu society that had thrown the untouchables into the hell of caste bias since unknown antiquity. The enlightened and self respected among the untouchables protested against the using the term 'Panchama' and even compelled the government to issue orders against this usage, and forbidding the use of the terms, Panchama and Pariah.

The concept of 'Adi' as an ideology indicated their assertion of equal rights, humanity and citizenship with members of the superior castes. They demanded the Government to improve their conditions. This was followed by an agitation for a change of name. It is important to note that 50,000 people from two districts renamed themselves as 'Adi-Andhras' .The other communities continued to address them as 'Panchamas' or by the traditional caste name in Krishna and Guntur districts where there had been great addition to the Christian Population. As a result of conversion there was a marked fall in the number of Malas in Guntur and Kurnool as they became Christians.

The Adi-Andhra movement was the only movement that denounced scriptural authority, questioned the importance of tradition in Indian history, and developed a counter ideology against the upper caste hegemony by claiming themselves as the first born or original inhabitants. This period witnessed the growth of consciousness among untouchable communities.

The intellectual activities of Untouchables can be traced back from the activities of Madari Bhagya Reddy Varma (1888-1939) who founded an organization, which was called the Jaganmitra Mandali.[18] At that time evils like Devadasi (Nautch), beef eating, drinking liquor etc... were prevalent among Untouchable communities. Jagan Mitra Mandali organised the Harikatha, Preethi-Bojan, Bhajan-Mandal programs, to mobilize these untouchables by reforming them. No doubt Madari Bhagya Reddy Varma bagged credit for reforming the untouchable society. But he followed the initiative only in name but in practice retained his focus on the distinctiveness of his own caste. But he became well known as a depressed class leader. Arigay Ramaswamy (1875) a railway employee had a broader perception of untouchable issues. He was the pioneer in Secundarabad of the idea developed in Madras that the depressed

classes or Panchamas as they were officially known in Madras, were the original inhabitants of the country and as such deserved respect rather than being treated as untouchables. In 1922 Ramaswamy started an Adi-Hindu Jatiyonnati Sabha. This was in effect a Mala caste association but gradually included the Madigas who had a lower status[Simon Charsley; EPW- Dec, 28-2002]. He worked for reform of caste customs in accordance with the values of reformist Hinduism of the time. His activities remained localized, and even these leaders could not escape from the stigma of caste system.

Madari Adiyya, P R Venkataswamy [1908] and others in Telangana and the Hyderabad regions also strove for the regeneration of untouchable communities and stressed on education, service, etc... They denounced the Devadasi system and use of intoxicating drinks and sought for an alternative path that tended to adopt Buddhist principles. They also celebrated Buddha Jayanthi as a symbol of Buddhism.

Conclusion :

It is true that western thought had its significant impact in Andhra. The ideas of 'Rationality and Modernity' created its own space in all sections of colonial Andhra. But it could be observed that these ideas developed a kind of conflict, and contradiction between the elitist and the untouchable reform movements. This can be observed from the fact that the entire elitist reform/revivalist movements concentrated around two things- institutional problems especially issues regarding women problems [in early reform period] and regeneration/rectification of the social evils which became an integral part of their political awakening in later phases. It may be inferred that the elitist reform movements sought a slight modification without breaking the social structure. In the process modernizing they ensured their domination over the society. For instance the pioneer of the Andhra revival movement Raghupathi Venkataratnam Naidu openly accepted the concept of inequality and he even applied divinity to it without any hesitation. Thus, we can say that the elitist reform movement was restricted by tradition. The term 'fluidity' can be applied to this age long system and to the elite people, since 'fluid' takes the shape of the vessel within which it is kept but does not alter its volume or its quantity.

In other words the elite people were flexible within their own caste structure but they were rigid towards the lower castes. Thus they always secured and preserved their position in society. On the other hand the missionaries were well aware that Indian society was caste ridden. The evangelicals thus got the opportunity to provide an ideological berth for the marginalized communities which further led to the destruction of the popular cultural base. The Sudra communities like Kamma, Reddy, Velama etc questioned the sanctions of scriptural Bramhinical Authority over the society, but they too were bound by the caste structure and ignored the real low caste issues. They did not give real support to the depressed classes. They aimed to rectify the evils practiced in society based on notions of modernity but in reality they merely consolidated their hegemony within the social structure.

When it comes to the depressed classes, the contradiction can be seen in the two terms,

'Adi-Andhra' and 'Panchama'. For the Marginalized, the character of the ideology of caste was dual in nature, consolidation of their social position by the upper castes and attempts to transform society based on egalitarian principles. In fact the movement had a special significance in Andhra. It leads to the development of the 'Non-Aryan' theory consequently the 'Adi' concept came in to the forefront.

Though the Adi-Andhra's internal reform movement was reflected in promotion of education, cleanliness, hygiene, and giving up beef eating etc, it did not wage a militant struggle to promote the wellbeing of the untouchables .The movement suffered with many internal problems such as differences of caste identity between Mala and Madiga communities, socio economic and regional differences, inherent attitudinal problems, slavish mind set, suspicious nature, greed, lack of leadership, motivation etc. Nevertheless this was the only movement that denounced the scriptural authority and questioned the Indian tradition and developed counter ideologies against the upper castes, and sought for an alternative society by claiming them to be the original sons of the soil.

Role of the Teachers in Inculcating Values among High School Students

- Dr. Kotaiah Veturi, Principal, MNR Rural PG College of Education, (Department of Education) Sangareddy, Telangana.

Abstract :

Values are "things that have a basic worth in usefulness or importance to the owner," or "principles, standards, or qualities considered worthwhile or desirable." However, it is important to note that, although we may tend to think of a value as something good, virtually all values are morally relative – neutral, really – until they are qualified by asking, "How is it good?" or "Good to whom?" The "good" can sometimes be just a matter of openion or taste, or driven by culture, religion, habit, circumstance, or environment, etc. Again, almost all values are relative. The exception, of course, is the value of life. The very purpose and main function of education is the development of an all round and well-balanced personality of the students, and also to develop all dimensions of the human intellect so that our children can help make our nation more democratic, interconnected, socially responsible, culturally rich and intellectually competitive nation. Education and teacher attempt to meet them. The family, school and society have important role in the individual build up and setting the life patterns of which the values is one of the major components. The teachers' role in value inculcation is huge and excellent as he/she is the guardian of organizing classroom teaching learning environment. The paper discusses as how to assign the new roles to these social institution for developing all dimensions of values in the learners for their integrated as well as differentiated growth.

Key words : Values, Teacher Education, Inculcating and Democratic.

Introduction :

The National Policy on Education (NPE, 1986) brought out by the Ministry of Human Resource Development (MHRD) stressed the urgent need for fostering "universal and eternal values" towards the unity and integration of the people, based on heritage, national goals and universal perception. The Ramamurthy Committee in 1992 highlighted the need for providing a climate for the nurture of values personal, social, cultural and national values. The great our Indian philosopher Swami Vivekananda tells us "The ideal of all education, all training should be man-making (human-making). Education is not the amount of information that is put into your brain which remains undigested and runs riot-there, all your life. We must have life-building, man-making, character-making assimilation of ideas". Values are ideas that people see as worthwhile. They provide standards of conduct by which we measure the quality of human behavior. Values in education are set according to the ever-changing needs of the society and the nation. Education and teacher attempt to meet them. The family, school and society have important role in the individual build up and setting the life patterns of which the values is one of the major components.

Historical Background of Value Education:

Thought the concept of value education is sponsored by national education policy of 1986, it is very necessary to find out its flowing spring in the history of Indian culture.

Vedic period : - [4000 to 1000 B.C.] instructions were imparted through gurucul or rishi

ashram. The aim of gurukul education was to inspire student for education, to inculcate spiritual values and to maintain discipline among them. In spite of this importance was also given to vocational and defense education. The important aim of education during Vedic period was formation and building of character.

Buddhist period : [600 to 1000 B.C.] Gautama Buddha believed in the following principles; good activities, good behavior, tolerance, non- violence. Buddha aim of education was emancipation, character formation and dignity of labor had also important place in curriculum.

Medieval period : [1200 to 1800] during this period kuran the founder of Muslim religion viz., Mohammad dominated the prevalent situation. The aim of education was develop individual's morality and to produce men of character along with providing vocational education. Mohammad stressed on the development of following values. Truth, devotion to duty, love peace, non violence, brotherhood, co-operation and sacrifice are the values to be inculcated for happiness in human life. He sponsored the principle of equality.

British period : [1600 TO 1947] after the establishment of British rule in India christens missionaries began to start the schools. Woods dispatch 1984 had exacted objectives for the spread of education among Indians. It was its Endeavour to impart instruction in useful subjects and to enlighten them in intellectual, moral and economic fields but religion education was deleted from curriculum.

Values are the forces that govern behavior at the core of the personality. Behavioral dispositions of the individual are governed by value-orientations, attitudinal dispositions, and belief systems with specific reference and relevance to broader social context of the individual. A value orientation is essential for the planning of a good future for mankind. It is a matter of experience that mankind reacts to human behavior sometimes with approval and sometimes with disapproval. Not only the individual but society makes judgments on various kinds of human behavior.

The kind of behavior approved by the people is called moral behavior and the kind of behavior disapproved by the people is called immoral behavior. An individual can develop moral behavior only when he understands what is good and what is evil, what is right and what is wrong. This consciousness of right and wrong, good and evil is called moral values. Moral development is an important dimension of education of the child. The National Policy on Education, 1986 expressed a great concern over the erosion of moral values. It strongly emphasized that curriculum should be readjusted in such a way as it makes education a forceful tool for the cultivation of moral and social values. "Psychology of the child and curriculum" published by NCERT 1983 has listed the following important moral qualities which need to be developed in children.

1. Honesty in words and deeds.
2. Truthfulness.
3. Self respect and a desire to respect others.
4. Self Control.
5. Duty – Consciousness Comparison.

Role of Teachers in Inculcating Values :

Prayer is there in almost all the schools before the regular school period starts. Prayer must be held in mother tongue in proper, calm atmosphere and may be recited by both teacher and students. At the secondary level, particularly, value-education happens effectively through those teachers, who willingly and creatively choose to incorporate values through the regular curriculum. The science teacher teach to students about values like good health, maintaining punctuality, cleanliness and neatness may be made clear to students while teaching the subject of science particularly while teaching a topic like 'Human Body'. Accordingly, good habits like doing exercises and playing on the playground regularly will be developed in the students. We should visualize education as a whole, having to do directly with all disciplines. Being a teacher involves being so many things at the same time that it might amuse you become a second parent to those students, many times a social worker, a psychologist, a therapist, a simple listener. You are also a model for them to follow Geography is such a subject that can easily lend to value-discussion. The teacher may stop at a critical point during teaching and either one student or a group of students may be asked to exercise choice and then, let it be pointed out that individual choice is important. In the teaching of Geography care has to be taken to associate the learner with the nature, observation of the natural phenomenon could inspire them to realize the inherent justice, regulation and order freedom and discipline. In school, children are members of a small society that exerts a tremendous influence on their moral development. Teachers serve as role model to students in school; they play a major role in inculcating their ethical behavior. Peers at school diffuse boldness about cheating, lying, stealing, and consideration for others. Though there are rules and regulations, the educational institutions infuse the value education to the children in formal way. They play a major role in developing ethical behavior in children.

It is in the teacher's compromise towards education to try to help those students to be the best they can be, and if that involves trying to teach them the morals of society, then that are what a good teacher does. In Puerto Rico, it is indispensable for teachers to teach moral values, we must dedicate at least 5-10 minutes of our 50 minute classes to the discussion and the teaching of moral values. There must be no religion involved: just the teaching and review of values like love, integrity, sharing, dedication, responsibility, self-esteem, truth, tolerance...and so on. It's our responsibility as teachers to lead students to success, to a good and healthy life, to a life where hate, defiance, challenge of authority and disrespectful actions are not the answers to our problem.

Dealing with values and moral issues is recognized as an integral part of teachers' roles. Especially in culturally heterogeneous societies teachers face multiple values that students and their families may hold. The study reported in this article explores different conceptions of teachers' moral roles aiming to develop an instrument for assessing teacher beliefs about those roles that could be used in teacher development. Paternalist, liberal and social-relativist conceptions of teachers' moral roles were operationalised using data collected in three

focus groups with teachers from Bosnia & Herzegovina and Serbia discussing cases of school practices involving value-laden issues. Initial items for construction of a questionnaire for teachers were generated from teachers' utterances to ensure ecological validity. Implications for teacher development and future research are discussed. Teacher Education refers to the policies and procedures designed to equip perspective teachers with the knowledge, attitudes, behaviors and skills they require to perform their tasks effectively.

Value-Inculcation through Co-Curricular Activities :

The prime purpose of education is to develop all dimensions of the human intellect so that our students can help make our country a more democratic cohesive, socially responsible, culturally rich, ecologically sustainable and internationally competitive nation. All such things can be achieved in a true sense of the term if there is a proper inculcation of values in schools. Value must be experienced in social interaction and reinforced by curriculum content and process. Students need an opportunity to explore the relationship between personal meaning and the shared values of society and this can be well done through different approaches inclusive of few narrative approaches using story-telling, story- writing, debate, discussion, role-playing, etc. Before going into details regarding Co-curricular activities, it must be noted that the co-curricular activities must focus on value-inculcation rather than on winning prizes.

Making Use of Role Play :

This co-curricular Role-Play Activity can be taken up for all the classes right from Std. V to X. Role-playing is not only interest-building but also a very powerful technique in which the students act out problems of human relations and analyses the enactment with the help of other role players and observers. Role-playing helps the pupils to get insights into their own problems as well as feelings, and it caters to the whole person as a learner.

Drama :

Drama is a wonderful medium to integrate values. Therefore, the teacher has to select those plays that have to do with the pertaining of values. Students have to be encouraged to select their preferred songs and this would need to be done locally because of the diversity of languages - Marathi, Urdu, Kannada, Tamil, Gujarati and Telugu etc. and also on the availability of the material.

The age level of students is also to be taken into deliberation. Through drama-activity, students easily become acclimatized to "acting out" certain situations, taking various roles and looking as solution.

Inculcation of Values through Games :

From the various types of curricular activities, games are another approach for the inculcation of values. The main purpose or objective here is to help students focus their attention on the values they prize and also disclose the same to each other. The techniques made use of are Housie Games, Brainstorming and Discussion.

Now, before starting for the Housie Game, the students start with the prayer. Thereafter, the teacher explains the students about the Value Housie Game and then distributes the slips of Value Housie Game in the class. In all, 25 val-

ues are selected by the teacher and are written in each square of the slip distributed (instead of making use of numbers).

Develop the Moral Rules in the Classroom:

Follow the law and the Rules : You shall have the same law and the rules for all, the strangers and for those from your country. Let everyone be subject to governing authorities. Rulers are not a terror to good citizens; they are a terror to evil one.

Honor the worthy; a man of Knowledge

Homage paid to the worthy and the righteous is better than any amount of sacrifices that a man may offer in this world. If a man month after month for a hundred years should sacrifice with a thousand sacrifices, and if he but for one moment pay homage to a man whose self is grounded in knowledge, better is that homage than what is sacrificed for a hundred years.

Seek Good, Hate Evil

Seek good and not evil, that you may live, hate evil, love good. Cease to do evil, learn to do well. Let none of you plan evil in his heart against anyone.

Be Friend of all, Enemy of None

Bear not enmity to anyone as in each heart is lord present. Let all your enemies become your friends. This is the noblest of all actions; the most sublime of all the creeds.

Do not Find Faults with others, Rather Introspect

Why do you look at the speck in your brother's eye but do not consider the plank in your own eye; how can you say to your brother, let me remove the speck out of your eye when a plank is in your eye. First remove the plank from your own eye, and then you will see clearly to remove the speck out of your brother's eye. Kind words and covering of faults are better than charity followed by injury.

Do not be Lazy be hard-working or diligence.

Be not prone to laziness or slushiness, be diligent. Slackness makes a man poor but diligence make one rich. The soul of sluggards desires and gets nothing, but the soul of the diligent gets rich.

Conclusion :

The teachers should promote values in the schools. Adequate awareness is to generate among students through conducting different activities and though mass media. The school must organize different curricular and co curricular programmers. Every school subject is a store of values. It is for the teacher to identify and select values and to decide how to integrate them naturally in the process of teaching a subject to facilitate value inculcation. Stories, legends, anecdotes, fables and biographies have to be selected to suit the age group so that context of value and purpose to be served can be used effectively to teach language and inculcate values simultaneously. A number of activities well planned and presented through selected context that appeal to the target group can facilitate the inculcation of values. Teacher also often delay too long or overlooking good opportunities in giving early training, such a simple lesson, for example as the distinction between mutual helpfulness among classmates and cheating is frequently put off or taught only sporadically until serious confusion develops. The result is that many children in our elementary and secondary schools do not consider cheating a question of at all.

References :

1. Aggarwal, J C. (1995). *Teacher and Education in a Developing Society*. New Delhi: Vikas Publishing House PVT LTD.
2. Bergmark, U. (2007). Ethical learning through meetings with others. *The International Journal of Learning*, 14, 105-112
3. Bharati Chand &Rajendra Prasad, D. (2017). *Contemporary Education in India*. New Delhi: Neelkamal Publications PVT. LTD.
4. Ram Nath Sharma & Rajendra K, S. (2004). *Problems of Education in India*. New Delhi: Atlantic Publishers & Distributors.
5. Ramesh Ghanta & Ayodhya, P. (2009). *Foundations of Education*. New Delhi: Neelkamal Publications PVT. LTD.
6. https://www.iberdrola.com
7. https://livingvalues.net
8. https://en.wikipedia.org › wiki ›
9. https://www.yourarticlelibrary.com › essay › value-edu..

BHAVAVEENA
Vol. 18, Issue. 11, November 2021
ISSN No. : 2456-4702 - RNI No. APTEL/2003/12253
భావ వీణ
UGC CARE List Group - 1 Journal
under Arts and Humanities Category

Humiliation, Humanity, Cast and Religion; A study ofMulk Raj Anand's Novel Untouchable and Gurram Joshua's Gabbilam (Bat)

- ***Dr. Rajaram Bhukya***, Teacher educator, Sri Chakra college of education, Ibrahimpatnam Ranga Reddy district.

Abstract :

Human plight is eternal everywhere in this world. We can see the recognizable discriminations in the life of Jews (racial), Africans (slavery), and Indians (caste). The reason may be unlike for human trouble, but the difficulties are as same as every human being irrespective of cast, color and creed. In fact, if we read Kurt Vonnegut's *Slaughterhouse Five* 1969 (America), Tony Morrison's *Beloved* 1987(African-American) and Mulk RajAnand's *Untouchable* 1935(India) the protagonists Billy Piligrime, sethe and Bakha certainly resemble the symbol of humiliation.

The authors' portrayal of protagonist may vary from country to country and novel to novel but the mortification is as usual universally. This paper attempts to read Mulk Raj Anand's *Untouchable* and his presentation of repeated humiliations of the protagonist Bakha and his sister Sohini by the Out Caste, on the other hand showing great lengths of humanity by various religious people. It also explores from the perspective of *outcaste* and *other caste* along with Brahmanical hegemonic construction of Hinduism, whereas other religions scattering love, humanity and equality. It also seeks to represent the thoughts of Gandhi and Ambedkar with special reference to *caste* and *religion* in India. It also studies the concept of Caste in Mulk raj Anand's *Untouchable* andK. Madhava Rao's Joshua's *Gabbilam* (*Bat*).

Construction of Caste in India :

There are several unsolved problems in India. Among, caste is one of the major burning issues which India is facing today. India is one of the best electoral stages for caste and religious politics. Caste is unable to eradicate from the lives of Indians. It is part of their day to day life. It has very deep and strong roots in the Indian society. Whereas many occupations have gone to others hand but their caste is still alive.

There are different opinions about Indian caste system. Kristopher .K.W. says in his article 'Cast (e) ing Narrative' "Caste originates from the Brahmanical Varna system that divides people into a graded hierarchy of inequality on the basis of birth (Varna in Sanskrit means 'color'). The Varna system incorporated four Varna's: the Brahman, Kshatriya, Vaisya and Sudra, said to have emerged from the head, arms, thighs and feet of purusa (the primordial man or God), respectively. *Textually there are only four Varna's (chaturvarna), but in actuality there are thousands of castes. The Dalits are not a part of the Varna system because they are not regarded as humans in the first place* (p.87).

Kristopher.K.W. comment is thought provoking, and essential to examine in the perspectives of Indian Caste System. A general analysis can give a glance on the four Varnas and it splits into many other sub-castes. There are many castes and tribal communities did not appear in the human milieu of Indian history, culture and heritage, no one account their presence in the Indian society and no one brought

them into the lime light. This analysis may justify Prof. Kristopher's comment 'they are not regarded as humans' in the first place.

Similarly, Madhava Rao.K. Is in his Joshua's Gabbilam (Bat), he tries to illustrate Brahmanical hegemonic construction of Manusmrithi and its chaturvarna. According to him, "the caste system untouchability, social and religious discriminations are dealt at length in Manusmriti. It "divided" the society into four different caste groups – Brahmins, Kshathriyas, Vysyas and Sudras. Of the four castes originally contemplated in Manusmrithi, the Sudras were later further subdivided into untouchable and touchable. Brahmins, the priestly group, were assigned to study and preach Vedas and manage and administer religion. Kshathriyas, the warrior group, are to rule the state, protect people, wage wars, etc… Vysyas are to do farming and trading, etc… Sudras have only one duty and that is to serve Brahmins, Kshathriyas and Vysyas. The caste groups are supposed to be so divided because of their origin. Brahmins are supposed to be born from the face, Kshathriyas from the shoulders, Vysyas from the thighs and "lowly" the Sudras from the feet of the Creator, Lord Brahman" (JG (B) VI).

In fact, Gail Omvedt says a different opinion about Indian Caste system by understanding Nehru's secularism in his *Understanding Caste*. He says, "Thus caste was a group system based on services and functions. It was mean to be an all-inclusive order without any common dogma and allowing the fullest latitude to each group… the organization of society being, generally speaking, competitive and no acquisitive, these divisions into caste did not make as much difference as they might otherwise have done. The Brahmin at the top, proud of his intellect and learning and respected by others, seldom had much in the way of worldly possessions (UC 7).

Gurram Joshua's Gabbilam a well known Telugu poem was translated by Madhava Rao .K in 1969. According to Karunaker .A "Gabbilam is the only bird in the entire avian family which hangs upside down. It looks as if it is meditating in front of God Shiva. The poet says, because of its unique character, it will bring dignity to untouchables. "Meditating upside down through the day to attain a sagely status" (p.7), (Quoted. 70). Joshua says:

"The untouchable
This unwanted child
Of the great mother
Bharat that is India" (p.1)

The above poem invokes Indian constitution's definition 'India that is Bharath'. Who is the untouchable and unwanted child also belongs to this nation, and also son of the great mother Bharat. In the poem, the protagonist Gabbilam (Bat) is a messenger to the God, the poet who personifies himself as Gabbilam (Bat) to convey the plight of an untouchable to lord Shiva.

Karunaker .A describes "Joshua was critical of the 'Varna System'. Many castes emerged because of Varna System. The Panchama Caste is at the lowest rung in the stratified caste system and is the worst victim of all kinds of discrimination by other castes" (71).

Joshua, like any child of his age is excited at the prospect of going to the play. Oblivious of the fact that he is an untouchable, he heads for the street stage. He is promptly and contemp-

tuously thrown out by the ticket vendor. Joshua becomes conscious of his station in life although he is too young to realize why it should be that way. (JG I)

The injury and insult is reflecting a deep and cruel social malady. Those were the dark days when the untouchables were banished to live on the outskirts of the village, not allowed to draw water from the village wells, lakes and not permitted into hotels and public places. Such social ostracism, combined with economic exploitation, condemned the untouchables to a weak and dispirited life, sapping them of all aspiration and enterprise. To exhort them to question and challenge the people who were driving them to deprivation. He wanted them to realize that their plight is not an act of God Bat the consequence of the selfish design of fellow human beings who stand to gain by such exploitation. Joshua modeled Gabbilam on the lines of Kalidasa's Meghadutam, which translates into English as Cloud Messenger.

Joshua says :

"When you are hanging upside down in the temple
Quite close you will be to the Siva's ear
Narrate the story of my suffering to god
Making sure that no priest is around" (JG 9).

The protagonist Gabbilam has the individual soul. God Siva has the universal soul. The universal soul has to hear the entreaty of the individual soul. But the priest has become an impregnable barrier and selects Gabbilam to by pass this barrier and convey his message to God. Joshua's choice of a Bat has great significance. The Bat dark and ugly bird, is considered a bad omen and can therefore, relate to the plight of the untouchable.

Dr. Ambedkar became a powerful rallying point for the untouchable and he demanded separate electorates, freedom and protection for his caste men as a greater priority than political independence from the British. Gandhi and congress party saw the writing on the wall. Gandhi stated a movement for abolition of untouchability. *Joshua s*

"The scourge of untouchability
Can denigrate the country in the comity of nations
Tears of untouchables will burst like thunderbolt
And doom the nation to destruction"
(JG 43).

This realization spurred Gandhi to toil for emancipation of untouchables. "A weekly started by Gandhi in 1933. It is important to note that the word Harijan was used patronizingly by Gandhi to refer to the 'untouchables' which means 'the people of God'. The term Harijan was used by Narsinh Mehta, a poet saint and reformer of Gujarat (seventeenth century). The term was also used for the children of the devdasis (temple prostitutes), who were also referred to as the children of the gods (harijans). Dalits have rejected Gandhi's term" (CN 68).

In a way, Mulk Raj Anand's *Untouchable* provides us a heart rending painful experience when we read the protagonist Bakha's one day life in the town of Bulashah. He portrays Bakha's character with great lengths of repeated humiliations thorough out the novel. Bakha's characterization may resemble the life of untouchables in the Indian sub-continent. The book was inspired by his aunt's experience when she had a meal with Muslim person

and was treated as an Outcaste by his family. Here the protagonist Bakha, a young sweeper, who is untouchable due to his work cleaning latrines in an Indian township called Bulashah and he lives in the outcaste colony.

Humiliation :

In the novel, Anand used derogative language to describe protagonist's one day experience and repeated humiliations. On the other hand he witnesses the great lengths humanity by other and upper caste people. The hero, Bakha's day starts with his father's abusive calls "You lover of your mother…Get up, ohe you Bakhya, you son of a pig…Are you up? Get up, you illegally begotten," came his father's shout again and again early in the morning (MRAU 2&5&6). That is the subsequent early morning calls of his father. And after, Havildar Sharath Sing shouts, "Oh Bakhya! Oh, Bakhya! Oh, you scoundrel of a sweeper's son! Come and clear a latrine for me" (MRAU 7). Once again Havildar says, "Why aren't the latrines clean, you rogue of a Bakha! ...Do you know you are responsible for my piles" (MRAU 7). "There is not a latrine clean. You must work for the pay you receive," said Ramanand (a money lender) (MRAU 11).

When Bakha wanted to buy Cigarettes, he had faced the shopkeeper with great humility, "joined his hands begged to know where he could put a coin to pay for a packet of Red-Lamp. The shopkeeper pointed to a spot on the board near to him. Bakha put his anna there. The betel-leaf seller dashed some water over it from the jug with which he sprinkled the betel leaves now and again. Having thus purified it he picked up the nickel piece and threw it into the counter. Then he flung a pocket of Red-Lamp at Bakha" (MRAU 33&34). In the same way when he wanted to buy Jalebis the shop-keeper threw at him like a cricket ball, he has to catch the Jalebis. Anand describes it "as a butcher might throw a bone to an insistent dog sniffing round the counter of his shop" (MRAU 33&34).

When Bakha touched a Hindu unconsciously, he was constantly received abuses by the upper Castes. The upper Caste Hindu says, "You, low cast vermin...why don't you call, you swine, and announce his approach! Do you know you have touched me and defiled me, you cockeyed son of a bow-legged scorpion! Now I will have to go and take bath to purify myself…you swine, you dog…Don't you know, you brute, that you must not touch me! …The man who did not satisfy dumb humility of Bakha. He says, "Dirty dog! Son of bitch! The offspring of a pig! (MRAU 38) Another rich Hindu merchant trembles his lips which hissed like a snake and sys, "This dirty dog bumped right into me! So unmindfully do these sons of bitches walk in the streets" (MRAU 39). Don't know what the word is coming to! These swine are getting more and more uppish! Said a little old man" (MRAU 38&39). The defiled person says, "He walked like a Lat Sahib, like a Laften Gorner! Then a child says, "Ohe, you son of a dog! Now tell us how you feel. You, who used to beat us" (MRAU 40)! Bakha protested against this complaint. He asked forgiveness for touching the man. The crowed looked at him without any strain or pity.

Bakha asked himself "why was all this?" And he says with the tonga-wallah, "The cruel crowed! All of them abused, abused, abused. Why are we always abused? The santry inspec-

tor and the Sahib that day abused my father. They always abuse us. Because we are sweepers.Because we touch dung. They hate dung. I hate it too. That's why I came here. I was tired of working on the latrines every day. That's why they didn't touch us, the high castes" (MRAU 42&43). He saw a well dressed wrinkled old Hindu, wearing, like a rich man, advance to the place where the bull was enjoying its siesta and touched the animal with his forefingers. That was the Hindu custom. Bakha knew. What the meaning of it was, he didn't know…How queer, the Hindus don't feed their cow although they call the cow "mother" (MRAU 45)… "they are kind to the cows" but not to the fellow humans.

The call of sadhu who had come for alms awakened Bakha. The women came to their rooftops. The lady at whose door-step Bakha was resting. When the lady saw Bakha, she abuses to say, "You eater of your masters, she shouted, may the vessel of your life never float in the sea of existence! May you perish and die! You have defiled my house! Go! Get up, get up! You eater of your masters! Why didn't you shout if you wanted food? Is this of your father's house that you come and rest here? Then he says, "Forgive me, mother. But she says, "You eater of yours masters! Why did you sit down on my doorstep, If you had to sit down at all? You have defiled my religion! You should have sat there in the gulley! Now I will have to sprinkle holy water all over the house! You spoiler of my salt! Oh how terrible! You sweepers have lifted your heads to the sky, nowadays" (MRAU 63)! While the women offering alms to sadhu, she says, "Please accept these, the house is all right; he didn't really pollute it…may you die, the women cursed Bakha, thinking she had acquired enough merit by being good to the holy man and wouldn't lose much of it by being unkind to the sweeper" (MRAU 64).

When the little son of the Babu received a wound and fell unconscious. Bakha picked him up in his arms and took him to the hall of his house. She shouts at him like anything. She says, "Oh, you eater of your masters! What have you done? You have killed my son! She wailed, flinging her hands across her breasts and turning blue and red with fear. Give him to me! Give me my child! You have defiled my house, besides wounding my son! …Get away, get away, you eater of yours masters" (MRAU 106)! He felt dejected and thinking, "Then why should the boy's mother abuse him when he had tried to be kind? She hadn't even let him tell her how it all happened. Of course, I polluted the child. I couldn't help doing so. I knew my touch would pollute…I do nothing else but pollute people" (MRAU 107). This is the way they call and humiliate Bakha repeatedly throughout the novel.

Sohini is an important female figure in the novel. She is the sister of Bakha. She suffers from humiliation like her brother. Gulabo who finds a potent rival in Sohini's beauty is bent upon quarreling with her. When Sohini comes to the well for water, Gulabo starts to abuses, "Go back home…There is no one to give you water here! ... This sweeper girl goes about without an apron over her head all day in town and in the cantonment…Think of it! Think of it! You bitch! You prostitute! Wanton! And your mother hardly dead…the washerwoman exploded" (MRAU 16 &17). But Sohini smiled

evasively and keep mum. She has patience, courage, fortitude and modesty. She does not yield to the desires of Pt. Kali Nath. But Bakha's eyes flared wild and red, and his teeth ground between them the challenge: I could show you what that Brahmin dog has done." When, Bakha asks Sohini, "Tell me! Tell me! I will kill him if…he shouted. He-e-e just teased me, she at last yielded. And then when I was bending down to work, he came and held me by my breasts. The son of a pig! ....I will go and kill him" but Sohini appeased him. "No, no. come back. Let's go away" (MRAU 54&55). Bakha had a thought to retaliate but she does not retaliate for her humiliation.

Humanity :

Throughout the novel, Anand is not only highlight the condition of inhumanity faced by them in the society, but also spread humanity with rest of the characters within in the society. Anand portrays Sohini's character as a symbol of Indian female figure. Sohini treats her family like a mother. When Bakha was tired, "She had sensed with her deep woman's instinct the feeling in her brother's soul…She had felt like a mother as she issued from her home to fetch water, a mother going out to fetch food or drink for her loved once at home" (MRAU 15).

When Bakha wanted to enjoy a cigarette but he had no match box. He saw a Muhammadan who was puffing at his hubble-bubble at his Barber's stalls and asked his permission "Mian ji, will you oblige me with a piece of coal from your clay fire-pot ... He asked Bakha, "Bend down to it and light your cigarette, if that is what you want to do with a piece of coal" (MRAU 34). Bakha felt very happy because he did not take such liberties with anybody.

In the market, when Bakha touched a Hindu. He stood amazed, embarrassed. "He was deaf and dumb. His senses were paralyzed. Only fear gripped his soul" (MRAU 38). "Leave him, never mind, let him go, come along tie your turban," (MRAU 42). A tonga-wallah came up and gave a warning to the crowd to disperse. "Who being a Muhammadan and thus also an untouchable from the orthodox Hindu point of view, shared the outcaste's resentment to a certain degree" (MRAU 42).

Bakha is an excellent specimen of humanity. He could not tolerate the idea of any assault on his sister Sohini. He had a mind to retaliate but he could not revolt. He felt sorry for his sister and say, "I could have sacrificed myself for Sohini …With a sudden burst of tenderness and humility he gripped her arm close and dragged her along, writhing the conflicts in his soul, trembling with despair" (MRAU 56&57).

In the novel, the call of a sadhu who had come for alms awakened Bakha. After listening to sadhu's call two women came to their rooftops. The lady at whose door-step Bakha was resting abused him. The other women "The first she put into the holy man's bag, the second handover to Bakha, adding kindly: My child, you shouldn't sit on people's door steps like this" (MRAU 63).

When Lakha noticed Bakha's lost looks and tense appearance. He asked him what the matter was. Bakha wanted to suppress the secret but "he was touched by the strange sympathy evinced by his father" (MRAU 70). It provokes him to narrate the pollution episode and molestation of Sohini by Pt. Kali Nath. "My son, said Lakha, with a forced mixture of anger and kindness, didn't you give a warning of his ap-

proach? …Why weren't you more careful, my boy? (MRAU 70) Lakha was touched but he was too full of servile humility to entertain the prospect of retaliation against the high caste men. According to Lakha Hakim Bhagvan Das was essentially a good man.

Charat Singh was a Havildar and a famous hockey player. He promised to Bakha to give him a hockey stick in the afternoon. Bakha's soul became full of love, admiration and worship for his hockey hero who was a hero as a man also as he was free from caste prejudices. For this man, he said to himself, "I wouldn't mind being a sweeper all my life. I would anything for him" (MRAU 96). Bakha's whole body and mind were tense with admiration and attitude to his benefactor.

Colonel Hutchinson was a chief of the local Salvation Army. ("*Tum udas* (you are sad), said the colonel, putting his hand on Bakha's shoulder" (MRAU 113)). He came and put his hand on Bakha's shoulder. Bakha shocked to hear the broken Hindustani of a person he presumed to be an Englishman. Colonel's wife who was irreligious and she said, "I can't keep waiting for you all day while you go messing about with all those dirty *Bhangis* and *Chamras"* (MRAU 123). Bakha was afraid of her and came out from the colonel's house. He was also afraid of the thought of conversion.

In the public meeting, Gandhi explained his stand on untouchability. It touched the most intimate corners Bakha's soul. Gandhi told the story of an untouchable Uka. He said that at the age of twelve "I told my mother that she was entirely wrong in considering physical contact with Uka as sinful; it could not be sinful" (MRAU 137). Bakha felt an empathy with Uka. Gandhi expressed his genuine love for the outcastes by saying that "I do want to attain spiritual deliverance. I do not want to be reborn. But if I have to be reborn, I should wish to be reborn as an untouchable" (MRAU 138). At the end, Gandhi exhorted the public to abolish untouchability.

Both, Madhava Rao's translated poem *Joshua's Gabbilam* (*Bat*) and Anand's *Untouchable*have an identical concept of Untouchability. The intentions of both writers, their sympathy for untouchables were same, but they came from different social backgrounds. Joshua writes as an empathizer (who observed from the inside), whereas Anand writes it as a sympathizer (who observed from the outside). However, they both have commitment to reveal the deep-rooted social evils in the Indian society made them to create Gabbilam (Bat) and Bakha. They successfully showed how untouchable are not accepted in society and ill-treated by people of other caste. They also highlighted the faith of Indian people in God and blind religious practices in the society. Their aim is to abolish this caste (sin) system from the Indian society.

List of abbreviations :

JG (B): *Joshua's Gabbilam*, (*BAT*).

UC: *Understanding Caste.*

CN: *Caste (e) ing Narrative.*

MRAN: Mulk Raj Anand *Untouchable*.

Reference :

1. Madhava Rao, K. *Joshua's Gabbilam*. Joshua foundation, Hyderabad, 1998.
2. Anand, Mulk Raj. *Untouchable*. Delhi: Penguin, 2001.
3. Omvedt, Gail. *Dalits and the Democratic Revolution: Dr Ambedkar and the Dalit Movement in Colonial India*. New Delhi: Sage, 1994.
4. Karunaker, *.A. Subversion and Resistance in the English Incarnation of Gurram Joshua's Gabbilam*. The Icfai University press, The Icfai University journal of English studies June 2009.
5. Kristopher, K. W. (JSTOR) Osmania University.*Caste (e)ing Narrative*.Interventions: International Journal of Postcolonial Studies, 2014.

BHAVAVEENA
Vol. 18, Issue. 11, November 2021
ISSN No. : 2456-4702 - RNI No. APTEL/2003/12253

భావ వీణ

UGC CARE List Group - 1 Journal
under Arts and Humanities Category

Scripting 'theHeathen': A Critique of Claudius Buchanan's writings on Indian Cultures

- ***Philip Jose***, Research Scholar, Department of English, Maharaja's College, Mahatma Gandhi University, Kottayam.

Abstract :

Claudius Buchanan's[1] *Christian Researches in Asia* played an all-important role in informing the missionary societies and the British public about the different religious and cultural traditions of India. Published in 1811, the book became a bestseller in England, and it inspired many young men to join missionary societies in order to travel to India for evangelical activities. At a time when missionary activities in India were banned in the British territories, the book argued for the opening of India to evangelization by strategically foregrounding the images of Indians as mired in depravity and ignorance; this was done principally by carefully selecting the negative facets of Indian religious and cultural traditions such as the practice of Sati, Child marriage, excessive veneration of idols, etc. The Present Paper, with specific reference to *Christian Researches in Asia,* contextualizes the text within the nineteenth century genre of missionary ethnography, and attempts a critique of Buchanan's representation of Indian religious and cultural traditions.

Key words : Missionary Ethnography, Representation, etc.

Introduction :

The nineteenth century protestant missionary movement, which left but some parts of the Earth untouched by its zeal, was a product of two eighteenth century forces: Humanitarianism and Evangelical revival (Whetherell 350). The Evangelical revival was marked by the impulse to travel beyond the borders to propagate Christianity in non-Christian terrains. Therefore, the Evangelicals and missionaries travelled far and wide to propagate their faith among different peoples and cultures. One of the major outcomes of such travels was the profuse generation of texts which informed Europeans about far-flung places, peoples, and cultures. These discourses which were circulated in the Evangelical circles and beyond played a crucial role in shaping European imaginations about the rest of the world, especially Africans, Americans, and Asians. The Protestant missionaries gained access to myriad cultures by the turn of the eighteenth century when they surmounted some of the imitations which precluded them from initiating missions beyond their ethno-linguistic bounds. The Evangelicals, after having established a few missions and mechanisms to operate them, travelled to almost all parts of the world to find potential mission stations among non-Christians, and also non-Protestants. In India, since the East India Company had imposed a ban on organized missionary activities, the Evangelicals managed to maintain their connection with the peninsula by sending evangelically inclined men as Chaplains[2] to the British territories in India. These men, owing to their relation with the Company administrators, found opportunities to travel in different zones of the Indian subcontinent; they observed the social customs, institutions, rituals, and religious practices of the heterogeneous

populace of the country. Later, they wrote various accounts based on theirtravels and sojourns among different cultural groups in India. Accounts based on close scrutiny of the religious practices, rituals, and social institutions were accompanies by the observers' opinion regarding the plans to initiate evangelical work among the people. These accounts were consumed eagerly by the members of evangelical networks, and also the general public. Evangelicals who were sent out as missionary professionals were expected to correspond periodically with their mother institution; they engaged zealously in generating personal accounts of different cultures, ethnographic studies, and most importantly vivid descriptions of their religious and social customs. Sending publishable material about non-Christian peoples and cultures, and also about the plans and progress of evangelization was a part and parcel of the missionary profession from the very beginning of transcontinental missions. These accounts, which were read by the missionary societies, their critics and the reading public, served a crucial ideological purpose for the missionary societies: they justified the missionary activities by projecting wretched images of other cultures, emphasized the fruits of missionary labour, and reiterated the need and moral desirability of missions. Thus, the missionary narratives and accounts, produced over the course of the nineteenth century, were used by the missionary societies and the evangelically inclined circles as strategic socio-political texts to guard their views from vitriolic criticisms levelled by the East India Company Directors and other critics of mission.

Missionary Literature and Ethnography :

Writing personal accounts and preparing periodical reports appear to have beenactivities taken up keenly by the missionaries. A missionary living in a foreign land among people who followed disparate religions and customs was expected by the support system at home to inform them at regular frequencies about the results of missionary work in the land. Whenever an experienced missionary wrote an account either on the religion or the culture of people living in remote places, it was sure to find its place in a missionary journal or register. It was circulated and publicizedextensively at home, because it was a way of garnering support and generating resourcesfor overseas mission. Therefore, missionaries were never behindhand to generate books and articles based on their experiences in the foreign, non-Christian terrains. They were also duty-bound to make grammar books and dictionaries in places where the languageshad not been standardized. In short, writing was a principal activity of British protestant missionaries. Anna Johnston observes :

> British Protestant missionaries were prolific writers. Diaries, reports,
> letters, memoirs, histories, ethnographies, novels, children's books,
> translations, grammars, and many more kinds of texts spilled from
> their pens. At a makeshift desk in some remote mission station, or in re-
> tirement amongst the comforts provided by their return 'home', the
> missionary at work was characterised by authorship as much as by
> daring deeds in foreign climes. (3)

The nineteenth century witnessed an unprecedented growth of British archives packed with

information about the world outside Britain. Missionaries were one of the chief suppliers of ethnographic details of the people outside Britain. Missionary observations were not limited to the religious and theological facets; they subjected the entire life of a given society to thorough scrutiny. Detailed accounts of the non-Christian religious practices, social institutions and customs, funeral rites, marriage practices, sardonic and culinary cultures, language, literature, political cultures and so on and so forth fill the pages of missionary registers and magazines published over the course of the nineteenth and twentieth centuries.

The missionaries were so unflinching in the task of observing and reporting theethnographic details of the cultures they worked in, including the quotidianparticulars, so that the missionaries in some sense are credited in evolving the modern discipline of ethnography (Cox 119). As Anthony Maude observes, "The narratives that missionaries assembled do contain vast amounts of ethnographical and anthropological material, of complexity and understanding that, so far as we can tell, was greater than that of other Europeans, the traders officials, and soldiers" (800). It is important to note that since the missionaries were keen observers working among peoples and cultures which were strange to most Westerners, their field reports and experience provided the material for later researchers such as the anthropologists.

The encounter with 'the other' was expressed through the medium of a new literary genre in England, the missionary literature (Cox 114). Even though its importance has been noted by many scholars, missionary literature has only recently started receiving the attention it deserves as a distinct and significant nineteenth century genre (114). Missionary literature flourished as the result of a symbiotic relation involving the British public at one side and the missionaries working in various overseas fields at the other. These narratives assume considerable significance because they played a pivotal role in shaping the British public's perceptions about non-Europeans who belonged mostly to the terrains where Britain had established colonies. As Cox observes:

> The network of support for missions created by the missionary societies, with their close links to parishes, chapels, local associations and especially the largely working-class Sunday schools, supported a flow of money in one direction, and a flow of literature in the other direction into the hands of a considerable portion of the people of Britain. It is highly likely that the majority of people in nineteenth-century Britain who had any knowledge at all of one or more foreign cultures received their basic information about foreign peoples, and what is more important their basic images of foreign peoples, from missionary literature. (114)

The religion and culture of the other was the missionaries' object for incessant scrutiny. Some missionaries added a new subgenre to missionary literature in the form of religious ethnography. Missionaries were not the only people who wrote about foreign cultures and religions in the early nineteenth century, but they had more access to a wide and popular readership compared to others. Their religious ethnographies provided a vital source of rudimentary information about other parts of the world. (117). These accounts formed a conspicuous new

share in the cultural polysystem of Britain, and "the religious British public saw missionaries as representatives of their own religiosity and philanthropy and followed missionary 'adventures' with avid interest. Fictional texts, from novels to children's literature, included missionary characters and situations, particularly in the genre of adventure novels which took great interest in exotic corners of the empire" (Johnston 19). There was a huge demand for missionary accounts of the outside world; Cox notes that a competent bibliography of books, excluding the routine missionary society reports, periodicals, translations, grammars and dictionaries in foreign languages, before 1874 lists 477 books on foreign missions published in London or Edinburgh; India was the most important place of interest after Africa; out of these books 101 were on Africa and 92 were on India (116).

Missionary writings and representation of the indigenous peoples were steeped in the European Christian worldview which divided the world into Christendom and Heathendom. Missionary textuality is marked"byits reliance on stereotypic representations and the continual recirculation of European images of the 'Other' (34). The non-Christian cultures were meticulously examined in order to foreground the traits that could be easily pitted against Christian traits, and images representing native depravity was circulated widely to justify evangelical interventions.

For many a reason India was an immensely productive filed of missionary textual production. Numerous travel accounts, ethnographic narratives and other texts were written about different Indian cultures. Johnston writes :

> Firstly, early missionaries in India needed to feel that they had the support of the British public, given the sometimes precarious state of their relationship with the colonial administration. Vocal support from interested supporters 'back Home' provided them with protection against potential interference either from Indian or imperial governments.Secondly, the concentration of Protestant missionary activity in India in the early years of the nineteenth century coincided with a degree of intense religious interest in ministering to 'the heathen' among church and community groups within England, and these groups wereeager for eye-witness accounts of colonial encounters. India proved to be a culture of such fascinating, although often abhorrent, difference from British experience that what could be defined as early 'ethnographic' narratives — accounts of customs and manners — were readily produced by missionary observers and widely circulated and sold to the British reading public. (80)

The nineteenth century evangelicals' account on India should be understood in these socio-political contexts wherein the texts were expected to serve an ideological purpose for the evangelicals.

Buchanan's Account :

Buchanan travelled through India, "from Calcutta to Cape Comorin" (Buchanan 7) in order to inspect the most celebrated temples of the Hindus, to examine the state of the Christian communities in India, and also to make plans for the dissemination of Christianity in India (8). He provides an intriguing account of the Jug-

gernaut festival in Orissa, the custom of Sati, Infanticides, and devotes some chapters to discuss the state of Christianity in India. His accounts of Juggernaut caught European imagination more than anything. Buchanan highlights the perceived errors and evils of the Juggernaut festival, and paints an utterly grim picture of Hinduism. The account includes the details of pilgrims who die on the road, and the dead bodies left unburied for vultures (19). He foregrounds what appeared to be a horrible and unchristian sight:

> . . . there are more than a hundred skulls. The dogs, jackals, and vultures, seem to live here on human prey. The vultures exhibit a shocking tameness. The obscene animal will not leave the body sometimes till we come close to them. . . . Wherever I turn my eyes, I meet death in some shape or other. Surely Juggernaut cannot be worse than Buddruck. (19)

After having detailed some of the uninviting accounts of the festival, Buchanan poses a rhetorical question: "And this, thought I, is the worship of the Brahmins of Hindostan, and their worship in its sublimest degree! What then shall we think of their private manners, and their moral principles?" (29). He also blames the British government for its official policy of religious non-interference (34).

The section titled, "Immolation of Females" (39) gives a moving account of the practice of Sati. Buchanan appeals to the readers' emotion with precise statistical data regarding the number of women burnt alive after their husbands' death. The report of a the immolation of the three wives of a Brahmin has been included strategically in the account. After giving a moving account of the immolation of the three females, Buchanan blames the Company administration for its inaction:

> . . . the Brahmin who fired the pile was not guilty, because he was never informed by the English government, that there was any immorality in the action. On the contrary, he might argue that the English, witnessing this scene daily, as they do, without remonstrance, acquiesced in its propriety. (43)

Buchanan's account of the Syrian Christian community was of great interest to the British evangelicals, because the existence of an ancient Christian Church in India was an intriguing topic to them. He presents it as a church whose ancient simplicity and spiritual vigour had been ruined by the preceding age of Portuguese influence and domination (107-8). He laments the degraded state of Christianity among the Roman and Syrian Christians, and opines that the native Christians are better acquainted with the Hindu Vedas than with the Gospel of Christ; he also criticizes the blend of the Hindu and Christian doctrines (148). He describes the festival processions and rites of the Churches and calls them "objectionable and nugatory" (130). Buchanan describes native Christians as corrupted by the influence of surrounding 'heathenism' and the Portuguese influence. He also shares the hope "that they might be one day united with the Church of England" (128).

Conclusion :

Missionary literature and ethnography is marked by positive self and negative other rep-

resentations; the difference between the categories Christian and Heathen was taken for granted in almost all missionary accounts. Even though their accounts and reports about Sati, Casteism and agrarian slavery were often true, the strategic recirculation of these images as cultural synecdoche had far reaching consequences in the nineteenth century context. They helped in garnering public support for the evangelical cause in the face of stern opposition from the Company administration and critics. Buchanan tactically foregrounds the pathetic sights and practices that to a European Christian signified depravity, and uses these images as defamatory synecdoche to suggest the native depravity; he creates a sense of urgency, points out the lack of intervention, and presents the Indian situation as one that needs swift intervention from the colonial regime and missionary societies at home.

Works Cited :

1. Buchanan, Claudius. *Christian Researches in Asia: With Notices of the Translation of the Scriptures Into the Oriental Languages*. T. Cadell and W. Davies, 1819.
2. Cox, Jeffrey. *The British Missionary Enterprise Since 1700*. Routledge, 2008. Johnston, Anna. *Missionary Writing and Empire 1800-1860*. CUP, 2003. Maude, Anthony. "Missionary Societies." *Literature of Travel and Exploration: An Encyclopaedia*, edited by Speake, Jennifer. Routledge, 2003. Wetherell, Phyllis Jane. "The Foundation and Early Work of The Church Missionary Society." *Historical Magazine of the Protestant Episcopal Church*, Vol. 18, No. 4, 1949, pp. 350-371. *JSTOR,* www.jstor.org/stable/42974199. Accessed on 20 May, 2021.

Ecological Imperialism in the Hills of India : The Case of Munnar

- ***Radhika Lal***, Assistant Professor, PG Department of History,
Sree Sankara Vidyapeetom College, Valayanchirangara, Perumbavoor, Kochi, Kerala

The establishment of British Empire in India is akin to the appropriation of the aboriginal resources and tribals of India. The natural resource base of India acted as a laboratory to the Western science and technology. While political imperialism followed ecological imperialism in all other colonies of Britain, the vice versa was their strategy in India. But the hill stations of India witnessed the same plan of action as that in the other colonies, i.e., ecological imperialism was succeeded by political imperialism.The archived and textualised past of Munnar, fragmented and well organised in forms of original records and secondary reflections is a veritable source of understanding for analysing the history of Munnar. The imperial gaze of the English, individual and collective subjected the pristine landscape for an extensive and rigorous scrutiny of the Empire resulting in the reconfiguration of the native landscape in the way of making it a garden, tea garden suitable for the exploitative networks of plantation industry and its commercial agents. The paper specifically examines the ways in which the British imperialism crept into the hills of Munnar and appropriated the nature and life of Munnar.

Ecological Imperialism :

Alfred W Crosby in his book, *Ecological Imperialism: The Biological Expansion of Europe, 900-1900*, argues that European conquestoverUnited States, Argentina, Uruguay, Australia, Canada and New Zealand was constituted by not only military, technology and economy, but also through a process called, ecological imperialism. Crosby calls these lands as *Lands of Demographic Takeover*.[1]There has been four categories of organisms that helped Europeans to expand: (1) human beings (2) animals closely associated with human beings- desirable animals like horses, cattle and undesirable animals like rats (3) disease causing pathogens (4) weeds. 107 The vast areas of forests and pastoral lands in the Lands of Demographic Takeover were inundated by animals and plants from the Old World, i.e. Europe. The Europeans were accompanied or preceded by their domesticated animals, and these animals adapted o the new environment faster than their masters and their number grew rapidly. 109 Wherever the Europeans settled, the pathogens they carried created epidemics of smallpox, measles, influenza and tuberculosis. They also brought with them weeds that hindered the growth of native plants and even outgrew them. The demographic takeover of the colonies was facilitated not only by humans and gunpowder alone, but also by various aggressive and opportunistic animals, pathogens and weeds also.

Taking the case of India alone, Europeans arrived in India, not for a demographic takeover, but for trade only. Later, under favourable circumstances, they took over the administration, polity and economy of India. The arrival of European animals, plants and pathogens only succeeded humans. So India, as a whole, is not a place where the concept of Ecological

Imperialism is applicable. But considering the hill stations alone, the Europeans reached Assam and the Nilgiris in search of ideal places that suited plantations of tea, coffee and cinchona, from which they could reap profit. When they realized the economic potential of the region, they settled in the hill stations and took over the economy and polity of the region. So plants preceded the settlement and administration of Europeans in these hill stations and therefore stand as a witness to Ecological Imperialism in India.

Ecological Imperialism on the hills of Munnar :

The pre colonial history of Munnar shows the rich biodiversity, fertile soil, waters and a climate that varied between 6° C and 26° C along with eighty percent of humidity. Munnar was a treasure trove of flora including teak, rosewood, ebony, sandalwood etc, and fauna including elephants, gaur, panther, spotted deer, samber, rabbit, Nilgiri langur and lion tailed macaque. The aboriginals adhered to the mode of resource use without causing irreparable injuries to the forest eco system.

Munnar is also an abode of a number of tribal communities including the Muthuvans, the Mannan, the Palliyers, the Kuravas, the Vellalars etc. They were illiterates and lived in small dwellings. They were excellent path finders and so, were adopted by the Europeans as guides. They helped them to reach the remote areas of Munnar forest. W S S Mackay, in his account notes says about Muthuvans being appointed as the forest watchers and guides because of their knowledge in geography, flora and fauna of the forest. They were called "Old Shikkari", meaning expert hunter and an all round men who played and worked hard, by the European planters. They were also recruited as labourers to the plantations using Kangani system.

It was the British who first investigated Munnar, for the exploitation of the natural resources of the area. The first record of high ranges was made by Lt. B S Ward, who came for the 'Great Trignometrical Survey', in November 1817 and was later published in his Memoirs in 1891. John Daniel Munro, the Superintendent of the Cardamom hills made a detailed report on the high range on 8th March 1877, titled *The High Ranges of Travancore*. The hills of Munnar were known as the Kannan Devan Hills, Kannan Thevar being the 19th century headman of the villages of Anchanad. It was the Europeans who first intruded into this region in the 19thcentury. This region belonged to the Chief of Poonjar, situated at present in Poonjar in Kottayam district. The Europeans explored the richness of Munnar and this finally paved way for the arrival of European planters in Munnar.

The whole biodiversity of Munnar was exploited for commercial purposes by the European planters. They recruited the tribals like Muthuvans and Mannans as guides and servants. The owners of the forests were thus adopted into the instrumental rationality of the coloniser. The first stage of ecological transformation of the high ranges got commenced with the domination of the superior technology of the Europeans over the 'lesser technology' of the tribals.

The Indian valleys got transformed into tea plantations, implicating in a sense to the Crosbian argument in his book, *Ecological*

Imperialism: The Biological Expansion of Europe, 900-1900. The coffee, tea and cinchona plantations were started in Munnar by the Scottish planter industrialists who had large capital at their disposal. Tea industries were opened in India as a result of the refusal of the Chinese government in 1833 to renew the old agreement and grant the right of monopoly of tea trade to the British. So the British turned towards opening tea plantations in their colonies, including India.

The earliest Tea Estate in the High Range was that of A H Sharp at a place called Parvathy. It was started after deforesting 50 acres of dense forest. Finlay Muir and Company purchased these lands in 1895.Soon the Kannan Devan Hills Produce Company Ltd. and the Anglo American Direct Tea Trading Company Ltd owned 28 estates in these areas. The remaining estates were owned by other British and Indian Companies.[8] The most important plantation corridor turned out to be Travancore. The British entrepreneurs invested nearly Rs 90 lakhs on land.

While some came, procured or took lands in lease from the Raja, many others were involved in unauthorised settlements and encroachments. They dealt with huge hectares of land. Mr Deane had bought 119 acres of land from Watt Edwards.[10] Many assessments on the lands have proved that encroachments were so often. The Diwan of Travancore had written to Mr Dean, details regarding the annual assessment on Hill End Estate, including the encroachments and the fuel reserve attached to the estate and the tax he must pay on each tract of land under his possession.[11] The Revenue Surveyer had reported about encroachments several times to the Diwan of Travancore. (Table 1.1)

Lot No	Notice No	District	Name Of the Estate	Name Of proprietors	Estimated Acres		Surveyed Acres		Remarks
					acre	cent	acre	cent	
50	11	Kottauracutta	Goatfell	Abesse T Miller, W B Milfer and T Clarke	300	"	409	84	
54	12	Do	Linwood	Abesse T Fuller, B Mifler and T Clarke	300	"	376	07	

Report of Revenue Surveyor

The letters between Edugee Dorabjee and the Diwan of Travancore, in connection with the selling of certain plots of land reveal that tea and coffee were the main crops cultivated in his lands.[13] The letters between Buxton Laurie Esquire, the Superintendent of Travancore Survey and the Diwan of Travancore give details about the tea and coffee cultivation in Mary Annie Estate.[14] The Superintendent of Travancore Survey had reported to the Diwan of Travancore on the en-

croachments of the Mary Annie Estate on the Government lands.

H M Knight had applied for tea and coffee cultivation in the waste lands of the government after procuring it.[16] The Acting Superintendent and Magistrate of Cardamom Hills had no objection in granting those lands to Knight.[17] Knight applied for 100-200 acres of land adjoining his area for cultivation.[18] The Diwan granted him the two pieces of land for which Knight applied, at the rate of Rs 15 and Rs 10 respectively.

These are various instances of the European encroachments into the hills of Munnar, where they established plantations of tea, coffee, cinchona and rubber. Interestingly, this was not an economic phenomenon in the strict sense of the term but a wider cultural invasion into the so far untamed natural environment, unperturbed by the ravaging tyranny of a European capitalist system. The archives and the texts reveal this grand scale of imperial penetration and cultural invasion.

There was a reconfiguration of the landscape with the arrival of new flora, which replaced a large share of existing vegetation. The arrival of Europeans to hill stations, the reconfiguration of landscape from that of dark forest to lush green plantations of cinchona, coffee and tea, the recruitment of labour, the Kangani system, the construction of roads and railways, the construction of Munnar town, all helped the Europeans in establishing their hegemony over the nature and culture of the natives. Munnar came into the hands of the British and the arrival of plantations, brought in several economic, political, social and cultural changes in Munnar, and thus stands as a testimony to the process of ecological imperialism followed by political imperialism.

Reasoning Ability among High School Students in relation to their Self-Concept

- Dr. Vimal Kishor
Associate Professor, Department of Education, School of Education, Central University of Jharkhand, Cheri-Manatu, Kanke, Ranchi.

- Mrs. Jyoti Walia,
Research Scholar, Department of Education, School of Professional Studies, Sikkim University (A Central University), 6th Mile, Samdur, PO Tadong, Gangtok, Sikkim.

- Ms. Garima
Ex. M.Ed. Student, Krishma P.G. College of Education, Dadour, Ner Chowk, Mandi, H.P.

Abstract :

The objective of this study was to investigate the reasoning ability among high school students in relation to their self-concept. The study was carried out on 100, IXth class high school students purposively selected from three schools of Mandi district which are under Himachal Pradesh Board of School Education, Dharamshala. Two tools namely Reasoning Ability Test (RAT) developed and standardized by L.N. Dubey and Children's Self-Concept Scale developed and standardized by S.P Ahluwalia were used. The results revealed that boys and girls of high schools do not differ significantly in their reasoning ability and self-concept. Government and private high school students differ significantly in their reasoning ability and self-concept. Further, the results revealed that there is significant relationship between reasoning ability and self-concept of high school students.

Keywords : Reasoning Ability, Self-Concept, High School Students

Introduction :

Man has a tremendous potentiality as well as great energies to realize them. His extraordinary thinking capacity, his wonderful imaginative powers, his considerable control over his senses and emotion, his marvelous intelligence and astonishing discriminatory power, his sense of judgment, his penetrating reasoning and his inner self are some of the spiritual gifts given to them by the nature. Man is remarkable because of his fantastic creative powers. The most complex form of adjustment of which human beings are capable is reasoning. Man's life is an endless stream of problems and situations for which he has no readymade solution. Reasoning is productive thinking in which previous experiences are recognized, or combined in new ways, to solve a problem. Reasoning is then a tool for problem solving and, at the same time is a form of learning.

Self-concept of a person can be defined as the picture an individual has of himself or herself. It comprises the perceptions and attitudes the person holds. It also includes tangible properties of the person and covers beliefs, convictions, values and choices. The behavior in any setting, including a learning creation, is influenced by such perceptions, evaluation and attitudes. Self-concept of a person is considered as an important parameter in the context of learning. It facilitates understanding a person and motivation his or her performance in learning. The development of self-concept depends upon the

child's heredity endowment and environment influence. A student with a positive or high self-concept has high self-esteem. High self-concept develops self-confidence and poor self-concept hinders initial school adjustment and academic progress also.

Reasoning is a valuable mental activity, which helps to solve problems pertaining to any field of education. Reasoning leads to cultural progress and is source of individual efficiency and well-being and a student who has positive self-concept must possess the good reasoning ability. The concept parental care, love and guidance, sound and stable family environment definitely develop in children's good self-concept. From the earlier mentioned researches, it was found that the studies of Goswami (1978) and Tara (1980) revealed a significant sex differences with respect to self-concept. On the other hand, the studies of Shah (1978), Singh (1983), Bhogayata (1986), Srivastava (1988), Nayal, Nayal, and Pathani (1989) and Rangappa (1996) revealed that significant sex differences with respect to self-concept was not found. Further, the studies of Hota (1995), Mahapatra (1996) and James and Marice (2005) revealed a significant sex and locality differences with respect to reasoning ability and the investigator of the present study do not find any study which revealed any relationship between reasoning ability and self-concept. So in this context, the investigator has decided to undertake a study on reasoning ability of high school students in relation to their self-concept.

Objectives of the Study :

The present study has been conducted keeping in mind the following objectives like:

1. To assess the impact of gender on reasoning ability of high school students.
2. To assess the impact of gender on self-concept of high school students.
3. To assess the impact of type of school on reasoning ability of high school students.
4. To assess the impact of type of school on self-concept of high school students.
5. To assess the relationship between reasoning ability and self-concept of high school students.

Hypotheses of the Study :

The hypotheses formulated and tested in the present study were as follows:

1. Boys and Girls of high schools do not differ significantly in their reasoning ability.
2. Boys and Girls of high schools do not differ significantly in their self-concept.
3. Government and Private high school students do not differ significantly in their reasoning ability.
4. Government and Private high school students do not differ significantly in their self-concept.
5. There is no significant relationship between reasoning ability and self-concept of high school students.

Research Method :

In the present study, descriptive survey method was used.

Sample :

In the present study the sample of 100, IXth class high school students were selected purposively from district Mandi of Himachal

Pradesh. These students were selected from three schools of Mandi district which are under Himachal Pradesh Board of School Education, Dharamshala. Finally, the sample consists of 100 (50 government and 50 private) high school students.

Tools used :

In the present study two tools namely Reasoning Ability Test (RAT) developed and standardized by L.N. Dubey and Children's Self-Concept Scale developed and standardized by S.P Ahluwalia were used.

Statistical Techniques Used :

In the present study 't' test was used to find out the significance of difference between the mean scores of boys and girls of high schools on reasoning ability and self-concept. Further, product moment coefficient of correlation was used to find out the relationship between reasoning ability and self-concept of high school students.

Analysis and Interpretation of Data

Table-1

MEAN, SD, AND t -VALUE SHOWING DIFFERENCES BETWEEN BOYS AND GIRLS OF HIGH SCHOOL ON REASONING ABILITY

Groups	N	Mean	S.D.	SE_D	df	't'	Remarks
Boys	50	41.82	16.86	3.26	98	1.44	Not significant
Girls	50	46.52	15.71				

Table-1 depicts the mean, standard deviation, standard error of difference and significance of difference scores for both boys and girls of high school with gender wise break up on reasoning ability. An analysis of the table reveals the 't 'ratios was found to be 1.44. When this value was subjected for the testing of significance, the 't' ratios was found to be not significant at 0.05 level. Hence, the hypothesis *"Boys and girls of high schools do not differ significantly in their reasoning ability"* was accepted. Since, the mean score on reasoning ability is lower for boys (41.82) as compared to girls (46.52), it may be inferred that girls high school students exhibit significantly superior reasoning ability in comparison to boys.

Table-2

MEAN, SD, AND t -VALUE SHOWING DIFFERENCES BETWEEN BOYS AND GIRLS OF HIGH SCHOOL ON SELF-CONCEPT

Groups	N	Mean	S.D.	SE_D	df	't'	Remarks
Boys	50	41.12	6.83	1.15	98	0.88	Not Significant
Girls	50	42.14	4.47				

Table-2 depicts the mean, standard deviation, standard error of difference and significance of difference scores for both boys and girls of high school with gender wise break up on self-concept. An analysis of the table reveals the 't 'ratios was found to be 0.88. When this value was subjected for the testing of significance, the 't' ratios was found to be not significant at 0.05 level. Hence, the hypothesis *"Boys and girls of high schools do not differ significantly in their* self-concept*"* was accepted. Since, the mean score on self-concept is lower for boys (41.12) as compared to girls (42.14), it may be inferred that girls high school students exhibit significantly superior self-concept in comparison to boys.

Table - 3

MEAN, SD, AND t -VALUE SHOWING DIFFERENCES BETWEEN GOVERNMENT AND PRIVAGTE HIGH SCHOOL STUDENTS ON REASONING ABILITY

Groups	N	Mean	S.D.	SE_D	df	't'	Remarks
Government	50	32.84	5.71	2.68	98	8.72	Significant
Private	50	56.24	18.09				

Table-3 depicts the mean, standard deviation, standard error of difference and significance of difference scores for both government and private high school students with school wise break up on reasoning ability. An analysis of the table reveals the 't' ratios was found to be 8.72. When this value was subjected for the testing of significance, the 't' ratios was found to be significant at 0.01 level. Hence, the hypothesis *Government and private high school students do not differ significantly in their reasoning ability"* was rejected. Since, the mean score on reasoning ability is lower for government students (32.84) as compared to private students (56.24), it may be inferred that government high school students exhibit significantly superior reasoning ability in comparison to private high school students.

Table - 4

MEAN, SD, AND t -VALUE SHOWING DIFFERENCES BETWEEN GOVERNMENT AND PRIVAGTE HIGH SCHOOL STUDENTS ON SELF-CONCEPT

Groups	N	Mean	S.D.	SE_D	df	't'	Remarks
Government	50	39.22	4.38	1.1	98	4.51	Significant
Private	50	44.04	6.01				

Table-4 depicts the mean, standard deviation, standard error of difference and significance of difference scores for both government and private high school students with school wise break up on self-concept. An analysis of the table reveals the 't' ratios was found to be 4.51. When this value was subjected for the testing of significance, the 't' ratios was found to be significant at 0.01 level. Hence, the hypothesis *Government and private high school students do not differ significantly in their* self-concept" was rejected. Since, the mean score on self-concept is lower for government students (39.22) as compared to private students (44.04), it may be inferred that government high school students exhibit significantly superior self-concept in comparison to private high school students.

Table - 5

PRODUCT MOMENT COEFFICIENT OF CORRELATION BETWEEN REASONING ABILITY AND SELF-CONCEPT

Group	N	df	r	Remarks
Reasoning Ability	100	98	0.26	Significant at 0.01
Self-Concept	100			

To find out the relationship between total reasoning ability scores and self-concept of high school students Pearson's product moment coefficient of correlation was calculated. Table 5 shows that there is a positive relationship between reasoning ability and self-concept of government and private high school students. The coefficient of correlation between reasoning ability and self-concept of government and private high school students is 0.26.

Findings of the Study :

On the basis of the statistical analysis and interpretation of the obtained data the investigator of the present study arrived at the following findings:

1. Boys and Girls of high school students do not differ significantly in their Reasoning Ability.
2. Boys and Girls of high school students do not differ significantly in their Self-Concept.
3. Government and Private high school students differ significantly in their Reasoning Ability.
4. Government and Private high school students differ significantly in their Self-Concept.
5. There is significant relationship between Reasoning Ability and Self-Concept of high school students.

Educational Implications :

On the basis of the above findings, the investigator is inclined to have the following educational implications for both the parents and teachers:

1. The parents and teacher should provide

conducive and free environment to the students in order to develop good self concept and reasoning ability.

2. Teacher should provide test like problem solving ability, reasoning test, problem solving ability test and creative thinking tests for increasing and developing reasoning ability among students.
3. Both the parents and teachers should provide proper guidance to the students mainly in adolescence age to maintain good self concept.
4. The teachers of all schools should given proper attention towards reasoning ability of students.
5. The teacher should assign different projects, assignments etc. so as to improve students reasoning ability.
6. The teacher should try to infuse the spirit of learning among the students.
7. The teacher should provide healthy atmosphere for teaching and learning process.

Conclusion :

Reasoning plays a significant role in one's adjustment to one's environment. It controls not only one's cognitive activities but may also influence the total behavior and personality by the proper or improper development of one's reasoning ability. Reasoning ability and self-concept are significantly related to each other. If a students have good self-concept then his reasoning ability also better. Self-concept appears to be a comprehensive and exhaustive area which can represent the personality at large. Recognizing its broader coverage than any other trait of personality self-concept has been chosen as one of the possible dimensions which give direction of whole life. The investigator of the present study on the basis of investigation observed that there is significant relationship of reasoning ability in relation to their self-concept. In this context, both the parents and teachers need to be very much careful in promoting the self-concept among the children which act as the driving force for the development of good reasoning ability in students because it is noted that the student whose self-concept is good then his reasoning ability is also good. Teachers and parents should be more attentive for the proper development of children.

References :

1. Arumugarajan, R. (2008). A Study of Abstract Reasoning of Commerce Students Studying in Standard XI and XII in Cheranmanadevi Educational District. *Edu Tracks*, Vol. 8, No. 4, pp. 36-38.
2. Bhaduria, S.P.C. (1980). A Comparative Study of Creativity, Self-concept and Meaning of Success among Gifted and other Science Students. PhD Psy, Agra U. In *Third Survey of Research in Education (1978-83)* Ed., M.B. Buch (1987). New Delhi: National Council for Educational Research and Training, Sri Auribindo Marg, p. 475.
3. Bhogayata, C.K. (1986). A Study of the Relationship amongst Creativity, Self-concept and Locus of Control. Ph.D. Edu., Sau. U. In *Forth Survey of Research in Edu (1983-*

88), Ed. M.B. Buch (1991). National Council of Educational Research and Training, Sri Aurbindo, Marg, New Delhi, Vol. I, p. 483.

4. Dubey Ruchi, (2010). A Study of Achievement in Language in Relation to Intelligence Emotional Intelligence and Formal Reasoning. *MERI Journal of Education.* Vol. 5, No. 1. pp. 76 -81.
5. Goswami, P.K. (1978). A Study of the Self-concept of the Adolescents and its Relationship with Scholastic Achievement and Adjustment. Ph.D Psy, Agra U. In *Third Survey of Research in Education (1978-83)* Ed., M.B. Buch (1987). New Delhi: National Council for Educational Research and Training, Sri Auribindo Marg, p. 665.
6. Gurubasappa, H.D. (2009). A Study of Intelligence and Self-concept as Correlates of Academic Achievement of Secondary School Students. *Edu Tracks*, Vol. 8, No. 10, pp. 42-44.
7. Hirunval, A. (1980). A Study of Pupils Self-concept, Academic Motivation, Class- Room Climate and Academic Performance. Ph.D .Edu, MSU. In *Third Survey of Research in Education (1978-83)* Ed. M.B. Buch (1987). New Delhi: National Council for Educational Research and Training, Sri Auribindo Marg, pp. 666-667.
8. Hota, N. (1995). A Study on Sex Difference in Mathematical and Verbal Reasoning Ability among Independent and Field Dependent Individuals. In *Sixth Survey of Research in Education (1993-2000).* New Delhi: National Council for Educational Research and Training , Sri Auribindo Marg, p. 363.
9. Kashyap, Gunjan (2007). A Study on the Relationship between Self-concept and Creative Thinking Ability of Senior Secondary Learners. *Unpublished M.Ed. Dissertation*, Krishma Educational Centre Affiliated to Himachal Pradesh University, Shimla (H.P) India, p. 24.
10. Koul, Lokesh (2009). *Methodology of Educational Research.* Vikas Publishing House Pvt Ltd., Noida.
11. Nayal, Shanti, Singh Gopal and Pathani, Rajendra Singh (1989). A Study on the Self-concept and Class Adjustment of Adolescents in Relation of Their Sex, School Discipline Income Group and Academic Achievement. Indian Educational Review, Vol. 24(2):105-14. In *Fifth Survey of educational Research (1988-1992), Ed. J.P Sharma (2000)* .New Delhi: NCERT, Shri Aurobindo Marg, Volume II, p. 894.
12. Purohit Surabhi, Praveen Neelam, (2008). A Study on the Role of Parental Style in Nurturing the Self-concept Among Adolescent Girls. Edu Tracks Vol. 7, No. 6. p. 35.
13. Rangappa, K.T. (1996). A Study of Self-concept, Reasoning Ability in Relation to Achievement in Mathematics of Students of Standard VII. Ph.D, Edu. Banglore Univ. In

Fifth Survey of Educational Research (1988-1992), Ed. J.P Sharma (2000) .New Delhi: NCERT, Shri Aurobindo Marg, Volume II. p. 1904.

14. Sajoja, N. (2006). A Study of Relationship between Self-concept and Literacy of Female Adults. *Edu Tracks*, Vol. 5, pp. 29-31.
15. Sharma, Brajesh Kumar, Subramaniam, K.B. and Narayana (2006). A Study Relationship between Self-concept Achievement Motivation and Achievement in Mathematics – A Gender Comparison. *Edu. Tracks*, Vol.5, No.9, pp. 29-32.
16. Shiva, Kumar K. and Ashok, H.S. (2006). Self-concept among Institutionalized and Normal School Children. *EduTracks*, Vol.5, No.5, pp. 34-36.
17. Shah, J.H. (1978). A Study of Relationship of Self-concept to Academic Achievement of Secondary School Pupils. Dept of Edu., Sau. Uni. In *Third Survey of Research in Education (1978-83)*, Ed., M.B. Buch (1987). New Delhi: National Council for Educational Research and Training, Sri Aurobindo Marg, pp. 687-688.
18. Srivastava, N. (1988). A Study of Aggression in Adolescents Boys and Girls in Relation to their Self-concept, Achievement Motivation and Performance. Ph.D., Edu. The Maharaja sayajirao Univ. of Baroda. In *Fifth Survey of Educational Research (1988-1992),* Ed. J.P Sharma (2000).New Delhi: NCERT, Shri Aurobindo Marg, Volume II. p. 935.
19. Swami, Priyankant M. (1989). A Study of the Adjustment, Anxiety, Self-concept and Intelligence of Orphan Students Living in Orphanages as Compared to Normal Students. Ph.D., Edu. Saurashtra Univ. In *Fifth Survey of educational Research (1988-1992)*, Ed. J.P Sharma (2000). New Delhi: NCERT, Shri Aurobindo Marg, Volume II. p. 938.
20. Sween (1984). A Study of Academic Achievement of High School Students in Relation to the Instructional Design, Intelligence, Self-concept and N- Achievement. Ph.D, Edu Pan.U., In *Fourth Survey of Research in Edu (1983-88),* Ed. M.B. Buch (1991) .National Council of Educational Research and Training, Sri Aurbindo, Marg, New Delhi, Vol –I. pp.861-862.
21. Shilpa (2008). A Study of Self-concept in Relation to Adjustment and Academic Achievement of High School Students of Kangra District. *Unpublished M.Ed. Dissertation*, Krishma Educational Centre Affiliated to Himachal Pradesh University, Shimla (H.P) India, pp.47-48.

BHAVAVEENA
Vol. 18, Issue. 11, November 2021
ISSN No. : 2456-4702 - RNI No. APTEL/2003/12253
భావ వీణ
UGC CARE List Group - 1 Journal
under Arts and Humanities Category

Devadasis in the Medieval Period

- Dr. J. Jayan, PDF Fellow ICSSR, New Delhi, Madurai Kamaraj University, Madurai.

Introduction :

The Devadasi tradition was prominent in southern parts of India during the regime of Chola, Chera, and Pandya kingdoms. In the early stages, Devadasis were well treated and respected, and held a high social status in the society. In those days, they were invited in the houses to initiate sacred religious rituals. They were considered as the servants of gods and led a respectable position in the temples.

This article focuses on the approach of the Devadasi tradition in the early medieval period in Chera, chola and Pandya kindoms. In the course of time, devadasis were treated as sex workers, prostitutes and sex slaves in the entire Indian sub continent. This article is not addressing the exploitation faced by the devadasis in the hands of the elite and ruling class.

Devadasi :

In the 7th, 8th centuries, the Bhakti movement got wide publicity in the society. The rulers started to give full patronage to the religious philosophy of the Alvars and Nayanmars. People started to worship Siva and Vishnu in the anthropomorphic form which led to spread of constructing temples in Tamil Nadu. The kings and the elite people encouraged and denoted funds to construct temples in their kingdoms. In general, it is possible to say that religious sanctification of the political authority is the characteristic of feudal policy. Gradually, the entire civil norms and rules of the kingdom were regulated and decided by the king and temple priests.

Bhakti movement encourages the people to do Tiruttondu or Tiruppani (Divine Service) to the God and also to the priests. The ordinary people considered themselves as Adiyar or servants to the Lord. In this social circumstance, a new class of servants was appointed to look after the idols of God and Goddesses named as Devaradiyars. It is a Tamil word which means servants of the lord.

The devadasis were called differently in different languages. devadasis were denoted by several names such as tevataci, tevaratiyar, patiyilar, talicceri pendukal, tevanar makal, cottikal, atikalmar, manikkattar, kanikaiyar, emperumanatiyar and koyil pinakkal in Tamilnadu, tevidicchi, nangaimar, kudikkari, muraikkari, kootachi, koothichi, and attakkari in Kerala, suleyar or sule, poti, basavi and jogtis in Karnataka, sanis and bhogam in Andhra Pradesh, darikas, patras and maharis in Orissa, kurmapus and kudipus in Assam, bhavin and kalavant in Konkani and Marathi" [1] The Sanskrit word for "Devaradiyars" is "Devadasi".

Mother goddesses worship is one of the ancient forms of belief in India. It is closely related with the concept of prosperity and fertility. The growth of feudalism and patriarchy degenerate the status of females in the society. "James Frazer viewed that theogomy is the result of Mother Goddess worship. The custom was found in ancient India. Religious women were occupied a divine status and their roles were personified in the forms of Mother Goddess. Numerous material gifts offered to her. In mean time the Mother Goddess tradition

came under the influence of Sanskritic tradition in a two way process. One was that the new myths were created and propagated, and another one was they were subjected by powerful male deities. The powers and capacities of the male deity were glorified. The concept of ritual purity and pollution were introduced. The shift from matriarchy to patriarchy reduced their status as mere ritual functionaries." [2] the patriarchic nature of social values degenerate the females in the society. The devadasis in the temple became mere dancers and they became prostitutes or sex workers or slaves to the elite people.

In the Tamil country, "the earliest literary sources to mention the association of devadasi with temple in the hymns of Tamil Nayanar Sampanter in 7th century C.E. the devadasi custom had to become an institution towards the end of the 5th and 6th centuries C.E under the patronage of the Pallavas and the Pandyas."[3]

"The medieval temple organization did not strike roots before the 4th century C.E. to 5th century C.E. Though the practice of worshipping images in public temples was taking shape in the early centuries of the Christian era, but the institutional character of the temple, its importance in the socio- economic life of the people, does not became noticeable before the 4th and 5th centuries C.E. The study of inscriptions shows that the inscription of devadasi started taking roots in the 7th century C.E. and 8th centuries C.E."[4] The information about devadasis in the Deccan plateau was available from 9th century onwards. The construction of big temples and institutionalization of religion led to the growth of devadasi tradition in India

They are young maidens who were proficient in music and dance. In the early stages the parents sent their daughters to the temple services. "The Kulasekhara Alvar dedicated his own daughter Nila as a Devaradiyars to Ranganatha Temple at Srirangam. They are also called as Rudraganikar, Manikkattars, Gopitais, Patiyilars, Gradually, Tamil Kings took special interest in the maintenance of Devaradiyars in the temple. King Rajaraja I appointed a large number of Devaradiyars in the Brihadisvara Temple, Tanjore. [5]

"Another inscription recorded that Kulottunga III seated in the Rajaraja mandapa (hall) in the temple, enjoyed the dance performance of a devadasi in the Ani festival. A record dated 1235 C.E of the time of Rajaraja III registered the presence of the king at the time of dance performance by a devadasi named Uravakkina- talaikkoli of the temple in the same mandapa. Much pleased with her performance, the king ordered that a village (Uravakkinallur was the earlier name of the village) of sixty veli of land[1] be granted to her.[6]

These women were dedicated to God and were considered as given in marriage to God. The marriage ceremony between God and Devadasi is called as Pottukattu or Trinket Tying. After this ceremony they were not allowed to have marriage relationship with human beings.

These female staff was appointed to clean the premises, make flower garlands, and do other menial works in the temples. During the festival seasons they entertained the people through singing and Dancing. The girls who

worked in the temple kitchen (madaippalil) were known as Adukkalai pendugal. During those times, slave trade was prevalent in the Tamil country. The authorities appointed female slaves named Devaradiyars in the temples. Apart from Devaradiyars, the temple authorities appointed Madha Adimaigal (slaves for the Matts or monasteries) to work in the agricultural lands which belonged to the matts. Both male and female slaves were engaged in carpentry work, cattle rearing and worked as smiths, etc. the rich people and the higher officials in the kingdom donated funds to the temples in the name of endowments for the maintenance of Devaradiyars. The inscriptions stated that Devadasis were accommodated in special quarters near the temple. They became the recipients of high rewards and honours. They had special privileges connected with their positions. They had the right to have second floor to their houses, two entrances and the privilege of plastering them."

As an institution, Devadasi system became popular during the regime of Pallava and Pandiya kings and it became well organized under the imperial Cholas. The Devaradiyars are divided into seven divisions. They are, "Dattai (dancer who gives herself voluntarily to the temple), Vikrutai (one who sold herself to the temple), Prattiyai (She who dedicated herself to the temple for the sake of her family), Bhaktai (one who, on account of extreme devotion joined the temple), Hrdai (she who was captured by some persons and handed over as gift to the temple service), Alangari (one who selected by the king or others as accomplished dancer), Rudraganika or Gopikai (dancing girl who received salary from the temple" . Epigraph of "Nandivarman II was the earliest reference to the dancing girls attached with temples. During the Chola period, almost all the temples had dancing girls. The Raja Rajeswara temple had 400 dancing girls attached to it and dance masters were also appointed in the temple."[9] The Devadasis also had the responsibilities such as to serve and entertain the family members of the royal families. They have obliged to do personal service to the kings at the time when their wives were pregnant.

There are many literary works that explained the Devadasi tradition in India. Literature like Somanatha Charitam, 12th century, narrated the life of Devadasi system. In the 13th century, Marko Polo explained Devadasi system in Tanjore Temple. Bukanan narrated the Devadasi tradition in Kanchipuram Temple and Abdul Razak gave detailed description on Vijay Nagar Devadasi system. K. K. Pillai in his book Suchindram Temple said that the duty of the Devadasi is to clean the temple premises with cow dung. On Tuesdays and Fridays they cleaned the temple premises with water. Again dancing near the western entry of the temple, holding light lamp in the western and eastern entry, and helping the procession by showing lights, are some of the duties of the Devadasi girls. In the medieval period terms like Ganika, Vesiya (prostitute) are used in Kerala to express Devadasis. The Malayalam literature in the 16th century like Unniyachi Charitam, Unnichiruthevi Charitam, Unniyadi Charitam, Unnineeli Santhesam, Cheriyachhi, Kownothara, Ilayachi also explained the stories of Devadasi families.

Like Devadasis, the male members of the servants of God are known as Devaradiyars. The duty of them is also to please God. "Devaradiyars enjoyed high status in the society and they were also very rich. They were rendering several services in the temple for which they were highly rewarded. An inscription from the temple at Nallur registers the right to singing of Tiruchalal and Tiruvembavai and for performing Sakkai dance (chakyar) in the temples."[10] The dance performances were held in the hall named Natakasalai or Nirtta mandapam.

Conclusion :

In general, it is possible to say that devadasis got respectable place the early medieval period. They performed dances in the temples and the temples became the centre for performing arts, rites and rituals. The wealth accumulated of the temples which, gradually led to corruption, discrimination and exploitation towards the servants of God.

BHAVAVEENA
Vol. 18, Issue. 11, November 2021
ISSN No. : 2456-4702 - RNI No. APTEL/2003/12253
భావ వీణ
UGC CARE List Group - 1 Journal
under Arts and Humanities Category

Influence of Technology and Novel : A Study based on two Novels from Different Periods

- ***Dr. T. Githesh***, Assistant Professor & Head i/c, Department of Malayalam, Madurai Kamaraj University, Madurai.

Abstract :

A comparative study of two novels which shows different narrative techniques in different periods. *Govardhante Yatrakal* written by Anand and *Francis Itty Cora* written by T.D. Ramakrishnan is considering in this study based on the narrative structure and technological developments in society. How the thoughts of the writers influenced by technology and historical incidents is reveled in this study. The literature of the contemporary period saw several cross- genre experiments. Transrealism, one of the most important observations of 21st century, the characters and its structure discloses.

Introduction :

We know that in the contemporary context where technology is being used at its highest level. Yet man has not been freed from the primitive notions and many interests rejected by the renaissance, emotions and thoughts carrying out its aggression most vigorously. In this context, two novels that have changed the way of Malayalam writing and thought are examined in terms of technology and narrative style.

What is the connection between Anand's *Govardhante Yatrakal*[1] (Govardhan's Journeys) and TD Ramakrishnan's novel *Francis Itty Cora*[2]? Although there is no apparent connection, there is a great deal of revelation between them in the underlying literature. Govardhan is a character who comes out to real life from a play and Itty Cora comes from the Kunnamkulam family known as the *Pathinettam Koottukar*. The idea and pattern of these can be related to transrealism[3], which is considered one of the most important observations of the 21st century.

The term transrealism was coined by a writer and Mathematician Rudy Rucker in 1983 in his essay Transrealist Manifesto[4]. There is a reality hidden by a transformer that converts eleven thousand volts of electricity to two hundred and thirty volts. After the process to convert 11000 volts to just 230 volts the current is being converted to the requirements of the electrical equipment. What is being done here is to consider only the need, not the availability of large quantities of energy. This is exactly the style of governing transrealism in literature. What is being done here is to regulate usage, no matter how much capacity there is. Transrealism, which is discussed in relation to science fiction, can be read with dominant works in the novel literature because which include history and social realities beyond science. It *works as an interaction between history/dream and reality. Both the writers shape their own direct perceptions in an imaginary way.*

This part can be seen more or less in all the major novels written in Malayalam after the advent of modernity. The concept of transrealism emerges as an attempt to organize works in an extraordinary way through the use of technology. Although works like Harry Potter is an entertainment for children and adults, they have

no connection with reality. It is generally said that the works of the transrealist category are perhaps a re-reading of history itself, based on the original picture referred in the works.

We know that the truths of history need to be explored and many of the rumor is not real. But people are often reluctant to tell the truth because they are afraid of resisting or destroying many conspiracies. People also shy away from the fact that constant research is required to discover the truth of historical facts. There is a huge gap between reality and knowledge. Instead of accepting the facts as they are based on the available evidence, everyone is prepared to look at them according to their state of mind and knowledge. Covering up harsh realities and obscuring historical events is part of some agenda. There have been a number of challenges from religious fundamentalists to textbook references. Stakeholders are reluctant to accept the facts and fear that problems will arise under existing conditions.

This is not what happens in the historical research of novels. They only target is related with the ability to tell a story. It is a unique project that adds color to the imagination by combining historical events. It was seen in *Marthandavarma*[5] itself, which is known as the first historical novel in Malayalam. It is clear from the novel's detailed study that the characters, their dialogues and their events all fit into the realities but not to the history. Even the central characters which discussed were also built in the same manner.

The novel has to add a lot of new things as it has to look at a narrative structure and develop the characters through the events accordingly. The unique layout of the characters is made possible by the fact that the storytelling embraces the mystery of curiosity. History often change its way. The facts will remain the same.

Novel and Structure of Govardhante Yatrakal :

When Kallu's wall breaks down and the complainant's sheep dies, the king ordered for capital punishment for the wall first, then the stone, then the carpenter who built the wall, the plasterer who plastered the wall, the butcher who made him pour more water on the wall, and the shepherd who sells the big sheep to the butcher. Eventually the trap of the hanging rope did not reach Kothawal's neck, so he had to find someone who could hang instead of unsuitable person. Govardhan was thus find out as the suitable person to be hanged; the main character in *Govardhante Yatrakal.* The novel is written in this context. The novel is based on Bharatendu Harishchandra's play *Andher Nagari Chowpat Raja*. The character Govardhan is coming out from this play and wandering to the society. The novel was written over a century ago. Govardhan was acquitted but sentenced. There is an infinite amount of time in front of Govardhan. He meets people and characters of all time. He always saw executioners looking for those who were ripe for the neck. Questions about the meaninglessness of life, visions of history, and thoughts about neglected births come into play in novels that create extraordinary situations.

As the novel exploits all the possibilities of all kinds of art, its discourse world is not confined to a precise framework. Constant experimentation and innovation make the novel a

unique narrative structure. This is why the background of Bharatendu Harishchandra's play is relevant to the novel. The displaced character and the implications for it and other events do not hesitate to look at the economic, environmental, and social impacts that man inflicts on the new world order. What is being tried here is the lost consciousness of man in making the right decision and interpreting it. The novel has been able to present in strong language and criticizes when justice is no longer for man because of its transrealist nature. The novelist is able to analyze and evaluate the facts very naturally, as most of the retrospectives see the history of Govardhan's visits rather than the path he traveled.

Govardhan escapes from prison under cover of darkness. Here we can read the paradox of the executioner's snare becoming his own and the myriad incidents of the present. There are many instances where people who are killed are reminded that justice is ripe for some other reason. This is a time when the feeling of nationalism is being misinterpreted and misunderstood as the only thing that is inherent in the country. It must be understood that there are many like Govardhan. There is no doubt that every sound that is deleted will come up from our own surroundings and link many histories. The novel reveals this truth.

Govardhan sees drones flying in the middle of the night and fires falling on the suburbs. Govardhan saw over and over again that power was coming in to consolidate its position and plunder and murder. Govardhan sees the continuation of the Mahatma who was shot after independence. It is clear from reading that it appoints people like Govardhan for power and addictions and kills them mercilessly. The contemporary world is witnessing many incidents of dissent being eliminated by bullets. In this way, the novel connects historical facts with the story and reveals its eternity.

Structure of the novel and analysis - Francis Itty Cora :

Francis Itty Cora of T. D. Ramakrishnan is a complete novel where history, present, legends and imagination come together. The innate nature of Kerala (Keraleeyata[6]) by its very name is later confirmed by the presentation of various historical facts. The novel makes direct use of the contemporary impact of technology and moves from it to vivid or wild memories of the past. There are elements that are precisely intertwined in the narrative structure. Sometimes, it loses its naturalness, but makes the novel readable. The transparency that can be seen in *Govardhante Yatrakal* does not match the transparency of the World Wide Web, which explains in Itty Cora. While the presentation of the first is developed according to the flow of the story, the second is formed from the awareness of the need to include events. Itty Cora has the exact interplay of transrealism. The characters themselves are subject to evolution, at every stage. The author tries to keep the metaphor of Itty Cora intact as communication technology penetrates different countries, societies and cultures. The reference to Itty Cora is at first kept as a mythical experience and seeks to touch on slave-owner relationships in its roots. There is no better example of transrealism than this. This is where the experience of the novel becomes something new.

Trade is the ultimate goal of *Francis Itty Cora*. He can turn anything in the world into a

commodity. A cannibal of his descendants is trying to find out about Itty Cora, a man from Kunnamkulam who lived for fifteen and sixteen centuries. The novel introduces Kora's unbelievable concepts as a world traveler with strange insights and the customs of his followers. Itty Cora is brought to the fore in conjunction with the historical fact that many of the rare discoveries in mathematics have been reached in Greece and elsewhere. The merchant Itty Cora comes to Greece to study mathematics. He was fascinated by the mathematical theories of Hypatia, the daughter of Theon of Alexandria, an ancient mathematician and teacher. The importance of mathematics in the new world of megabytes and terabytes is easy to read. Itty Cora brought to Kerala the mathematical theories of Hypatia, who challenged patriarchy. The novel also maintains the belief that there are many unknowns in the family history of the 18th Koottukar and that none of them can be revealed. Women who try to attract cannibals also trust on digital world. Even their name is also associated with mathematics like Rekha (line), Bindu (dot) and Reshmi (ray/ arrow). Ramakrishnan develops a fictional world which interprets history as lies not reality.

Novel and Mission :

The author asserts that the concept of the novel has a new mission in the new age of world which depends with mouse clicks. The cyber world[7] has been described as a place of delusional thinking even it refers to an online environment where many participants are involved each other. The novel traces its history to the 21st century, when cyberspace dominated print and visual media. P.K. Rajasekharan describes like this: "The communication environment created by the new electronic technology that confronts machines and human beings is now one of the sources of literary imagination. It creates new imaginings in novels and short stories. The new writing that emerges in the context of information technology as part of the postmodern way of life can be described as a cyber story"[8]. *Francis Itty Cora* is not cyber writing but it is based on all the changes in the cyber world. Itty Cora is also taking advantage of the new communication environment created by the new media. In *Govardhante Yatrakal*, there is no space for such a background. *It is the meticulousness of presenting history rather than the time at which the novel was written that prevents another medium from entering to the novel structure.*

Another level of the novel is exposed from Xavier Itty Cora, who reveals his desire to rape a red-haired Iraqi girl. Itty Cora, an American soldier on the battlefield in Iraq, lost his sexuality when he fell in love with an Iraqi girl. He came to the website of 'Art of Love Making' and explains his experience through chatting. The novel only expands towards its goal, except that it describes the search process on Google. It attempts to reach historical facts developed not through history books but through personal understanding of them. Anand's work is different from this. There the character walks into history. It goes through every historical moment.

What needs to be evaluated here is the tactics used in storytelling. Looking at the distance from 1997 to 2009, one can read the geometry of technological change[9]. Extinction is something that has been repeated in every cen-

tury. Industrial discoveries have created the most vivid expression of the violent times. Epics and similar writings have been dealt with destruction and explains it as culture. All the great epics were about expressing the difference between the haves and the have-nots and the conflict that follows. Itty Cora also states that the result is whole, whether it is added or subtracted from the whole. There is a difference of 12 years between the writing period of *Govardhante Yatrakal* and *Francis Itty Cora*. These twelve years have been a life-changing one. The new technologies brought by mobile phones and the internet changed to suicidal games like Blue whale within the next 8 years. Twelve years, on the other hand, has some peculiarities, such as the division of infinity into its epochs. Four nimisham is called as ganitha and 60 ganithas are a vinazhika. 60 vinazhikas becomes one nazhika and 60 nazhikas becomes one day. This uniqueness of mathematics is based on the circumstances and intervals of technological aspects but it can be read in new writings in novel, although it is not consciously.

As Anand studies the Indian context with precise insights, every character in history travels with him. Their pain and discussions make Govardhan to act in a different perspective. As Govardhan's space and time are not in common historical events/centuries, Itty Cora, the novel of the cyber age that offers spaces of ecstasy, crosses world boundaries. Unlike Anand, Ramakrishnan travel around the world and controls the narrative situations dramatically with his fingertips. The specialties in the real life of the authors i.e., engineering expertise is present in both works. It's just that there's a difference between hardware and software. Such differences are the root cause that strengthen the area of transrealism. Both the works prove that it is possible to see things realistically and to present them with accurate evaluations.

In connection with Michelangelo, the novelist makes some references to Hypatia. It seems that Hypatia was in his mind when he was working Pieta. Ramakrishnan make us to believe that Itty Cora was behind Michelangelo's creation of young and beautiful Pieta, the Virgin Mary and there was a discussion in 1498 before the creation of Pieta with Itty Cora. The narrative strategy is to make the work universal by recording very accurate historical information. The storyline is global and absorbs centuries of succession. Those who believes titles are the ones who create the origin of their name and its credible history. There will be innumerable people who have no name to speak of the said created history. They like to tell its events like stories. In *Govardhante Yatrakal*, Anand also uses this feature which connects one to the other. Anand adds that Bengal weavers cut off their thumbs in protest of the imposition of additional taxes during the British rule. This has been interpreted as a way of applying power to eliminate dominance at work.

We can see a kind of discourse in this arena. When the discourse is used in a particular way, the writer asserts himself as its lord. Arbitration is valid only when the authorship is shaped in this way and it will last in the right sense. Such historical relationship or differences used in storytelling may not be similar but they are consistent. This consistent and systematic approach makes storytelling readable. The writer is well

aware of this and tries to compile and evaluate history and the present.

Conclusion :

Govardhante Yatrakal is more appropriate to read with the issues in contemporary situations. It is so intertwined with the natural environment. Govardhan is quoted wherever power shows its insane nature. Those who are hanged and shot reminds Govardhan. The reader can understand that executioners are searching for suitable necks. But *Francis Itty Cora* has a different atmosphere from such natural enquires which has been discussed in *Govardhante Yatrakal*. It may seem like a very realistic event, but in the presentation of the events it comes down to some things that are different from our natural situation. Though the events of the present are coming through, it is difficult to see the natural continuity to lives in *Francis Itty Cora*.

It is clear that there is a 'big' gap of twelve years between the writings of Anand and Ramakrishnan. This gap experiences 'something big' based on technological innovations and changes in society. The public was not aware on computer technology and it was just a tool at the time of publication of *Govardhante Yatrakal*. But Ramakrishnan wrote it at a time when computer became a necessity of life. Both novels give the impression that the story is not merely an investigation of the objective, but a combination of transformational events. The difference in narrative brought to be noticed by the change in the time of writing.

Reference :

1. Anand, *Govardhante Yatrakal*, DC Books, Kottayam, 2011(1997)
2. Madhusoodanan, G., *Bhavukatwam Irupathiyonnam Noottandil*, Current Books, Kottayam, 2009 (2006)
3. Rajasekharan, P. K., "Puthiya Bhavanakashangal", *Bhavanatheetham: Malayalathile Cyber kathakal*, Kottayam: DC Books, 2002.
4. Ramakrishnan, T. D., *Francis Itty Cora*, DC Books, Kottayam, 2009
5. Raman Pillai, C. V., *Marthandavarma*, Lal Publishers, Ernakulam, 2016.
6. https://www.slideshare.net/anujkhandelwal14/an-introduction-to-cyber-world-to-a-newbie
7. https://www.theguardian.com/books/booksblog/2014/oct/24/transrealism-first-major-literary-movement-21st-century
8. Milena Skobo,https://www.researchgate.net/publication/333090704_Transrealism_-_a_modern_literary_trend

భావవీణ

BHAVA VEENA

Journal of Arts, Literary, Culture & Language Study

కళలు, సాహిత్య సాంస్కృతిక భాషాధ్యయన పత్రిక

November 2021

ISSN No. : 2456-4702
RNI No. APTEL/2003/12253
UGC Care List Group - 1
Journal under Arts and Humanities Category

Edited, Printed, Published and owned by Kolla Srikrishna Rao, Rohini Towers, 2/11 Brodipet, GUNTUR - 522 002. Andhra Pradesh. Cell : 7386529274, 7989781963. E-mail : parisodhanatelugu@gmail.com.
Printed at : GLS Enterprises, Kavitha Nagar, Guntur - 522 002. Ph. 94 94 660 509.